

T.C.  
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI  
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HALİL BİN HALİL EFENDİZÂDE SÂLİK DİVANI  
(71-151. Varaklar Çeviri Metin)  
CİLT 1

Hazırlayan  
BUŞRA HADANOĞLU ÇAĞLAR

Tez Danışmanı  
YARD. DOÇ. DR. VİCDAN ÖZDİNGİŞ

MANİSA  
2011

## ÖZET

18. yüzyıl, şair ve divanları açısından zengin bir devirdir. Özellikle devrin siyasi yaşamına zıt olarak Lale Devri'nin parlak ve renkli yaşamı, şairlere büyük kaynak sağlamış ve ortaya çıkan şiirler gönlü çekici, zarif ve latif olmuştur. Halil bin Halil Efendizâde bu gösterişli devrin başarılı bir şairidir. Yüksek lisans çalışması olarak yukarıda adı geçen şairin divanının çeviri metni yapılarak, Halil bin Halil Efendizâde'nin hayatı, kişiliği, eserlerindeki özellikleri bilimsel olarak incelenmeye çalışıldı ve gün yüzüne çıkarıldı.

**Anahtar Kelimeler:** Şair, divan, padişah, sadrazam, Mevlevî

## ABSTRACT

18 th century is quite a prosperous age with respect to its poets and poem collections ( the divans). It caused poems to be written out by reflections from sources of gorgeous lives of famous poets of the age. The poets of the age are observed to have proven themselves and managed to survive their works up to now successfully. Halil bin Halil Efendizāde is one of that glomorous age's successful poets. As a post graduate study that successful poet's divan ( collected poems ) was translated; his life and his literary. Works has been spotted and surveyed scientifically to be understood in the modern age.

**Key Words:** Poet, divan, padishah, grand vizier, mevlevi

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Halil Bin Halil Efendizāde Sālik Divānı” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30.05.2011

Buşra HADANOĞLU ÇAĞLAR

## ÖNSÖZ

Aslı Farsça olan, daha sonra Arapçaya ve oradan da diğer dillere geçen divan; kelime olarak, yazı ve insanla ilgili topluluk anlamına gelmektedir. Eskiden yaşamış olan şairler divanları aracılığıyla şiirlerini bir araya toplamış ve sultanlara, hanım sultanlara, şehzadelere, paşalara ve diğer önemli devlet adamlarına sunmuşlardır. Şairler divanlarını genellikle sanat hayatlarının olgunluk dönemlerinde tertip etmişlerdir. Bazı şairler hayattayken şiirlerini bir araya getirirken kimi şairler ise buna fırsat bulamadıklarından, çağdaşlarının çabalarıyla divanları gün yüzüne çıkarılmıştır.

Üzerinde çalışmayı amaçladığımız Halil bin Halil Efendizâde Halil Divânı'nı ve Halil Dede'yi tanıtmak için yurt içi ve yurt dışı kataloglar ile tezkireler ve çeşitli kaynaklar taranmıştır. Divanın farklı bir nüshasına rastlanmamıştır. Tarama sonucu çalışmamızda Halil Dede'nin hayatı, eseri, edebî kişiliği, devrinin siyasi, edebî özellikleri ilmi çerçevede değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamız *Giriş*'ten sonra iki bölüm şeklinde ele alınmıştır. Girişte Halil Dede'nin yaşadığı 18. Yüzyılın siyasi, edebî özellikleri verilmeye çalışılmıştır.

Divanın birinci bölümünde Halil Dede'nin hayatı, edebî kişiliği ve eseri hakkında bilgi verilmiştir. Bu bilgiler, tezkireler ve çeşitli kaynaklar taranarak çalışmaya dâhil edilmiştir. Birinci bölümün devamı, divanın şekil ve muhteva bakımından incelenmesine ayrılmıştır. Bu kısımda “Nazım Şekilleri, Kullanılan Vezinler, Kafiye ve Redif, Edebî Sanatlar, Divanda Geçen Şahsiyetler” alt başlıkları oluşturulmuştur. İkinci bölümde, çalışmamızın amacı olan Halil bin Halil Efendizâde Sâlik Divanı'nın çeviri metni oluşturulmuştur. Divanın çevirisinde Ali Emiri Ktp. No. AEMnz/192 kayıtlı nüsha alınmıştır. Çalışmamızın sonuna ise indeks ve sözlük eklenerek çalışma tamamlanmıştır.

Divanda (71/a-151/b arası), *Kaside-i İydiyye* kısmından sonra devrin padişahlarına yazılmış *Tarih* bölümü devam eder. Arada *musammat* olarak *Terkib-i bend*, *tahmis* ve *terci-i bend* yer almıştır. Ardından Elif-bâ'dan başlayarak bütün harflerle yazılmış *Gazeller* kısmı gelir ve devamı olarak *Rubaiyyat* ve *Mukatta'at*'la bölüm devam eder.

Divanın önemli bir özelliği, Elif-bā kısmında, hangi harfle ilgili şiir yazılacaksa, bir rubai ile o harfin önceden haber verilmesidir. Divanda iki çeşit yazı görölmüştür; ilk kısmın yazısı *sülüs*, son kısmın yazısı ise eğik *rika* olarak düzenlenmiştir ve bu son kısımda hiçbir alfabetik sıraya uymayan gazeller mevcuttur. Divanda geçen konular kırmızı mürekkeple belirtilerek başlık oluşturulmuştur. Aynı zamanda düzeltme yapılan kısımlar da kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Fakat kırmızı mürekkeple yazılan kimi yerlerde nemden dolayı deforme olmalar ve yazının dağılması gibi olumsuz durumlar görölr. Divanın ayrıca bazı mısralarında kırmızı mürekkeple gösterilen bir ikinci mısra da belirtilmiştir. Bu okuma farkında asıl metni temel alıp, kırmızı mürekkep ile yapılan düzeltmeleri nüsha farkı olarak belirledik ve dipnotlarla metne dâhil ettik.

Divanda Arapça ve Farsça ile yazılmış gazel ve tarihler mevcuttur. Bu kısımlar, orijinal haliyle metne dâhil edilmiştir. Ayrıca divanda 90-91-92-93-94 numaralı varaklar ile 125/b-126/a sayfaları boştur. 119/b-120/a sayfaları ise kırmızı mürekkep ve rika yazı çeşiti ile yazılmıştır.

18. yüzyılın siyasi yönden çalkantılı, Lale Devri'nin etkisiyle de bir o kadar renkli olan edebî, kültürel yönlerini daha iyi anlaşılması açısından çalıştığımız bu eser hem kasideleriyle hem gazelleriyle hem de tarihleriyle günümüze ışık tutabilir. Dönemin özelliklerini vermesi açısından Halil bin Halil Efendizâde Divanı'nın çeviri metni bilimsel usullere uygun olarak yapılmış; hayatı, edebi kişiliği ve divanı hakkında bilgi verilmiştir.

Yaptığımız çalışmada olası hata ya da eksiklerin hoş görölmesini diliyor ve çalışma esnasında yardımlarından ötürü değerli hocam Yard. Doç. Dr. Vicdan ÖZDİNGİŞ'e; emeğini, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen eşim ve aileme teşekkürü bir borç biliyorum.

Buşra HADANOĞLU ÇAĞLAR  
MANİSA-2011

# İÇİNDEKİLER

<b>ÖNSÖZ</b> .....	<b>IV</b>
<b>İÇİNDEKİLER</b> .....	<b>VI</b>
<b>KISALTMALAR</b> .....	<b>VIII</b>
<b>GİRİŞ</b> .....	<b>1</b>
<b>I. BÖLÜM</b> .....	<b>3</b>
a. 18. Yüzyılın Siyasi ve Kültürel Durumu .....	3
b. 18. Yüzyılın Edebi Durumu .....	6
c. Halil Bin Halil Efendizade Sâlik'in Hayatı .....	9
d. Edebî Kişiliği ve Eseri .....	12
e. Divanın Şekil ve Muhteva Özellikleri.....	18
1. Nazım Şekilleri .....	18
2. Vezin .....	30
3. Kafiye ve Redif .....	35
4. Dil ve Üslup .....	37
5. Edebî Sanatlar .....	39
6. Divanda Geçen Şahsiyetler .....	46
<b>II. BÖLÜM</b> .....	<b>61</b>
<b>Çeviri Metin</b> .....	<b>61</b>
1. Kaside .....	62
2. Terkîb-i Bend .....	74
3. Tarih.....	82
4. Gazel.....	127
5. Tahmis.....	356

6. Tercî-i Bend Rubai .....	365
7. Müseddes .....	371
8. Rubai .....	381
9. Kıt'a .....	383
<b>SONUÇ</b> .....	<b>400</b>
<b>İNDEKS</b> .....	<b>402</b>
<b>SÖZLÜK</b> .....	<b>405</b>
<b>BİBLİYOGRAFYA</b> .....	<b>463</b>



## KISALTMALAR

<b>Age.</b>	: Adı geçen eser
<b>AKM</b>	: Atatürk Kùltür Merkezi
<b>Bkz.</b>	: Bakınız
<b>by.</b>	: Beyit
<b>g.</b>	: Gazel
<b>k.</b>	: Kaside
<b>kt.</b>	: Kıta
<b>r.</b>	: Rubai
<b>s.</b>	: Sayfa
<b>t.</b>	: Tahmis
<b>tb.</b>	: Terkîb-i bend
<b>tcb.</b>	: Tercî-i bend
<b>tr.</b>	: Tarih
<b>TDK</b>	: Türk Dil Kurumu
<b>TÜRDAV</b>	: Türkiye Kalkınma ve Dayanışma Vakfı

## GİRİŞ

18. yüzyıl, Türk milletinin üç kıta üzerindeki kuvvet ve hâkimiyetlerini kaybetmeğe devam ettikleri yüzyıldır.<sup>1</sup> Osmanlı Devleti 18. Yüzyıla ‘Gerileme Devri’ ile birlikte girmiştir. Yirmi yıl süren savaşlar ve bu savaşlar sonucu alınan yenilgiler, devleti güçsüz düşürmüştür. Osmanlı’nın Karlofça Antlaşması ile uğradığı zararlar, Pasarofça Antlaşması ile sona ermiş ve bir süre devam ederek barış devri başlamıştır. Bu devrede III. Ahmed’in damadı İbrahim Pâşâ ilim, fikir ve sanat hayatında hareket başlatarak Batı’nın her alanda dev adımlarla ilerlemesine karşılık, bizdeki bilim ve tekniğin ilerlemesine çalışmıştır.<sup>2</sup> Bu yüzyılın başlangıcında temel sorun, Karlofça Antlaşması ile kaybedilen topraklar ve itibardır.<sup>3</sup> Bu yüzyılda siyasi, iktisadi, içtimai hayatta kendisini belirgin olarak hissettiren gerilime karşın, bilim, kültür ve edebiyat hayatı bu çöküntüden fazla etkilenmemiş ve önceki yüzyılın devamı olarak olgunluk dönemini yaşamayı sürdürmüştür. Özellikle yüzyılın başlarında Nedim, sonunda da Şeyh Galib’in elinden en mükemmel ve olgun örneklerini vermiştir. Bunda yüzyılın başında III. Ahmed ve sonunda III. Selim’in sanat ve sanatkârı koruyup, desteklemelerinin önemli etkisi olmuştur.<sup>4</sup>

Osmanlı imparatorluğu 18. yüzyıla, Karlofça Antlaşması’nın ağır hükümleri altında girmiştir. Gerek siyasi, gerek mali bakımdan büyük çalkantılar geçirmektedir. Bu yüzden, devletin şöhreti ve hâkimiyeti sarsılmıştır. Topraklarına dikilen gözler devleti sarmış, devletin iç hâkimiyeti sarsılıp, idarede aksaklıklara neden olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu, içte, isyanlar, karışıklıklar ve mali sıkıntılar; dışta ise yenilgiler, toprak kayıpları ile sonuçlanan savaşlarla mücadele etmiştir. Artık devlette 16. Yüzyılın büyüklüğü, gücü ve zenginliği kalmamıştır. İşte bu sorunlar ve yenilgiler karşısında Osmanlı, kendi gerçeğini yavaş yavaş kabullenip, ıslahatlar için harekete geçmiştir. İktisadi hayat, askerlik ve eğitim alanlarında girişilen teşebbüslerin yanı sıra,

---

<sup>1</sup> Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C. 2, s. 738-745

<sup>2</sup> Mufassal Osmanlı Tarihi, C. 5, s. 2260-2661

<sup>3</sup> Ahmet Atilla Şentürk, Ahmet Kartal, s. 395

<sup>4</sup> Age. s. 400-401

Lale Devri'nden itibaren Osmanlı içtimai hayatına yabancı unsurlar ve üslubuna yabancı çeşniler girmeye başlamıştır.<sup>5</sup>

Avrupa ile diplomatik temasların artmasının tesiri ile İstanbul'da yabancı sefaret mensuplarından, Fransız İhtilali'nden kaçanlardan, seyyahlardan, Şark meraklısı maceraperestlerden, ıslahat için getirilen asker ve uzmanlardan oluşan bir zümre ile Osmanlı'nın üslubu etkilenmekte ve ortaya Frenk unsurları çıkmaktadır. Buna karşılık, 18. yüzyıl edebiyatında genel olarak, Nedîm ve Gâlib etkisi görülmektedir. Bu etkinin en önemli belirtisi mahallileşme akımı ve halk edebiyatına yakınlaşmadır. 18. yüzyıl; siyasi yöne nazaran, edebi yönü bakımından oldukça renkli, hareketli ve büyük değişimlerin yaşandığı bir yüzyıl olmuştur. Halil bin Halil Efendizâde Sâlik Dede de bu yüzyılın isimlerindedir.

---

<sup>5</sup> Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C. 2, s. 738.

## I. BÖLÜM

### 18. YÜZYILIN SİYASİ VE KÜLTÜREL DURUMU

18. yüzyılda Karlofça Antlaşması'ndan itibaren Osmanlı Devleti'nin paylaşılması başladı. Fakat Türkiye'de bu paylaşmanın başladığını, vatanın büyük bir tehlikede olduğunu kimse anlayamadı.<sup>6</sup> Osmanlı idaresi kararsız ve perişan bir halde gündün güne zayıfladığı esnada, Türkiye için harp ve mücadele siyasetini bırakmak; Avrupa'ya ilim ve sanat silahıyla katılmak lazımdı. 18. Yüzyıldan başlayarak Yakın çağların başlangıcına gelinceye kadar yapılan ıslahatlar, Batı'nın etkisiyle olmuştur. Ama padişah ya da vezirler bu ıslahatları yaparken, ulemâ sınıfının cahilliğini, yeniçeri ocağının menfaatlerini göz önünde tutmak zorunda oldukları için, yapılan yenilikler köklü ve devamlı olamamıştır.<sup>7</sup> İlk başlarda bu siyasetin yürütücüsü III. Ahmed'in veziri Nevşehirli İbrahim Pâşâ oldu.<sup>8</sup> İbrahim Pâşâ sadrazamlığa gelinceye kadar III. Ahmed pek fazla şiddet göstermiş, devletin seçkin adamlarını aceleci tavrı ve tamahkârlığı uğruna kurban etmiş; halkı fakirliğe, zarurete düşürmüştü. İbrahim Pâşâ III. Ahmed'in ihtiraslarına hâkim olup, tabiatına yumuşaklık getirdi.<sup>9</sup>

Damat İbrahim Pâşâ'nın on üç sene süren sadreti zamanı İstanbul için bir eğlence devri olmuş ise de memlekette sükûn ve asayiş de olmaya başlamıştır.<sup>10</sup> İbrahim Pâşâ on üç seneyi geçen bir zamanda Avusturya ve Rusya taarruzundan kurtulmak için, hasımlarıyla uyuşarak yaşama siyasetini takip etti. Böylece on üç sene uzayan barış ve selamet devresi, zevk ve sanatla hayır için yapılan binalar ve köşkler inşasıyla saadet içinde geçti.<sup>11</sup>

---

<sup>6</sup> Ahmet Refik Atınay, Lale Devri, s. 3

<sup>7</sup> Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi, s. 11

<sup>8</sup> Ahmet Refik Atınay, Lale Devri. s. 78

<sup>9</sup> Age. s. 11

<sup>10</sup> Age. s. 316

<sup>11</sup> Age. s. 19

Anadolulu bir Türk olan Nevşehirli İbrahim Pâşâ, devlet dâhilinde bir barış ve sükûn devri açmak; devletin iç bünyesinde yenilikler yapmak, imar faaliyetlerinde bulunmak gibi iyi niyetli bir idareci anlayışı gösteriyordu.

Avusturyalılarla imzalanan Pasarofça Anlaşması'ndan istifade etmek isteyen İbrahim Pâşâ, savaş hazırlıklarını ihmal etmemekle beraber, Rusya ve Avusturya ile yeni bir savaş çıkarmadan memlekette bir kâğıt fabrikası kurmak, matbaacılığın kurulması ve gelişmesi için çalışmak gibi, aslında çok geç kalınmış kültür ve kalkınma hamlelerine girişmişti. Bir taraftan da köşkler, saraylar, konaklar, camiiler ve medreseler yaptırarak İstanbul şehrini güzel bahçeler ve çeşmelerle süsleyerek imar faaliyetlerinden doğacak medeni zevkin gelişmesine hizmet ediyordu.

Sonradan Lale Devri adı verilen bu zevk ve eğlence hayatı, bir bakıma İstanbul halkını bunlarla oyalayarak, yapılacak Avrupaî yenilikleri bir kısım halkın dikkatini tahrik etmeden gerçekleştirmek gibi, bir iç siyaseti çehresine de sahipti.

Lale Devri, Osmanlı Devleti'nin kendi isteğiyle Avrupa medeniyetinden faydalanmayı, bir ihtiyaç halinde hissettiği devirdir. Fakat bu devir, Patrona Kıyımı denilen, cahil, şuursuz ve mutaassıp bir isyanla kapandı. Hâlbuki bu devir, Osmanlı Devleti'nin Batı'da Fransa ve İngiltere ile yakınlık temin ederek kültür ve medeniyet tarihimizde lüzumlu yenilikler yapabilmek yolunda, bir hazırlık devresiydi.

Avrupalıların gittikçe kuvvetlenen askeri güçleri ve bu kuvvetlenmeyi hazırlayan Batı medeniyeti tekniği, Osmanlı Türkleri'nin Avrupa kıtasında elde ettiği ve çoğunu ana vatan haline getirdiği diğer vatan bölge ve şehirlerini de tam bir tehdit altında bulduruyordu. Gerçi 1711'de Baltacı Mehmet Paşa'nın dirayetiyle kazanılan Prut Zaferi çok büyük hadise idi. Aynı asırda Sadrazam Şehid Ali Paşa'nın Mora'yı geri alırken; Venedik ordu ve donanmasını mağlup ederken ve Avusturyalılara savaş açarken gösterdiği azim ve faaliyet, Osmanlı kudretinin her şeye rağmen, devam ettiğinin delilleriydi. Fakat bütün bunlara rağmen uzayıp giden iç ve dış savaşlar yüzünden devletin bir zamanlar hepsinden üstün ve ileri olduğu Avrupa Devletleri'nden geri kalma temposunda bir değişiklik vücuda gelmiyordu.

Sultan III. Selim zamanında devletin siyasi, iktisadi hatta askeri durumunu düzeltmek için bazı ıslahat hareketlerine başvurması; ordu ve donanmada yenilikler yapmayı istemesi, çok yerinde düşünüş ve davranışlardı. Ancak bütün bu hareketler, bir

yandan da üstünkörü hareketler olarak kalıyordu. İçinde bulunduğu eskimiş siyasi, askeri ve iktisadi kuşatma, imparatorluğu düşmekte olduğu uçurumdan kurtaracak tedbirler almakta serbest bırakmıyordu.

Kültür seviyesi düşmekte idi. Medreseler artık eskisi gibi üstün bir medeniyetin en yüksek okulları değildi. Buralarda artık çok seyrek yetişen bazı kuvvetli âlimler de geçirilen büyük buhrana çare bulacak çapta ve görüşte değildi.

Kültür ve sanat hayatı, bilhassa edebiyat yeni ihtiyaçlar karşısında bulunan bir memleketin bu ihtiyaçlarını hissederek bunlara ait problemleri görmek, işlemek ve çözmek yolunu bulamıyordu.<sup>12</sup>

Kısacası asır; içine düşülen durumun yarattığı huzursuzlukla siyasi, iktisadi, askeri olarak çalkantılar içindeydi.

---

<sup>12</sup> Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C. 2, s. 738.

## 18. YÜZYILIN EDEBİ DURUMU

Bu yüzyılda Osmanlı Devleti siyasi gücünü iyiden iyiye kaybetmesine, malî, iktisadî sıkıntılar içinde zor bir devir geçirmesine karşın, ilmî ve edebî hayatı bu çöküntüden fazla etkilenmemiş ve büyük bir sarsıntı geçirmemiştir. Özellikle dönemin şâir iki padişahı Sultan III. Ahmed ve Sultan III. Selim, devirlerindeki sanatçı ve şairleri koruyup, edebiyat ve kültür alanında büyük bir gelişme göstermişlerdir.

Yüzyılın başlarında edebî durum, geçen yüzyılın devamı şeklindedir. 17. Yüzyılın ikinci yarısında yetişen ve kendisini halka kabul ettirmiş olan Nâbî, bu yüzyılın ilk senelerinde de tesir göstermiştir. Ardından Nedîm ile birlikte edebiyatın siması değişmiştir. Nedîm, her türlü özelliği ile 18. Yüzyılı eserlerinde yaşatmış ve diğer şâirlere de örnek olmuştur.<sup>13</sup> Yüzyılın sonunda Şeyh Gâlib apayrı, etkilerden uzak bir şiir yeteneğiyle ortaya çıkmıştır.

18. yüzyıl başlarken Türk Edebiyatı'nda Nâbî'nin şiirdeki etkisi sürmekteydi. Derken Nedîm yetişip üzüntüden ve düşünceden uzak bir dünya görüşüyle ve neşeli, coşkun söyleyişiyle kendini kabul ettirmiştir. 18. Yüzyılda 17. Yüzyıldan itibaren edebiyatımızda gördüğümüz mahallileşme eğiliminin devam ettiğini ve hatta sadeliğe doğru bir yöneliş olduğunu görmekteyiz. Bu sadeliğe meyledenlerden biri de Nedîm'dir. Bilhassa şarkılarıyla bunu hissettirir.<sup>14</sup>

18. yüzyılda Türk Edebiyatı, daha fazla yerlileşerek gelişimine devam etmiştir. Divan şiiri bilhassa Nedîm sayesinde canlı bir hal almış ve yerli duygular ile memleket hayatını anlatır hale gelmiştir.<sup>15</sup> Özellikle Lale Devri şâirlerinin Boğaz'ı, yeni yapılan binaları, buradaki eğlenceleri anlatmaları yerlileştirme çabasının başlangıcı olmuştur. Devrin bütün olayları başta Nedim olmak üzere şairlerin divanlarına girmiştir. Divan edebiyatında şâirler ilk kez çevrelerini görmeye başlamışlar; artık Şiraz'ı, Bağdad'ı ya da hayali bir yeri değil, yaşadıkları şehir olan İstanbul'u anlatmışlardır. Nedîm ve Şeyh

<sup>13</sup> Agah Sırrı Levend, Edebiyat Tarihi Dersleri, s. 319

<sup>14</sup> Age. s. 320

<sup>15</sup> Vasfi Mahir Kocatürk, Türk Edebiyatı Antolojisi, s. 10

Gâlib'in hece vezniyle birer türkü söylemeleri de Divan Edebiyatı'nda ilk kez görülen çok önemli bir harekettir.

Nâbî yolunda yürüyerek, hikemî tarzda şiirler yazan Râşit ile Koca Râgıp Pâşâ da değerli eserler vermiştir. Yüzyılın sonlarına doğru Sâbit tarzı hâkim olmuş, Belîğ, Sümbülzâde Vehbi, Sürûrî gibi şâirler açık saçık ve mizahî unsurlara yer vererek, yerli hayatı anlatan eserler yazmışlardır. Divân Edebiyatı'nın en büyük şâirlerinden biri olan Şeyh Galib ise, divân şiirine sembolik bir eda getirmiştir.<sup>16</sup>

18. yüzyıl edebiyatının dikkat çeken bir özelliği de klasik divan şiirinin katı kaidelerinden kurtulmaya başlamasıdır. Yüzyılın başında yetişen şâirlerde görülmeye başlayan bu değişme, Nedîm'in de katılmasıyla hızlanmış ve yüzyıllar boyu kullanılan mazmunlar değişmeye, hiç olmazsa yumuşamaya başlamıştır. Tekrar edile edile usanılmış belli benzetmeler dışına çıkmış; güzelin saçının, gözünün rengi değişmiş, âşğın niyâzı azalmış, sevgilinin nazı hafiflemiştir. Hatta bu değişme zamanla âşıkların bir başka sevgiliden söz etmelerine kadar vardırılmıştır.

18. yüzyıl edebiyatının dili, genelde bir önceki yüzyılın özellikle Sebk-i Hindi şâirlerinin ağır ve süslü diline göre daha sadedir. Şiirde kullanılan dil ince, nazik ve pürüzsüzdür. 17. yüzyılda olduğu gibi yine soyut ve somut kavramların birleştirildiği uzun tamlamalar vardır. Yabancı kelimeler de yine çok kullanılmaktadır. Ama bunun yanında şiir dilinde bir sadeleştirme çabasının başladığı da bir gerçektir.

Lale Devri şâirlerinin, başta Nedîm olmak üzere deyimleri ve atasözleriyle halkın kullandığı mahalli dili, yani İstanbul Türkçesi'ni şiire sokma ve halkın diline yaklaştırma çabalarıyla şiir dili oldukça sadeleşmiştir. Yabancı sözler bir derece azalmış, hatta Arapça ve Farsça kelimeler de halkın söylediği biçimde, bozuk şekilleriyle kullanılmaya başlanmıştır. Dildeki sadeleştirme çabası soyut kavramlarla dolu uzun tamlamalı, ağır bir dil kullanan Gâlib Dede'de bile kendini göstermiştir.<sup>17</sup>

---

<sup>16</sup> Age. s. 11

<sup>17</sup> Büyük Türk Klasikleri, Cilt 6, s.193-195



Yüzyılın divân şairlerinin bir kısmını; Osmanzāde Tāib, Seyyid Vehbī, Kānī, Nedīm, Koca Rāgıp Pāşā, Haşmet, Fıtnat Hanım, Şeyh Gālip, Ārif, Neylī, Nazim, Sürūri, İzzet Ali Pāşā olarak sıralayabiliriz.

## HALİL BİN HALİL EFENDİZE SALİK

### Hayatı:

Sâlik Dede'nin asıl ismi Halil'dir. İstanbul Kasımpaşa Mevlevihânesi şeyhi Seyyid Halil Dede Efendi'nin oğludur. Tahsil ve terbiyesini mevlevî dergâhında görmüştür. Babası vefat edince genç yaşta, babasının yerine geçmiş, ölene kadar irşad vazifesini sürdürmüştür.

Sâlik Dede hakkında çeşitli tezkirelerde bilgiler mevcuttur:

Nuhbetü'l-Âsar'da Sâlik Dede hakkında Kasımpaşa Mevlevihanesi Şeyhi Halil Efendi'nin oğlu olduğu yönünde bilgi verilmiştir.<sup>18</sup>

Râmiz tezkiresinde Sâlik Dede hakkında, yüksek mertebeli namının ve güzel isminin Halil olduğu yazar ve İstanbul Kasımpaşa Mevlihanesinde postnişin olduğu belirtilir.<sup>19</sup>

Esrar Dede Tezkiresi'nde Râmiz Tezkiresi'ne paralel olarak Kasımpaşa hankahında mürşit olan Seyyid ikinci Halil Hazretleri olduğu ve babasının şeyh ve seyyid Muhammed Efendi Hazretleri olduğu söylenir. Devamı olarak; yumuşak ve parlak şiirleri olduğu, çok kıymetli ve güzel sözler söylediği; hayallerinin ve renkli sözlerinin eşsiz güzellikte eserler olduğu ve bu eserlerin içindeki gazellrin de gönlüne

---

<sup>18</sup> Abdulkadir Abdülkadiroğlu, Nuhbetü'l-Asar li Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar, Akın Başkanlığı Yayınları, Ankara. 1999, s. 141

<sup>19</sup> Dr.Sadık Erdem, Râmiz ve Adâb-ı Zürefâsı, AKM. Yayınları, Ankara.1994, s.150-151 “Piş-gâh-ı İstambolda vaki' kaşaba-i Kasım Pâşada kâin Mevlevî-hânede post nişin-i maķâm-ı meşihât olup kerâmât-ı lâmi'a-i meşhûreleri fazilet-i bâhire-i mevfüreleri gibi şöhret-şi'ar olan es-Seyyid Halil Dede Efendiniñ maħdûm-ı güzîn-i melek-nihâdı ve câ-nişin-i maķâm-ı irşad-ı olan es-Seyyid Mehmed Efendi'niñ maħdûm-ı cellü'l-miķdârıdır. Anlar daħi vâlid ü ecdâdı i'rîne sâlik ve taħsil-îmâ 'arif-i bî-pâyân ile nuķûd-ı girân-bahâ-yı 'ilm ü Şîrfâna mâlik olmağın vâlidleri mezkûr 'azm-i hânkâh-ı huzur itdükde makâmlarıyla dil-şâd u mesrûr olup kâm-bîn ve mürşid-i sâlikin olmuşlar idi. Biñ yüz otuz altı senesi hilâlinde âyin-i devr-i Şömri resîde-i hitâm ve semâ'-hâne-i cinâna vaz'ı ķudûm-ı ârâm itmişlerdir. Şeyh-i mezkûr dâniş ü Şîrfân ile meşhûr eş'âr-ı âb-dâra pür-iktidâr ve güftâr cümle-i âsarlarından ki taħrîr olundu. “

söz dinleten tabiatının eserleri olduğu bilgisi verilir.<sup>20</sup> ayrıca bir de gazel örneği verilmiştir.

Ġazel:

“ Dürüg-âmez-i âh-ı bü’l heves şür-efgen olmazmış

Çerâġ-ı âriyetle hâne-i dil rüşen olmazmış

Göñül geh vaşf-ı haşş u gah zülfüñle muķayyeddür

Ki zincir-i cünün-ı ‘aşķ-ı muşlak âhen olmazmış

Mürâyî bend-i dâm-ı halķa-i tevhîde düşmezmiş

Muşavvir bülbül-i divâne zîrâ per-zen olmazmış

Gül-i güft ü şinîd-i zâhidân-ı bî-nemek herġîz

Şafâ-yı neş’e-i şahbâya zîrâ reh-zen olmazmış

Taşammüldür ilâc-ı cevri-i yâre çâre yok Sâlik

Muşibb-i dilberân zîrâ meřaķķat düşmen olmazmış”<sup>21</sup>

---

<sup>20</sup> Kasım Paşa hânķâhı’nda mütteķâ-zîb-i meşîhat olan Seyyid Hâlıl-i Sâni Hazretleridür. Peder-i âli-kadrleri Eş-Şeyh Es-Seyyid Muřammed Efendi Hazretleri vefâtında ki biñ yüz otuz târihidür şeyh olub nev-cüvân iken şeyhâne vü pirâne dâd u dîh-i meşîhat ve teslik-i nev-niyâzân-ı şarikât iderken târih-i hicretüñ biñ yüz otuz beş senesi evâhirinde gülistân-ı beķâyâ hırâm ve Cenâb-ı Sırr-ı Abdî Dede ķuddise sırrıhü hânedân-ı kirâmı bunlarda temâm olmuşdur. Selis ü âbdâr eş’âr-ı dürer-bârları ve muşâyvel ü rengîn güftâr-ı bedî’ü’l-âsârları olup bu gâzeller eser-i tab’-ı dil-pezirleridür.

<sup>21</sup> Dr.İlhan Genç, Esrar DedeTazkire-i Şuârâ-yı Mevlevîyye, s.232-233

Sālim Efendi Tezkiresi'nde ise, güzel isimlerinin Halil olduğu, Müneccinbaşı Ahmed Efendi'nin hocası Kasımpaşa Mevlevihanesi şeyhi Seyyid Halil Efendi'nin oğlu olduğu, babasının ölümünün ardından onun yerine geçtiği, yeni yeni tahsil ve ilim aldığı söylenir.<sup>22</sup>

Safāyi Tezkiresi'nde de diğer tezkirelerde olduğu gibi isminin Halil olduğu, Kasımpaşa Mevlevihānesi'nde poş-nişin olduğu ve Seyyid Halil Dede'nin oğlu olduğu bilgisi verilir. Buna ilave olarak babasının ölümünden sonra yerine geçtiği ve irşad vazifesini üstlendiği söylenir.<sup>23</sup>

---

<sup>22</sup> Prof.Dr. Adnan İnce, Tezkiretü'ş-Şuarā Sālim Efendi, s. 384 Nām-ı cemilleri Halil olup saadāt-ı ke'irü'l-berekātdan ve cümle-i hüner-verāndan bir gonce-i ser-sebz-i bāğ-ı 'irfandır ki bundan aqdem harfū'l-elifde tercemeleri sebkat eden ser-tāc-ı erbāb-ı ma'rifet Müneccimbaşı Ahmed Efendi'nin piri Kasım Pāşā mevlevi-hānesi şeyhi es-seyyid Halil Efendinin hafidi olup pederleri Halil Efendi-zāde intikāl eylediginden sonra yerlerine seccāde-nişin-i meşihat olmuşlar idi. Eşnā-yı tezkiremizde ol buq'a-i latifede sâkin olup edā-yı merâsim-i meşihat ve nev-be-nev tahsîl ü kemâl ü ma'rifet etmekte idiler.

<sup>23</sup> Pervin Çapan, Tezkire-i Safayi Nuhbetü'l-Asar min Fevāidi'l- Eşār

## EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERİ

Halil bin Halil Efendizāde Sālik kültürlü bir ailenin oğludur. İyi bir öğrenim görmüştür. Arapça ve Farsça bilmektedir. Divanında 31 adet Farsça ve Arapça gazeli vardır. Belagat sahibi olduğunu bize bizzat kendisi şu beyitiyle vermektedir;

“ Meşq-i belāgat eyler idim tıfl iken henüz

Ağuş-ı māder idi baña maḥfil-i hüner” (tr.16/by.3)

Halil Dede, divanında birçok isme tahmisler de yazmıştır: Behçet Efendi, Haşmet Efendi, Münif Efendi ve Yahya Efendi tahmis yazdığı kişiler arasındadır.

Şair, şiirlerinde söz sanatlarını bolca kullanmıştır. Böylece mana yoğunluğunu ön plana çıkarmıştır. Şair kalemine o kadar güvenir ki, kaleminin dilinin hale tercüman olacağını söyler ve

“ Ḥāb-āver-i melāl iken efsāne-i heves

Sālik zebān-ı ḥāme yeter tercümān-ı ḥāl “ (g.163/by.5) der.

Bir başka beyitinde ise, efsanesinin kulakları süsleyen bir küpe olduğunu söyleyip şöyle der;

“ Teşnīf-i gūş-ı ehl-i kabül ile Sālikā

Olduḡça zīb-i sāmi‘a efsānemiz bizim “ (g.166/by.5)

“ söyletdim “ redifli gazeli ile řair kaleminin hūnerini, kendine has ũslubu ve dilindeki renkli cūmleleriyle řoyle anlatır;

Şılıp bař-ı sūhan ol ğonçe-i ra‘nayı söyletdim

řũkũr ki ğũyiyā bir řũti-yi ğũyāyı söyletdim

Meger bāğ-ı cināndan meyve-i ũmīd imiş mařřũd

Bu şeb ru‘yāda ğordũm Adem ũ Havvāyı söyletdim

Niřān etdim sipihr-i çār-mini nāvek-i āhım

O da zaşm āřināyı yār imiş ‘İsāyı söyletdim

řitābān olmasın min-ba‘d kimse şavr-ı ğirmāne

‘Aceb ğayret-keş-i dīdār imiş Mũsāyı söyletdim

Ğam-ı zũlfũ ile ey dil def‘-i sevdā-yı ğũn etdim

Bu şeb efsāne-yi Mecnũn ile Leylāyı söyletdim

Sebeb şekvaya geç belin-i çarğ-ı dũn imiş bildim

Baňa sũz-ı derũnda etdi ifřā nāyı söyletdim

Kelīm-i řũr-ı naşmım mu‘ciz-i şab‘ımla ey Sālik

Elimde řāřsār-ı ğāme-i ma‘nāyı söyletdim (g.175)

Şair mutasavvıftır. Tasavvufla ilgili görüşünü eserindeki ‘*halka-i tevhid*’ redifli gazel ile ortaya koymaktadır;

Zihî pür-kâr-ı devr-i lâ-mekândır halka-i tevḥîd

Medâr-ı gerdiş-i nüh âsmândır halka-i tevḥîd

Miyân-ı hâleden seyr et fûrûğ-ı mâh-ı tâbânı

Dem-â-dem pertev-endâz-ı cihândır halka-i tevḥîd

Şadâsı mebd<sup>2</sup>-i feyz-i fütûḥât-ı ilâhidir

Mişâl-i halka-i bâb-ı cenândır halka-i tevḥîd

Ne denli kâbil-i cevlân olursa vâdi-yi keşret

Medâr-ı rabṭ-ı peyvend ü ‘inândır halka-i tevḥîd

Nişân-gâh-ı ḥadeng-i şevḳ eder nüh künbed-i çarḥa

Dilîr-i ‘aşka peyveste kemândır halka-i tevḥîd

‘Aceb mi zaḥm-ı şimşîr-i fenâdan olsa âsûde

Gulû-yı ‘aşîka tavḳ-ı emândır halka-i tevḥîd

N’ola halka-begûş-ı şevḳı olsa Sâlikâ ‘uşşâk

Sütüde-i şevâr-ı gûş-ı cândır halka-i tevḥîd (g.53)

Şair, şiirlerine ve söz söyleme gücüne oldukça güvenir. Aşağıdaki beyitte sözcüklerinin felekler âlemine teslim olup yükselişini anlatmıştır.

“Felek-i nazma ‘urûc eylemege ey Sâlik

Şekl-i satır-ı gâzelim selem-i mi‘râc olsun “ (g.193/by.5)

Gazellerinde Nâbî; *Necîb* mahlasını kullanan Sultan Ahmed; Fıtnat Hanım; Muhyiddin-i Arab; Şair Cem ve Hatem-i Tai'den söz etmiştir. Ayrıca rubaileri ile meşhur Hayyam da divanında yer almıştır. Büyük düşünür ve fikir adamlarından Gazali, Aristo, Eflatun fikirleri ile şaire yol göstermiş olabilir. Devrin ünlü vakanüvislerinden Esad Efendi de divanda adı geçen şahsiyetlerdendir.

Divanın son varağında yer alan ‘*Târîh-i Tedvîn-i Aşâr-ı İn Faķîr*’ adlı başlıklı şiirde şair kendini anlatmıştır. Divanı olduğunu haber vermiştir ve eserini tamamlamıştır;

“ Sâlik dehân tîşe-yi tab‘ımla ez-ķadîm

Oldum vuşûl-ı daħme-i eş‘âr-ı kârgîr

Minnet ħüdâyâ oldu müretteb eserlerim

Çekdi beyâz-ı levĥ-i dile ħâme-yi ķader

Meşķ-i belâgat eyler idim tıfl iken henüz

Ağuş-ı mâder idi baña maħfil-i hûner



Hilkat olup nişâne-yi târih-i mevlidim

( 1120/1708-1709 )

Fıtrî idi baña ezeli şafvet-i güher

Ben ney-süvâr-ı kûçe-i eţfâl iken müdâm

Eylerdim Edhem-i kalemimle ne cilveler

Zu'mumca şarf-ı dîde-yi taşîn edip sözüm

Tesvîd ile ızâ'a ederdim şahîfeler

İşrîn-i müntehî olacak sâl-i 'an-ğân

Buldum seffîne-i sühanım dağme-i güher

Şâyân-ı çeşm-i rağbet olur ehl-i dânişe

Oldu şahîfe-yi dilim enmûzec-i 'iber

Yârân-ı nazm-ı ma'raz-ı takrîzde hemân

İnşâd edip sûtüde tevârih-i mu'teber

Kilk-i hayâl yazdı zihî nâdiü's-eşref

(1150/1737-1738)

Hasân oldu tercüme-i vâliü'l-ğaber

(1150/1737-1738)

Hâtifden erdi zemzeme-i lem‘a-i hayâl

(1150/1737-1738)

Geldi şimâha nesîme-i ravzatü‘l-eşer “ (tr.16)

(1150/1737-1738)

### ESERİ:

Yurt içi ve yurt dışı kataloglar ile tezkireler ve çeşitli kaynaklarda Halil bin Halil Efendizâde Sâlik’in müretteb Divân’ından başka bir eserinin olmadığını tespit ettik.

Divânın yazma nüshası:

ALİ EMİRİ KÜTÜPHANESİ 34 Ae Manzum 192

121-142. varaklar kitap ciltlendikten sonra ilave edilmiş Edebiyat Baş tarafı yaldızlı, sonraki cetvelleri suruh ile Tam meşin kaplı.

Baş: Vücūdîñ kâ‘id-râh-ı cenânıdır yâ Resûlallâh

Son: Geldi şimâha nesîme-i ravzatü‘l-eşer

Yzn: Sâlik, Halil b. Halil Efendizâde, XII. H. asır

Telif ve istinsaf tarihi ile istinsah yeri ve müellifi hakkında bilgi verilmemiştir.

## DİVANIN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

### 1. NAZIM ŞEKİLLERİ

Nazım şekilleri, manzumelerin mısra veya kıta sayısı, bunların sıralanış ve kafiye düzeni gibi yapı özellikleriyle oluşur ve edebi akım ya da dönemlere göre değişiklik gösterir. Divan şiirinde nazım birimi beyit olduğundan nazım şekillerinin oluşmasında beyitin sayısı ve kafiye düzeni temel alınmıştır.<sup>24</sup>

Halil bin Halil Efendizâde Divanı'nın çalışmış olduğum kısmında 9 adet kaside, 231 gazel, 1 terki-i bend, 1 terci-i bend, 37 ruba'i, 30 kıta, 26 tarih, 5 müseddes ve 4 tahmis yer almaktadır.

Kasidelerde sırasıyla; bayramın gelişi dolayısıyla tebrik için yazılan ' Berây-ı Tebrik-i 'İydiye', ' İstizan-ı 'Azm-i Vatan Ez-Cânib-dâş Mısr-ı Yahya Pâşâ' ve Behçet Efendi'nin Niyaz Name'sini anlatan 'Niyâz Nâme-i Behçet Efendi' şeklinde yer almaktadır. Ardından 'Terkîb-i Bent Ğarrâ-i Müştemel-i Üsâme-yi Şu'arâ Der Vaşf-ı Behçet Efendi Emîn Tersâne-i 'Âmire' ismiyle terki-i bend gelir ve devamı olarak divan, devrin padişahlarına övgüler sunan, padişahların doğumunu ve cülusunu, sadrazamların sadarete gelişini ve devrin önemli kültürel olaylarını anlatan tarih bölümüyle divan devam eder: III. Osman'ın tahta gelişini anlatan 'Tarih-i Culus-ı Sultan Osman', kılıç kuşanma, kılıç takınma tarihini anlatan 'Tarih-i Taklid-i Seyf' başlıklı bölüm, Nur Osmanî Camii'yi anlatan 'Tarih-i Camii-i Nur Osmanî', 'Tarih-i Mekteb-i Ayasofya', 'Tarih-i Kütüphane-i Ayasofya', 'Tarih-i Çeşme', 'Tarih-i Şadırvan', 'Tarih-i Nüzül-ı Üç Enbarlı', 'Tarih-i Diger', 'Tarih-i Veladet-i Sultan Selim' 'Fezleke-i Defter-i Sefer-i Kadim', 'Der-i Vadi-yi Nüşa' gibi başlıklar ile tarih bölümü son bulur ve Elif-bâ ile gazeller kısmı başlar. Elif-bâ kısmından sonra ise 'Taḥmîs-i Ğazel Münîf Efendi', 'Taḥmîs-i Ğazel-i Haşmet Efendi' , 'Taḥmîs-i Ğazel-i Defterî Behçet Efendi', 'Üslûb-ı Ğarrâ', 'Terci'-i Bend Beyt-i Şâ'ib-i Hoş Edâ', 'Taḥmis-i Ğazel Yahya Efendi' başlıkları ile tahmis bölümü gelir. Hemen ardından

---

<sup>24</sup> Mustafa İsen, Osman Horata, Muhsin Macit, Filiz Kılıç, İ. Hakkı Aksoyak, Eski Türk Edebiyatı El kitabı, s. 208

‘Rubā‘iyāt’, ‘Muḫaṭṭ‘aāt’ ve ‘Müfredāt’ ile divan devam eder. Son kısımlara doğru ‘Tārīḫ-i Şulḫ-ı Nādir Şāh’ ve ‘Tārīḫ-i Helāk-ı Nādir Şāh’ şeklinde iki tane Nadir Şah Tarihi verilmiştir. ‘Tārīḫ-i Tertīb-i Mecmū‘a’ ve ‘Tārīḫ-i Tedvīn-i Aşār-ı ĩn Faḫīr’ adlı başlıklar ile eser tamamlanmıştır.

Kaside yaygın bir nazım şekli olduğu için çeşitli konuları işleyebilir. İncelediğimiz divandaki kasidelerde bir adet *ıydiyye* mevcuttur.

“ Dem-ā-dem ey meh-i burc-ı kerem ‘ıydıñ sa‘īd olsun  
Hezār emşālin iḫrāz ile iḫbālīñ mezīd olsun” ( k.1/by.1)

Yukarıdaki beyit *ıydiyye*nin ilk beyitinden örnek alınmıştır.

Sultan I. Abdülhamit’in tahta gelişi şu mısralarla aktarılır;

“ Sālikā tebşīr kıldım ‘āleme tārīḫini  
Zīb-i evreng oldı şāheşāh-ı cāh ‘Abdulḫamīd” (k.5/by.13)

Damat Ali Pāşā’nın sadrazamlığı şu beyitle anlatılır;

“ Bu gūne mülhem-i gayb eyledi tebşīr-i tārīḫin  
‘Ali Pāşā yine iḫbāl-i zīb-i şadr-ı vālādır” (k.6/by.16)

Sultan I. Mahmud'un padişahlığı ise şu beyitle belirtilir;

“ Dehrde oldu vezâretle vekîl-i muṭlak

Mühr alıp zîver-i şadr oldu Maḥmud Pâşâ” (k.7/by.24)

Gazel, divan edebiyatının en yaygın nazım şekillerindendir. Üzerinde çalıştığımız divanda yer alan gazeller ‘Harfû’l-Elf’ ile ‘Harfû’l-Yâ’î’ arasında ve ayrıca bu kısmın sonunda eğik rika yazı ile yazılmış bölümlerde bulunmaktadır. Müretteb divan özelliğine bağlı olarak gazeller kısmında 28 harf ile ilgili gazel yazılmıştır.

Gazellerde sıkça kelime halinde redif kullanılmıştır;

“ Bu naḥvet-i nazâra esîrân neden **saña**

Āyîne ile baḫ hele bir kere sen **saña**” (g.8/by.1)

“ Melâḫat âfet ü ḫüsn âfet ü cemâl **âfet**

O mest-i nâza olur vaşf-ı ḫasb-i ḫâl **âfet**” (g.26/by.1)

“ Tārâcîñ olup ḫirmen-i cân **yandım elinden**

Ey şu‘le-i cânsüz emân **yandım elinden**” (g.149/by.1)

“ Hem-bezm olamazsın gönül efsâne-i **boş қо**

Lâf urma tehî meclis-i cânâneyi **boş қо**” (g.151/by.1)

Hem ek hem de kelime halinde rediflere de rastlamaktayız;

“ Zihī pür-kār-ı devr-i lâ-mekândır **halka-i tevhid**

Medâr-ı gerdiş-i nüh âsmândır **halka-i tevhid**” (g.50/by.1)

“ Şerâr-ı hirmen-i dil şu'le-yi hâşâk-ı cânsın **sen**

Ne ateş-pâresin sūz-efgen-i şad hân mânsın **sen**” (g.194/by.1)

Sadece ek halinde kullanılmış rediflerde mevcuttur;

“ Tāyy-i rāh-ı şevk olur mu āh-ı âteşzâdesiz

Keşti-yi baħr-ı fenâ sâhil-res olmaz bâdesiz” (g.111/by.1)

. Ayrıca matla beyitin ilk mısrasının son mısradaki tekrarlanmasıyla oluşan *Redd-i Matla* özelliğine de divan içerisinde rastlanılmaktadır;

“ **Gül-i bāğ-ı hevesim sensin efendim sensin**

Gāyet mültemesim sensin efendim sensin

Sāliki etme zekā-āver-i bŷy-ı hâsret

**Gül-i bāğ-ı hevesim sensin efendim sensin**” (g.191)

Tahmis, Arapça beş sayısı anlamına gelen hams kökünden türemiş beşleme anlamında bir kelimedir. Çalışmasını yaptığımız eserde dört adet tahmis mevcut olup

bunlar sırasıyla şu isimleri almıştır: ‘Tahmis-i Gazel Münif Efendi, Tahmis-i Gazel Haşmet Efendi, Tahmis-i Gazel Defteri Behçet Efendi, Tahmis-i Gazel Yahya Efendi’.

“ Nağş-ı erkām-ı netâic levh-i eşkâlimdedir  
Hikmet-i eşrâkıyân tertîb-i efvâlimdedir  
Nokta-yı dil gerdiş-i pergâr-ı amâlimdedir  
Devr-i istikbâl ü mâhı merkez-i hâlimdedir  
Şâhid-i kām-ı dü-gün agûş-ı ikbâlimdedir” (t.1)

Terci-i bend terim olarak konu sınırlaması olmayan, her bir bendi başka kafiyede, fakat aynı vezinde olan, bendleri birbirine bağlama görevi yapan ve onlardan farklı kafiyeye sahip ara beyitlerin meydana getirdiği nazım şekilleridir. Çalıştığımız eserde bir adet eserde terci-bend olup, şöyle isimlendirilmiştir: ‘Terci-i Bend Beyti Saib-i Hoş Edâ’.

Terkib-i bend aynı vezinde 8-20 mısralık bendlerin birleştirilmesiyle yapılan nazım şekilleridir. Divanda bir adet terki-b-i bend olup, şöyle isimlendirilmiştir: ‘Terkîb-i Bent Đarrâ-i Müştemel-i Üsâme-yi Şu’arâ Der Vaşf-ı Behçet Efendi Emîn Tersâne-i ‘Âmire’.

Ruba’i, dört mısralık bir nazım şeklinin adıdır. Ruba’ide kullanılan 24 kalıp vardır. İncelediğimiz eserde gördük ki yaygın olarak kullanılan 12 ahreb kalıbı eserde sıkça tercih edilmiştir. Mesela aşağıdaki rubai, *ahreb* kalıbından olan ‘ *Mef ‘ ū lü me fâ ‘î lü me fâ ‘î lü fâ ‘ül* ’ kalıbıyla yazılmıştır.

“ Etdikçe nigâh mestî-yi ‘agmâz-ı füsün  
Ebruların eyler dili mukrâz-ı füsün  
Keş-i amalim huşkunu sîr-âb eyler  
Ol bârağa-yı hüsnden imâz-ı füsün” (r.9)

Yine *ahreb* kalıbından olan ‘*Mef ‘ū lü me fā ‘ī lü me fā ‘ī lün fā*’ kalıbıyla şu rubai yazılmıştır;

“ La‘line demem ben şadefe deryādır  
K‘ezhār edemez her şadef-i deryādır  
Geh ateş ü geh āb şunuver dem ammā  
Gördük de ‘arak-rīz dedim deryādır” (r.2)

Ayrıca divanda rubai ile ilgili dikkat çeken bir husus vardır: Elif-bā kısmında Elif harfi hariç diğer harfler öncesinde, bir rubai ile yazılacak olan harf haber verilmektedir;

“Eyler kemer üzre *rā* mişāli hānçer  
Ol serv-i qadi kişver-i hüsne sürür  
‘Arz etmede peyk-i hüsni engele peyker  
Kimdir hele şekli-i tığden sâde kemer” (r. 9)

Yukarıdaki rubaide bir sonraki gazelin ‘Harfü’l-rā’i’ olacağı haber verilir.

“Zāyi‘dir o dem k‘olmaya maḥsüb-ı kıyās  
Ola meger āmed şüdi maşrūf-ı sipās  
Bār-āver-i kām olur mu kaç‘ etdikçe  
Şāḥ-ı emeli erre-i *sin*-i enfās” (r. 11)

Yukarıdaki rubaide ise bir sonraki gazel, ‘sin’ harfiyle yazılacaktır.



“ Zātından olup muktebis-i nūr-ı mübîn  
Hürşide daği eyleme iķād-ı cebîn  
Bîgāneye olmasa kāse-lis-i şöhret  
Yek kāse-i *nūn* şekl-i mehi etdi mehin” (r. 24)

Yukarıdaki rubaide ise, ‘nun’ harfiyle yazılacak olan gazele işaret edilmiştir.

Kıta, az ya da çok her şairin divanında yer alan bir nazım şeklidir. Sâlik Divanı’nda karşımıza 20 adet kıta çıkmış ve bunlar *mukatta’at* başlığı altında toplanmıştır. Kıtalarda şair kendinden ve izlediği yoldan şöyle bahseder;

“ İntisāb-ı bār-gār-ı Muştafâdır maṭlabım  
Naķş-bend-i rağbetim ḥüsn-i behâdır maṭlabım  
Sa’yla şākird-i ḥatm-ı ḥacegānım maṭlabım  
Dergeh-i ḥaķdan hemān kesb-i rızâdır maṭlabım” (k.2)

Divanda yer alan tarihlerde devrin padişahları ve sadrazamları ile ilgili konular işlenmiştir. Devrin padişahlarından Sultan III. Osman’ın tahta çıkışı ‘Tarih-i Cülüs-ı Sultan Osman’ başlığı altında, şu beyitle aktarılır;

“ Ṭulū‘ etdi ḥilāfet-i iķbāli dīdeler rüşen  
Serā-yı kesb fūrūğ-ı şevķle reşk-i süreyyâdır” ( tr.1/by.2)

“ Cülüs-ı taḥt-ı iclāl eyledi bir dāver-i mes‘ūd  
Cihāna müjde hengām-ı mūkāfāt-ı berāyâdır” ( tr.1/by.3)

Sultan III. Selim'in doğumunun sevinci şu beyitle aktarılır;

“ Kıldı takvīm-i zafer hāme-yi ter tārīhin

Oldı şehzāde Selīm ‘āleme heylāc-ı sürūr” (tr.10/by.15)

Hemen ardından yazıla kasidede ise Sultan Selim'in tahta çıkışı anlatılır;

“ Müjde kim Sulṭān Selīm oldı cihān-ı rūh-ı tām

Oldı şeh-āyīn cümle muḳdim-i Sulṭān Selīm” (tr.15/by.7)

Sultan III. Mustafa şāir, hattat ve ālim bir padişahdır. Sadrazamı Koca Ragıp Pāşā olması sayesinde saltanatının on iki yılını huzurlu geçirmiştir. 1757'de son cülūs bahşişini veren ve bu âdeti ortadan kaldıran III. Mustafa, devlet hayatındaki problemleri düzeltmeye meyilli bir padişahdır.<sup>25</sup> Şāir, III. Mustafa'nın tahta gelişi şu şekilde müjdeler;

“ Cenāb-ı Muşafā Pāşā olup melhūz dil-i āhır

Şadāretle müşārü‘n-bil-benān oldı müşīr oldı” (tr.19/by.2)

Sultan III. Mustafa'nın saltanatının anlatıldığı beyit;

“ Merāhim pīşe ‘adl endīşe Sulṭān Muşafā Hān kim

Olaldan sāye pirā-yı serīr-i salṭanat hālā” (tr.20/by.2)

---

<sup>25</sup> Ahmet Akgündüz, Said Öztürk, Bilinmeyen Osmanlı, s. 221

Bahir Mustafâ Pâşâ'nın vezir oluşunun anlatıldığı beyit ise şu şekildedir;

“Ney-i hâmeñle ey Sâlik nevâ-perdâz-ı târih ol

Alıp mihr-i cihâni Muştafâ Pâşâ vezîr oldı” (tr.19/by.11)

Ayrıca çalışmamızda karşımıza 2 adet Nâdir Şah tarihi ki bunlardan biri sulhu biri helakı anlatmakta, 1 adet Mecmua tertibinin tarihi ve 1 adet de şairin otobiyografini anlattığı bölümler bulunmaktadır. Nâdir Şah Avşar bir Türk hükümdarı olmasına rağmen, doğu hududlarına saldırıya girişmiştir. Şairimiz de bu saldırıyı ve ardından Nâdir Şah'ın helak oluşunu anlatmaktadır;

“Sünüd-ı pādşeh-i taht-gâh-mesned-i Rûm

Cenâb-ı hâzret-i Maḥmūd Ḥân şâh-ı enâm

Edip meşâlihe-i kışşa ile şâh-ı İrân

Bir ehl-i dânişe ḥaşr-ı sefâret ü peygâm” (tr.23/by.1-2)

“Bu şulhuñ olmadı mişli zamânda mesbûk

Yeter cihâna bu naql-i şafâ mede'l-eyyâm” (tr.23/by.6)

“Cihâna müjde-i târihin eyle ey Sâlik

Rehîn-i vâktine es-şulhü's-seyyidü'l aḥkâm” (1160) (tr.23/by.11)

‘Tarih-i Helak-ı Nâdir Şah’ başlıklı kısımdan örnekler;

“ Şâh-ı ferhûnde-şiyem hâzret-i Sulţân Maḥmûd

Dâver-i rûy-ı zemîn pâdşeh-i mesned-i Rûm

Lâcerem zıll-i hüdâver nola eyyâmında

Telef-i tîğ-i tebâr olsa bütün düşmen-i şûm” (tr.24/by.1-2)

“ Mülk-i ibrâya naķiline meger Nâdir Şâh

Bir zaman olmuş idi tefriķa-endâz-ı ‘umûm

Mülket-i Rûm daḥi eyleyip ‘ilân-ı zuhûr

Su’-i ķasdı ‘alenen oldu cihâna ma‘lûm” (tr.23/by.4-5)

“ Leb-i hâtifden işitdim haber-i târiḥin

Şâh-ı İrân iken oldu hele Nâdir-i ma‘dûm” (tr.24/by.12)

Kendini anlattığı ve başlığını ‘Târîḥ-i Tedvîn-i Asâr-ı İn Fakîr’ koyduğu bölümde ise, doğumundan, fitratının ona bahş ettiği özelliklerden, eserlerini nasıl yazdığından bahsetmiştir.

Şair doğum tarihini şu beyitiyle sunmaktadır;

“ Ḥilķat olup nişâne-yi târiḥ-i mevlidim ( 1120 )

Fıtrî idi baña ezeli şafvet-i güher” (tr.26/by.4)

Aşağıdaki beyitte ise, kalemiyle ne güzel beyitler yazdığını ve kendini başarılı bir şair olarak gördüğünü anlatıyor.

“ Ben ney-süvâr-ı kûçe-i etfâl iken müdâm  
Eylerdim edhem-i kalemimle ne cilveler” (tr.26/by.5)

Eserini bitirdiği tarihi ise şu beyitlerle verir;

“ Kilk-i hayâl yazdı zihî nâdiü‘ş-eşref  
(1150/1737-1738)

Hasân oldu tercüme-i vâliü‘l-haber  
(1150/1737-1738)

Hâtifden erdi zezeme-i lem‘a-i hayâl  
(1150/1737-1738)

Geldi şimâha nesîme-i ravzatü‘l-eşer” (tr.26/by.10-11)  
(1150/1737-1738)

Divanda 5 adet müseddes bulunmaktadır. Müseddes aynı vezinde altı mısralık bendlerin birleşmesiyle oluşan musammatlardır. Kafiye şekilleri ‘aaaaaa, bbbba, cccca’ olabildiği gibi ‘aaaaa, bbbba, cccca’ şeklinde de olabilir.<sup>26</sup> Divanda yer alan müseddesler bir iki örnek verelim;

---

<sup>26</sup> Haluk İpekten, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, s.103

“Böyledir tavr-ı nâ-becâ-yı felek  
Devr-i ma‘kûsı eşyâ-yı felek  
Degilim tãleb-i rızâ-yı felek  
Mesned-i kef-i ‘a‘â-yı felek  
Olmam azürde-i cefâ-yı felek  
Eylemem kãşd-ı ilticâ-yı felek” (m. 1)

“Dehre olmam rübûde-kâmım için  
İlticâ eylemem merâmım için  
Kãşd-ı bÿy eylemem meşâmmım için  
Güle bakmam ğam-ı zükâmım için  
İstemem dâne murĝ-ı bâmım için  
Çekmezem ğam-ı şubh u şâmım için” (m.3)

## 2. VEZİN

Aruz ölçüsü, Arapça'nın ses dizgesine uygun olarak hecelerın uzun veya kısa, kapalı veya açık oluşuna dayanan bir nazım sistemidir. Divanda (71/a'dan itibaren) toplam 347 manzum vardır ve hepsi de aruz kalıbıyla yazılmıştır.

Divanda, aruz vezni olarak 10 adet kalıp kullanılmıştır. Bunlar:

*Fā 'ı lā tün Fā 'ı lā tün Fā 'ı lā tün Fā 'ı lün (16)*

*Fe 'ı lā tün (Fā 'ı lā tün) Fe 'ı lā tün Fe 'ı lā tün Fe 'ı lün (Fā 'lün) (83)*

*Mef 'ū lü Me fā 'ı lü Me fā 'ı lün Fe 'ū lün (30)*

*Mef 'ū lü Fā 'ı lā tū Me fā 'ı lü Fā 'ı lün (80)*

*Me fā 'ı lün Fe 'ı lā tün Me fā 'ı lün Fe 'ı lün (35)*

*Me fā 'ı lün Me fā 'ı lün Me fā 'ı lün Me fā 'ı lün (57)*

*Müs tef 'ı lün Müs tef 'ı lün Müs tef 'ı lün Müs tef 'ı lün (2)*

*Fā 'ı lā tün Fā 'ı lā tün Fā 'ı lün (1)*

*Fā 'ı lā tün Me fā 'ı lün Fā 'ı lün (4)*

*Me fā 'ı lün Me fā 'ı lün Fe 'ū lün (1)*

İncelediğimiz divanda, aruz vezni başarılı kullanılmıştır; fakat yer yer zihaf ve imalelerin yapıldığı görülür. Mesela aruzu kullanmada mükemmel olduğunu düşündüğümüz beyitleri;

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

“ Hıdiv-i mülk-i ihsānsın şeh-i erbāb-ı ‘irfānsın  
Şükūh-i devletiñ dāğ-ı dil-i çarḥ-ı ‘anīd olsun” (k.1/by.3)

*Mef ‘ū lü Fā ‘ī lā tü Me fā ‘ī lü Fā ‘ī lün*

“ Kānūn-ı turfe neşvesidir bezm-i ‘işretiñ  
Şun sākiyā piyāleyi sen baña ben saña” (g.8/by.2)

Kimi yerde ise aruzu kullanmada sorunlar yaşandığı; mesela açık olması gereken hecelerin kapalı olması gibi aruz kalıbında sıkıntıların olduğunu, görmekteyiz:

*Fe ‘ī lā tün (Fā ‘ī lā tün) Fe ‘ī lā tün Fe ‘ī lā tün Fe ‘ī lün (Fā ‘lün)*

“ N’ola tārāc **ahzāne** olmasa gülzār-ı hülüş  
Zīb-i ser-şīşe-i endişedir ezhār-ı hülüş” (g.122/by1)

*Mef ‘ū lü Fā ‘ī lā tü Me fā ‘ī lü Fā ‘ī lün*

“ Tenevvür-i **sinedir** reh-i tūfān-ı cūş-ı feyz  
Oldu telāṭum-ı yem-i dilden ḥurūş-ı feyz” (g.124/by.1)



Kimi beyitlerde ise *dürr*, *yemm*, *hatt*, *ümmid*, *gamm*, *mahakk*, *ulüvv* gibi son harfi ikileyen kelimeleri açık-kapalı hece sıkıntısı nedeniyle, şeddeli kullanmayıp, çeviri metinde *dür*, *yem*, *hat*, *ümid*, *gam*, *mahak*, *uliv* şeklinde gösterdik;

*Fe ‘i lā tün (Fā ‘i lā tün) Fe ‘i lā tün Fe ‘i lā tün Fe ‘i lün (Fā ‘lün)*

“ Pür olur dāmen-i endīşe **dür**-i ma‘nādan

Ḳılsa bir laḫza ṣenā ḳulzüm-i efkāre ḫired” (k.4/by.27)

*Müs tef ‘i lün Müs tef ‘i lün Müs tef ‘i lün Müs tef ‘i lün*

“ Ol menba‘-ı ḫulḳ-ı cemīl bulsun müdām ecr-i cezīl

Ḳıldı **yem**-i cūdın sebīl irvā her ‘aṭāṣān için” (tr.8/by.4)

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tū Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

“ Ḥalkıñ ‘ayār-ı zātına ettikçe ‘itimād

Nokṣānın etdi zīb **maḫak**-ı tām şandığım” (g.146/by.4)

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tū Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

“ Oldum fütāde ḳaşr-ı **ümid**-i vişālden

Bir şehsüvār-ı ḫüsne olup pāymāl-i nāz” (g.112/by.6)

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

“ Cihānı eyledi dihkān-ı çarḥ-ı seyr-i **ümid**

Bu keşt-i ğamda hemān sīne-çāk kendimdir” (g.106/by.2)

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

“ Hazer kim dūd-ı dilim niçe dūdmānı yaḫar

Şafaḫ degil **ulüv**-i āhım āsumānı yaḫar” (g.107/by.1)

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

“ Bihūde ḫaşd-ı hūşe-i pervīn eder mi merd

Şāḫ-ı **ümide** medd-i yed-i 'itinā yeter” (g.75/by.3)

*Fā 'i lā tün Fā 'i lā tün Fā 'i lā tün Fā 'i lün*

“ Sālikā vaşf-ı **ḫaḫ**-ı yār ise de ḫāmūş olur

Şimdi nazmıñ seng-i efsāne-i ḫāb-āver olur” (g.72/by.7)

Eserde bazen de karşımıza, okunuşta tam olarak görünen fakat aruz kalıbında hece eksikliği olabileceğini söyleyen durumlar çıkmaktadır;

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā 'lūn)*

“ Güher dizip silk-i nizāma Sālik

Dest-i aḥbābıña şun sübḥa-i ezkār-ı ḥulūş” (g.122/by.5)

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā 'lūn)*

“ Dil eder kesb-i ḥayāt idi olduğça

Vāşıl-ı kaleb-i cān nefḥa-i şūr-ı 'irfān” (g.149/by.2)

Bazen de bazı mısraların ikinci hecesinin kapalı olduğu durumlarla karşılaşmaktadır;

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā 'lūn)*

“ Rabṭ u ḥall nāḥun-ı tedbīrine vābeste olup

**Olur** luṭf u ğazabı bedreḥa-i ḥavf u ricā” (k.7/by.15)

### 3. KAFİYE VE REDİF

#### Kafiye:

Kafiye divan şiirinde ses tekrarlarının mısra sonlarında simetrik olarak kullanılmasıdır. Okuduğumuz eserde kafiye, bilhassa gazelerde, ahenk açısından çok dikkat edilerek kullanılmıştır;

“ Buldukça dehrden cihet-i inqılâb taleb  
Şâyandır olsa zâika-i ferd ‘azâb-ı ‘azb” (g.17/by.1)

Yukarıdaki beyitte *-b* ile yarım kafiyenin örneğini görmekteyiz.

“ Ey maṭla‘-ı dīvân-ı şeref-nâme-i Behçet  
Vey fihris-i ser-levḫa-i dībâce-i Cevdet” (tb.1/by.1)

Beyitinde geçen *Behçet* ve *Cevdet* kelimelerinde, görüyoruz ki *-et* tam kafiyesi kullanılmıştır.

“ Te‘âlallâh zihî âşâr-ı şun‘-ı luṭf-ı mevlâdır  
Nüvîd-i muḫdem-i iclâl-i şâh-ı ‘âlem-ârâdır” (k.5/by.1)

Bu beyit ile *-adır* zengin kafiyesini görmekteyiz.

## Redif:

Divan şiirinde mısra sonlarındaki söz tekrarlarıdır. Sâlik Divanı'nda kullanılan rediflerde ağırlıklı olarak Türkçe kelimeler görülür. Mesela; *saña, gözet, ümmîd, döner, etmezler, gösterir, okunur, gideriz, gönül, gibi, seň* gibi redifler Türkçe olanlara birkaç örnektir. Redifler, hem kelime halinde hem ek halinde hem de kelime artı ek halinde kullanılmıştır;

“ Bulur mihr-i ümîdin jâle-veş giryân olan her şeb

Erir rûz-ı hazâne gül gibi handân olan her şeb” (g.19/by.1)

Yukarıdaki beyitte redif, ‘olan her şeb’ ile sadece kelime halindedir. Aynı zamanda ‘-an’ tam kafiyesini görmüş bulunuyoruz.

“ Zihî pür-kâr-ı devr-i lâ-mekândır halka-i tevhid

Medâr-ı gerdiş-i nüh âsmândır halka-i tevhid” (g.50/by.1)

Yukarıdaki beyitte ise ‘-dır halka-i tevhid’ ile hem ek hem de kelime halindeki redife rastlamaktayız. Aynı zamanda ‘-an’ tam kafiyesi gene bu beyitte de karşımıza çıkıyor.

“ Tayy-i râh-ı şevk olur mu âh-ı âteşzâdesiz

Keşti-yi baır-ı fenâ sâhil-res olmaz bâdesiz” (g.111/by.1)

Bu beyitte ise sadece ek halinde bulunan ‘-siz’ redifini görmekteyiz. ‘-ade-’ ise zengin kafiyeyi oluşturmaktadır.

#### 4. DİL VE ÜSLÛP

Halil bin Halil Efendizâde devrin mutasavvıf kişilerindedir. İyi bir öğrenim görmüştür. Sâlik Dede Türkçe'yi olduğu kadar Farsça ve Arapça'yı da iyi bilmektedir. Sâlik Dede divan şiirinin kurallarını ve divan geleneğini iyi bilmekte ve bunları şiirlerinde ortaya koymaktadır.

Çalıştığımız eserde (71/a-151/b varakları arası) ağırlıklı olarak gazel kısmı mevcuttur ve diyebiliriz ki dili, yer yer ağır olmakla birlikte, genel olarak sadedir. Arapça ve Farsça kelimeler ile ikili-üçlü-dörtlü tamlamaları çokça kullanılmıştır. Divanda sıkça edebî sanat karşımıza çıkar. Bilhassa teşbih, teşhis, tenasüp ve leff ü neşr en çok kullanılan edebî sanatlardır.

Çalışmasını yapmış olduğumuz eseri, dili yönünden ele alacak olursak, karşımıza genellikle sade bir eser çıkmakta; fakat eser içerisinde mevcut birkaç kaside, gazel ve tarihin Arapça ve Farsça yazılmış olduğunu da görmekteyiz. Bu Arapça ve Farsça yazılı kaside, gazel ve tarihler, orijinal metne sadık olmak ve yanlışlığa sebep olmamak için bilimsel yöntem uygun olarak, orijinal hali ile çalışmaya dâhil edilmiştir. (bkz. s.) Ayrıca divanda 90-91-92-93-94 numaralı varaklar ile 125/b-126/a sayfalarında boşluklar mevcuttur. 119/b ile 120/a sayfaları ise kırmızı mürekkep ve rika yazı çeşiti ile yazılmıştır.

Şairin kimi gazellerinde Türkçeye olan hâkimiyetini mükemmel şekilde ortaya koyduğunu görmekteyiz. Sözcüklerle adeta oynamakta, ince hayallere dalmakta ve hünerini ortaya koymaktadır;

“ Kânûn-ı turfe neşvesidir bezm-i 'işretiñ

Şun sâkiyâ piyâleyi sen baña ben saña” (g.8/by.2)

“ Pāyānı yok mu bu seher şām-ı firḳatîñ

Rû’yāda bâri olsa nümāyān vişāl-i ḥāb” (g.16/by.3)

“ Ḥasretiñle dāğ yaḳdım sīneme aḳker gibi

Ḳıldım ifnā-yı vücūd ammā ki ḥākister gibi” (g.157/by.1)

“ Meşḳ-i ḥarām edip yine bir nev-nihāl-i nāz

‘Uşşāḳa ḳıldı ‘arz-ı şükūh-ı cemāl-i nāz” (g.109/by.1)

“ Kemend-i āhı ṭutup āsmāne dek gideriz

Hümā-yı evc-i ḡamız lā-mekāne dek gideriz” (g.110/by.1)

## 5. EDEBİ SANATLAR

Eski metinlerin şerhinde edebi sanatların önemli bir yeri vardır. Bir beyiti anlamak için edebi sanatlar yol gösterici işlev üstlenirler.<sup>27</sup> Çalışması yapılan eser anlamı bakımından incelendiğinde, divanda çok fazla edebi sanat görülmüş ve bu da eseri daha yoğun anlamamızı sağlamıştır. Ayrıca divanda çok fazla *ulamaya* rastlanılmıştır. Bilindiği gibi ulama, imale ya da zihaf gibi hata unsuru değil, şiire ahenk katan bir sanattır. Karşılaştığımız sanatlar; *teşbih*, *teşhis*, *tenasüp*, *telmih*, *tezat*, *leff ü neşr*, *istiare*, *mübalaga*, *tekrir*, *tevriye*, *nida* gibi sanatlardır.

“ Nāy-veş kaşd-ı ser-āğāz rebāb-ı dil edip

Ṭurfe hinā-ger-i kānūn-ı şafādır güyā” (g.9/by.4)

Yukarıdaki beyitte ‘*nāy-veş*’ kelimesiyle teşbih sanatı yapılmıştır. Aynı zamanda ‘*nāy*, *ser-āğāz*, *rebāb*, *hinā-ger*, *kānūn* ve *şafā*’ kelimeleri arasındaki uyum yönüyle de tenasüp sanatını görüyoruz.

“ Sālik kalemim eyledi tūti-yi şeker-ķand

Mir’āt-ı nazarda görünüp şüret-i üstāz” (g.54/by.5)

Teşbih sanatını yukarıdaki beyitte tekrar görüyoruz. Şair kalemini şeker gibi sözler söyleyen bir papağana benzetmiştir.

---

<sup>27</sup> Mustafa İsen, Osman Horata, Muhsin Macit, Filiz Kılıç, İ. Hakkı Aksoyak, Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, s.273



“ Fehm eylemez bu remzi sebükmāye-i ḥayāl  
Mīnā-yı ḳalbe seng-i eḥibbā ağır gelir” (g.66/by.6)

Yukarıdaki beyitte ise, kalp minâ’ya benzetildiğinden teşbih-i belîğ yapılmıştır.

“ Oldu şandūḳ-ı ‘aca’ib bu ribāt-ı köhne  
Nazar etdikçe niçe şehir ü ‘imāret görünür” (g.58/by.5)

Bir sonraki gazelde ise tenasüp sanatını görüyoruz. ‘*ribāt, köhne, şehir, imāret*’ kelimeleri birbiriyle alakalıdır.

“ Maḥşül-ı kışt-zār-ı emelden nişāne yok  
Tırmaz müdām gerçi buna āsiyā döner” (g.59/by.2)

Gene aynı şekilde bu beyitte de ‘*mahşül, kışt-zār, āsiyā*’ kelimeleri arasında uygunluk görüldüğünden, tenasüp sanatı vardır.

“ Sensen olsam bağ-ı ‘ālemden zükām-ālud-ı gam  
Berg-i gül çeşmimde hem te’sîr-i zaḥm-ı ḥār olur” (g.60/by.3)

Yukarıdaki beyitte ‘*bağ, berg, gül, hār*’ kelimeleri ile tenasüp sanatı yapılmıştır.

“ Eyledikçe ne zaman hüsnuñe imrâr-ı nigâh

Başka añ başka şafâ başka leţâfet görünür” (g.58/by.4)

Bu beyitte ise karşımıza; *zaman-an, hüsn-safâ, nigâh-görünür* kelimeleri ile leff ü neşr sanatı çıkıyor.

“ Sâlik ney-i yerâ‘am ile rağs eder felek

Bu tekye-gehde mevleviyân dâ‘imâ döner” (g.59/by.5)

Gene ‘*ney-tekye-geh, raks-mevleviyan, felek-döner*’ kelimeleri arasında leff ü neşr sanatını görmekteyiz.

“ Bâdesiz dâ‘iye-yi kesb-i meserret mi olur

Câmsız pertev-i târîk-i muğabbet mi olur” (g.61/by.1)

Yukarıdaki beyitte ise ‘*bâde-câm, dâ‘î-pertev, kesb-târîh, meserret-muhabbet*’ kelimeleri arasında leff ü neşr sanatını görüyoruz.

“ Şafha-i rüyına bağıdıkça Züleyha-yı hayâl

Lâcerem menkıbe-i Yūsuf-ı Ken‘ân okunur” (g.98/by.3)

Bu beyitte ise ‘*safha-menkıbe, Züleyha-Yusuf*’ kelimeleri arasında leff ü neşr sanatı vardır.

“ Ma‘şūk olur mu dāire-yi ‘aşkdan nihān  
Leylā ki şīşe-i dil-i Kaysiñ perīsidiir” (g.105/by.5)

Bu beyitte ise, ‘maşuk-Leylā, aşk-Kays’ kelimeleri arasında leff ü neşr sanatını görüyoruz.

“ Pīrān olursa meşreb-i eţfālde sezā  
Fersūde olsa cāme-i nev ‘ādeta döner” (g.59/by.3)

Yukarıdaki beyitte ise ‘pīrān-eţfāl’ ve ‘fersūde-nev’ kelimeleri arasında tezat sanatı olduğunu görüyoruz.

“ Gerçi oldum levha-i zīb maḥv u işbāt-ı ḥayāl  
İmtiyāz-ı nīk ü bed lā vü ne‘am bilmem nedir” (g.97/by.3)

Burada ise ‘nik-bed,ne‘am-lā’ kelimeleri arasında da tezat sanatı vardır.

“ Nādir cihānda perde-keş-i revzen-i ‘afāf  
Gülmīḥ-bend-i fırsat olan ekşerīsidiir” (g.102/by.6)

Bu beyitte ise, ‘nādir-ekseri’ kelimeleri arasında tezat sanatı yapılmıştır.

“ Eyller ‘icāz-ı Mesīhā-yı rehīn-i hayret

Renciş-i ‘aşkıdan ümmīd-i selāmet mi olur” (g.61/by.4)

Gene aynı şekilde yukarıdaki beyitte de ‘renciş-selamet’ kelimeleri arasında tezat sanatı yapılmıştır. Aynı zamanda ‘Mesihā’ kelimesi ile de telmih sanatına başvurulmuştur.

“ Künc-i zamīri hevdec-i tayf-ı hayāl iken

Mecnūna bār-ı maḥmil-i Leylā ağır gelir

Her Yūsuf-ı melāhata mīzān-ı hūsnde

İşār-ı naḫd-ı şevḳ-i Zelīhā ağır gelir

Dāmen-i be-dest ḥār-ı ta‘alluḳ rehā mıdır

Ceyb-i ferāḡa sözüñ ‘İsā ağır gelir” (g.66/by.2-3-4)

Yukarıdaki beyitlerde de sırasıyla ‘Leyla-Mecnūn, Yūsuf-Zelīhā, İsā’ telmihleri yapılmıştır.

“ Muşḫaf-ı rūyına baḳ Āyet-i Raḥman oḳunur

Ḥaṭṭ-ı la‘le naḡar et Sūre-i Loḳmān oḳunur” (g.98/by.1)

Bu beyitte ise Rahmān ayetine ve Lokman suresine telmih yapılmıştır.

“ Ol Şanem femden mberrdır desem inkr olur

La‘line ıand-i mkerrirdir desem tekrr olur” (g.60/by.1)

Bu beyitte ise ‘*desem ... olur*’ kelimeleri ile tekrar sanatı yapılmıştır.

“ Lldir nağme-i ĥmemle cihn ey Slik

‘Andelib-i ıemen-i gülşen-i ‘irfn bir olur” (g.74/by.5)

Yukarıdaki beyitteyse, cihan Şairin kaleminin nağmesiyle dilsiz kalmıştır. Bu yönüyle beyitte mübalağa sanatını görüyoruz. Aynı zamanda buradaki cihan sözünden kasıt, iıinde yaŐayanlardır, bu yönüyle de istiare sanatının yapıldığını görmekteyiz.

“ Güzel tanziri gücdür Şıve-i şb‘-ı Necıbya

Ne pr-g olduğ ey Slik hep lfezenlikdir” (g.84/by.7)

Bu beyitte ise ‘*Necib*’ sözcüğü ile nida sanatı yapılmıştır. Bi başka nida örneğini ise Şair kendine seslenmesi Şeklinde sürekli kullandığı ‘*Slik*’ sözcüğü ile görüyoruz;

“ ‘İln-ı nle şl ser-i kyında Slik

ĤıŐn-ı cemli nevbet-i h ile beklenir” (g.86/by.5)

“ Gūş et ey dil selef-i ‘aşkdan olsun haberin

Meclis-i şāh-ı muḥabbetde ne dīvān oḡunur” (g.98/by.5)

Yukarıda ‘*ey dil*’ sözcükleriyle nida sanatı yapılmıştır.

“ ‘Aynıñ cām ile baḡ ḡaṡ-ı ‘ızār-ı yāre

Ne ‘ıyān berg-i gül üzre ḡaṡ-ı reyḡān oḡunur” (g.98/by.6)

Bu beyitte ise, gözünün camı ile sevgilinin yanağının tüyelerine bak, denmiş ve ‘*hatt*’ kelimesi ile tevriye sanatı yapılmıştır. Gene aynı beyitin ikinci mısrasında yer alan ‘*reyhan*’ kelimesi ile de, hem güzel kokulu bir bitki olan reyhan hem de Reyhanī yazı çeşiti anlatılmak istenmiştir ve gene tevriye sanatı yapılmıştır.

## 6. DİVANDA GEÇEN ŞAHSİYETLER

İncelediğimiz divanda şair, devrinde yaşamış olan padişahlara, vezirlere, şairlere değindiği gibi, kendinden önceki şahsiyetlerden de bahsetmiştir:

Sultan I. Abdülhamit'in tahta çıkışı;

“ Sâlikâ tebşîr kıldım ‘âleme târîhini

Zîb-i evreng oldı şâhenşâh-ı câh ‘Abdulhamîd” (k.5/by.13)

Sultan III. Osman'ın bütün hayatı kapalı olarak sarayda geçtiği için çok asabi ve kararsız bir kişiliğe sahipti.<sup>28</sup> III. Osman'ın tahta çıkışı şu beyitle anlatılır;

“ Cülûs-ı taht-ı iclâl eyledi bir dâver-i mes‘ûd

Cihâna müjde hengâm-ı mükâfât-ı berâyâdır” ( tr.1/by.3)

III. Osman kardeşi zamanından kalan değerli devlet adamlarını sık sık değiştirmiştir. Kendisinin tahta çıkışında, sadrazam olan Bahir Mustafa Pâşâ'yı iki buçuk aya varmadan sebepsiz olarak azl etmiş ve kalebend olarak Rodos'a sürgün etmiştir. Onun yerine de Anadolu valisi Hekimoğlu Ali Pâşâ'yı sadrazam yapmıştır. Bu Hekimoğlu Ali Pâşâ'nın ikisi Sultan Mahmud zamanında olmak üzere üçüncü sadrazamlığıdır;<sup>29</sup>

---

<sup>28</sup> İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C. IV, s.337-338

<sup>29</sup> Age. s. 337-338

Damat Ali Pāşā'nın sadrazamlığı;

“ Bu gūne mülhem-i ğayb eyledi tebşīr-i tārīhin  
‘Ali Pāşā yine iķbāl-i zīb-i şadr-ı vālādır” (k.6/by.16)

Bahir Mustafa Pāşā tahsil görmüş, edip ve şair bir zat olan Abdurrahman Pāşā'nın oğludur.<sup>30</sup> Bahir Mustafa Pāşā'nın vezir oluşu;

“Ney-i hāmeñle ey Sālik nevā-perdāz-ı tārīh ol  
Alıp mihr-i cihānı Muştafā Pāşā vezīr oldı” (tr.19/by.11)

Sultan III. Selim'in doğumunun sevinci;

“ Kıldı takvīm-i zafer hāme-yi ter tārīhin  
Oldı şehzāde Selīm ‘āleme heylāc-ı sürūr” (tr.14/by.15)

Sultan III. Mustafa III. Ahmed'in büyük oğludur. Uyanık fikirli ve yenilik taraftarı olup Avrupa tertibi askeri ıslahat yaptırmak istiyordu.<sup>31</sup> Şair III. Mustafa'nın tahta gelişini şöyle anlatır;

“ Cenāb-ı Muştafā Pāşā olup melhūz dil-i āhır  
Şadāretle müşārü‘n-bil-benān oldı müşīr oldı” (tr.19/by.2)

---

<sup>30</sup> Age. s. 334

<sup>31</sup> Age. s. 34



Patrona Halil isyanı sonucu III. Ahmed'in saltanattan çekilmesi üzerine II. Mustafa'nın büyük oğlu Sultan I. Mahmud hükümdar olmuştur. I. Mahmud'un ciddiyeti, sebat ve azmi edindiği bir fikri vardı. I. Mahmud'un padişahlığı eserde şöyle geçer;

“ Dehrde oldu vezâretle vekîl-i muṭlaḳ

Mühr alıp zîver-i şadr oldu Maḥmud Pâşâ” (k.7/by.24)

Ayrıca eserde, şair sultanların şiirlerinin gücünden de bahsedilmiştir. Mesela şair, Sultan Ahmed'in, şiirde *Necib* mahlasını kullanarak yazmış olduğu şiirlerinden şöyle bahseder;

“ Ğazel tanzîri gücdür şîve-i ṭab‘-ı **Necîbâya**

Ne pür-gū olduñ ey Sâlik hep lâfezenlikdir” (g.87(by.7/s.)

Ayrıca eserde 18. Yüzyılın birinci yarısında padişah ve devlet adamları tarafından yaptırılmış olan ilmi ve sosyal müesseseler mevcuttur. Örneğin Sultan I. Mahmud sarayın hazine odasında mevcut olup istifade edilmeyen hayli kıymetli eseri Ayasofya Camiinin içinde tesis etmiş olduğu kütüphaneye naklettirmiştir;<sup>32</sup>

“ Tārîḥ-i Kütüphâne-i Ayâşofya

Şehenşâh-ı hümâyün menḳabe Sulṭân Maḥmūd Ḥân

Sevâd-ı nüṣṣa-i innâ ce‘alnâ âyet-i Kübrâ

---

<sup>32</sup> Age. s. 327

Şeh-i re'fet şemâ'il pâdişâh-ı ma'celet şâmil

Muhtî'ül-cüd-ı mışbâhü'l- hedye mebsütü'l-ne'amâ

Fuşûş-ı mekremet mişkât-ı hikmet her mesen hey'et

Nuşûş-ı fıtrat âdâb-ı belâgat nuşbetü'l-ârâ

O şâh-ı fâ'ikü'l-eslâf kim telvîh-i iqbâli

Bu güne her mevâkıfda olur tevzîh-i icmâla

Nevâdirdir bulunmaz sâ'ir eşbâh u nazâirde

Şihâh-ı cevher-i ahlâkıniñ kâmûsı bî hemtâ

Mu'aveldir ma'ânî-i beyân-ı nüsha-i vaşfi

Müfid ü muhtaşar telhişini mümkün müdür imlâ

O cezbü'l-'azam ü hırzû'l-amâniniz şabâh u şâm

Delâ'il kıldı hayrâta vücûdun şaniü'l-eşyâ

Huşûşâ şimdi bir hayra muvaffak oldu kim el-Hakk

Nice hayriyye-i hâniyyeden ma'ni desem ahra

Harîm-i Ka'betü'l-'uşşâk olan bu beyt-i ma'mûra

Bu kevne bir kütübhâne binâsın eyledi ihdâ

.Gelen gelsün şalâdır kām-cūy-ı fenn-i şettāya  
Künūzātü'l-daķāyık oldu bu gencine-i ğıṭā

Raşad-gāh-ı fūnūn eyler idi bu cāy-ı Felāṭūn-veş  
Bu ness idi bu devr-i ḫurrem içre bu 'alī sīnā

Görenler ṭarḫ-ı maṭbū'an dediler Sālikā tāriḫ  
Bunu dārü'l-kütüb icād-ı sulṭāna cihān-ārā “ (tr.6)

Yine I. Mahmud, III. Ahmed saltanattan çekilince yarım kalan Tophane çeşmesini tamamlamış ve kendisinin ikmalinden ötürü kendi adına kitabelemiştir;<sup>33</sup>

#### “ Tārīḫ-i Çeşme

Yem-i cūd u kerem Sulṭān Maḫmūdü'l-ḫaşā'il kim  
Odur sermāye-yi neşv ü nemāsı bāġ-ı maḫşūdīñ

Cihānı eyledi sīr-āb-ı cūy-ı mekremetü'l-Ḥaḫḫ  
Olup cārī-yi zülāl luṭfi dehre ol yem-i cūdīñ

Budur vird-i zebānı nūş eden leb-teşne-i şevḫīñ  
Ola sīr-āb-ı feyzi rüz-ı maḫşer ḫavz-ı mevrūdīñ

---

<sup>33</sup> Age. s. 329

“Aṭāş-ı nāsa işrāb eyledüm târîhini Sâlik

Bu dil-cû çeşme-sâr-ı cûdidir Sulṭān Maḥmûdîñ” (k.7)

Yukarıdaki beyitler şairin yaşadığı devirdeki Sultanlar ve sadrazamlardan birkaçıdır. Ayrıca şair, İran Türklerinden Afşar boyunun Kırıklı koluna mensup olan, Nâdir Şah’tan da divanının sonundaki bölümlerde sıkça bahsetmiştir. Nadir Şah mücadelecî, savaşçı bir kumandan olup 1737’de şahlık tahtına oturmuş; II. Tahmaps zamanında karmakarışık olan İran’a hâkim olmuş ve Osmanlı üzerine üç sefer yapmıştır.<sup>34</sup>

“ Mülk-i ibrāya naḳiline meger Nâdir Şāh

Bir zaman olmuş idi tefriḳa-endāz-ı ‘umūm” (tr.24/by.4)

“ Leb-i hâtifden işitdim ḫaber-i târîhin

Şāh-ı îrān iken oldu hele Nâdir-i ma‘dūm” (tr.24/by.12)

Şairin divanında kendinden önce yaşamış, etkilendiği ve adını zikrettiği şairler de vardır;

“ Rūḫ-ı Nâbîye ḫayāt-āver olur ey Sâlik

Reşk-i enfās-ı Mesîḫā mı degil midḫat-ı şeyḫ” (g.47/by.7)

Yukarıdaki beyitte Nâbî’ye değinmiştir.

---

<sup>34</sup> Ahmet Refik Altınay, Lale Devri, s. 179

Gene bir başka beyitte Ömer Hayyam’dan bahsettiğini görüyoruz. Ömer Hayyam İran Edebiyatı’nın en tanınmış şairlerindedir. 11. Yüzyılın ikinci yarısında ve 12. Yüzyılın başlarında yaşamıştır. Devrinin en büyük bilginlerindedir. Üslup, ifade ve nazım ustalığı bakımından kudreti büyüktür.<sup>35</sup> Hayyam’da bir değil birçok davranış ve kendisinin göze alabileceği beklenmedik çıkışlar vardır.<sup>36</sup> Divanını incelediğimiz şair belki de yazmış olduğu rubaileri Hayyam’dan etkilenerek vücuda getirmiştir;

“ Rāḥat-güzīn-i şöhret-i nām olma Sālikā

Ḥayyāme dāim olmadı zıll-i ḥıyām-ı çarḥ” (g.48/by.5)

Şair Gazali’den ise şöyle bahseder;

“ Ġazāl-i çeşmi kim gāretger-i fikr-i Ġazālidir

Fusūn-ı şirket-i ḥāl raḥneden gayr-i ḥālīdir” (g.102/by.1)

Arap şairlerinden ve büyüklerinden olan Hatem-i Tai’den ise cömertliği yönünü ele alarak şöyle bahseder;

“ Bu ‘alī menḳabet-i Ḥātem-i Tayy mekremet

‘Āciz evşāfīnī her vechle aḥyāre ḥired” (k.4/by.13)

---

<sup>35</sup> Vasfi Mahir Kocatürk, Ömer Hayyam ve Rubaileri, s.6

<sup>36</sup> Sabahattin Eyuboğlu, Hayyam, s 13

Eski Yunan filozofu olan Platon (Eflatun)'dan ise şöyle bahseder şairimiz;

“ Bâhuşûş ola Felâṭûn-ı ḥayâlim yâver

Kârgîr mi olamaz istese her kâre ḥired” (k.4/by.29)

Şair, devrinin şöhretli, zeki ve duygulu bir kadın şairi olan Fıtnat Hanım'dan da bahsetmiştir. Fıtnat Hanım Şeyhülislam Mehmed Esad Efendi'nin kızı olup İstanbul'da doğmuştur. Asıl ismi Zübeyde'dir. Pek çok nazire, terci-i bend, terki-i bend, tarih ve gazellerinin yanı sıra asıl kabiliyeti aşk ve hikmet konu şiirlerinde ortaya çıkmıştır. Onun âşıkane ve hikemi tarzda söylemiş olduğu şiirleri, geleneğe tabi olan klasik estetik çizgisinde yazılmış olup, kadın hassasiyetini yansıtmaktan uzaktır;<sup>37</sup>

“ Olursa böyle olsun resm-i âyîn-i nigehdârı

Ḥoşâ aşâr-ı Fıtnat ḥabbezâ etvâr-ı müsteşnâ” (tr.20/by.7)

Mutasavvıf ve büyük bir âlim olan Muhyiddin-i Arabî 1201 yılına kadar Endülüs'te çağının en geniş kültürünü kavradıktan maddi, manevi sahada zengin bir irfan mertebesine erdikten sonra hac niyetiyle vatanından ayrılmış ve Mısır yoluyla Mekke'ye gitmiştir. Burada bir müddet ilim ve irfan almıştır.<sup>38</sup> Fusûs ül-hikem Muhyiddin-i Arabî'nin 627 hicret yılında Şam'da bulunduğu sırada bir gece görmüş olduğu gerçek bir rüyanın ilhamıyla yazılmıştır. Şeyh o gece mana âleminde Hazret-i Peygamber'i görüyor, elinde bir kitap tutmuş ve kendisine hitap ederek, “ bu Fusûs ül-hikem kitabıdır. Bunu al ve halkın faydalanması için muhteviyatını açıkla. “ diyor. Şeyh de Yüce Peygamber'in bu manevi işaretine uyarak hemen Cenab-ı Peygamber'den aldığı emir ve ilham ile kitap muhtevasını artıksız ve eksiksiz olarak, gördüğü gibi naklediyor. Kitabın asıl maksadı halkın aydınlatılmasıdır.<sup>39</sup> Sâlik Divanı'nda

<sup>37</sup> Ahmet Atilla Şentürk, Ahmet Kartal, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, s. 423

<sup>38</sup> M. Nuri Gençosman, Muhyiddin-i Arabî Fusûs ül-Hikem, s. VII

<sup>39</sup> Age. s. XII

Muhyiddin-i Arabî ise yazmış olduğu Fusûs ül-Hikem adlı eserle yer almıştır. ‘Muhyiddîn’ redifli bu gazel ile Halil Dede, Muhyiddîn-i Arabî’nin özelliklerinden bahsetmiştir;

“ Me’al-i fihris-i dildir Fuşûş-ı Muhyiddîn  
Küşâd olur mu rumûz-ı Fuşûş-ı Muhyiddîn

Ne güne münkeşif-i vaşf-ı hâl olur bilmem  
‘Umûm-ı nâşa göre her huşûş-ı Muhyiddîn

‘Ayâr-ı cevher-i zâtın ne fehm eder eşhâs  
Karîn-i sikke-i dildir şühûs-ı Muhyiddîn

Eder o şems-i haķîkatden iktibâs-ı rumûz  
Hele zamanede çokdur luşûş-ı Muhyiddîn

Dile nümûne-i iksîr-i şıdķ olur Sâlik

Bu sevķ-i şevķde naķd-i hulûş-ı Muhyiddîn” (g.186/by.1-2-3-4-5)

Vak’anüvis Esad Efendi’den de bahsedilmiştir;

“ Müfti-yi rûy-ı zemîn Es’ad Efendi kim anıñ  
Nâvdân-ı kilkidir mecrâ-yı silsile neşâf” (k.8/by.11)

Şair divanında tahmisler de mevcuttur. Bunları Haşmet Efendi, Behçet Efendi, Münif Efendi ve Yahya Efendi'ye yazmıştır. Haşmet Efendi Sudür'dan Abbas Efendi'nin oğludur. Ragıb Pāşā'ya nedim olmuştur. Müderristir. Hiciv ve latifeye fazlaca düşkündür. Divan sahibi bir şairdir.<sup>40</sup> Haşmet Efendi için yazmış olduğu tahmis;

“ Kenār-ı sebze de gülzārı gördüñ dīdeler rūşen  
Hüsünle ittiḥād-ı nārı gördüñ dīdeler rūşen  
Niḳāb-ı ḥüsne dīdārı gördüñ dīdeler rūşen  
Ḥaṭṭ n'ola ruḥ-ı dildārı gördüñ dīdeler rūşen  
Mişāl-i mihr-i zerin nārı gördüñ dīdeler rūşen” (t.2)

Behçet Efendi müderris bir şairdir.<sup>41</sup>

“ Tā ezel-i ḥaşş-ı ‘aşkı baña mefrūz oldu  
Şevḳ-i ruḥsār u ḥaṭa fikr-i şebānrūz oldu  
Nāvek-i nāzı semend-i dile mefmūz oldu  
O mehiñ şanma hümān ḥüsñü gülü sūz oldu  
Tā lebiñ sīne-i şāfında dil efrūz oldu

---

<sup>40</sup> Mehmet Süreyya, Sicill-i Osmanî Osmanlı Ünlüleri, C. 2, s. 654

<sup>41</sup> Age. C. 2, s. 363



Lā-mekān-ı seyr o ‘anķā-yı felāket-zedeyiz  
Şanma kim büm gibi ‘ākif ve bir ālekdeyiz  
Pāy-ı dāmān fer-i laġz bu gühen-i nigideyiz  
Erba’in niyetine çile-i ġam çekmedeyiz  
Behçetā meskenimiz şimdiki Siroz oldu” (t.3)

Münif Efendi, şair Vehbi Hüseyin Efendi’nin oğludur. Müderris olup Mısır’da Münif kadısı iken vefat eder. Şairdir.<sup>42</sup>

“ Naķş-ı erkām-ı netāic levĥ-i eşkālindedir  
Ĥikmet-i eşrāķıyān tertīb-i efvālindedir  
Nokta-yı dil gerdiş-i pergār-ı amālindedir  
Devr-i istiķbāl ü māhı merkez-i ĥālindedir  
Şāhid-i kām-ı dü-gün aġuş-ı iķbālindedir” (t.1)

### Divanda Adı Geçen Diġer Şahıslar

#### Adem ve Havva:

“ Meger bāġ-ı cināñdan meyve-i ümīd imiş maķşūd  
Bu şeb ru’yāda gördüm Adem ü Ĥavvāyı söyletdim” (g.178/by.2)

---

<sup>42</sup> Age. C. 4, s. 1215

**Hz. İsa:**

“ Nişān etdim sipihr-i çār-ı meyni nāvek-i āhım

O da zaḥm āşināyı yār imiş ‘İsāyı söyletdim” (g.178/by.3)

**Hz. Musā:**

Şitābān olmasın min-ba‘d kimse ṭavr-ı ḥirmāne

‘Aceb ḥayret-keş-i dīdār imiş Mūsāyı söyletdim” (g.178/by.4)

**Tarikatlar:**

Halil Dede Divanı’nda dikkati çeken bir husus vardır, o da şairin Mevlevi olmasına rağmen farklı tarikatlere de sevgi ve sempati duyduğu yönündedir. Mesela, Ahmed Bedevi tarafından Mısır’da 13. Yüzyılda kurulmuş olan Bedevilik tarikatından bir gazeliyle bahseder şairimiz. Bu tarikat Mısır’da ve Afrika’da bir hayli yayılmıştır. Diğer İslam memleketlerinde de tarikatın salikleri mevcuttur.<sup>43</sup> Bedevilik on iki tarikat kabul edenlere göre temel tarikatlar arasındadır.<sup>44</sup>

“ Ser defter-i erbāb-ı ṭarīkat bedevīdir

Mecmū‘a-i āşār-ı ḥaḳīkat bedevīdir

---

<sup>43</sup> Hasan Basri Erk, İslami Mezhebler- Tarikatlar, s.78-79

<sup>44</sup> Abdalbaki Gölpınarlı, 100 Soruda Türkiye’de Mezhebler ve Tarikatlar, s. 279

Ey vâkıf-ı esrâr-ı ħabâyâ-yı tecelli  
Cäsüs-ı serâ-perde-i vaĥdet bedevîdir

Bu merkez-i nüĥ dâ'ire-i şun'ı nigâĥ et  
Ķutb-ı felek-i 'âlem-i fıtrat bedevîdir

Şevk ile semâ'âver olur künbed-i gerdün  
Şemsü'l-şeref-i evc-i sa'âdet bedevîdir

İm'ân ile baĥ maĥrem-i bezm-i melekût ol  
Her vech ile âyîne-i ĥikmet bedevîdir

Yek nebzesin irâd edemez ĥâme-i idrâk  
Şeh-nâme-i iĥbâr-ı kerâmet bedevîdir

Fersüde cebîn ol reh-i irşâdına Sâlik  
Şâhenşeh-i evreng-i ĥaĥîkat bedevîdir” (g. 63)

Bahsettiği bir diğer tarikat ise, Sadiye tarikatıdır. Bu tarikat 7. Yüzyılda Mısır'da Sadettin isminde biri tarafından kurulmuştur. Ayinlerinde ve bilhassa şeyhlerinin doğum günlerinde üç yüz kadar tarikat müridi yüzükoyun yere yatar, şeyh de bu müritlerin üzerinden, onları çiğneyerek geçer. Bu şekilde şeyhin kerameti, fazileti, feyzi maddi temas yolu ile müritlerine intikal eder.<sup>45</sup>

<sup>45</sup> Hasan Basri Erk, İslami Mezhebler- Tarikatlar, s.123

“ Muṭāf-1 ehl-i ḥaḳīḳat maḳām-1 sa‘dīdir  
Kebūter-i dil ü cān murġ-1 bām-1 sa‘dīdir

Olur sipihre lekedkūb-1 pāy-1 istiġnā  
O dil ki ḥalkā-begūş-1 ġulām-1 sa‘dīdir

Revādır olsa fūrū-berde gerden-i inkār  
Hezār tīġ-i ḳazādır niyām der-i sa‘dīdir

Şümār olunsa sezādır ceride-i mihre  
Zihī ḥüceste mu‘ammā be-nām-1 sa‘dīdir

Kemīne cur‘asına ḳaşd-1 ruḥşat et Sālik  
Gürūh-1 merd-i ḥudā mest-i cām-1 sa‘dīdir” (g. 64)

Şair kendi mensubu olduġu tarikatı da divanına almıştır. Mevlevilik, ‘efendimiz’ anlamına gelen ‘Mevlānā’ diye anılan Belh’li Celaleddin Muhammed’e nisbet edilen bir tarikattir.<sup>46</sup> mevleviye tarikatı Celaleddin-i Rumi tarafından 13. Yüzyılda Konya’da kurulmuştur. Mevlevi dervişleri çeşitli musiki aletlerinin sesleri ile sağ ayaklarını mihver yaparak bu ayakları üzerinde dönerler. Mevlevilerin kendilerine has elbiseleri vardır. Tarikatın merkezi Konya’dadır.<sup>47</sup>

“ Mehbiṭ-i nūr-1 ḥudādır asitān-1 mevlevī

Maşrıġ-1 şems-i hidāyetdir mekāñ-1 mevlevī

<sup>46</sup> Abdalbaki Gölpınarlı, 100 Soruda Türkiye’de Mezhebler ve Tarikatlar, s. 279

<sup>47</sup> Hasan Basri Erk, İslami Mezhebler- Tarikatlar, s.56-57

Rūy-1 rezdendir nümāyān cevher-i iksīr-i feyz

Pāleheng oldu maḥakk-1 imtihān-1 mevlevī

Kenz-i lā-yefnā-yı vahdetden eder iḥrāz-1 kām

Sikke-i faqr u ḵanā‘atdır niṣān-1 mevlevī

Tercümān-1 vāridāt-1 ḡaybdır her nüktesi

Fehm olunmaz ṣīve-i ḥüsn-i beyān-1 mevlevī

Vāye-dār-1 neṣve-i cāvid olur her devrde

Eyleyen taḥṣīl-i feyz-i cāvidān-1 mevlevī

Tīre diller iktisāb-1 nūr-1 ‘irfān eylesin

K‘oldu dehre ṣeb-ḵerāḡ-1 feyz-i kāle mevlevī

Bār-1 ḡāhından ṣeref-kesb eyledim Sālik n’ola

Nāy-1 ḥāmemele olursam ta‘at-ḥān-1 mevlevī” (g. 156)

## II. BÖLÜM

### ÇEVİRİ METİN

k. 1

Berāy-ı Tebrīk-i ʿıydiye

*Me fā ʿı lün Me fā ʿı lün Me fā ʿı lün Me fā ʿı lün*

. --- / . --- / . --- / . ---

[71 / a] 1. Dem-ā-dem ey meh-i burc-ı kerem ʿıydıñ saʿıd olsun

Hezār emşālin iħrāz ile iħbāliñ mezıd olsun

Bugün ħūrşıdisin devr-i sipihr-i evc-i iclāliñ

Sitāreñ rüşen olsun rüy-ı eyyāmiñ sefid olsun

Ĥıdiv-i mülk-i iħsānsın şeh-i erbāb-ı ʿırfānsın

Şüküh-i devletiñ dāğ-ı dil-i çarĥ-ı ʿanıd olsun

Melāz-ı ehl-i dilsin kıble-i āmāl-i ʿālemsin

Reh-i iħbāliñe ĥızr-ı emel peyk-i nüvid olsun

5. Cihān meftūn-ı ĥüsn-i şāhid-i ĥulq-ı cemiliñdir

Olursa böyle herkes şāhib-i ĥulq-ı ĥamıd olsun

Hemān sen başt-ı āmāl eyle erbāb-ı temennāya

Dem-ā-dem müddet-i eyyām-ı iħbāliñ medıd olsun

Hemān sen h̄il‘at-ı iclālī ber-dūş eyle devriñde  
Metā‘-ı reşk-i h̄ased vaķf-ı bey‘-i min yezīd olsun

Olup şirāze-bend-i nüşha-i cem‘iyyet-i h̄atar  
‘Umūmā fenn-i iḥsānıñdan ‘ālem müstefīd olsun

Olup ḥakk şafḥa-i ‘ālemden ism ü semmi ḥaddiñ  
Ḥulāşa ḥarf-i ğam levḥ-i diliñden nā-bedīd olsun

10. Melāz-ı ezkiyāsın ruḥşatıñla ‘aķl-ı küll gelsin<sup>48</sup>  
Deriñde müstefīd-i nüşha-i re‘y-i sedīd olsun

Mekārim perverā ma‘na şen-āsā tesliyet-kāra  
Birāz ḥāl-i dilimden ruķ‘a-i vaşfım müfīd olsun<sup>49</sup>

[71 / b] Kılup Sālik kuluñ şehnāme-i evşāfiña āġāz  
Der-i devlet-me‘ābın maḥfil-i ğüft ü şinīd olsun

‘Adüvve ķahr ü aḥbāba nevālīñ vaşf edüp min-ba‘d  
Kalem ḥayā-ger-i zīr ü bemm ü va‘d ü va‘īd olsun

Dil-i vīrānesin ma‘mūr ķıl dest-i nevālikle  
Felekde o daḥi şāyeste-i künc-i ümīd olsun

<sup>48</sup> 10/1 -gelsin: -olsun

<sup>49</sup> 11/2 -ḥāl-: -rāz-



15. Nev-ā-nev maṭla‘-ı hūrşīd-i şevk olsun dil-i şāfiñ  
Pey-ā-pey köhne-sāl-i devr-i iḳbālīñ cedīd olsun

Felek devr eylesün şām u seher şevk ü meserretle  
Cihānda müddet-i eyyām-ı cāhiñ rüz-ı ‘ıyd olsun

k. 2

İstizān-ı ‘Azm-i Vaṭan Ez-Cānib-dāş

Mısr-ı Yaḥyā Pāşā

*Me fā ‘ı lün Fe ‘ı lā tün Me fā ‘ı lün Fe ‘ı lün*

. - - - / . . - - / . - - - / . . -

1. Hoşā müsāmere-i şām-ı rüşenā-yı vaṭan  
Zihī mülāṭafa-i hüdhüd-i sebā-yı vaṭan

‘Aceb mi cūş u hurūş etse lücce-i sevdā  
Olup riyāz-ı derüne vezān hevā-yı vaṭan

Nigāh-ı ḥayre-i pīr-i ḥayāle yeksāndır  
Şemim-i pīrehen ü nefḥa-i şabā-yı vaṭan

Ḳılur mı ehl-i dili teşne-yāb-ı seyr-i diyār  
Fırāḳ-ı şoḥbet-i yārān bā-şafā-yı vaṭan

5. Cinān dedikleri ‘ālemde cāy-ı ūlfet imiŝ  
Hezār kişver olur lā-cerem fedā-yı vaṭan

Ne denlŭ geşt ũ gŭzār etse ŝāḩa-i kevnī  
Ne vechle mŭteselli olur cŭdā-yı vaṭan

Olur mu tıfl-ı heves mehd-i rāḩatından devr  
Ki ŝubḩ-ı ğurbete tercīḩ olur mesā-yı vaṭan

Gelir ‘abīr-i riyāz-ı behiŝtten bir ter  
Meŝāmm-ı zāikaya bŭy-ı cān-fezā-yı vaṭan

Revā mıdır ki olam kāni‘-yi ğırābü’l-beyn  
Medār-ı rif‘at iken sāye-yı hŭmā-yı vaṭan

10. Eder mi sevḩ ‘aceb sā’ik-i ḩader bilmem  
Olur mu bir daḩi āsāyiŝ-i ḩimāye vaṭan

Göñŭl göñŭl ne bu fikr ũ ḩayāl-i devr-ā-ḩevr  
Nedir bu ārzu-yı ŝevḩ mŭdde‘ā-yı vaṭan

[72 / a] Efendimiñ der-i luṭfu ḩoyup ḩaṭā mı degil  
Derŭnı eylemek āŝŭfte-i hevā-yı vaṭan

Melâz-ı ehl-i dilâ ancak izn-i lutfuñdur  
Bu yolda kâfile-i şevk-i reh-nümâ-yı vaţan

Ėarîn-i bâl ü per etdiñ bu mûr-ı nâçiziñ  
Revâdır eyler iseñ fâ'iz-i menâ-yı vaţan

15. Ėadîka-yı dile feyz-i ruţûbet ermiş iken  
Hezâr dil eder âgâze-i nevâ-yı vaţan

Me'âl-i nükte-i Ėubbü'l-vaţan mine'l îmân  
Zamîri câzib olur Ėubbü'l-muğtezâ-yı vaţan

Ėam-ı każâ-yı vaţar ârzu-yı rûy-ı peder  
Olur derûnuma âteş-zen-i celâ-yı vaţan

Yine der-i kereme 'avdetim muşammemdir  
Olup adâ-yı şıla rağm u akrabâ-yı vaţan

Be şart-ı ân ki kemâl-i rızâ-yı Ėaţar ile  
Ėılam der-i keremiñden şitâb-ı cây-ı vaţan

20. Ėudâ firâğdan âsûde eyleye zâtıñ  
Cihâna sâye-yi luţfuñ vere Ėinâ-yı vaţan

k. 3

Niyâz Nâme-i Behçet Efendi

*Mef'û lû Fâ 'î lā tûn Me fâ 'î lû Fâ 'î lûn*

-- ./ - . - - / . - - . / - . -

1. Ey dest-gîr-i ehl-i ricâ şerm ü 'acz ile  
Mağsad nüvîs dergeh-i 'âlî-cenâbîñim  
  
Kıldım der-i mekârimiñe haşr-ı maṭlabım  
Çün fâ'iz-i müfâḫaret-i intisâbîñim<sup>50</sup>  
  
Zâhirde gerçi zerre-i nâçiziñim veli  
Pertev-gedâ-yı kevkebe-i âfitâbîñim  
  
Âzâdeyim baña şeref-i şoḫbetiñ yeter  
Fırşat-şümâr-ı luṭf-ı su'âl u cevâbîñim
5. Besdir refâh ḫâlîme bir âşinâ nigâh<sup>51</sup>  
Nîm-i nigâh-ı luṭfuñ ile kâmyâbîñim  
  
Dâm eyledi kitâbeti ḫurb-ı ḫuzûruña  
Ḥizmet-güzâr-ı zât-ı sa'âdet me'âbîñim

<sup>50</sup> 2/2 Kıldım der-i mekârimiñe haşr-ı maṭlabım: Ḥâhişgüzâr-ı ed'îye-i intisâbîñim

<sup>51</sup> 5/1 -ḫâlîme-:-ḫâl ile-

[72 / b]

Sāyende gūşe-gīr-i ferāğ olmak isterim

Şubḥ u mesā mülāzım-ı iḳbāl-i bābıñım

İksirdir baña nazarıñ lāf söylemem

Ben tūtiyā-şinās-ı ‘ayār-ı turābıñım

Mest-i kemīne cūr’a-i luṭf eyle bendeni

Leb-i neş’e-i silāk-ı būs-ı rikābıñım

10. Şāyeste görme sifle-niş’in-i gam olduğum

Meşmül-ı zıll-i luṭf-ı ḥamiyyet nişābıñım

Cezb etdi kehrübā gibi seng derg-i beni

Ḥātır rübūde-i heves-i incizābıñım

Buldum ḥuzūr-ı devletiñe ruḥşat-ı duḥūl

Ḥayret-güzin-i vesvese-i ictinābıñım

Min-ba‘d ayakda ḳalmamı görme revā ki ben

Şahbā-yı iltifātla mest-i ḥarābıñım

Taḥsīn edip sitāyişimi eylediñ ḳabūl

Memnūn kim rübūde-i ḥüsn-i ḥıṭābıñım

15. Bendeginem ki nağme-serā-yı medīḥ olam  
İzhār-ı nālīşimle rehīn-i ḥicābıñım<sup>52</sup>

‘Arz eyledim merāmımı bākī seniñdir emr<sup>53</sup>  
Ben ser nihāde-i reh-i re’y-i şavābıñım

İmā-yı tesliyetle de ğam çekme Sālikā  
Min-ba‘d taḳvīyet deh-i ḥāl-i ḥarābıñım

Şām u seḥer vazīfe-i şıdḳ u ḥulūşla  
Raḥbū’l-lisān-ı ed‘īye-i müstecābıñım

Zātıñ mükedderāt-ı cihāndan maşūn ola  
Her dem şenā-güzār-ı ḥuzūr u ğıyābıñım

#### k. 4

*Fe ‘i lā tün (Fā ‘i lā tün) Fe ‘i lā tün Fe ‘i lā tün Fe ‘i lün (Fā ‘lün)*

. . . . (- . . .) / . . . . / . . . . / . . . . (- .)

1. Cāmemi mihr-i cihān gibi ṭulū‘ etdikçe  
Duyamaz şebepre-veş pertev-i envāre ḥıred

<sup>52</sup> 15/2 -rehīn-: -ḳarīn-

<sup>53</sup> 16/1 ‘Arz eyledim merāmımı bākī seniñdir emr: ‘Arz eyledim merāmımı bākī emr seniñdir

Bir adeh meyle perākende olup çalmış idi  
İntisāb eylemese hāce-yi ebrāre hıred

O Felāṭūn-ı hūkūm kim gōremez hemtāsın  
Çeřm-dūz olsa da her zūmre-i ahyāre hıred

[73 / a] uṭbıdır dāire-yi mūrtesim-i fazlıñ kim  
Beñzer ol dāirede gerdiş-i pergāre hıred

5. řehr endiřesi bendereki mūlk-i ‘irfān  
Beñzer ol vechle bir hāce-yi simsāre hıred

Hāk-rūb-ı harem-i vāhimesi olsa ger  
Māřıta olmaz idi ma‘na-yı ebkāre hıred

Olmasaydı sebağ-āmūz-ı debistān-ı dili  
Kābil olmazdı bu kudretle bu miğdāre hıred

Eylesem cūd-ı kefin hā’iz-i miğyās hayāli  
Ki varır ibre gehī ulzūm-i zehhār hıred

Olsa mey neřve-i hūlkıyla eger perverde  
Vere hūřyāre cinūn rind-i sebūk-bāre hıred

10. Fitne devrinde perîşân idügün gördükçe  
Toluşur silsile-i tırra-i tarrâra hıred
- Şimdi ‘âlemde bir âşüb bulunmaz der iken  
Câ-be-câ sebkat eder gamze-i dildâre hıred
- Lâl olup fikr-i medîhinde zebân-ı hâme  
Şevk-i vaşfıyla düşer vâdi-yi efkâre hıred
- Bu ‘alî menkabet-i Hâtem-i Tayy mekremet  
‘Aciz evşâfını her vechle ahyâre hıred
- Ziver-i güş kabûl olmağa şâyeste ise  
Tercüme eylesün ahvâl-i dil-zâre hıred
15. Âh kim kevkeb-i baht-ı siyehimden her şeb  
Sübha-veş şubha degin şaymada seyyâre hıred
- Dağme-i sînde cem‘iyyet-i haţar mı kalur  
Serde âşüb-ı felek koymadı bir pâre hıred
- Dil-i şeydâya dil-i câna daği kaşd eyler  
‘Adem- âbâdda kalsa n’ola biçâre hıred



Gördi cem‘iyyetini ceş-i gamıñ ھاڑarda  
Başladı leşker-i evhāmla peykāre ھired

Tuھfe-i dil gibi fevrice mezād eyler idim  
Çıkmağ imkānı ol idi ser-i bāzāre ھired

[73/b] 20. Lüknet-i ھayret ile nuţka mecāli yoğ iken  
Şevk-i vaşfiñla şürū‘ eyledi eş‘āre ھired

İntisāb-ı der-i iclāline bundan gayrı  
Çok zamandır aradı bulmadı bir çāre ھired

K‘eyleye vaşfiñi ser levھا-i endişeye kayd  
Rüz u şeb zıkr-i cemiliñ kıla hemvāre ھired

Nev zemīn üzre kıluğ tarھ-ı esās-ı vaşfiñ  
Başlasın hendese-i fikrini izhāre ھired

Oldu ‘icāz-nümün vehle-i evlāde mekr  
Şarf-ı gencīne-i ھاḃ‘ eyledi yekpāre ھired

25. Ne füsünkār edādır ki ser-āğāz etse  
Döndürür şafھayı bāziçe-i seھhāre ھired

Bârek Allâh zihî şu‘bede-i sihr-i helâl  
Beñzemez mi hele bir cādū-yı mekkâre hıred

Pür olur dâmen-i endîşe dür-i ma‘nâdan  
Kılsa bir lahza şenâ kılzüm-i efkâre hıred

Zîver-i gerden-i ebkâr-ı me‘âni eyler  
Yemm-i dilden çıkarup güher-i şehvâre hıred

Bâhuşuş ola Felâṭūn-ı hayâlim yâver  
Kârgîr mi olamaz istese her kâre hıred

30. Ba‘d-ezîn ṭayy-i me‘âl-i şühan et ey Sâlik  
Başlaya şıdqla tâ hizmet-i ezkâre hıred

Eylesin devlet-i iqbâline taḥmîd-i şenâ  
El açıp bâr-geh-i ḥazret-i settâre hıred

Tâ tılısım-ı şühan vere küşâyış yed-i şun‘  
Tâ zafer-yâb ola gencîne-i esrâre hıred

Ola fikriñ sebep-i ḥall-i ‘uḳūd-ı işkâl  
Bula re‘yiñle zafer her reh-i düşvâre hıred

Levh-i maḥfūz-ı ḥayālîñ ola enmūzec-i feyz  
Midḥatîñ sebt ede her defter ü tūmāre ḥired

**Tb. 1**

[74 / a]      Terkīb-i Bent Ğarrā-i Müştemel-i Üsāme-yi Şu‘arā Der Vaşf-ı Behçet  
Efendi Emīn Tersāne-i ‘Āmire

*Mef ‘ū lü Me fā ‘ī lü Me fā ī lün Fe ‘ī lün*

--- / .-.- / .-.- / .-.-

1.      Ey maṭla‘-ı dīvān-ı şeref-nāme-i Behçet

Vey fihris-i ser-levḥa-i dībāce-i cevdet

Zātındır olan munteḥab-ı defter-i iḳbāl

Ṭab‘ındır olan fezleke-i nüṣḥa-i re’fet

Ni‘metdir olan fazla ḥūr-ḥān-ı nevālîñ

Dāmānıña ḥāhiş-ger-i taḳbıldır ‘iffet

Şervet kim ola cā’ize-dār-ı kef-i luṭfuñ

Midḥat-ger olur devlet ü iclālîñe ḥaşmet

5.      Āḡuşuña ḥaşret-keş olup şāhid-i tevfiḳ

Leb teşne-i būs-ı ḳademiñ mesned-i ‘izzet

Sensin şeref-i kadrle aķranıña rāciķ  
‘Acz-āver-i evşāfiñ olur ħāme-i mādiķ

1. Ey māye-yi ķadr ü şeref-i rütbe-i sāmī  
Kesb eyledi sāyende cihān daķme-i kāmī

Eflāke küleh-kūşe-i iķbāli resādır  
Devriñde o dil-şifte kim buldu nizāmı

Güyā olup evşāfiñ ile elsine-i Rūm  
Oldı şu‘arā-yı ‘Acemiñ güm-şüde nāmı

Pürdür mey-i evşāfiñ ile sāġar-ı idrāk  
Efgende-i ħāk olsa ne ġam cür‘a-i cāmı

5. Olduķça nişān-gīr-i selef nāvek-i ħāmeñ  
Meydān-ı hünerde ne kepāde ola rāmı

Ol kim reviş-i fenn-i edāda ola māhir  
Olsun ni‘am-ı vaşfiñ ile dehrde şākir

1. Raķş-ı ķalemiñ semt-i kemāle olup ‘atıf  
Taķlīd edemez şīve-yi ‘irfāniña ‘ārif

Bir alıba ifrāğ edemez sebk-i ayālin  
Vaşfiñda kelāl-āver olur āme-i vāşif

Mermūz-ı zamīriñ olan esrār-ı ğarībi  
Erbāb-ı beyān mevıf-ı idrākde vāıf

[74 / b] Zeyl-i keremiñ setr ede nosānını yosa  
Bezmiñde olur perde-birūn da‘va-yı kāşif

5. İhrāz eder ‘ālemde şeb-i adr-i ūmīdin  
Yek laza olan dāire-i lufuña ‘ākif

Devriñde ferāmūş olunup ışsa-i ātım  
Oldı saña āyīn-i kerem cümle müsellim

āmem ki tuta vaşfiñ ile rāh-ı şenāyı  
Kilk ū girān eyleyemez ‘arz-ı nevā-yı

Kālā-yı sūan tıtmış iken gerd-i kesādı  
Tamġā-zen-i evşāfiñ olup buldu behāyı

Āzürde-i renc-i ğam olan atır-ı yārān  
Terkīb-i medīhinle bulur şimdi şifāyı

10. Pertev-res-i endîşe olup mihr-i hayâliñ  
Târik-i harem-hâne-i dil buldı ziyâyı

Tertîb-i sühan mevki'ne eylediñ âhır  
Her hams-e-i engüşt ile işâr-ı 'atâyı

Haqqâ ki mühim-sâz-ı mürâ'ât-ı rızâsın  
Bir lücce-i bî sâhil-i ihsân u 'atâsın

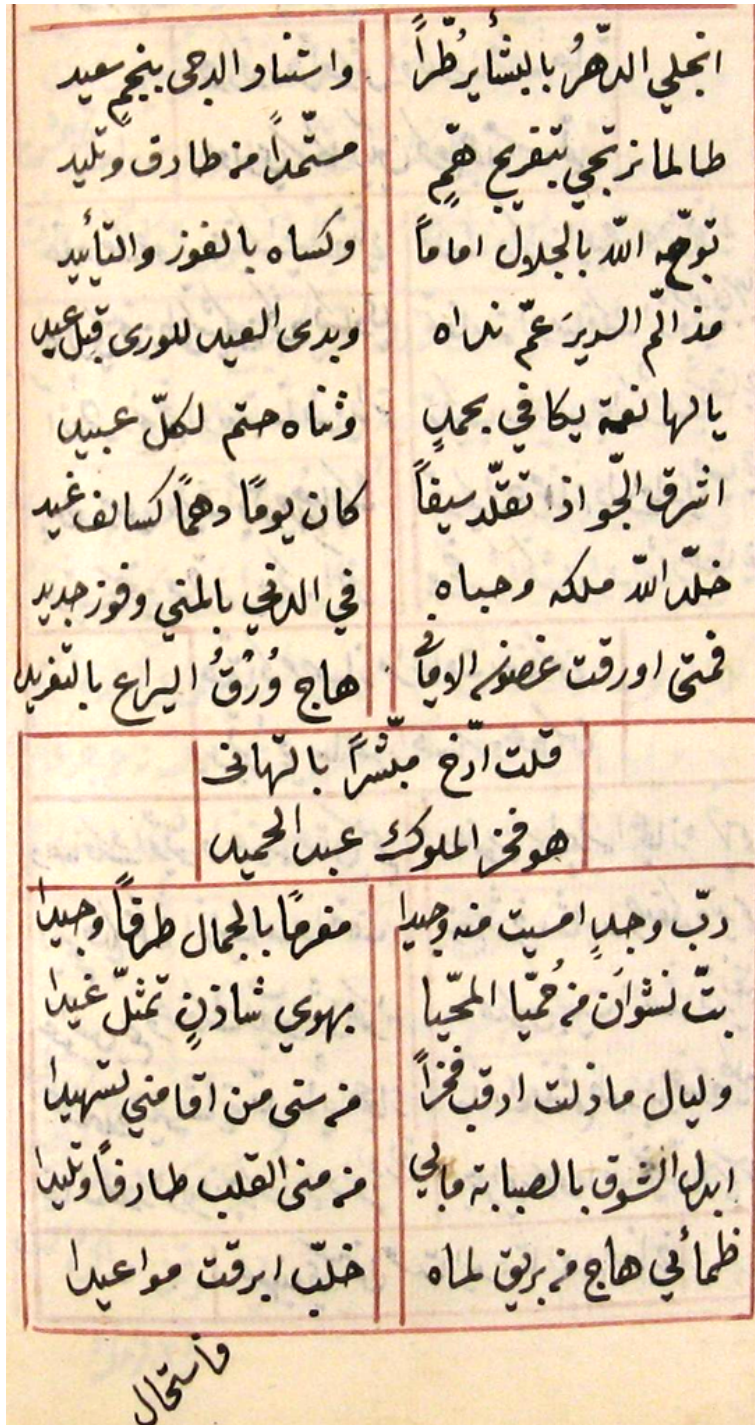
1. Vaşşâfiñ olup dâğzen-i 'aql-ı selîmim  
Mazmûn-ı serâperde-i 'icâze-i fehmin

Etmem felegi nükte-i endîşeme vâkıf  
Bezm-i şeref-i şâhid-i vaşfında nedîmim

Ğavvâş-ı yem-i vaşfiñ olup meşk-i hevesle  
Sâhil-res-i beytü'l-şâdef-i dürr-i nazîmim

Destimde yeter şâh-ı kalem mâye-yi 'icâz  
Sâlik menişim tavr-ı belâgatda kelîmim

5. Hâmemdir olan buse-zen-i dâmen-i evrâk  
İcrâ-yı rüsûmât-ı tehayyülde resîmim



<p> كان وعداً اصسى لذي وحيداً  دمت قرأاً فارتت منه بعيداً  وروي النطق <sup>بفتحة</sup> دراً نصيداً </p>	<p> فاستحال اللقاء منه ستواً  طالما جيت للوصال قياتي  فمتى استغنى ببرد شفاه </p>
<p> وهندود ابدت له توريداً  كجباب الصيدا اضحى فريداً  هازكل الفخار رأياً سديداً  نعمه بجمه وبطشاً شديداً  فاتي الدهر منه بنحماً عيدا  وبئير المتي اتاه بريداً  منه اقاصي الوري لذي عيدا  كان اقلومه مقاليداً  كلم له في النهي نيباً نشيداً  ذاته في مثاله تفريداً </p>	<p> ذو جبين يحكي بكافور صبح  يا له حال وجهته فاق هنأ  من له في الوري بدائع فضل  وله في الوتام قبض ووسط  كاد ان يُبطل الذي باليداي  سابقته في ذراه وقداتها في  عاد احسانه يسوق البرايا  لما المجد حين بادرت حملاً  تستف السمع من معاني المعاني  نزه الطرف في لقاءه وشبه </p>
<p> ملجاء القصد يا ملون البرايا  يا مجيداً صرف الزمان وحيداً </p>	
<p> ففسى منك الكفى تايداً  اربحي منك دافهً وخريداً </p>	<p> لذت في بابك المنيع رهيفاً  البحي سالكاً لهنج الوافي </p>



قاصد الشوق بات هيج فكري قد انت بنت ليله وسمت وكفا في اذمة الوصف حيناً	هاك متى مدحاً وهدوا درة فانت اليك ولدا بالصافي اليك هبلو وزيلا
ذمت عزاً وعزاً على مقام كل يوم تفوز محمداً جديداً	
شفت بوجهه هفت بمالك فكيف الهم من جفنيك صبا ولدت بنسي لشوان بوق	ودان الصنع هيجني لذلك ادى السن الشري صبري في ذلك قد انتانت شوي في تمناك
فا وقد في تلوك لطيفي متى غفلت جهوني عن هاد عجبت بكسرها جيك المعني	هيجري كان برداً من وهلك تزاعت الخيال على مناك كسفت شموها بسنا هلك
تبرقع من غشي القلب المعني فهل يراع بالوصاف صيب متى الوصاف باليل التمني	لقد دهن الوري بهما جلك واضح في الحشا مرمي بتاك وهالك سالف يحيي جالك
ويا ذ القلب كهم هذا التجني فمن هذا الجوي ان روت سوا قل عن هوى كل الرومان	يلت بصوبة ما بال بالك ادلك من يقينك عن ذلك تفوز مطاباً واقتد هلك

اي

الى ذخر المنى كهف البرايا ولياً فانخذم ولذجهام اليه تنمي قاص وواجب	محيط الفضل منهاج المسالك تجد مساعفاً مجري سواك وذود الفخر من ارضي المالك
وقى الذين يا مولى المعالي قد ابرج الوري بقا جالك	
فقدت المشى من ارجعت فخر عدوك عاد بالجرى هاد احطت بجر جودك كل بر	فليس برضي مجلي جلودك ها قد انتظل محي ظلودك بما اهدت برأ من نواك
وفقت الناس اذا ولت جهام رويت مسلسل شدا المعالي بفوح بعرفك المعروف فها	سنت قدت شوك ترغالك صحا عن سجاي اعنى سجاك وقص اولو النهي قصي كالك
ذهي وجهه البسيطة من سناكا قد يتك مرجمي يا ذا الوري ولدت بياك الوري كينسا	وقد انت بطقك عن نكالك عسى اصل السادات باصراك كفا في ان اجاب من عيالك
تلف جودك الودفي بقصدي الست بمنجى كرم وعدا يوصفتك راجل جيت الصافي	نصفت قواقياً في ارجالك

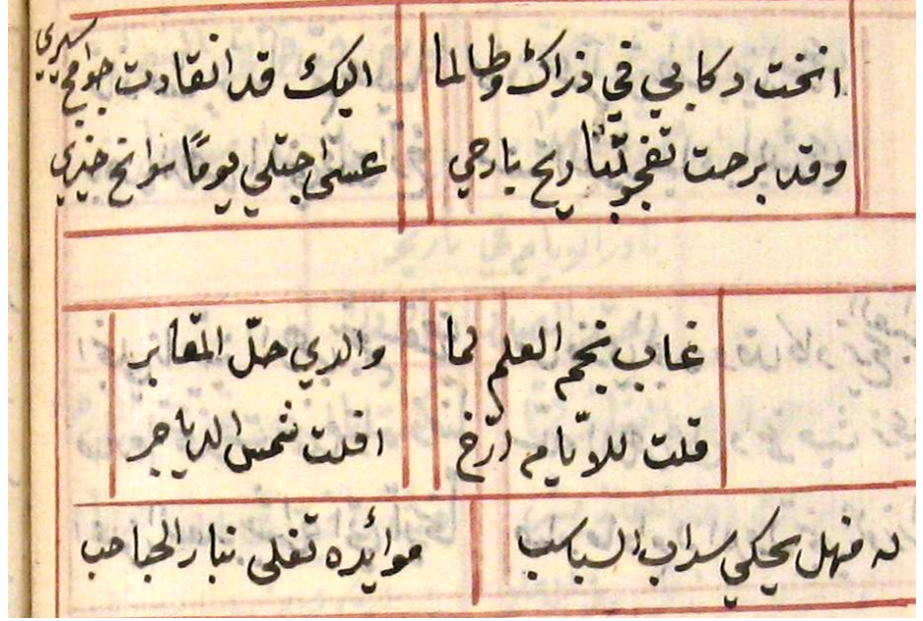
نتيجة ليله بحر المعاني شهابك في سماك المجر مجلي	بدت نجل التفت من جالك به انتهم المسالك كل ساك
فوزالت بك الوبام ترهد وزيل القدر تخفي في ليالك	
فرت المرام بفسحة الومار جبت الفيافي رغبة بقاء من ووردت بجلا صرت من غفاه	وقفت سكا في منى الوبار اضى ذره مجاود الوبار في ظل من وني بجر الوبار
بحرن بليقان كاد امهلا فخرن اقترا بمرج سعوره ولطافا عشقت اليه مسامح	عزبا يروي عذبة الوبار بهما استارت غرة الوبار قربت به الوصاف عند المنار
دستور فضيلت اختلف اخباره عبد الاله بمره استعدت شهمه قلم يوادى سيفه	ما عابنة اللطف في الوبار كل ارقاب لريم دون السوار هتماً ولطفاً جاز بالوبار
باتت طفاة الدهر صبري طوع داها ملوذاً للوري طول لدي فرد الوري مستفقد الومار	اروي الومار بهدم السلال بطن تلوك رقة الوبار

اي

واقي وميض سحاب الوبان وانهم بين جوانحي جهوني	ويدت تسيل مدح الوبان نار الجوي عشادة الوبان
فقد تذكر في مراسم اربي يا حيناً ذاك الطلوع وفرد عدا	هطل الوبوع هلاقي الوبان فيها يونس رفعة الخوبان
عادت اشجو عند ذكرك حياهم ترما على الصبيش الذي واني بنا	واربي اصطباري ذال الوبان في فسحة المغني لري الوبان
كلودوني دار السباحة متحة لوم يكن هذا السلو لما في	بغني الفتي فيها عن الوبان رحل المنى في موقف الوبان
ولما استعدت مكارمها وحياها حادي المكارم المقضيل الوبان	من مجاود الوثاق والوعيان تطبت الزمان ومركز الوبان
بحر الفدي ذخر اللطاف كثر النقي واقي مدارج رقة وجلوله	مفتي الومار مشيد الوبان حتى غدا مستفقد الوبان
نحت يفيض لنا بول لفة سعدت شمائل شمعة بحاسن	در النظم كريمة التسيان تغني عن التقدير والتبانيان
مولوي لدمت في ذكرك محمداً ما عودت ورق على ورق النقا دم بارها واسم مدعي الودمان	وجناه شوقي ساه الوبان

بالمن أصف فاز النبي طالما نال المتى منه الرفي بادر الأيام في تاريخه	وافق الخبر لديه الخبر واكتسى بالمجد دهر في الوري حاذ بالرهيل حزين النور
جنداً حاص حوى كل نور مسجد استست بناه بقوى ملك الوقت قد أقام بناه كم من موقع عم نيل بأباد قد شيد العكس فينا بادر الدهر حين تم مدحنا قتل أرغ مكره بالرها في	قد ذهبي الكون بابتسا مك فخر واقتر الوري بطوع رضا كا طالما نتجى بتفريج هيم اسفر الوقت عند صبح الزمان ذوحت بالورود سوق الروان طال عجزاً ودائم كيف البرايا
فقله من دار نوري الفخر فلو بناها وزير العرفا فلدهم فأدع فيها من نفائس كتبه قد انتسبت بين الأمان نأوه كفي ذخر عقباه أداما فلو	بجمعة اسفار حوتها القرب نوال لؤلؤ الفضل منه الموهب قوانين علم دار منها الغيايب كما انتسرت بالفضل منه المنان لرج كل اهل المكدرات مارب
يا من أصف فاز النبي طالما نال المتى منه الرفي اشرق الدهر بنجم ثاقب قام في توقع اصبر بهمة ساعدا السعد على ساعده كيف يرهو الوقت من فاذا	وافق الخبر لديه الخبر واكتسى بالمجد دهر في الوري فقد اعنى صبح صديق مسفر فانق عن قزم شرم مجنبا صهاهر الملك به مبتكرا انجى الوصر بعد سوف تري

فاه بالعجز النبي عن وصف دام فيهارم مجدا سرمد بادر الأيام في تاريخه اعتلى الصدا امير النور	لوقى فيه قواني السعد انما سار بنا مستفرا
ازدهى الدهر بالنسار فما وتوالى وقد المعالي بيشر فأرغمي من ذلك مروض لا يان السن الحلق كان اقلام حرق لويوزي هذا المقام علوكا دمت عزاً ورفق مجدا نيل قلت أرغ محيا طبا بالرها في بادر الأيام في تاريخه	كتب بالسعد في ذري الورد ميت واقيت في عدو العباد مدبراً منك منهل الورد فاه بالصدق عنك اهل الورد بل به عاد كل فوز كل سناء منعاً في مرق السعداء
فقله من جمل المعاني ووجه اتي بجان الفخر من قديم الزمان انار دجى الورد هام في ذكابه بالها من قروم عام سرون تتواتر فيها وفود السهاني	يكاشف وجهنا من السم الجهر وساق فرخار العلوم ذري العطل قابري بصبغ الفضل من ليل العدر وسهر قد اجلت فيه يتمي تارة بالانجاء والعهود الفرحي
فاذهت بوساً ثم علينا باهر الدهر بالمتى قتل أرغ انجلي ناصية الدهر بنجم سفت صارم اتسخت عنده مناه زنا اعلمن السعد بتمسه ابي تاريخاً وقد رمت ان الدهر سيعف بالمتى تحول روض الأوس مقفرة البري عسى ينطقني قبل الخدعة تاره وفي فيك سرجان كشف عظامه انا الذي سراج ارتوي طهارة لوذان عزوب اهل الوري تاريخي	كان محسراً تهطت بين سري سنة القور جبار بالشمسي من ذري المجد وقد كاد يروح العبا سلة الدهر على داغ حيت نري صار مادام له الدهر نتجى النور
الست ياني عند فقير كبري كيف شافي بالذي انت صانع	ولو كنتي مما اصعب في المني لري ياديك العظام توتوت



Tr. 1

[80 / a]

Tārīḥ-i Cülūs-ı Sultān ‘Osmān

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. --- / . --- / . --- / . ---

1. Te‘ālallāh zihī āṣār-ı ṣun‘-ı luṭf-ı mevlādır  
Nüvīd-i muḳdem-i iclāl-i šāh-ı ‘ālem-ārādır  
  
Ṭulū‘ etdi ḫilāfet-i iḳbāli dīdeler rūšen  
Serā-yı kesb fūrūğ-ı ševḳle reşk-i şüreyyādır  
  
Cülūs-ı taḫt-ı iclāl eyledi bir dāver-i mes‘ūd  
Cihāna müjde hengām-ı mükāfāt-ı berāyādır

Şāhenşāh-1 muzāffer pādişāh-1 ma‘delet-güster  
Hıdīv-i baħr u berr fermān-revā-yı mülk-i dünyādır

5. O yektā şeb-çerāğ-1 dūdmān-1 şān-1 şevket kim  
Firāz-1 efser-i iķbālde bir dürr-i yektādır

Zihī zıll-i ilāhī zīb-i evreng-i ħilāfet kim  
Zemīne sāyebān-1 himmeti şehbāl-1 ‘anķādır

Henüz oldu nümāyān mecd ü şān-1 āl-i ‘Osmānī  
Ki zātı lā-cerem ol ism ü ālāya müsemmādır

Bu vaķt-i ħurremi ümmīd ederdiñ ħayli müddetdir  
Bi-ħamdillāh zuhūr-1 müdde‘ā bir vefķ-i ħülyādır

- [80 / b] Şehā kim rāst-1 tev’emdir şumār-1 nām-1 pāk ile  
Cihān devrinde lā-büdd vāye-dār-1 cūd u neā‘mādır

10. Şehā tārīķ için tertīb-i şehir-āyīn nazm etsem  
Velī ħurur diger nev-vādi-yi tarz-1 mu‘āmmādır

Ĥisāb etdim şehensāh ile nām-1 pāk-i ‘Osmānī  
‘Adedde mütteħīd tev’em-nümā-yı lafz u ma‘nādır

N'ola târiḥi şâhenşâh-ı vaḳt olsa o ḥâḳânîñ  
Me'al-i fâl-i ḥayr-ı şafḥa-i dilden hüveydâdır

Olup sâl-i hümâyûnı resîde heft ü pencâha  
Ḥilâfet lafzı ile tâm bir târiḥ-i ğarrâdır

Mişâl-i ḥaydar-ı kerrâdır taḥt-ı ḥilâfetde  
Ki kerrârü'l-ḥilâfe daḥi târiḥ olsa ra'nâdır

15. Ola dâ'im ḥaṭâlardan maşûn zât-ı hümâyûnı  
Ki dehre mâye-yi luḡf-ı 'amîm-i Ḥaḳ te'alâdır

Zemîn olsun zamân-ı re'fetinde ğamdan âsûde  
Zamîri kâr-sâz-ı ḥüsn-i terfîye berâyâdır

## Tr. 2

### Târiḥ-i Taḳlîd-i Seyf

*Mef 'û lü Fâ 'i lâ tün Mef 'û lü Fâ 'i lâ tün*

--- / - . - - / - - . / - . - -

Taḳlîd-i seyf-i Sâlik yazdım bu güne târiḥ  
Mazmûnı şûḥ u dilkeş ser-tâ-ḳadem mübârek

Ey şāh-1 zāl-1 mesned-i seyf ü 'ilm mübārek  
Vey dāver-i mü'eyyed şaff-1 ḥaşem mübārek

Tr. 3

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā ' lūn)*

. . . - (- . . -) / . . . - - / . . . - - / . . . - (- -)

İncilā buldu sipihr-i kīne cū şimden gerü  
Müsta'id-i neyl-i kām olsun zamāna ba'd-ezīn

Çıkdı bir ādem dedi tebşīr edip tāriḥini  
Muştafā mācā-i illā raḥmete'lil-ālemin

k. 5

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā ' lūn)*

. . . - (- . . -) / . . . - - / . . . - - / . . . - (- -)

1.Ḥabbezā devr-i feraḥ-baḥşā zihī şevḳ-i cedīd  
Bārek Allāh incilā-yı kevkeb-i rüz-ı sa'id

Mevsim-i 'ıyda olup rehber bu eyyām-ı sürūr  
Lā-cerem āfāka oldı 'ıyd ber bālā-yı 'ıyd

[81 / a] Hâb-1 ğamdan nâgehân bîdâr olup baht-1 sipihr

Ṭali‘ oldı maşrıķ-1 iķbâlden necm-i ümîd

Oldı bir vâlâ güher evreng-i zîb-i salţanat

Baş edip bir rûz-1 firûz içre iķbâl-i ferîd

5. İştikâķ-1 nâm-1 pâki mevrîd-i ğamd u şenâ  
Gevher-i zâtı medâr-1 sâye-yi Rabb-1 mecîd

Şeş cihâtı bang-1 iclâli tanîn-endâz olup

Oldı şît-i şâne Allâh târem-i çarĥa resîd

Ba‘d-ezîn şâm-1 ğamı eyler te‘âķub rûz-1 şevķ

K‘oldı zâhir infilâķ-1 ğurre-i şubĥ-1 sefid

Ħamdülillâh devr-i iclâliyle olduñ şâdmân

Çeşm-dûz-1 intizâr-1 şevķ edeñ vaķt-1 medîd

Vaķt-i mâfâta mükâfât eyleriz şimden gerü

Telĥ iken şirîn-mezâķ etdi cihânı bu nüvîd

10. Tâ ola ĥarf âşinâ-yı vaşf-1 erbâb-1 raķam

Nüşa-i cûdudan olduķça zamâna müstefîd

Berr ü baħra māye-yi emn ola ol re'y-i sedīd

Sedd-i rāh-ı ehl-i bidād ola ol rāy-ı sedīd

Sālikā tebşir kıldım ‘āleme tāriħini

Zīb-i evreng oldı şāhenşāh-ı cāh ‘Abdulħamīd

#### Tr. 4

Tāriħ-i Cāmī‘-i Nūr ‘Oşmānī

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Te‘āllallāh zihī nev cāmī‘-i ĩcād-ı sulţānī

Ĥoşā cāy-ı ‘ibādet mehbit-i envār-ı seccānī

Nażiri var mı zīr-i ĩubbe-i eflāħda seyr et

Ėılırsa ‘aħl-ı evvel cüst-cū bulmaz aña şānī

Sinimmār-ı ĥıred bir mişlini tarħ etmede ‘āciz

Meger mūyın ĥalemle resmini taşvır ede mānī

N’ola bu mertebe-şāyān ĥeşm-i ‘itibār ola

Cenāb-ı ĥıble-gāh-ı dīn ü devletdir aña bānī



5. Şehenşâh-1 हुuceste kevkeb-i Sultân ‘Oşmānî  
Olup eyyām-1 ‘adli mazhar-1 te’yîd-i Raḥmānî

Bu güne bir eşer bünyādını şarf-1 nigāh etdi  
Olup levḥ-i zamîri mevrîd-i ilhām-1 Rabbānî<sup>54</sup>

- [81 / b] Hudā zāt-1 hümāyūnun ḥaṭālardan maşūn etsün  
Cihāna sāyebān-1 himmet olsun zıll-i iḥsānı

Raḡam-sencān yine tertîb-i şeh-āyîn nazm etdi  
‘Aceb mi bende Sālik eylesem baş-1 şenā-ḡānı

Sezādır tāk-1 ‘arşa etseler āvîze tārîḡin  
Ne zîbā cāmî‘-i vālā-yı bāb-1 nūr-1 ‘Oşmānî

### Tr. 5

Tārîḡ-i Mekteb-i Ayāşofya

*Me fā ‘î lün Me fā ‘î lün Me fā ‘î lün Me fā ‘î lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Me‘āl-i ‘aḡl-i küll Sultân Maḡmūd Ḥān Ğāzi kim  
Yanında tıfl-1 ebced-ḡān olur her ‘aḡl-1 fersūde

<sup>54</sup> 6/2 Bu güne bir eşer bünyādını şarf-1 nigāh etdi: Zamîr-i pāki oldu mevrîd-i ilhām-1 Rabbānî

Yegāne mū-şikāf-ı re'y kim yek nebze-i fikri  
Bulur şadd çāk-ı hayret ceyb-i idrāk-ı Aristoda

Sebāk-āmūz-ı fenn-i cūdi oldı ser-te-ser 'ālem  
N'ola her dem senā-ḥān olsalar ol zāt-ı mes'ūda

Qılup eṭfāle de tevcih-i çeşm-i merḥamet kıldı<sup>55</sup>  
Ser-ā-ser 'ālemi ğarqāb-ı istignā yem-i cūda

5. Bināya 'izz ile bu mektebi şarf-ı nigāh etdi<sup>56</sup>  
N'ola tıfl-ı ümīd olursa vāsıl fenn-i maqşuda

Hoşā dārü'l-edeb nüzhet-gehe 'aql-ı heyülānī  
Bulunmaz tarḥ-ı maṭbū'-ı esāsı heft meynūda

Bu dārü'l-şevkde terciḥ olur āzīneye şenbih  
Esir-i kayd-ı itlāk olmasun eṭfāl-i bīhūde

Dem-ā-dem ḥalka-bend-i zikri ol ey tıfl-ı endişe  
Zamiriñden geçerse vāsıl olmaq süre-i hūde

Hemīşe çeşm-düz-ı muşhaf-ı idrāk olup eṭfāl  
Varaq-kerdān ola tā raḥle-i āġuş-ı zānūda

---

<sup>55</sup> 4/1 Qılup eṭfāle de tevcih-i çeşm-i merḥamet kıldı: Qılup eṭfāle tevcī-yi nigāh-ı merḥamet indi

<sup>56</sup> 5/1 -nigāh-: -himem-

10. Esîr-i gūş-mâl-i hâce-i dehr olsa bed-ḥāhı  
Ola zātı ḥalife ḥaşre dek evreng-i maḳşūdda  
  
Olup mesned-tırāz-ı salṭanat tevḳî‘-i aḥkāmı  
Ola ḥarf-i ḥaṭādan nüşḥa-i iḳbāli āsūde  
  
Şebān-geh fikr-i tāriḥiyle ḥalvet-gāh-ı ḥülyāda  
‘Aşā-yı kilik ile teşdid ederken ‘aḳl-ı biḥūde  
  
Dedi tāriḥini tıfl-ı ḥayāle Sālikā hātif  
[82 / a] Oḳu gel mektebinde ḳıl du‘ā Sulṭān Maḥmūda

Tr. 6

Tāriḥ-i Kütüphāne-i Ayāşofya

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Şehenşāh-ı hümāyūn menḳabe Sulṭān Maḥmūd Ḥān  
Sevād-ı nüşḥa-i innā ce‘alnā āyet-i Kübrā  
  
Şeh-i re‘fet şemā‘il pādişāh-ı ma‘delet şāmil  
Muḥîṭü‘l-cūd-ı mişbāḥü‘l- hedye mebsütü‘l-ne‘amā

Fuṣūṣ-ı mekremet miṣkāt-ı hikmet her mesen hey'et

Nuṣūṣ-ı fıtrat ādāb-ı belāgat nuḥbetü'l-ārā

O ṣāh-ı fā'ikü'l-eslāf kim telvīh-i iḳbāli

Bu güne her mevākıfda olur tevzīh-i icmāla

5. Nevādirdir bulunmaz sā'ir eşbāh u nazāirde

Şihāh-ı cevher-i aḥlākıniñ kāmūsı bī hemtā

Muṭaveldir ma'ānī-i beyān-ı nüṣṣa-i vaṣfi

Müfid ü muhtaşar telhişini mümkün müdür imlā

O cezbü'l-‘azam ü hırzü'l-amāniniz şabāḥ u şām

Delā'il kıldı ḥayrāta vücūdun şaniü'l-eşyā

Ḥuṣūṣā şimdi bir ḥayra muvaffaḥ oldı kim el-Ḥaḳḳ

Nice ḥayriyye-i ḥāniyyeden ma'ni desem aḥra

Ḥarīm-i Ka'betü'l-‘uṣṣāḳ olan bu beyt-i ma'mūra

Bu kevne bir kütübḥāne bināsın eyledi ihdā

10 .Gelen gelsün şalādır kām-cūy-ı fenn-i şettāya

Künūzātü'l-dakāyık oldı bu gencine-i ğitā

Raşad-gâh-ı fûnûn eyler idi bu cāy-ı Felâṭûn-veş

Bu ness idi bu devr-i ḥurrem içre bu ‘alî sînâ

Görenler ṭarḥ-ı maṭbū‘an dediler Sâlikâ târiḥ

Bunu dârü’l-kütüb icād-ı sulṭâna cihân-ârâ

### Tr. 7

#### Târiḥ-i Çeşme

*Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün*

. --- / . --- / . --- / . ---

1. Yem-i cûd u kerem Sulṭân Maḥmûdü’l-ḥaşâ’il kim

Odur sermâye-yi neşv ü nemâsı bâğ-ı maḥşûdiñ

Cihânı eyledi sîr-âb-ı cûy-ı mekremetü’l-Ḥaḫḫ

Olup cârî-yi zülâl luṭfi dehre ol yem-i cûdiñ

Budur vird-i zebânı nûş eden leb-teşne-i şevkıñ<sup>57</sup>

Ola sîr-âb-ı feyzi rûz-ı maḥşer ḥavz-ı mevrûdiñ

[82 / b] ‘Aṭâş-ı nâsa işrâb eyledüm târiḥini Sâlik

Bu dil-cû çeşme-sâr-ı cûdidir Sulṭân Maḥmûdiñ

<sup>57</sup> 3/1 -leb-: -dil-

Tr. 8

Tārīḫ-i Şadırvān

*Mūs tef 'i lün Mūs tef 'i lün Mūs tef 'i lün Mūs tef 'i lün*

- - . - / - - . - / - - . - / - - . -

1. Sulţān Maḥmūdū'l-şiyem ser-çeşme-i cūd u kerem  
K'itmiş dü destin lâ-cerem maḫsim yem-i iḫsān için

Yenbū<sup>ç</sup>-ı 'ayn-ı mekremet āb-ı zülāl-i merḫamet  
Cūdı revān deryā-şifat leb-teşne-i ḫırmān için

Mālik olup baḫr u bere ʔoldı cihān sīm ü zere  
Ḥācet mi dürr ü gevhere ebr-i yem-i nisān için

Ol menba<sup>ç</sup>-ı ḫulḳ-ı cemīl bulsun müdām ecr-i cezīl  
Ḳıldı yem-i cūdın sebīl irvā her 'aṭāşān için

5. Bezl eyledi naḳd-i himem yaptı bu şadırvānı hem  
Zād-ı beḳādır lâ-cerem ol dāver-i dīn-şān için

Ey ḫızr-ı rāh-ı ārzu-yı gül eyle tecdīd-i vuzū  
Bīhūde etme cūst-cū ser-çeşme-i ḫayvān için

Oldı bu tarḥ-ı dil-güşā sermāye-yi ḥuld-ı beḳā  
Ḥasret-keş olma zāhidā nūzhet-gehi rıdvān için

Şām u seher şanma tehī nezzāre-i mihr ü mehi  
Sükkān-ı çarḥ eyler gehi seyrān bu şādırvān için

Engüş-t-i ḥayret bir dehān olurdu ‘ālemde hemān  
Gelse sinimmār-ı cihān bu mevḳı‘-i seyrān için

10. Naḳş-ı güli saña yeter enmūzec-i çeşm-i ‘iber  
Etme tehī bāḡā nazar bir gonçe-i ḥandān için

Bundan kıyās ile o şehe eyler maḥall müntezire  
Ger etse tevcīh-i nıgeh bir ḥātır-ı vırān için

Oldı ‘aceb vālā binā dest-i tarḥ-ı yed-i Hāmān için  
Gerçi bülend oldu şadā tarḥ-ı yed-i hāmān için

Tā kim dem-i mev‘ūd ola sīr-i yem-i maḳşūd ola  
Sīr-āb-sāz-ı cūd ola her ḥātır-ı sūzān için

Çünkü ser-ā-ser rūzgār elṭāfi ile ser-müşār  
Medd-i nigāh etse ne var bu Sālik-i nālān için

15. Tezkîr eder vaqt-i cem-i târîh-i sâl-i hurremi  
[83 / a] Vaqf eyledi Sultân yem-i cûdın bu şadırvân için

Tr. 9

Târîh-i Nüzûl Üç Enbârlı

*Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Hıdîv-i baħr u berr zıll-i Hudâ-yı ma' delet-güster  
Şehensâh-ı muzaffer âsumân-ı kadr ü humâ-sâye  
Yem-i cûd u 'atâ Sultân Maħmudü's-secâya kim  
Resâdir mevce-i zehhâr-ı ihsânı berâyâya  
Kıla'-ı berr gibi niçe sefâin eyleyüp inşâ  
Muħît oldu humâ-yı re'feti sükkân-ı dünyâya  
Bu def'a himmeti te'mîn baħrına olup cârî<sup>58</sup>  
Bu güne bî-bedel bir fülk-i nev emr etdi inşâya
5. Te'allallâh zihî keşti-yi maṭbû'-ı felek-endâm  
Revâdir dâğ-sûz-ı reşk olursa ħalb-i 'adâya

<sup>58</sup> 4/1 Bu def'a-: Nev-â-nev-



Atıldıķça dem-i Őādīde řüb-1 ra‘d-1 āŐūbı<sup>59</sup>

Olur lerziŐde bāng-mehābet-i küh u Őařrāya

Mede-l-dehr ola esbāb-1 Şüküh u Şevketi cāvīd

Du‘ā-yı devleti mefrūzdur ‘alā ü ednāya

Yine cūŐ eyledi tennūr-1 dilden Sālikā tāriř

Üç enbārlu nüzül etdi hümāyūn bād-1 deryāya<sup>60</sup>

### Tr. 10

Tāriř-i Diger 1167

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. Hıdīv-i ma‘delet-ārā-yı āsumān-mesend  
Cihān penāh-1 zafer kible-gāh-1 naşr u fütüh

Cenāb-1 hāzret-i Mařmūd Hān hıřr enfās

Ki oldı kālbūd-i dehre zāt-1 Őevketi rüh

Hudā-yı yegān kerāmet-penāh-1 zıllullāh

Ra‘ūf-1 pür Őefaķat dāver-i ‘ařūf u semüh

<sup>59</sup> 6/1 –dem-i Őādīde-: -mürūr-1 Őahā-

<sup>60</sup> 8/2 -enbārlu-: -enbārlı-

Olalı ʔālīʕ-i dihim-i Şevket ü iclāl

Cihān eŐīʕa-yı ʕadlinden etdi kesb-i vuzūḩ

5. Bu defaʕ kūh-nümūn fūlk-i nev üç enbārlı  
Muḩīṫ-i ṫabʕına inŐāsı etdi feyż-i sūnūḩ

Olup vesīle-i emniyet-i sevāḩil odur

Necāt-ı cūnd-i ğuzāt-ı yem-i seffine-i Nūḩ

- [83 / b] Yem-i sipihrde seyr eyledikçe fūlk-i hilāl  
Ola serīr-i celāletde ol Őeh-i memdūḩ

Kilīd-i fikr-i kabūl u ümīd-i rağbet ile

Der-i ḩazāne-i idrākim eyleyüp meffūḩ

Nüzūl edince yeme Sālīkā dedim tāriḩ

Zihī berīd-i hüdā dilğüŐā nüvid-i fütūḩ

### Tr. 11

*Me fā ʕī lün Me fā ʕī lün Me fā ʕī lün Me fā ʕī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Muḩīṫ-i mekremet evreng-i zīb-i mesned-i Şevket  
Cenāb-ı ḩān-ı Maḩmūdüʔl-Őiyem İskender-i Őāni

O vālā rütbe gerdūn kevkebe deryā ‘aṭāya kim  
Revāk-ı çarḥa şâyeste yazılsa böyle ‘unvānı

Hıdīv-i baḥr u berr ḥākān-ı heft iqlīm-i dād-āver  
Şehensāh-ı muẓaffer gevher-i luṭf u kerem-kāni

Ferīdūn-fer o sulṭān-ı kerem-perver ki āfākıñ  
Yem-i iḥsānıñ mağmūrıdır hep cümle sükkānı

5. Olup emr-i hümāyūnıyla zīb-i sāḥil-i itmām  
Bu güne bī-bedel bir felek-i nev-ṭarḥ-ı ḥākāni

Şitāb-ı sūy-ı maḥşūd etmede şehbāz-ı bahridir  
بہر مقدافہ etdikçe āheng-i ḥırāmāni

Nev-ā-nev iktibās-ı feyz edip şāh-ı celāletden  
Çerāğ-ı mihr ü māha ḥarf atar fānūs-ı raḥşāni

Yem-i nīl-i felekde zevraḥ-ı meh sâ’ir olduḡça  
Ola şevketle zātı mevrīd-i te’yīd-i seccāni

Ḥurūşān oldı Sālik cūy-ı dilden yine bir tāriḥ  
Te‘āllallāh zihī zer-i felek-i iclāl-i sulṭāni

Tr. 12

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā 'lūn)*

*. . . - - (- . . - -) / . . . - - / . . . - - / . . . - - (- -)*

1. Baħr-ı zehhār kerem-i ħazret-i Sultān Maħmūd

Ḳulzüm-i cūd u yem-i luṭf u muħiṭü'l-ne'amā

Şāh-ı pākīze-şiyem ħusrev-i seyyāre ħaşem

Dāver-i rüy-ı zemīn sāye-yi elṭāf-ı ħudā

Rāħa-ı luṭfun edip dehre medār-ı rāħat

Cüybār-ı keremi eyledi ħalkı irvā

[84 / a]

Gāhi kesb-i şeref-i muḳdim-i iclāli için

Oldı şadd şevḳ ile bu şandal-ı nev-sīne-güşā

5. Seyr edin maṭla'ı teşvīf-i ḳurūm olduḳça

Burc-ı ābīde şanur mihr-i cihāndır gūyā

Māhi-yi ħāme-i ter lücce-yi evşāfında

Bī-muħābā olamaz cilve-ger-i meşk-i şenā

Ĥaşre dek zāt-ı hümāyūnını ħallaḳ-ı ezal

Şevḳle eyleye pīrāye-yi evreng-i beḳā

Sālikā ḥāmeden etdi cereyān tāriḥi

Bārek Allāh zihī şandal-ı şevket-efzā

**Tr. 13**

*Mūs tef 'i lün Mūs tef 'i lün Mūs tef 'i lün Mūs tef 'i lün*

- - . - / - - . - / - - . - / - - . -

1. Şāhenşeh-i Cem mertebe ḥākān-ı dārā menḳabe

Vaḳtiñ o gerdün kevkebe bir dāver-i mes'ūdudur

Sulṭān Maḥmūdū'l-şiyem deryā dil-i vālā himem

Kim 'ālemiñ ol Cem ḥaşem dürr-i yem-i maḳşūdudur

Olsa n'ola gevher-nişār ol dāver-i 'ālī tebār

Dil-ḥaste-gān-ı rüzgār leb-teşne-i bihbūdidir

Feyz-i nevāl-i şubḥ u şām ḥān-ı basit-i ḥāşş u 'āmm

Dest-i güher-pāşı müdām kāne demek maḳşūdudur

5. Re'y-i tıllısımāt-ı kader fikri maḳālīd-i 'iber

Rāz-ı ḥabāyā-yı hüner gencīne-i merşūdudur

Ḥalkı reh-i tā'at ile cezb etdi cūd-ı zāt ile

Kim lā-cerem ḥayrāt ile kesb-i şenā maḳşūdudur

Oldı hemîşe zıll-i Hakk fermân-revâ-yı mâ-Halak  
Seyr et bu şâdirvânı baq aşâr-ı dest-i cüdidir

Târîhini eyler edâ kilik-i hayâlim Sâlikâ  
Sultân Maḥmûduñ bu şâdirvân nevâl-i cüdidir

### Tr. 14

Târîḫ-i Velâdet-i Sultân Selîm

*Fe ʿi lâ tün (Fâ ʿi lâ tün) Fe ʿi lâ tün Fe ʿi lâ tün Fe ʿi lün (Fâ ʿ lün)*

... -- (- . - -) / . . - - / . . - - / . . - (- -)

1. Bârek Allâh zihî sūr-ı tarab-efzâ kim  
ʿÂlemi seyr-i neşâṭ eyledi emvâc-ı sūrūr<sup>61</sup>

Oldı âmed ü şüd esbâb-ı şafâdan gūyâ  
Dehr-i nâ-kâbil-i güncâyiş-i efvâc-ı sūrūr

Dîdeler hayre-i envâr-ı şükûh-ı ferḫat<sup>62</sup>  
Sîneler hecme-i eşvâkla âmâc-ı sūrūr

Fâiz-i kadeḫ maʿallâ-yı huḫûz oldı cihân  
İmtizâc eyleyip aḫdâḫ ile muḫtâc-ı sūrūr<sup>63</sup>

<sup>61</sup> 1/2 -seyr-: -ğark-

<sup>62</sup> 3/1 -ferḫat: -aşâr

5. H̄ayli dem muntazır-ı mevķıf-ı Őevķ idi h̄ayāl  
D̄idel̄er olmuŐ idi rāʻid-i minhāc-ı sūrūr
- Şekl-i āmāl̄imiz etdi hele tevl̄id-i Őafā  
Eyleyüp yek digere rūz u Őeb ilāc-ı sūrūr
- MeŐriķ-ı salţanat u Şulb-ı cihān-bānīden  
Lemeʻān eyledi bir kevkeb-i vehhāc-ı sūrūr
- Rū-nümā cebhe-i pāk̄inde fūrūĝ-ı Őevket  
Tārik-i devleti pīrāye-geh-i tāc-ı sūrūr
- Ķıldı bu sūr-ı feraĥ ʻālemi sīr-āb-ı neŐāt  
Fiʻl-meŐel ŐeŐ-ciheti eyledi tārāc-ı sūrūr
10. Őafĥa-yı dilde görüp ĥarf-i Őafā-yı medd-i ĝam  
Edemez gezl̄ik-i ĝam bir daĥi iĥrāc-ı sūrūr
- Tār u pūd u ter-i ʻōmr̄in ede Ĥaķķ memdūd  
Ola devrinde felek deffe-i dībāc-ı sūrūr
- Etse Őāyān bu meserretle cihān Şehr-āyīn  
Kʻoldu hem-ĥāye-yi ebnā-yı ĝam ezvāc-ı sūrūr

---

<sup>63</sup> 4/2 -eyleyip-: eylemez-

Vahtidir eylese ferzâne-reviş ey Sâlik

Naṭṭ-1 dilde heves-i sebaḳla leclâc-1 sūrūr

Etdi bu tarz-1 bediṭ üzre nesîcin ibrâz

Fikr-i taḥsîn-i ḥudâvend ile nessâc-1 sūrūr

15. Kıldı taḳvîm-i zafer ḥâme-yi ter târiḥin

Oldı şehzâde Selîm ʿâleme heylâc-1 sūrūr

### Tr. 15

*Fe ʿi lâ tûn (Fâ ʿi lâ tûn) Fe ʿi lâ tûn Fe ʿi lâ tûn Fe ʿi lûn (Fâ ʿ lûn)*

...--(-...)/...--/...--/...--(-)

1. Dûdmân-pîrâ-yı şevket âb-rûy-ı salṭanat

Muştafâ Ḥân-1 celâlet tevʿem ü saṭvet nedîm

Olalı zâtı şeref-baḥş-1 serîr-i maʿdelet

ʿÂlemi etdi iḥâta neşve-i feyz-i ʿamîm

Ḥamdülillâh şulb-1 pâkinden ḥudâ etdi ʿaṭâ

Bir biḥîn şehzâde-i enmûzec-i ṭabṭ-1 Selîm

[85 / a]

Sūr-1 milâdiyle kıldı dehri sîr-âb-1 neşâṭ

Şeş-cihât-1 ʿâlem oldı fiʿl-meşel dâr-1 naʿîm



5. Sālikā āfāka tertīb-i şafāya izn olup  
Ben de oldum müstemedd-i cünbiş-i fikr-i saķım
- Derc edip bir beyt-i ğarrāya iki tārīḥ-i tām  
Eyledim āvīze-i ṭāķ-ı der-i şadr-ı kerīm
- Müjde kim Sulṭān Selīm oldı cihān-ı rūh-ı tām  
Oldı şehr-āyīn cümle muķdim-i Sulṭān Selīm

**Tr. 16**

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

...--(-...)/...--/...--/...--(-)

1. Ḥusrev-i rūy-ı zemīn pādişeh-i ʿadl-āyīn  
Ḥāmī-i şerʿ-i mübīn nīk-ḥışāl-i şevket
- Muştafā Ḥān-ı celālet-meniş-i devrān kim  
Eyledi şeş ciheti neşr-i zalāl-i şevket
- Müncelī bāriķa-i ebr-i celālinde cemāl  
Şīr-i nerdir der-i ķahrında ğazāl-ı şevket
- Dest-i luṭfı yem-i zaḥḥār-ı fiyūzād-ı kerem  
Zātı yektā güher ʿuķadüʿl-leāl-i şevket

5. Zātı pirāye-yi evreng-i şehāmet olalı  
Geçdi asāyiş ile rûz u leyāl-i şevket
- Oldı noqşanı kemāle mütehavvil dehrîñ  
N'ola bedr olsa zamānında hilāl-i şevket
- Nev-be-nev etmede nevbāve-i fer-‘ayn ibrāz  
Cūy-ı ‘adliyle nemā buldu nihāl-i şevket
- Ḥamdülillāh ki yine sāl-i cedīd etdi zuhūr  
Gösterip şūret-i nev-ķara‘-ı fāl-i şevket
- Mecd ü iķballe meymūn u mübārek olsun  
Ḥazret-i pādişeh-i ‘āleme sāl-i şevket
10. Mustazill-i kenef-i ‘adl ola devrinde cihān  
Farķ-ı āfāķa resā sāye-yi bāl-i şevket
- Dāverā mu‘terif-i ‘acz olurum vaşfiñda  
Nātıķam olsa da iķlīd-i ḥayāl-i şevket
- Olmadım dehrde ḥayfā ki zafer-yāb ümmīd  
Rehber-i kāmım iken bunca ricāl-i şevket

[85 / b]      Katre-i luḫ umarım lücce-i iḫsānıñdan  
Kıl bu tefsīde lebi sīr-zülāl-i ūevket

Eyle bir beyt ile īfā-yı merām ey Sālik  
K'ola her mıūra'-ı tārīḫ-i me'āl-i ūevket

15.      Bārek Allāh zihī sāl-i refāhet-efzā  
Oldı bu sāl-i bihīn fāl-i cemāl-i ūevket

**Tr. 17**

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1.      'Adālet-pīūe Sulṫān Muūtafā Ḥākān-ı heft iklīm  
ūerefbaḫū-ı selātin iftiḫār-ı nesl-i 'Oūmānī

Basīṫ-i dehre baū-ı sāye-yi iclāl edip kıldı  
Cihānı ser-te-ser dārü'l-emān-ı 'adl ü iḫsānı

Olup asāyiū-i eyyāma vaḫt-i ūevketi maūrūf  
Rehādır 'ālemiñ dest-i ta'adīden girībānı

Ḥudā meymūn u mes'ūd eyleye sāl-i hümāyūnun  
Ola maḫrūn-ı evtād-ı ebed 'ömr-i firāvāni

5. Zemīni kıldı cāy-1 hāb-1 rāhat baht-1 bīdārı  
Şebistān-1 ğam oldı maşrıq-1 şubh-1 firūzānı  
  
Olup erbāb-1 istiḥkākā zıll-ı re'feti şāmil  
Bu ʿabd-1 kemterīn kıldı nigāh-1 luṭfa erzāni  
  
Esīr-ı fikr-ı devr-ā-devr iken peygūle-ı ğamdan  
Taḥayyül eyleyip encām-1 kār-1 ḥāl-ı devrāni  
  
Erişdi ḥızr luṭfi dest-gīr oldı bu nā-kāma  
Kılıp sāhil-res-ı semt-ı selāmet fülk-ı sāmāni  
  
Mede'ı-dehr ola evreng-ı ḥilāfet merkez-ı zātı  
Olup şehzāde-gān ol nerm ḥaşşın şem'ı-ı raḥşāni
10. Bu resme yazdı tāriḫi kılı Sālik aña tāriḫ  
Zihī sāl-ı hümāyün Bārek Allāh vaqt-ı sulṭāni

**Tr. 18**

*Fā 'ı lā tün Fā 'ı lā tün Fā 'ı lā tün Fā 'ı lün*

. - - / - . - - / - . - - / - . -

1. Pādşāh-ı ma' delet-güster ḥıdīv-ı baḥr u berr  
Şehr-yār-ı dād-perver dāver-ı dārā ḥaşem

Zib-i üzeng-i hilâfet şâh-1 gerdün iktidâr  
Muştafâ Hân-1 sütüde menkabe şâh-1 kerem

[86 / a] Oldı devrinde cihân âbisten-i şevk u sürür  
Eyleyelden bârgâh-1 şevketi vaz<sup>ç</sup>-1 kâdem

İnkıtâ<sup>ç</sup>-1 nesl ile mevsûf iken şulb-1 selef  
Kıldı dehri muqdim-i şehzâdegân sîr-i ni<sup>ç</sup>am

5. Oldı şehzâde Selîm Hânîñ kudümüyle cihân  
Sûr-1 şehr-âyîn envâ<sup>ç</sup>-1 meserret lâ-cerem

Ol iki dürdâne-i ‘işmet-penâh-1 câh kim  
Oldılar nev-bâve-i bāküre-i bağ-1 harem

Hâklarında eyleyip icrâ-yı şân-1 salţanat  
Oldı taşşîş-i mekân hâlâtı emr-i mültezim

Şâdır oldı emri bu vâlâ sarayîñ tarhına  
Fi'l-meşel esâs-1 hâkini reşk-i İrem

Oldı dü küffe şadef güyâ iki dürdâneye  
Mevc-hîz olduğda deryâ-yı meserret şubh-dem

10. Hâzret-i şâh-ı cihâniñ ‘ömrin efzûn ede Hâk  
İktisâb-ı şevk ede devrinde ‘âlem dem-be-dem

Söyledim bir beyt-i ğarrâda iki târih-i tām  
Rûy-mâl etdik de Sâlik zeyl-i evrâka kalem

Çıldı Sultân Muştafâ âfâkda şarf-ı himem  
Yapdı bu Sultân sarâyın dâver-i ‘âlî-şiyem

k. 6

*Me fâ ‘i lün Me fâ ‘i lün Me fâ ‘i lün Me fâ ‘i lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Cihâna müjde kim devr-i müşîr-kâr-ı fermâdır  
Hoşâ hengâm-ı şehr-âyîn-i erbâb-ı temennâdır

Şafâ-ger germ ü hâtır nerm diller fâ’iz-i maṭlab  
Cihân âsûde şevk-efzûde-kâm dil-i müheyyâdır

Hücûm-ı şevkden olmaz ğam-ı mâ-fât-ı istînâf  
Dehen tebhâle dâr-ı ser be-mihr-i beşş-i şekvâdır

Cülûs-ı taht-i iqbâl eyledi bir dâver-i mes’ûd  
Ser-i kesb-i fûrûğ-ı şevkle reşk-i şüreyyâdır

5. O kerrārü'l-ḥilāfa çünkü şāhenşāh-1 vaqt oldı  
Sünūḥ-1 sırr-1 remzü'l-feyz fāl-i ḥayr-1 ma'nādır

Nizām-1 āḥire etdi tevaḳḳuf şīve-i eyyām  
Ḥıred bu re'y ile sevdā-ger-i şehr-i süveydādır

[86 / b] Cihānda bīş ü kem her emr olup şāyān-1 istiḥḳāḳ  
Bi ḥamd Allāh zuhūr-1 müdde'ā bir vefḳ-i ḥulyādır

Zimām-1 ḥall u 'aḳd bir āşafa tefvīz olundu kim  
Zamiri kār-sāz-1 ḥüsn-i terfiye berāyādır

Yine buldu ṭarāvet gülşen-i iḳbāl-i 'Osmānī  
Zemīn sīr-āb-1 ebr-i feyz-i cūd u luḫf u nu'mādır

10 .Söz olmaz ḥaḳḳ bu kim rüsd ü sedād şāh-1 devrāne  
Bu güne bir vezīre kār-1 fermā-yı mü'eddādır

O destūr-1 kerem-ver nāmdaş-1 şāh-1 Hayber kim  
Kefī baḫr-1 menā şemşīr-i girdāb-1 menāyādır

Dü def'a olmuş idi mührle nām-āver-i devlet  
Vezīr-i şāliş-i 'Osmān-1 şāliş aña imzādır

Hele şevk-i kudümüyle cihân kesb-i sürür etdi  
Şafâ-yı vaqtle her gūşe bir cāy-ı temāşadır

Revâdır dāmen-i dil şüste olsa gird-i külfetden  
Muḥayyālar maşûn-ı ğāze-i reng-i ḥumeyyâdır

15. Yine levḥ-i dilimden Sâlikâ keşf-i zamîr etdim  
Bu vech ile ḥayâlim ser be-ceyb-i fikr ü ḥülyâdır

Bu gūne mülhem-i ğayb eyledi tebşîr-i târiḥin  
‘Ali Pāşâ yine iḳbâl-i zîb-i şadr-ı vâlâdır

### Tr. 19

*Me fâ ‘i lün Me fâ ‘i lün Me fâ ‘i lün Me fâ ‘i lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Hümâyûn kevkebe Sulṭân Maḥmûdü’l-ḥaşâ’il kim  
Fürûĝ-ı kevkeb-i ‘adliyle müstenîr oldı

Pür etdi şeş-cihâtı şıyt-ı iḳbâl cihāngîri  
O dem kim zât-ı pâki revnâk-efzâ-yı serîr oldı

Olup ‘uḳde-güşâ-yı kâr-ı ‘âlem nâḥun-ı re’yi  
Nüfûz-ı fikri faysal-baḥş her emr-i ‘asîr oldı



Nigāh-ı reʿfeti maşrūf-ı istihkāk olup dāim  
Her işnāda birer luḡf-ı ḡafi şūret-pezir oldu

5. Bu işnād-ı ḡarīḡ olduḡca peyder-peyi telāş-engiz  
Erāciy-i zamāna cā-be-cā āfāk-gir oldu

Nizām-ı āḡire etdi tevaḡḡūf şive-i eyyām  
Zamir-i şehriyāride bu gülyā cāy-gir oldu

- [87 / a] 1. Tecessüs kıldı kimdir mihr-i iḡbāliñ sezā-vārı  
Bu emriñ ḡavrine kesb-i vuḡūf etdi ḡabir oldu

Cenāb-ı Muştafā Pāşā olup melḡūz dil-i āḡır  
Şadāretle müşārüʿn-bil-benān oldu müşir oldu

Meger iḡbālle mihr-i vekālet āfitāb-āsā  
Taḡavvül eyleyip evc-i şerefde cāy-gir oldu

Hezār aḡsenet-i temyiz-i hümāyün şehensāha  
Huşülünde bu emriñ mülhem-i Rabb-i ḡadir oldu

5. Açıldı ḡāb-ı ḡamdan çeşm-i iḡbāl-i felek min-baʿd  
Ġubār-ı maḡdemiyle dide-i ʿālem ḡarir oldu

Hemān ehl-i süḥān tevṣīḥ-i tārmār-ı ḥayāl etsin

Medīḥinde felek kilik-i ‘uṭāridle debīr oldı

Zebān-ı zīr ü bemm ṣekvādan olsun bir zaman ḥāmuṣ

Nüvīd-i ṣevḳle her ḥāme demsāz-ı ṣarīr oldı

Ḳomaz pā-māl ḥırmānī olmağa erbāb-ı ‘ırfānı

Hezār üftādegāne ḥıẓr-ı luṭfi dest-gīr oldı

Gül-i āmālimiz ṣimdengerü kesb-i güṣād etsin

Zülāl-i re’fetiyle gülṣen-i āfāk seyr oldı

10. Sünūḥ müfde-i teṣrīfi ile bir mıṣra‘-ı garrā

Verā-yı ğaybdan ṣūret-ger-i levḥ-i zamīr oldı

Ney-i ḥāmeñle ey Sālik nevā-perdāz-ı tāriḥ ol

Alıp mihr-i cihānı Muṣṭafā Pāṣā vezīr oldı

### Tr. 20

*Me fā ‘i lün Me fā ‘i lün Me fā ‘i lün Me fā ‘i lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Ṣehensāh-ı muẓaffer pādṣāh-ı ma‘delet-ğüster

Ḥıdīv-i baḥr u berr zıll-i zālil-i ḥazret-i mevlā

Hümāyūn menķabe Sultān ‘Osmān Hān zīşān kim  
Olaldan ‘adl ile evreng-i zīb-i salţanat hālā

Nizām-ı şeş-cihātı ‘āleme maşrūf olup vaķtı  
Cihānda eyledi ķānūn-ı resm-i şevketi icrā

Cülūs-ı meymenet me’nūs-ı ‘adlinde zeher tevfiķ  
Bulundu bir vezīr-dād-perver-i mekremet-i pīrā

5. Cenāb-ı Muşţafā Pāşāyı destūr-ı mu‘azzam kim  
Pür oldu şīt-i kūş-ı himmetiyle sāha-iğabrā

[87 / b] Olup eyyām-ı luţfı bā‘iş-i āsāyiş-i ‘ālem  
Cihāna ķıldı dest-i re’fetin mihr-i leb-i şekvā

Olursa böyle olsun resm-i āyīn-i nighdārı  
Hoşā aşār-ı Fıţnat habbezā eţvār-ı müsteşnā

Birāz vaķt oldu hālī şadr-ı devlet zıll-i luţfundan  
Neler çekdi umūr-ı nā-becā-yı ‘aşrdan dünyā

Yine mühr ile şadra etdi ‘avdet dīdeler rūşen  
Yine zātıyla kesb-i revnaķ etdi mesned-i kübrā

10. N'ola olsa füzün-dād u sitād-ı sevķ-i isti'ād  
Zamir-i pākidir raġbet-fürüş-ı kâle-i ma'nâ

Hemân tertîb-i şehri-âyîn-i nazm etsin sühân-güyân  
Der-i eş'âr olur iklîl-i zîb târik-i şu'arâ

Ķadîmi 'abd-ı haşşîñ çâker-i midhat-geriñ Sâlik  
Yine eyler huzûra mâcerâ-yı hâlini inhâ

Olup def'aâtle şermende-i taşîn ü ihsânîñ  
Muqaddem olmuş idi cây-gîr-i defter-i maħzi

Ola zâtîñ vedî'a şun-ı luţf-ı kird-gâride  
Ola dâmen-i mecdiñ büse-gâh-ı ehl-i istiġna

15. Cihânı Sâlikâ tebşîr kııl bu resme târiħin  
İkinci def'a oldı şadr-ı vâlâ Muştafâ Pâşâ

### Tr. 21

*Me fâ 'i lün Me fâ 'i lün Me fâ 'i lün Me fâ 'i lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Şehensâh-ı hümâyün menķabe hâķân-ı heft iklîm  
Hıdîv-i baħr u berr zıll-ı zalîl-i hâzret-i mevlâ

Merāhim pīşe ‘adl endīşe Sultān Muştafā Hān kim  
Olaldan sāye pirā-yı serīr-i salţanat hālā

Refāh-ı kişver-i āfāka maşrūf olup eyyāmı  
Ser-ā-ser eyledi āyīn-i hükmi-şevketin icrā

Çılıp erbāb-ı istiḥkākā emri-ş devletin tefvīz  
Emānātı meger ehline kıldı te’diye ḥaḳḳā

5. Tecessüs eyleyip aşḥābını her emri-ş düşvārīñ  
Bu güne ratḳ u fetḳ-i müdde’āsın eyledi ifā

Zamān-ı ma’delet ‘ünvān-ı luţfunda zehr-i tevfiḳ  
Bulundu bir vezīr-i kār-ı fermā mekremet pīrā

[88 / a] Cenāb-ı Muştafā Pāşāyı destūr-ı mu’azzam kim  
Pür oldu şīt-i kūs-ı şöhretiyle sāḥa-yı ğabrā

Bağılsa cümleye rüçḥān-ı zātı emri-ş bāhirdir  
K’olur tev’em-nümā-yı şüret-i seyf ü kalem zīrā

Du’ā-yı devletin vird-i zebān etmişdi melhūfān  
Dü def’a olmuş iken vāye-baḥş-ı mesned-i kübrā

10. Olup dest-i nevāli fil-meşel mihr-i leb-i şekvā

Olup eyyām-ı luḡfu bā'ış-i asāyiş-i 'ālem

Biraz vaḡt oldu zātından firāz-ı şadr çün ḡālī

Neler çekdi ḡırāş-ı bīm-i dilden ser-te-ser dünyā

Bu def'a 'avdetin kıldı irāde ol şeh-i ekrem

Ḳılıp mihr-i vekāletle muḡīm-i şadr-ı isti'ālā

Olursa böyle olsun resm-i āyīn-i nigehdārī

Ḳoşā āşār-ı himmet ḡabbezā eṡvār-ı müsteşnā

Hedef-gīr-i işābet oldu ḡaḡḡa nāvek-i re'yi

Olup remz aşinā-yı sırr 'aḡāü'l-ḡavs-ı bāriḡā

15. Zuhūr-ı def'a-i şālişle 'ālem şād-kām oldu

Ḳudūmiyle şeref-kesb eyledi çün mesned-i vālā

Olup defḡ-i müselleş fil-meşel bāzū-yı iḡbāle

Cihān-ı zīr-i nigīn inḡiyādı oldu ser-tā-pā

Şifā-yı şadr olup ḡand-ı mükerrer gibi teşrīfi

Müselleş neşvesin erbāb-ı şevḡi eyledi ĩmā

Olup lābüdd nümāyān şafvet-i āyīne-i devrān  
Teşādüf etdi haqqā ittifāq-ı vaḥdet-i esmā

Revāc-ı bender-i ‘irfānıñ oldu mevsimi min-ba‘d  
N’ola revnak-tırāz-ı raġbet olsa qāle-yi ma‘nā

20. Dirīgā kāsıd idi ḥāyli müddet sevq-i isti‘dād  
Qalıp kālā-yı fikret tār u pūd-ı ‘ankebüt-āsā

Henüz sevdā-girān-ı nazm u inşā sūd-mend oldu  
Ḥarīdārıyla lābüdd germ olur bāzār-ı istid‘ā

N’ola bu şevkle ben de edersem nātıqam ibrāz  
Olup ḥāhışger-i ḥasen-i qabül āşaf-ı yektā

Yeter peygüle-i ġamda qalıp leb-teşne-i ḥayret  
Ola cāh-ı ḥayālim ḥuşksār-ı neşve-i imlā

[88 / b] N’ola şāyeste-i taḥsīn olursam yine devrinde  
Muqaddem olmuş idim cāy-gīr-i defter-i mümzi

25. Qadīmi ‘abd-ı ḥāşım Sālik-i şeh-rāh-ı iḥlāşım  
Sezā-yı iḥtişāşım bāb-ı luḫfun eyleyip me’vā

Cihân turduqça şadr-ı mekremetde ber-devâm olsun

Pür etsin pertev-i iqbâli dehri âfitâb-âsâ

Rağam-sencân birer târih-i şevk âyîn edip tertîb

Qudûmiyye riqâb-ı devleti çün etdi inhâ

Bu resme yazdı çün vaq‘a-nüvîs hâme-i târihin

Üçünci def‘a geldi şavb-ı şadra Muştafâ Pâşâ

Qılıp târih-i diger ben daği inşâd ey Sâlik

Üçünci def‘a zeyn-i şadr oldu Muştafâ Pâşâ

**k. 7**

*Fe ‘i lâ tün (Fâ ‘i lâ tün) Fe ‘i lâ tün Fe ‘i lâ tün Fe ‘i lün (Fâ ‘ lün)*

...--(-...)/...--/...--/...--(-)

1. Bârek Allâh zihi devr-i meserret baqşâ

Hâbbezâ tavr-ı nev-âyîn-i beşâret fermâ

Vaqtidir olsa mükâfât-ı ğam-ı mâfâta

K‘oldı bu sâl-i vefâ ğarra-yı eyyâm-ı şafâ

Kesb-i ârâyiş-i şevk etdi basît-i ‘âlem

K‘oldı berçide cihândan gider nâ-bercâ



Ġarra-yı nāşiyesi pertev-i şubḥ-ı iḳbāl  
Kevkeb-i ṭālī<sup>c</sup>-yi enmūzec-i sa<sup>c</sup>d-i dünyā

5. Āşaf oldu o Süleymān-ı zemāne yeridir  
Eylese Ḥātemi taḥlīş-i yed-i istilā

Bu kerāmet-i eşer-i re<sup>y</sup>-i şehensāhıdır  
Ḳılmasun kūnhüni erbāb-ı heves istiḳşā

Ḥusrev-i rūy-ı zemīn Ḥāzret-i Sulṭān Maḥmūd  
Āb rūy-ı ḥulefā zıll-i zalīl-i Mevlā

Ḳaşd-ı terfi-yi berāyā-yı ḳılup şarf-ı himem  
Oldu bu emre mühimsāz-ı mūrā<sup>c</sup>āt-ı rızā

Fikr-i teşyīd-i esās-ı şeref ü devletle  
Oldu şūret-ger-i taḡyīr-i maḳām-ı vūkelā

10. Ḥüsn-i temīz-i şehensāha hezārān taḥsīn  
Mülhem-i ḡayb olup ol zāt-ı hümāyūn güyā

[89 / a] Oldu bilcümle naẓar-senc-i ricāl-i devlet  
Herkesiñ cevher-i zātın ederek istiḳşā

Lācerem fezleke-i maqşadın ibrāz etdi  
Cümleden kıldı emr-i vālā-şiyemi istiṣnā

Destini eyledi tefvīz-i zimām-ı mülkin  
Kıldı pīrāyede mesned şadrü'l-vüzerā

Haqq bu kim şadra şifā verdi o Risto tedbīr  
K'olamaz sāmia' rehyāb-ı ānīn ü şekvā

15. Rabṭ u ḥall nāḥun-ı tedbīrine vābeste olup

Olur luṭf u ğāzabı bedreḳa-i ḥavf u ricā

Oldı zātıyla şeref-yāfte-i dīn ü devlet

Her umūrunda olup fāiz-i tevfiḳ-i ḥudā

Sāl-i iḳbāl ü neşāṭ oldıgın 'ilān eyler

'Āleme fāl-i sürūr oldu bu hengām-ı şafā

Ba'd-ezīn 'arż-ı metā' eylesün erbāb-ı kemāl

Kāsıd-i raġbet iken buldı revācın zīrā

Gerçi maḥsūb-ı kemāl olmaġa şāyeste degil

Bīş ü kem rāh-ı sitāyişde 'ınānı irḥā

20. Baḳmaz erbāb-ı mekārım cıhet-i noḳşānı

Ḥadd-i zātınca olur herkese ruḥşat fermā

Ben de bu şevḳ ile ‘imāl-i ḥayāl eyleyerek

Raḥş-ı ḥāmeme olup rehrev-i mızmar-ı edā

Geldi bir beyt-i celī sāniḥa-i fikrimden

Oldı her mışra‘-ı tārīḥ-i sūtüde feḥvā

Sālikā sāmiā‘-i dehri kılıp şīşe-i ḳand

Şükr-i muḳdemle şeker-rız-i peyām ol zīrā

Dehrde oldu vezāretle vekīl-i muḥlaḳ

Mühr alıp zīver-i şadr oldu Maḥmud Pāşā

k. 8

*Fā ‘i lā tün Fā ‘i lā tün Fā ‘i lā tün Fā ‘i lün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . - -

1. Ḥabbezā sāl-i nev-āşār-ı feraḥ-fāl-i neşāt

Bārek Allāh mevsim-i hengām-ı iḳbāl-i neşāt

Rū-nümā oldu mü‘eddā-yı kıyās-ı müdde‘ā

Mentec-i maḥlab olup mażmün-ı eşkāl-i neşāt

[89 / b]      Oldu fersüde kühen taqvim-i ahkâm-ı neşât  
                    Kıldı tecdîd-i raqam menşür-ı icmâl-i neşât

Birbirin eyler te‘âkub hecme-i ifrâh-ı neşât  
Oldu çünkim leşker-i endüh-ı pâ-mâl-i neşât

5.      ‘Usra sîr etdi telâfi oldu cāy-ı tesliyet  
                    Rūzedārâne ferāga mäh-ı şevvâl-i neşât

                    Hâl-i mazîyi ferāmūş etdirir şimdengerü  
                    Şûret-i müstaqbele enmūzec-i hâl-i neşât

Bize bîgâne-i gam-ı dilden olmaz ser-zede  
Şimdi hubb-veş-i kederdir berķ-i cevval-i neşât

Eylesün min-ba‘d yārân-ı şafâ meşķ-i vefâ  
Mündericdir nâme-i haıırda minvâl-i neşât

Menşe’inden ref‘-i ibhâm-ı hafâdır maılabım  
Eylesem her-çend baış-ı vaşf-ı ahvâl-i neşât

10.      Çok mı eyyâmında ol mesned-ıtırâz-ı himmetiñ  
                    Olsa herkes kâr-sâz-ı ‘izz ü iclâl-i neşât

Müfti-yi rûy-ı zemîn Es‘ad Efendi kim anıñ  
Nâvdân-ı kilkidir mecrâ-yı silsile neşât

Eyleyelden ‘âleme neşr-i cenâh-ı mekremet  
Sâyebân-ı fark-ı dildir zıll-i şehbâl-i neşât

‘Uğde-i ğamdan rehâdır rişte-i dil lâcerem  
Nâhun-ı tedbiri eyler hall-i eşkâl-i neşât

Hâmiş-i fazlından istikmâl edip ehl-i kemâl  
Nüşâ-i zâtından eyler kesb-i ifdâl-i neşât

15. Fâ‘iz-i iksîr-i maṭlabıdır o kim eyler müdâm  
Ḥâk-pâyı refetinde baş-ı rû-mâl-i neşât

Pertev-i luṭfiyle şüret-baḥş olursa vechî-vâr  
Levḥ-i mir‘at-ı derüne naḳş-ı timşâl-i neşât

Sen daḫi bir ğün ilersin Sâlikâ iḫrâz-ı kâm  
Sâyesinde kıldı ‘âlem kesb-i âmâl-i neşât

Devr ü mehcür u ṭanîn-i mû-be-mû ma‘lûmıdır  
‘Âkıbet eyler seni elbette işâl-i neşât

Semt-i şehbâdan ferâgat eylemez tıfl-ı hayâl  
Cây-gîr-i künc-i dildir resm ü itlâl-ı neşât

[95 / a]

Bismillâhırrahmanırrahîm

Tr. 22

Fezleke-i Defter-i Sefer-i Qadîm

Mânend-i elf olur mı her râsit-nümâ

‘Âlemde ‘ilm-güşâ-yı heycâ-yı hicâ<sup>64</sup>

Ser-i ehadîyyet-i mebânidir hep

Pîş u pes-i eşyâda olan cilve-nümâ

k. 9

Der-i Vâdi-yi Nüşâ

*Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün*

. . . . / . . . . / . . . . / . . . .

1. Olup ser levha-i dil âyet-i kübrâ-yı bismillâh

Me’âl-i fihris-i endîşedir ma’nâ-yı bismillâh

<sup>64</sup> 1/2 ‘Âlemde ‘ilm-güşâ-yı heycâ-yı hicâ: Kim oldu ‘ilm-güşâ-yı heycâ-yı hicâ

‘Aceb mi cāy-1 rüstā-ḥīz-i ecsām-1 ḥurūf olsam  
Sevād-1 nokṭa-i vaḥdet-nümün-1 pāy-1 bismillāh

Nümāyān olmadıḳça seyr-i mehtāb-1 vücūd olmam  
Kenār-1 maşrıḳ-1 lebden meh-i ḡarrā-yı bismillāh

Cihān olmazdı ḥil‘at pūş-1 fiṭrat olmasa her dem  
Ṭırāz-1 kāle-i dest-i ḳader tamḡā-yı bismillāh

5. Hirās etmem cihān tūfānıñña bīm ü ümīd olsa  
Olur saḫil-res-i felek emel mecrā-yı bismillāh

Olur ābisten-i sīmurḡ-1 pāyān beyza-yı āḡāz  
Olunca āşiyān-sāz-1 varaḳ varḳa-yı bismillāh

Olaldan ḳābil-i naḳş-1 şuverdir şafḫa-yı icād  
Nigin-i ḫātem-i leb gevher-i yektā-yı bismillāh

Zafer-yāb-1 ḫuşūl-1 maṭlab eyler zīr-i destānı  
Olup hem-dest ḫarf-i kün yed-i tūlā-yı bismillāh

Olur tenfīz-i aḫkām-1 ḳaderde ḫüccet-i aḳvā  
Berāt şanma resm-i hey’et-i tuḡrā-yı bismillāh

10. Hāsūdī ser be-ceyb-i haclet eyler Sālikā min-ba‘d  
Olursa cevher-i tīg-i zebān fehvā-yı bismillāh

g. 1

Harfū‘l-Elf

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1.Ey maṭla‘-1 kitābe-i eyvān-1 enbiyā

Vey šāh-1 beyt-i şafḥa-i divān-1 enbiyā

Ḳıldıñ cihānı efser-i levlākla zuhūr

Ey zīb-i çār-1 bāliş-i ‘unvān-1 enbiyā

Devrinde oldu her biri bir pādşāh-1 vaḳt<sup>65</sup>

Zātiñla kesb-i rif‘at edip şān-1 enbiyā

Olmazdı her biriyle bu kāşāne mūnceli

Meclā-yı nūrun olmasa pīşān-1 enbiyā

5. Yetmez mi Sālikā saña sermāye-i şeref

[95 / b] Ādāb-1 na‘t-1 ḥazret-i sultān-1 enbiyā

<sup>65</sup> 3/1 Devrinde-: ‘Ālemde-



g. 2

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Şikeste sāgar-ı meh köhne 'işrethānedir dünyā  
Şafağdır riziş-i mey ser nigün peymānedir dünyā  
  
Nümāyān her perīşānlıkda bir cem'iyet-i hātır  
Sehāb u pençe-i mihr ile zülf ü şānedir dünyā  
  
Olur yek cünbüş-i mestāneden dāğ-ı heves-i zāhir  
Kemend-i kehkeşān zincir ü hikmethānedir dünyā  
  
Hümā-yı 'ālem-i ıtlak olup dām-ı fenādan geç  
Ki her müddetde bir sīmurğ-ı 'aşka lānedir dünyā
5. Hemān naḥvet fūrūş-ı kesb-i nakd-kām eylese kaçdıñ  
Hezār-ı bāğ iseñ gül şem' iseñ pervānedir dünyā  
  
Eder her laḥza yek ṭavır digerde 'arz-ı istiğnā  
Gehi kerem işnā-yı şevk ü geh bīgānedir dünyā  
  
Pür eyler şeş cihātı Sālikā āvāze-i nazmım  
Gıriv-i kūs-ı endişemle notaḥānedir dünyā

g. 3

*Mef 'ū lū Me fā 'ī lū Me fā î lū Fe 'ū lūn*

- ./ .- - ./ .- - ./ .- -

1. Eyles tetik-i lafzla ma'na-yı temāşā  
Esmādan eden rūy-i müsem mā-yı temāşā  
  
Meşhūd olamaz hayra nigāhān-ı temāşā  
Her ceyb-i emelden yed-i beyzāyı temāşā  
  
Mir'at-ı dilin naqş-pezîr-i 'iber eyler  
Dünyada kılan 'ālem-i 'uqbā-yı temāşā  
  
Bārîk-i nigāhān-ı hükümhāne-i taḥkîk  
Yek-kaṭrede eyler niçe deryā-yı temāşā
5. Naqş-ı şuver-i zıll-i hayāli eder îrāş  
Eşkāl-i serā-perde-i ḥülyā-yı temāşā  
  
Gümgeşte-i naqd-i ḥurede kārger olmaz  
Baziçe geh-i kūyı süveydā-yı temāşā  
  
Meftūn-ı liķāsı olup etsem n'ola Sālik  
Sūrāḥ-ı kalem-den ruḥ-ı imlā-yı temāşā

g. 4

*Fā ‘i lā tün Fā ‘i lā tün Fā ‘i lā tün Fā ‘i lün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . - -

1. Mūmiyānın feyz-i bārīk-i ḥayāl eyler baña  
Ġamzeler inşād-ı şî‘r-i ḥasb-ı ḥāl eyler baña  
  
Reng-i ruḥsārın kılıp berķ-efgen-i semā haber  
Bilmem ol gül-çehre-i naḥvet ne āl eyler baña  
  
Ebruvān-ı yār iken nāḥun-ı zinḥār heves  
Āsumān bīhūde izḥār-i hilāl eyler baña  
  
Ġamzesi serdir kemīn-i ‘iṣve oldukça o şūḥ  
Kışver-i şabrı qarīn-i iḥtilāl eyler baña
- [96/a] 5. Tāb-ı mihr-i ‘arızı ḥoygerdesi olsam şabā  
Berk-i gülden intiḥāb-ı destmāl eyler baña  
  
Şekl-i ḥāl mevidārın ol füsünkār-ı ‘āķıbet  
Aḥter-i dūnbāle dār ter ü bāl eyler baña  
  
Sālikā nazm-ı ḥalefden sīr-kām olsam n’ola  
Ḥāmesin fevvāre-i āb-ı zülāl eyler baña

g. 5

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1.      Kılıp kesb-i tarāvet rūḥ-ı meyden kālīb-ı mīnā  
          Ḥayāt işrāb eder ehl-i mezāka meşreb-i mīnā  
  
          Olup bir mihr-i ḥüsnüñ germ-sāz-ı meclis-i şevki  
          Kārīn-i infilāk-ı şubḥ-ı 'ıyd oldu şeb-i mīnā  
  
          N'ola gerden-i firāz şuffe-i evc-i şafā olsa  
          Muḳārīn oldu bir ḥürşīd-i ḥüsne kevkeb-i mīnā  
  
          'Araḳrīz olmayınca nabz-ı şevḳın eylemez taḥrīk  
          Ḥurūşāndır dem-ā-dem ḥāl-i buḥrān-ı teb-i mīnā
5.      Ḥamūş-ı meclis-i ḥayretde olsam dem-be-dem Sālik  
          Verir ruḥşat-ı maḳāle-i ḳulḳul ḥarf leb-i mīnā  
  
          Eger olsaydı cāy-ı serfürū ol māh-ı ruḥsāre  
          Ne şüret-i rü-nümā eylerdi çāh-ı naḥşeb-i mīnā  
  
          Turunc-ı mihri mānend-i şemāme zīb-i dest etmez  
          Olan nevbāve çīn-i bağ-ı sīb-i ğabğab-ı mīnā

g. 6

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - - / . . - - / . - - / . . - -

1. Me'âl-i vaşf-ı lebiñdir edât-ı istignâ  
Sitâyiş-i deheniñdir nikât-ı istignâ  
  
Nühüfte ğamzeler oldukça rehnümâ-yı vişâl  
Qalır mı pây-ı hevesde şebât-ı istignâ  
  
Qarîn-i fayşal olur müdde'â-yı hüsni-â ğıñ  
Olup nümâyiş-i ğattıñ berât-ı istignâ  
  
O sîm-ten k'ola ğarât-ger-i ğınâ-yı derûn  
Ne sūd eder saña zâhid salât-ı istignâ
5. Ğayâl-i ebrû vü fikr-i dehâni ey Sâlik  
Yeter tabi'ata kilik ü devât-ı istignâ

g. 7

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿlūn)*

. . . -(- . . -) / . . . - / . . . - / . . . - (- -)

1. ʿĀrife ʿarz-ı medārā-yı eḥibbā ne belā  
Ḥāke fersāyiş-i ruḥsār-ı temennā ne belā  
  
Çünkü vā-bestedir evḳātına intāc-ı merām  
Fikr-i emrūzda endīşe-i ferdā ne belā

[96 / b] Oldu asāyiş-i dil-i künc-i ferāğ-ı ümmīd  
Serde germiyyet-i ālāyiş-i sevdā ne belā

- Sebaḳ-āmūz-ı debistan-ı şafā-yı vaḳt ol  
Ḥikmet-i felsefe işbāt-ı heyūlā ne belā
5. Olma bīhūde heveskār-ı vişāl ey Sālik  
Leb-i taḥḳīḳde ḥamyāze-i ḥūlyā ne belā

g. 8

*Mef ʿū lū Fā ʿi lā tū Me fā ʿi lū Fā ʿi lūn*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Bu naḥvet-i nazāra esīrān neden saña  
Āyine ile baḳ hele bir kere sen saña

Ḳanūn-1 ṭurfe neşvesidir bezm-i 'iṣretiñ  
Şun sākiyā piyāleyi sen baña ben saña

Mir'at-1 çeşm-i bülbüle yek laḫza ḳıl nigāh  
Ey gönçe-i leb yaḳışdı bu gülpirehen saña

Ḳılmaz ifāde-i ḫāl-i dili her bir yed-i ḳāl  
Vermez peyām-rāz-1 dili her gelen saña

5. Etmez seniñle kimse cihānda muḳāvemmet  
Sālik müsellim oldu umūr-1 sūḫan saña

**g. 9**

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā 'lūn)*

. . . -( . . . - ) / . . . - / . . . - / . . . - ( . . . )

1. Ḳāme kim bülbül gülizār-1 edādır gūyā  
Hemzebān-1 dil olup nağme-serādır gūyā

Nev-be-nev ḳaşr-1 süveydādan eder 'arz-1 peyām  
Hüdhüd-i nāme-res-i mülk-i sibādır gūyā

Māye-yi bāriḳa-i feyz-i kelīm-i dil olup  
Naḫl-1 'icāz-res-i ṭavr-1 ḫüdādır gūyā

Nāy-veş ¼aşd-1 ser-āġāz rebāb-1 dil edip

¼urfe ħinā-ger-i kānūn-1 şafādır gūyā

5. Nazar-1 endāz olup āyīne-i idrāke gehi

¼ūḫi-yi nāḫıķa perdāz-1 nevādır gūyā

Nuḫkla ḫā'iz-i enfās-1 mesīḫā mı degil

Zīb-i kehvāre-i dil ḫıfl-1 ricādır gūyā

Ġamze-i yāre sitāyişger olup aḫyāna

Cevher-i ḫıġ-i zebān-1 şu'arādır gūyā

Cā-be-cā dā'ıye-i vaşf-1 ḫaḫ-1 dilber ile

¼ışşā perdāz-1 şebistān-1 belādır gūyā

Ser meh-i nāḫıķadır gird-i ḫayālim Sālik

Sūḫanım lüknet-i nuḫķ-1 büleġādır gūyā

**g. 10**

*Mef 'ū lü Me fā 'ı lü Me fā 'ı lü Fe 'ū lün*

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Telḫ etdi mezāķ-1 dili şahbā-yı temennā

Jeng-āver-i pas oldı merāyā-yı temennā



[97 / a] Eyley mi küşād olmayacak gönçe-i tevfiķ  
Gül-keşt-i çemen-zār-ı emel pāy-ı temennā

İzhār-ı nümāyiş mi eder cevher-i ümmīd  
Olmazsa şuver bend-i heyūlā-yı temennā

Her lahza olur hayra kün-i dīde-i hayret  
Mir'at-ı hevesden ruḥ-ı zībā-yı temennā

5. Vīrān mı olur şadme-i ḥırmānla Sālik  
Kāh-ı emel ü kaşır-ı mu'allā-yı temennā

g. 11

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

-- ./ - . - ./ . -- ./ - . -

1. Olsam da bu mażīķ fenāda ğam-ı āşinā  
Me'lūf-ı vaḥşetim olamam hemdem-i āşinā

Çeşmi siyāh-ı mest-i füsün la'l-i ḥande-rīz  
Bīġāneyiz ol āfet-i ḥüsne hem āşinā

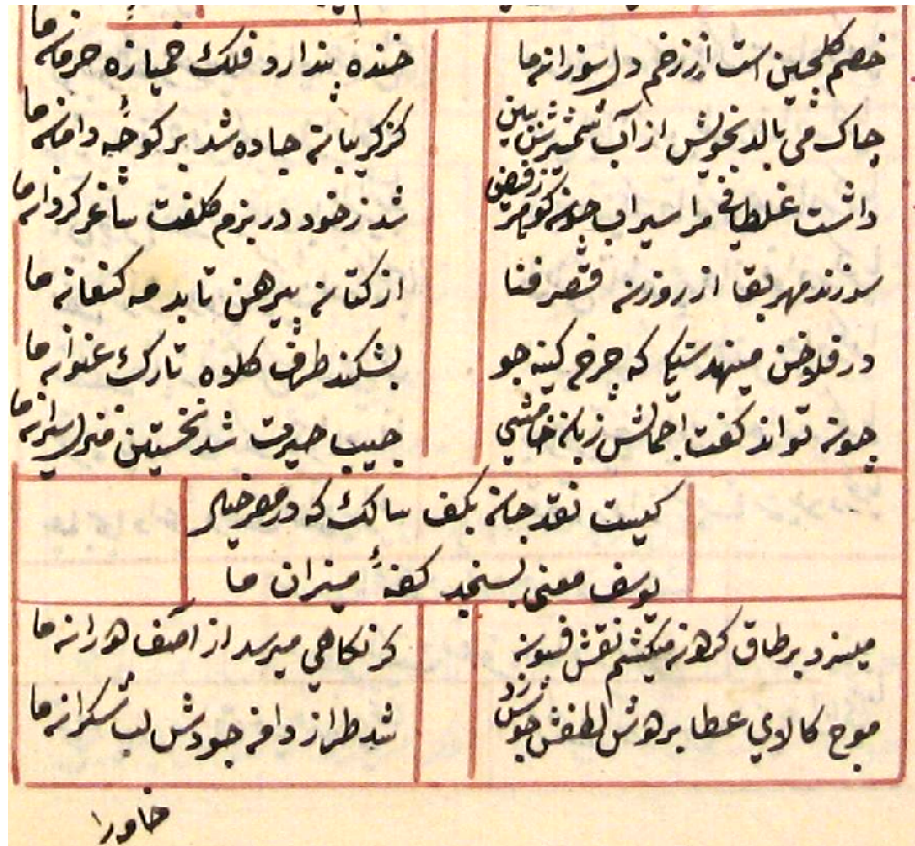
Olduķça germ-i ülfet o ḥürşīd-i ḥüsne  
Olsun mu gönçe-i emelim şebnem-i āşinā

Bir āšinā nigāha da biḡānesin gōñül

Olmuş ol āfete tūtalım ‘ālem-i āšinā

5. Sāhil-niṣīn-i raḡbet iken n’ola Sālikā

Ümmīd-i gevher ile olursam yem-i āšinā



خامه را در جوش میرد فیض ازوات چون که بر بندره صفش جو کوزه کشته بجم هر که سپرد لطف شد نتوانه ادای نکرد کرد	کشته جادوی خیالم خمسوار از شانز ما پانزده کوه خورشید شد هجده ما سودانه سازد نمکدانه سماط خونها
هق مکه دارد ز یکب سپهر بر فریب ان مشیر معد لیکار فلک عنوانه ما	
دهد چون کحل خا خوشی جلد چشم تکلم را بجایه مگر خوش افتد ارباب جفا او نزارند امتیاز امروز ز یاد از قد خونها کنند در الصنم طفل هوس دیر خیار خود	ز خون کربیم عکس رخسار تبسم را شود از خود مدوا بسکه زخم نیش کردم ز بس کلکونه شد انک ریا روی نظم را که بشد خام از مدت که لوح تعلم را
بصید مرغ شوقم بسکه دام استاد ای سالک سهر کینه جو بر نطم کوهن تخم انجم را	
کرد لعل تنک فطرت شکل تجالیم ما نیک و بد در سوق استعدای بی بد رواج از فروغ عشق میدارد یقین جوهرم هر که بیجا بشکند قرم شامت میکشد	در مرایای مظاهر نقش تماالیم ما هر چه زیب هوش ما کردند دلوم ما که سخاک افتد همچون سایه پامالیم ما سخی عزز اعانی و قوا امالیم ما
در جهان از رفت غمزد و سکنز فارغیم سالک از جام شراب عشق خوشحالیم ما	
از خاک درش طفل دلم دور عبادا نشید بجز شکوه کسی از لب نطقم اندیشه همیت خاطر نشنا سیم در شوق رفت نیست هوس راغم دیگر	سجاک یا نه جعل الارض مهادا ما طاب لی الوقت ولانیت مرادا اقدینک ما اعلک روها و فرودا لو یانس فی جهنک هنداً و سعادا

سالک نتوانه خام نویسد رقم شوق  
لا یفقد لوکانه لها البحر مدادا

r. 1

Ey bâ'îş-i cem'iyet-i ferd ü ensâb  
Vey ferd-i müşennâ-gede-i cem' ü hıṭâb

Ferdiyet-i zâtından eder nefy-i 'adîl  
Zevciyyet-i mantûḳa-i bâ'î icâb

g. 12

*Mef 'û lü Me fâ 'î lü Me fâ 'î lü Fe 'û lün*

-- ./ .-.- ./ .-.- ./ .-.-

1. Bâğ-ı emelim maḥrem-i ḥâr eyleme yâ Rab  
Vaḥdet-gedemi cāy-ı hezâr eyleme yâ Rab  
  
Her revzene-i çākım olup meşrîḳ-ı envâr  
Ḥalvet-gede-i sînemi târ eyleme yâ Rab  
  
Feyziñle nemâ-yafte ḳıl keşt-i ümîdim  
Âb-ı raḥimi ḥâke nişâr eyleme yâ Rab

Düşize-i ihlâsı harem-zîb-i fu'ad et  
Haclet şiken-i hâl'-i 'izâr eyleme yâ Rab

5. Âzâde-i ser künc-i ferâğ eyle vücûdum  
Sâyem daği düş-1 dile bâr eyleme yâ Rab<sup>66</sup>

Kıl büse-zen-i rûy-1 temennâ leb-i şevkım  
Fersûde-i dâmân-1 kibâr eyleme yâ Rab

Hengâme-i ferdâda yed-i müşt-i 'uqabıñ  
Mıhr-i dehen-i Sâlik-i zâr eyleme yâ Rab

**g. 13**

*Mef 'û lü Fâ 'i lâ tü Me fâ 'i lü Fâ 'i lün*

*- - . / - . - . / . - - . / - . -*

1. Maşşül-1 güşiş-i dil iken vâye-yi edeb  
Ermez nişâb-1 kâme sebük-mâye-yi edeb

Olma fütâde-i haţır-1 bâm-1 kibriyâ  
Memdûd-1 farq-1 raĥat iken sâye-yi edeb

---

<sup>66</sup> 5/2 Sâyem-: Zûlm-

Elbette tıfl-ı hāhiş olur fāiz-i kemāl  
Etdikçe kesb-i perveriş-i dāye-yi edeb

Maḥkūmıdır kalem-rev-i ma‘mūre-yi vücūd  
Besdir erīke-i dile pīrāye-yi edeb

5. Dem-beste-i meḥamididir ḥāme Sālikā  
Ḳābil mi şükr-i ni‘met-i bī-gāye-yi edeb

**g. 14**

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Tevāzu‘la şeref-kesb et zemīn ol āsmān meşreb  
Ki çarḥa serfürü kılmaz gedā-yı kāmran meşreb

‘Aceb mi olsa dil-i bāzīçe-bend kūçe-yi ümmīd  
Kūhen salan olur feyz-i muḥabbetle civān meşreb

Ḥased ol rinddir dāşāme kim bezm-i eḥibbāda  
Ola dembeste-i ḥayretde olsa şādmān meşreb

- [98 / b] Nesīm-āsā riyāz-ı ḳalbe neşr-i feyz ḳıl vā‘iz  
Mişāl-i tündbād-ı zemherīr olma ḥazān meşreb

5. Derüne olmadıkça rûh-bağış-ı feyz-i ünsiyet  
Her ecsâm-ı keşîfi Sâlikâ ‘add etme cân meşreb

g. 15

*Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün*

. ---/. ---/. ---/. ---

1. Hâyâl-i tal‘atıyla ‘âlem-i şebgîr eder mehtâb  
Ruğ-ı cânânı neyl-i şafhada taşvir eder mehtâb

Ketân-ı sînesin etme küşâde ey nesîm-i şubh  
O gülberg-i cemâle qorqarım te’sîr eder mehtâb

Kelef-rîz-i husûf-ı şerm olur mu ‘arîz-ı mihrin  
Teqaddüm eylese ol mehlikâ te’hîr eder mehtâb

Bulur mu neş’e-i seyr-i ruğın âyîne-i mihre  
Nice encüm-şümâr-ı intizârın seyr eder mehtâb

5. Tehî dînârın etmez vaz-ı kef-i hâle ey Sâlik  
Bahâ-yı hüsün ol mehpeykeriñ taqdîr eder mehtâb

g. 16

*Mef' ū lü Fā 'i lā tū Me fā 'i lü Fā 'i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Hengām-ı vaşl-ı yâr idi gūyâ hayâl-i hâb  
Hâlâ uçar gözümde o demler mişâl-i hâb  
  
Çaldım kemîn-i pister-i fırsatda mużtarib  
Medd-i nigâhım olmadı dām-ı gazâl-i hâb  
  
Pâyânı yok mu bu seher şâm-ı firqatiñ  
Rû'yâda bâri olsa nümâyân vişâl-i hâb  
  
Cânlar fedâ o ğamze-i bed-meste kim eder  
Hün-âbe-i derün ile def<sup>ç</sup>-i melâl-i hâb
5. Tâ şubh-ı haşr olur mu şeref-yâb-ı intibâh  
Çeşm-i sitârem oldu qarîn ü bâl-i hâb  
  
Şeb zinde-gâne kârgîr olmaz leyâl-i hâb  
Olmaz humârı neşve<sup>2</sup>-i cām-ı muhâbbetiñ  
  
Hürşid-i aşk eyledi tenvîr-i kaşr-ı dil  
Sâlik tekarüb eyledi vaqt-ı zevâl-i hâb



g. 17

*Mef 'u lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Bulduğça dehrden cihet-i inqılāb taleb  
Şāyāndır olsa zāiqa-i ferd 'azāb-ı 'azb  
  
Her bir giye zebān şenādır nevāline<sup>67</sup>  
Dāmānını eder mi zemīnden seḥāb-ı seḥb  
  
Müstāgni-yi meşāhide-i ğayr olurdu dil  
Bezī-i zekāt-ı ḥüsne ol idi nişāb-ı naşb
  5. Şem'īñ şaġır bülbül eder meşrıq-ı neşāt  
Etdikçe tār-ı şīven-i şavt-ı ğurāb-ı ğarb
- [99 / a] Sālik qarīn-i tesliyet ol reşk-i ğayrdan  
Besdir ḥasūde nükte-i faşlü'l-ḥiṭāb-ı ḥaṭb

---

<sup>67</sup> 2/1 Her bir-: Şekl-i-

g. 18

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Ğazāl-i mihre k̄asd-1 fır̄şat-1 naḥc̄ir eder mehtāb  
‘Uṭāridden ḥadeng ü hāleden zih-ḡir eder mehtāb  
  
Kemend-i hāle zānū-bend māh-1 rūşen olduḡça  
Dem-i işrāḡyānıñ ḥāletin tezk̄ir eder mehtāb  
  
Kemend-i hāleden eyler işābet beyza-i māha  
Şihāb ile nedem kim imtiḥān-1 t̄ir eder mehtāb  
  
Tebāşir-i şafādan hāven-i māhı kılıp lebriz  
Zevāl-i renc-i sevdā-yı gamı tebşir eder mehtāb
5. S̄ir-i berdüş olur nilüfer-i meh-hāleden z̄irā  
Ki her berk-i dıraḡt-1 b̄idi bir şemşir eder mehtāb  
  
Olur mu cāy-1 raḥne-i ḥiddet dendāne-i encümle  
Raḡif-i māhı ḥān-1 hālede tevfir eder mehtāb  
  
Degil encüm-i perişān oldı silk-i sübḥa-i hāle  
Yine bir māh-1 cevza ṭal‘atı teşhir eder mehtāb

N'ola pinhân ederse cām-ı mihrin şahne-i devrân  
Nücüm ile der-i şâm-ı gamı teşmîr eder mehtâb

Def-i hâleyle îrâd eyleyüp şarkılar ey Sâlik  
Maķâm-ı evcde ʿuşşâķı hâlet-gîr eder mehtâb

**g. 19**

*Me fâ ʿî lün Me fâ ʿî lün Me fâ ʿî lün Me fâ ʿî lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Bulur mihr-i ümîdin jāle-veş giryân olan her şeb  
Erir rûz-ı hazâne gül gibi handân olan her şeb

Olur tâ şubḥ-ı maḥşer ğarra mest-i devlet-i bîdâr  
Ḳarîn-i ḥâb-gâh-ı vuşlat-ı cânâ olan her şeb

Fürûĝ-ı mihr ü mehden iķtibâs-ı lemʿa-i feyz et  
Bulur mu şân-ı tufeyl meclis-i iḥvân olan her şeb<sup>68</sup>

Ne var peyk-i meserret ḥâṭıra bir gün ḥuṭûr etse  
Ĝamiñdir tekye-gâh-ı sînede mihmân olan her şeb

<sup>68</sup> 3/1 Fürûĝ-ı mihr ü mehden iķtibâs-ı lemʿa-i feyz et: Erir mi rûz-ı kâma tâleb-i iḥsân olan her şeb

5. O mäh-1 hüsni zîb-i hâle-i âgûş eder bir gün  
Müdâm encüm-şümâr-1 külbe-i aḥzân olan her şeb

O mest-i ḥâb-1 naḥvet nağme-senc-i bezm-i digerdîr  
Benim efsâne kūyî kışşa-i hicrân olan her şeb

Olur nâr-1 Ḥalîle reh-nümûn-1 gülşen-i iḳbâl  
Ġamiyla Sâlikâ pervâne-veş sūzân olan her şeb

**g. 20**

*Mef 'û lü Fâ 'î lā tü Me fâ 'î lü Fâ 'î lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Olduḳça zîb-i gūş gül-i inşād-1 'andelîb  
Bâlâ-rev oldu şîven-i bîdâd-1 'andelîb

[99 / b] Āşâr-1 feyz u başt-1 cihânîñ nişânıdır  
Hengâm-1 ḥande-i gül ü feryâd-1 'andelîb

Fırşat deminde sedd-i reh-i kām olur füzûn  
Gül mevsiminde bîhude âzâd-1 'andelîb<sup>69</sup>

---

<sup>69</sup> 3/2 –bîhüde-:-kim eder-

Tā etmedikçe nīm-i tebessüm dehān-1 gül  
Olmaz güşāde hātır-1 nāşād-1 ‘andelīb<sup>70</sup>

5. Pā-bend-i dām-1 nuṭka getir murğ-1 hāme ki  
Ol Sālikā bu bāgda sayyād-1 ‘andelīb

**g. 21**

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

- - ./ - - ./ . - - ./ - - -

1. Bīdār-1 bahtım eylemesin intiḥāb-1 ḥāb  
Olduḡça kār-sāz-1 şarīr-i rebāb-1 bāb

Dāmāne erse çāk-1 girībānım n’ola  
Çoymaz ketān-1 şabrda ol māhitāb-1 tāb

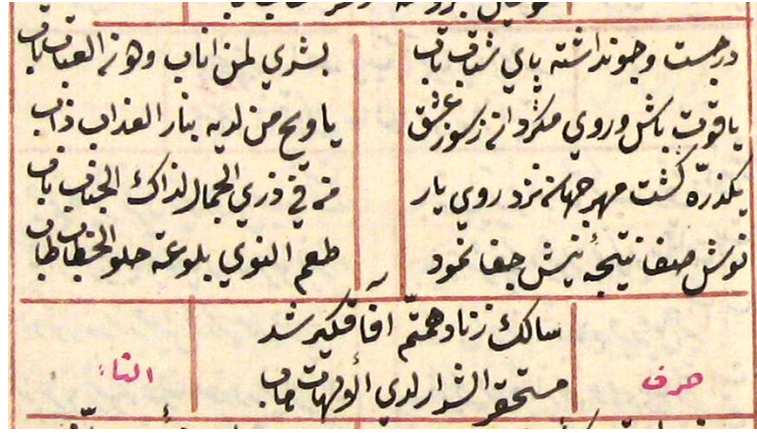
Tā ki hücūm-1 nā’ire-i Kerbelā-yı şevḡ  
Dil-teşne ki şun ey yem-i şefkāt-meāb-1 āb

Min-ba’d açma digere ey dil tılısım-1 rāz  
Künc-i ḥumūl-1 daḡme-i Efrāsiyāb-1 yāb

---

<sup>70</sup> 4/2 ‘Arz etmedikçe luṭf-1 tebessüm dehān-1 gül: Olmaz güşāde hātır-1 nāşād-1 ‘andelīb

5. Maḥcūb-ı zıll olur mu meger mihr-i Sālikā  
Kavseyn-i ebruvānına olmaz niḳāb-ı ḳāb



Ḥarfū'l-Tā'ī

r. 2

Ey ferd-i debistān-gede-i ferdiyēt

Vey levḥa-i tīrāzende-i vaḥdāniyyet

Hem fihris-i dībāce-i dīvān-ı elest

Hem ḥātīme-i nüṣṣa-i tā'ī temmet

g. 22

*Mef 'u lü Me fâ 'î lü Me fâ 'î lü Fe 'u lün*

- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Yâ Rab der-i mesdûd-ı temennâmı küşâd et

Dest-i hevesim halkâzen-i bâb-ı murâd et

İşrâk ile hürşîd-i kemâl eyle hilâlim

Noğşânımı sencide-i mîzân-ı ziyâd et

[100 / a] Kıl deyr-i süveydâmı şanem-hâne-i hikmet

Çeşm-i şuver-endâz merâyâ-yı fu'ad et

Koyma beni gümgeşte-i feyfâ-yı tegâfûl

Peyk-i emelim bedrağa-i semt-i sedâd et

5. Tıfl-ı dili kıl vâkıf-ı esrâr-ı haķikat

Menşûr-ı berâyetde sebaķ-hân-ı ma'ad et

Şâm-ı hevesim kâbil-i şubh-ı emel eyle

Târik-i dilim meşriķ-ı hürşîd-i reşâd et

Afâķı serâsime kılan câm-ı ezelden

Yek cur'a ile hâķır-ı maħzûnımı şâd et

Bār-āver-i feyẓ et alem-i Sālik-i zārı

Ser-çeşme-i ilhāmdan imdād-ı murād et

g. 23

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘i lün*

. . . - / . . . - / . . . - / . . . -

1. Nişāb-ı hüsñü maşrūf-ı kāle-i nāz et

‘Ayār-ı va‘diñi zīb-i mihekk-i incāz et

Açıp o sād-i semīneyi çün yed-i beyzā

Cihānı mu‘cize-i rāz-ı hüsñüñ ibrāz et

Hemān izāa-i and-ı leb eyle murğ-ı dili

amūş-ı hayret iken tūti-yi sūhan-sāz et

Miyān-ı yār ele girmezse meş-ı hūlyā ıl

Sen ey gönül hemān āgūş-ı şeviñi bāz et

5. Sūhanda sāmī‘a-i zīb abūl-ı abāb ol

Hemān ney-i alemiñ Sālikā nevā-sāz et



g. 24

*Me fā ī lūn Me fā ī lūn Me fā ī lūn Me fā ī lūn*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Demem kālā-yı maḥzī zīver-i dūş-ı mübāhāt et

Baķıp āyine-i evşāfi kesb-i revnāķ-ı zāt et

Ne irsāl-i berīd et yāre ne ‘arz-ı sefir eyle

Beyān-ı şevkiñi merhūn-ı hengām-ı mülākāt et

Olur āmed (ü) şūd ceyš-i kederden mülk-i dil vīrān

Esās-ı şevķe istiḥkām ver meyl-i ḥarābāt et

Ne çarḥ-ı pür füsūnı şarf-ı maķdūr-ı ḥayāl eyle

Ne fikriñ mihre-i bāziçe-i vehm-i ḥayālāt et

5. Muşāf-ı dehrde hem şavlet-i kerrār eylesin bārī

Zebāniñ nāvdān-ı kevşer-i şāf-ı muşāfāt et

Ḥırām-ı yāri sūy-ı ğayrden ‘irāz-ı ķābil mi

Şübūt-ı müdde‘āda rāy-ı ḥaşm üzre mümāşāt et

Ḥarīrī kāsīd olsun kāle-yi ṭab‘īñla ey Sālik

Şadā-yı nazm ile min-ba‘d iḥrāz-ı maķāmāt et

[100 / b]

*Mef 'u lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

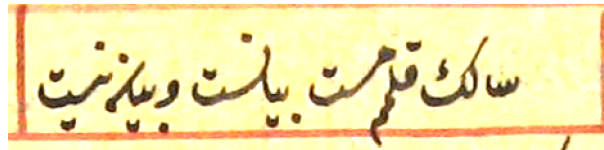
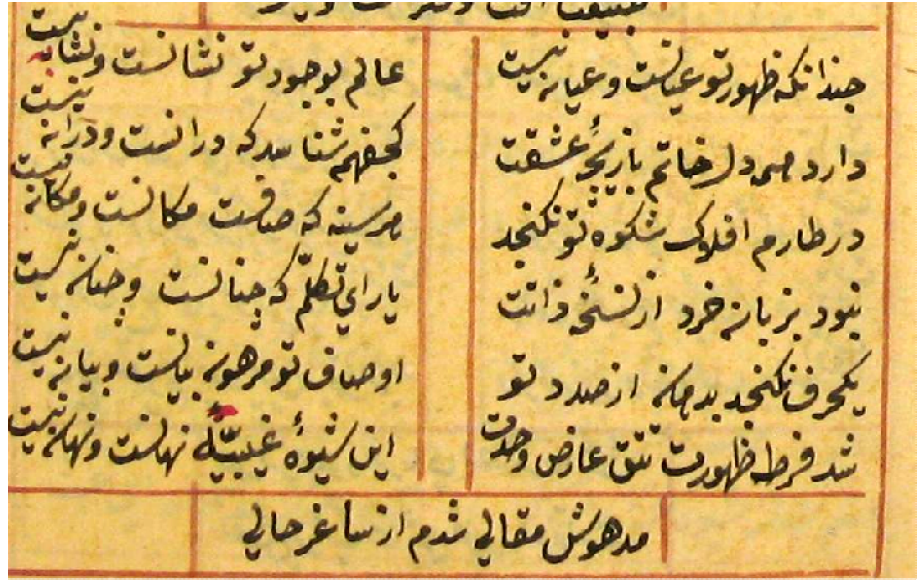
1. Hengām-1 fırsat-1 taleb-i müdde'ā gözet  
Rifkat-güzīn-i hıẓr-1 dil ol reh-nümā gözet  
  
Birgün meta' -1 hāhiş olur rāyic-i qābūl  
Āmed (ü) şūd kavāfil-i kūy-1 ricā gözet  
  
Şebnem-nişār-1 şām-1 garībān iseñ çe gam  
Eyler ẓulū' -1 mihr-i ümīdiñ dilā gözet  
  
Tā ki bu tār u pūd heves-i 'ankebūt-veş  
Mevkūf-1 fırsat-1 meges olma hümā gözet
5. Olma 'abes o māha raşad-bend-i ittişāl  
Vaqt-1 kırān-1 kevkeb-i luţf u rızā gözet  
  
Bīhūde olma dād u sitād-1 sipihre-bend  
Her şīve-i mu'āmeleden bir nümā gözet  
  
Sālik hayāl-i dānişe gücdür muqāvemmet  
Var aḥz-1 irtifā'a ḥaṭṭ-1 istivā gözet

g. 26

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. Melāḥat āfet ü ḥüsn āfet ü cemāl āfet  
O mest-i nāza olur vaşf-ı ḥasb-i ḥāl āfet  
  
Ḳarīn-i berzaḥ-ı ḥavf u ricā-yı ümmīdiz  
Nevāziş āfet ü endīşe-i celāl āfet  
  
Ne gūne sīnede āsayiş-i şekīb olsun  
Ferāgat āfet ü germiyyet-i vişāl āfet  
  
O berḳ-i ḥüsn-i serāpā şerāre-i dildir  
Ḥırām āfet ü nāz āfet ü delāl āfet
5. Revādır eyleşem 'icāzı Sālikā meftūn  
Ṭabī'at āfet ü fikr āfet ü ḥayāl āfet



g. 27

[101 / a]

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā ' lūn)*

...--(-...-)/...-/-...-/-...-(-)

1. Dest-i şevk etmez iken ħarf-i zimām-ı vuşlat

Ƙıldı maẓmūn-ı ħaṭa 'arż-ı peyām-ı vuşlat

Başlasam şevke-i hicrāna o büt ebkem olur

Dehen-i tengine sığmaz hele nām-ı vuşlat

ıldı reyh n-1 ھاta b g e-i ھusn nde  
B y-1 hicr n ile ta‘tir-i me‘amm-1 vu‘lat

Heves-i d ne-i ھ lile eder b l-heves n  
Mur -1 endi‘e-i  ft de-i d m-1 vu‘lat

5. Va‘lı merh n-1 ھا-1 ruy-1 iken etme g n l  
R z-1 hicr nda  mniyye-i ‘ m-1 vu‘lat

Dest-ber-s ne-i efk rım olup ‘imdi o ‘ h  
D za‘-1 hicrin eder berd-i sel m-1 vu‘lat

‘ hid-i ma‘labım  g ‘a  ekerdim S lik  
Olsa ger ھ b-gehim s ye-yi b m-1 vu‘lat

**g. 28**

*Fe ‘i l  t n (F  ‘i l  t n) Fe ‘i l  t n Fe ‘i l  t n Fe ‘i l n (F  ‘ l n)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. T re  y nesin ey t ti-yi g y   te git  
Yeter ol and-1 lebe etme ta‘ z   te git

N leden m ktesib-i ne‘ve-i ھ n-1 dil iken  
Sesi sevmez  ekil ey ul‘ul-1 min   te git

Muṭrib-i bezm-i şafâ nağme-serâ olduḡça  
Verme sıḡlet güle ey bülbül-i şeydâ öte git

Kesb-i şöhret seni dām-efgen-i hırş etmiş iken  
Yok yerin̄ Kāf-ı ḡanā‘atde ey ‘Anḡā öte git

5. Ney-i ḡāmeñle ḡarī-ḡān-ı şitāb ol Sālik  
Eyle bu merḡaleden sevk-i maṡāyā öte git

**g. 29**

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘ lūn)*

... - (- . . .) / . . . - / . . . - / . . . - (- . .)

1. Berḡ-i ḡāṡıf gibi olduḡça mūrūr-ı evḡāt  
Ne revā meşḡale-i sa‘y-ı umūr-ı evḡāt

Şevke olduḡça ṡaraf-gīr-i telāş-ı ḡāhiş<sup>71</sup>  
Olur āzāde-i ḡam merd-i şekūr-ı evḡāt

Mūrīş-i renc-i ḡumār olmaz idi bāde-yi şevḡ  
Olmasa rehber-i ḡam peyk-i sūrūr-ı evḡāt

<sup>71</sup> 2/1 -ḡāhiş-: -ümīd-

Fesh-i taqvīm-i ümid eyleyen etmez min-ba‘d

Fikr-i mahzūr u tekālīb dühūr-ı evkāt

5. Kılamaz cilve-merāyā-yı nazarda Sālik

Naqş-ı ber-āb temāşīl-i zühūr-ı evkāt

[101 / b]

r. 3

Ey fezleke-i defter-i mümzā-yı hudūs

Sedd-i kademīñ oldu mü’eddā-yı hudūs

Eyler ezeli ebedle yek-reng-i hayāl

Gördükçe ser-i şebātı dil pā-yı hudūs

Harfū’l-Şā’ī

g. 30

*Mef ‘ū lü Me fā ‘ī lü Me fā ‘ī lü Fe ‘ū lün*

- ./ . - - ./ . - - ./ . - -

1. Oldukça nişāngīr-i kazā tīr-i havādīs

Qābil mi siper-dāri-yi tedbīr-i havādīs

Seyr et neler eyler yed ebed ‘adın izhār  
Levh-i k̄adere h̄āme-i teşvīr-i havādiş

Olmaz bu cedel-gāhda lecc eyleme ey dil  
Şâyān-ı refv-i raḥne-i şemşīr-i havādiş

Olduḡça rehāyāftedir rehrev-i imkān  
Āmāde-i naḥcīr kıdem-i şīr-i havādiş

5. Var ise kemīn-gāh rızādır añā me’men  
Olsun mu ḥāzer māni‘-i te’sīr-i havādiş

Bīhūde tehī olma fūsūnkār-ı irādet  
Taḡdīr-i mekir eyleye taḡyīr-i havādiş

Bigāneye ‘arz eyleme āşārını Sālik  
İḥvānına eyler kişi taḥrīr-i havādiş

**g. 31**

*Mef ‘ū lū Fā ‘i lā tū Me fā ‘i lū Fā ‘i lūn*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Lāl etdi dehri sürme-i gerd-i melāl-i baḡs  
Āfākı tıtdı daḡdaḡa-i kıl u ḡāl-ı baḡs



Oldı hamüş ‘acz-ı zebân-ı menâzıra  
Leng eyledikçe pây-ı ‘uķûl-ı ‘ıķâl-ı baķş

İşbât-ı müdde‘âda olur cāy-ı inķirāf  
Teslīm-ı Hāķķa māni‘ olup iķtimāl-ı baķş

Şirāze-bend-ı fikr iken eczā-yı nātıķa  
Oldu ķarin-ı tefriķa-ı iķtilāl-ı baķş

5. Sālik revā mı ‘ārife fikr-ı mabāķiše  
Düşmez ricāle dā‘iye-ı irticāl-ı baķş

**g. 32**

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

- ./ - - - ./ . - - - ./ - - -

1. Hāşāk mekiri tūde-ı rāh eyleme ‘abeş  
Kendiñ fütāde-ı ben-ı çāh eyleme ‘abeş  
Sāķil-res-ı merām olur elbette fülk-ı dil  
Deryā-yı ğamda meşķ-ı şināh eyleme ‘abeş

Matlūbdur muḥāsebe-i defter-i cenāb

Enfāsı şarf-ı nāle ü āh eyleme ‘abeş<sup>72</sup>

Çeşm-i şühūda şīve-i naqş-ber-āb iken

Levḥ-i vücūda medd-i nigāh eyleme ‘abeş<sup>73</sup>

[102 / a] 5. İşbāt u maḥv-ı ḥāmeden et Sālikā ferāğ

Bihūde levḥ-i fikr-i siyāh eyleme ‘abeş

r. 4

Yek-şīve ile eylediñ ey şūḥ-ı mizāc

Sāmān-ı aḳā nīm-i şelāşi-yi tārāc

Dād u sited-i sevḳ-i mevālīd daḥi

Cem‘iyet-i diğlerle revā bulsa revāc

---

<sup>72</sup> 3/2 –nāle-:-maşraf-

<sup>73</sup> 4/2 –medd-:-şarf-

Harfî'l-Cim

g. 33

*Mef 'û lü Fâ 'i lâ tü Me fâ 'î lü Fâ 'i lün*

- ./-.-./.-.-./.-.-

1. Āsān degil müşāhede-i şihhat-ı mizāc

Düşvārdır mücāhede-i 'illet-i mizāc

Enfās-ı 'isavī gibi feyz-i hayāt eder

Ḳābil mi şükr-i mā'ide-i ni'met-i mizāc

Keffāret-i zünüb ise de lācerem olur

Küfrān-ı ni'met-i seḳame raġbet-i mizāc

Her laḫza ḳabẓ u başt-ı cihān neş'esin verir

Telḫ-i mezāḳ-ı şihhat edip şerbet-i mizāc

5. Oldu sülūk-ı rāh-ı vücūduñ levāzımı

Tecrīd-i dil riyāzet-i leb ḫalvet-i mizāc

Bilmem olur mu tābda sā'id-i ümmīd

Bu za'f-ı ḫāle nisbet ile ḳuvvet-i mizāc

Bîhûde oldum ābla pāy-ı mu‘ālece  
Germ oldu dilde dā‘ıye-i rāḥat-ı mizāc

Eyler ḥamīde ḳāmetin efvāh-ı ğayrdan  
Bār-ı girān-ı pürsiş-i keyfiyet-i mizāc

Eyler Mesîḥi ser-be-giribān-ı ıztırāb  
Sālik ne cāy-ı ḥayret imiş külfet-i mizāc

**g. 34**

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘ū lün*

. . . - / . . . - / . . . - / . . .

1. Ḥarābezār-ı fenā ibtihāc bulmaḳ güc  
Bu sevḳ-i kāsıd-i rağbet revāc bulmaḳ güc  
  
Mesîḥ olursa da rencūr-ı dāğ-ı ḥayret olur<sup>74</sup>  
Füsürde zaḥm-ı derüne ‘ilāc bulmaḳ güc  
  
Mizāc-ı rind ile zühhād eder mi <sup>75</sup>امزش  
Ḥaḳīḳat ile mecāz imtizāc bulmaḳ güc

<sup>74</sup> 2/1 Eger Mesîḥ ise de dāğdār-ı ḥayret olur: Füsürde zaḥm-ı derüne ‘ilāc bulmaḳ güc

<sup>75</sup> 3/1 Müdām rind eder ehl-i rübādan istinkāf: Ḥaḳīḳat ile mecāz imtizāc bulmaḳ güc

Telâş-ı hicre düşer nâ'il-i der-âgûşîñ

Ûarîn-i servet olan ihtiyâc bulmaq güc

5. Olur mu bir daği tâb-âver-i heves Sâlik  
Marîz-i 'aşq devâ-yı mizâc bulmaq güc

**g. 35**

[102 / b]

*Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün*

1. Demem şüfî nemed-ıpuş-ı ferâğ ol bu rüyâdan geç  
Olup âlûde-dâmân-ı muhabbet bu rüyâdan gec
- Muzîk-ı gamda qalmaz rehneverd-i 'âlem-ı ıtlâk  
Leb-i bâm-ı haıırdır fikr-i kayd-ı mâsivâdan gec
- Yeter qaldıñ bu menzilgehde hâb-âlûde-i hayret  
Eriş küy-ı rızâya vâdi-yi havf u recâdan gec
- Nedir bâzîçe-gâh-ı hâkda bu rütbe-i ârâmıñ  
Hüner göster bu dârun çenber-i çarh-ı dü-tâdan gec
5. Degil cây-ı tevaffuq tengnâ-yı kûçe-yi esbâb  
Selâmet-cüyü kâm ol berzah-ı çün ü çerâdan gec

Küşād et şehper-i te'sîr-i tîr-i âh-ı şebgîri  
Hedef-gîr-i zuhûr ol teng-i zih-gîr-i hafâdan gec

Terâhi rehzen-i semt-i haţırdır bu güzer-gehde  
Olup pâdır riķâb-ı maķderet kûy-ı fenâdan gec

'Araķsâ-yı cebîn et cilvegeh ey seyl-i istiġnâ  
Toķunma ħân-mân-ı ehl-i şevke bu fezâdan gec

Makâliñ berg-i sebz et bezm-i dervişâne ey Sâlik  
Olursun cāy-ı engüş-ti ta'arruz 'itinâdan gec

**g. 36**

*Fe 'i lâ tün (Fâ 'i lâ tün) Fe 'i lâ tün Fe 'i lâ tün Fe 'i lün (Fâ ' lün)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Bezm-i rindâne şitâb-ı zâhid-i sâlûs güc  
Ĥâb-ı hengâm-ı seherde şıķlet-i kâbûs güc  
  
Sûd-mend olmaz dile efsâne-i pend raķîb  
Gelmez erbâb-ı melâme naġme-i efsûs güc  
  
Cereb-i şîrîn ile telĥ olmaz dimâġ-ı ârzû  
Rind-i küstâĥa mürâ'ât-ı reh-i nâmûs güc

Dest-i ber-dāmānıñ olsam ğam yemezdim neyleyim

Hālimi ‘arz eylemek müşkil rikābıñ būs güc

5. Sālikā neyl-i emel ümniyye-i cāndır velī  
İmtidād-ı vaqt-ı hırmān-ı dil-i me’yūs güc

**g. 37**

*Mef ‘ū lü Me fā ‘ī lü Me fā ‘ī lü Fe ‘ī lün*

- - . / . - - . / . - - . / . . -

1. Serkeşdir o ser ü semen añlanmağa muhtāc  
Bezm olmaz o sīmīn-beden añlanmağa muhtāc

Taşvīr edemem meş’e-i hūlyā-yı vişālin

Āmīziş-i rūḥ u beden añlanmağa muhtāc

Ol çeşm-i füsūn-sāz ile germiyyet-i ülfet

Her perdede rāz-ı süḥan añlanmağa muhtāc

Āsān mı şühūd-ı eşer-i şāhid-i ilhām

Ma‘na tuṭuq-ı lafzdan añlanmağa muhtāc

5. Dilden heves-i ğurbeti fesh eyledi Sālik

[103 / a] Māhiyyet-i ḥubbü‘l-vaṭan añlanmağa muhtāc

1. Geh kām-cūy-ı vuşlat olup geh cüdā-yı künc

Fertüt-ı hayret etdi beni ibtilā-yı künc

Bihūde etdim ārzū-yı daħme-i vişāl

Ḳaddım ħam eyledi heves-i nā-becā-yı künc

Efsūn-ı ħüsne beni eyler o sım-ten

Her laħza ḳur'a-rız zuhūr u ħafā-yı künc

Gördükçe kesb-i şevḳ ederim sım-sā-yı 'idin

Sermāye-yi cilā-yı nazardır liḳā-yı künc

5. Maşraf-güzār-ı ħaṭṭ olur āħır o şāh-ı ħüsne

Dād u sitād-ı 'aşḳa ne ḳābil beḳā-yı künc<sup>76</sup>

Oldum nazār-ı firifte etdikçe pır-i çarḳ

Cādū-yı ħam süvārını şuret-nümā-yı künc

---

<sup>76</sup> 5/2 -aşḳa-:-aşḳla-



Meşq-i füsün-ı hall tılısım-ı ümîd eder

Her kim ki Sâlikâ ola serdir hevâ-yı künc

**g. 39**

*Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Me'âlim olmayınca sîne-i mecrûh añlanamaz hiç  
Sevâd-ı metn-i 'aşk olmasa meşruh añlanamaz hiç  
  
Cihân şehnâme-ğân-ı rezm-i mülk-i 'aşkdır ammâ  
Kimiñ tîğ ile oldu gerçi meftûh añlanamaz hiç  
  
Hurûş-ı eşk-i tûfân-ğîz meh-i nisbet gözüm nevri  
Me'âl-i mâcerâ-yı kışşa-i Nûh añlanamaz hiç  
  
Ne bilsin zâhid tîre-i derûn ârâyiş-i hüsnüñ  
Şeb-i deycürda mâhiyyet-i yoğ añlanamaz hiç
5. Sitâyiş-güyluk efsâne-ğânlıkdır hemân Sâlik  
Müfâd-ı medğ-i zâhirlîk memdûğ añlanamaz hiç

Etmez heves-i fikr-i sivā ehl-i felāh  
Taḥṣīl-i rızā-yı ḥaḳḳ iken cāy-ı necāh

Olmaḳ ne revā ḥalḳa-zen-i bāb-ı fesād  
Ḳıldıkça ṣalā heṣt-i der-i ḥulde ṣalāh

Ḥarfü'l-Ḥā'î

g. 40

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. Ne dem telāṭum feyz eylese ğıyābe-i ṣubḥ  
Olur fūrūġla serṣār-ı āfitāb-ı ṣubḥ  
  
Raṣad-ġüzīn-i ṣikār ol müdām o bādiyeden  
K'olur ġazāle-i mihre künām-ı ġāye-yi ṣubḥ  
  
Niġāh-ı ṣıdḳla remz-āṣinā-yı fırsatı ol  
Medār-ı maṭla'ı envārdır kitābe-i ṣubḥ

[103 / b] Olur hedef-res-i āmac bārgāh-ı kabūl  
Küşād-ı navek-i da‘vāt-ı müstecābe-i şubḥ

5. Ḥarīf-i şām-ı ğam olsun mu ḥān-ı berdūşān  
Defīn-i feyzle ma‘mūr iken ḥarābe-i şubḥ

Meger sitāre-i şām-ı heves bu bādiyeden  
Derūne māye-yi işrāk ola meşābe-i şubḥ

Ḥumār-ı şām-ı ğama incilā verir Sālik  
Mey-i şafaqla ne dem olsa pūr-ḳarābe-i şubḥ

**g. 41**

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘i lün*

. . . - / . . . - - / . . . - / . . . -

1. Vuşūl-ı ḥadd-i ḥazz cām iken nişāb-ı feraḥ  
Olur tekerrür-i devr-i ḳadeḥ ḥişāb-ı feraḥ

Maşūn-ı bār-ı ğam etdikçe rindi rıtl-ı girān  
Bu dest-māye ile eyler iktisāb-ı feraḥ

Bizim de nevbetimiz yok mu sāḳiyā çünküm  
Müdām gerdiş-i sāğardır āsiyāb-ı feraḥ

Žamīr-i māye-yi iksīr-i ŧevķ olup mey-i nāb  
Verir nümāyiŧ-i ekdāra inķilāb-ı feraķ

5. Ğarīf-i külfet-i tertīb-i bezm olur yārān  
Ümīd-i raĝbet-i teŧrīf için cenāb-ı feraķ

Olur mu levķ-i žamīr üzre cāy-gīr-i karār  
Zevāle ķābil iken ŧūret-i ber-āb-ı feraķ

Küşād-ı ħūm-gede-i tab<sup>c</sup> ile gelir Sālik  
ŧarīr-i ħāmeden avāz-ı fetķ-i bāb-ı feraķ

**g. 42**

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā ĩ lü Fā 'i lün*

- ./ - . - . / . - - ./ - . -

1. Devr eyledikçe sāĝar-ı ŧahbā 'ale'ŧ-ŧabāķ  
Eyler tülū<sup>c</sup>-ı mihr-i temennā 'ale'ŧ-ŧabāķ

Tārīk-i ĝamda ķoyma bizi yansın ey ĝönül  
Her ŧeb-ķerāĝ-ı sūz-ı derūn tā 'ale'ŧ-ŧabāķ

ŧeb zinde-dār-ı ŧevķına sāķi-yi bezm-i feyz  
Cām-ı ŧubūķu ķıldı müheyyā-yı 'ale'ŧ-ŧabāķ

Esbāb-ı bezm-i ‘ayş-ı müheyyā şebāneden

Teşrîf eyler ise ehibbā ‘ale’ş-şabāh

5. Eyler küşāde gönçe-i şebbūy-ı hatırım

Sālik nesīm-i kūy-ı dilārā ‘ale’ş-şabāh

**g. 43**

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘ lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Meşriq-ı feyz edecek meclis-i rindānı kadeh

Hayre-i haclet eder mihr-i dıraşşānı kadeh

N’ola cān-bağış ise erbāb-ı ğama ‘ālem āb

Hızrı sāki-yi şafā çeşme-i hayvānı kadeh

[104 / a] Lācerem oldu şafā-bağış-ı mezāk-ı ‘uşşāk

Eyleyip būs-ı nihānı leb-i cānānı kadeh

Hāzer et cūbbe vü destārdan ey sübhā-şümār

Urdu hāşāk-ı ğama āteş-i sūzānı kadeh

5. Fikr-i la‘liyle olur ehl-i hayālīñ Sālik

Sīnesi meygede endişesi mey cānı kadeh

Ey t̄aleb-i ārāyış-i ‘aql-ı rāsih

Taḥşil-i hūnerdir reh-i ‘azz-i şāmiḥ

Pirāyesidir resm-i kitābet-i nāsik

Bürhān bu maḳāle ḥı-yı ḥaṭṭ-ı nāsih

### Ḥarfü'l-Ḥı

#### g. 44

*Fe ‘i lā tün Fe ‘i lā tün Fe ‘i lā tün Fe ‘i lün*

...-- / ...-- / ...-- / ...--

1. Bezm-i lāhūta resādır şeref-i şöhret-i şeyḥ

Heft-i ‘ayyūḳa erir velvele-i nevbet-i şeyḥ

Şeb-i yeldā-yı cehāletde olan derk etmez

Mihirden oldu füzūn pertev-i māhiyyet-i şeyḥ

Eşer-i ḥaşşiyet-i kevkebe-i nāmı ile

‘Ālemi mevḳıf-ı ‘acz etdi yed-i ḳudret-i şeyḥ

Ser-fürü eyleyip erbâb-ı vilâyet-şâyân

Olsalar büse-nişâr kadem-i himmet-i şeyh

5. Sâlikân tayy-ı menâzilde kalır âb ile pâ

Reh-nümün-ı hâzerât ola meger hâzret-i şeyh

‘Arşdan ferşe dek olmaz mı nümâyân rühcân

Sâ’ir erbâb-ı kerâmâta göre nisbet-i şeyh

Rûh-ı Nâbiye hayât-âver olur ey Sâlik

Reşk-i enfâs-ı Mesîhâ mı degil midhat-ı şeyh

**g. 45**

*Mef ‘ü lü Fâ ‘i lâ tü Me fâ ‘i lü Fâ ‘i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Tîğ-i irâdet olmasa vefk-i niyâm-ı çarh

Bîhude vâşıl-ı hedef olmaz sihâm-ı çarh

Peyveste tavk-ı gerden-i teslîmdir dili

Dest-i kaderde rişte-i hüsn-i nizâm-ı çarh

Olmaz sûtün-ı âh ile kâ’im esâs gün

Hârķ-ı deründur halel-i iltiyâm-ı çarh

Fikr-i ikāmet eylemez erbāb-ı intibāh

Cāy-ı ruḳād-ı ğaflet iken zīr-i bām-ı çarḫ

5. Rāḫat-güzīn-i şöhret-i nām olma Sālikā

Ḥayyāme dāim olmadı zıll-i ḥıyām-ı çarḫ

**g. 46**

[104 / b]

*Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn*

*. . . - / . . . - / . . . - / . . . -*

1. Ne ḥıred-mendī giriftār-ı cünūn etdi o şūḫ

Sebaḫ-ı ʿişvede çok meşḫ-i füsūn etdi o şūḫ

Kimseye keşf-i zamīr eyleyemem lāle-şıfat

Renciş-i ḫāl-i ruḫın dağ-ı derūn etdi o şūḫ

Ḥaṭṭber-āverde olup eyledi imā-yı vişāl

Defter-i müddet-i hicrānı yekūn etdi o şūḫ

Fikr-i ḫaddiyle ḫılıp ḫāne-i şabrım tālān<sup>77</sup>

Āh kim dūd-ı dilim çarḫa sūtūn etdi o şūḫ

---

<sup>77</sup> 4/1 –tālān: -virān



5. Vaşf-ı la'liyle edersen n'ola dehri sır-âb  
Sâlikâ hâmemi mîzâb-ı fûnûn etdi o şûh

r. 7

Mülk-i hevese ceş-i füsûndur vârid  
Ġaretger-i cins her tarîf ü tâlid

Fermân-rev iklîm-i derundur hûbân  
Dâl oldu bu müdde'âya dâl-ı şâhid

Harfû'l-Dâl

g. 47

*Fe ğ lâ tûn (Fâ ğ lâ tûn) Fe ğ lâ tûn Fe ğ lâ tûn Fe ğ lûn (Fâ Ğ lûn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . . - ( - - )

1. Tıfl-ı dil olmuş iken ser-behvâ-yı tecrîd  
Eylesin peyk-i heves-i keşt-i fezâ-yı tecrîd<sup>78</sup>

Eyler âvâz-ı raĥîl-i ĥaţar-istân-ı emel  
Ceres-i gûşumu pür bang u nevâ-yı tecrîd

<sup>78</sup> 1/2 –peyk-: -çeşm-

Olmadan ceyb-i emel çāk-ħur-ı dest-i taleb  
Zīver-i dūş-ı ferāğ idi abā-yı tecrīd

Çarھا āvīħtedir araf-ı Şikest külehim  
Olmuşum mest-i mey-i cām-ı şafā-yı tecrīd

5. Hāne-berdūş u cihān-gerd ü sebükbār-ı ğam ol  
Sālikā saña yeter mülk-i beā-yı tecrīd

**g. 48**

*Mef 'ū lū Me fā 'ı lū Me fā ĩ lū Fe 'ū lūn*

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Āteş-zede-i ğayret iken dāmen-i ümmīd  
Hırmān olamaz bāria-i ğirmen-i ümmīd

Her ğonçesidir aker-i sūzāna mu'ādil  
Ekşimle nemā-yafte dūr-i ğülşen-i ümmīd

Şeb-zinde-i künc-i heves ol kim ola her şubħ  
Hūrşīd-i emel cilve-ger-i revzen-i ümmīd

Meşhūr iken efsāne-i elilete ğablī  
Ma'lūm degil zādeş-i ābisten-i ümmīd

5. Etmekde havāle nıgehim tār-ı müjemle  
Her abile-i ḥasrete bir sūzen-i ümmīd

Fersūde-i ‘acַz etse revā cāme-i şabrım  
Tārık-i süveydāda meh-i rüşen-i ümmīd

- [105 / a] Yārāne nişār et güher-i nazmıñı Sālık  
Kıl ḥāmeñi miftāḥ-ı der-i maḥzen-i ümmīd

**g. 49**

*Fe ‘ı lā tün (Fā ‘ı lā tün) Fe ‘ı lā tün Fe ‘ı lā tün Fe ‘ı lün (Fā ‘ lün)*

. . . - ( - . . . ) / . . . - / . . . - / . . . - ( - - )

1. Korkarım müddet-i ḥırmān ola mümted-i şayed  
Çekile reh-güzer-i ḥahişime sedd-i şayed

Sen hemān çare-res-i būs-ı leb-i cānān ol  
Marāz-ı ‘aşq ola ey şifte-i mümted-i şayed

Ola gör zıver-i gehvāre iken meftūnı  
Tıfl-ı nāzım ola bir şūḥ-ı ser-āmed-i şayed

Cūy-ı eşkiñle nemā-baḥş-ı riyāz-ı şevk ol  
Sāye-güster ola ol serv-i sehī ḳadd-i şayed

5. Eyle āraste-i silk-i sūḥanıñ ey Sālik  
Ola şāyeste-i taḥsīn ü ḥoş-āmed şayed

**g. 50**

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Zihī pür-kār-ı devr-i lā-mekāndır ḥalka-i tevḥīd<sup>79</sup>  
Medār-ı gerdiş-i nüh āsmāndır ḥalka-i tevḥīd  
  
Miyān-ı hāleden seyr et fūrūg-ı māh-ı tābānı  
Dem-ā-dem pertev-endāz-ı cihāndır ḥalka-i tevḥīd  
  
Şadāsı mebde<sup>3</sup>-i feyż-i fütūḥāt-ı ilāhidir  
Mişāl-i ḥalka-i bāb-ı cenāndır ḥalka-i tevḥīd  
  
Ne denli ḳābil-i cevlān olursa vādi-yi keşret  
Medār-ı rabṭ-ı peyvend ü 'ināndır ḥalka-i tevḥīd
5. Nişān-gāh-ı ḥadeng-i şevḳ eder nüh künbed-i çarḫa  
Dilīr-i 'aşḳa peyveste kemāndır ḥalka-i tevḥīd

---

<sup>79</sup> 1/1 –devr-: -keder-

‘Aceb mi zaḥm-1 şimşîr-i fenâdan olsa âsûde  
Gulû-yı ‘âşîka tavḳ-1 emândır ḥalka-i tevḥîd

N’ola ḥalka-begûş-1 şevḳı olsa Sâlikâ ‘uşşâḳ  
Sütûde-i şevâr-1 gûş-1 cândır ḥalka-i tevḥîd

**g. 51**

*Fe ‘i lâ tûn (Fâ ‘i lâ tûn) Fe ‘i lâ tûn Fe ‘i lâ tûn Fe ‘i lûn (Fâ ‘ lûn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Olma ḥülyâ-ger-i bezm-i ṭarab-ı ‘ıyd-ı ümîd

Vaḳte vâbestedir incâz-ı mevâ‘îd-i ümîd

Maḥv u işbât-ı ḥavâṭırla ne ḥâşıl ey dil

Olmaz eşkâl-i emel ḳâbil-i tevlîd-i ümîd

Nice tehyîc-i neşâṭ-ı dil eder olduḳça

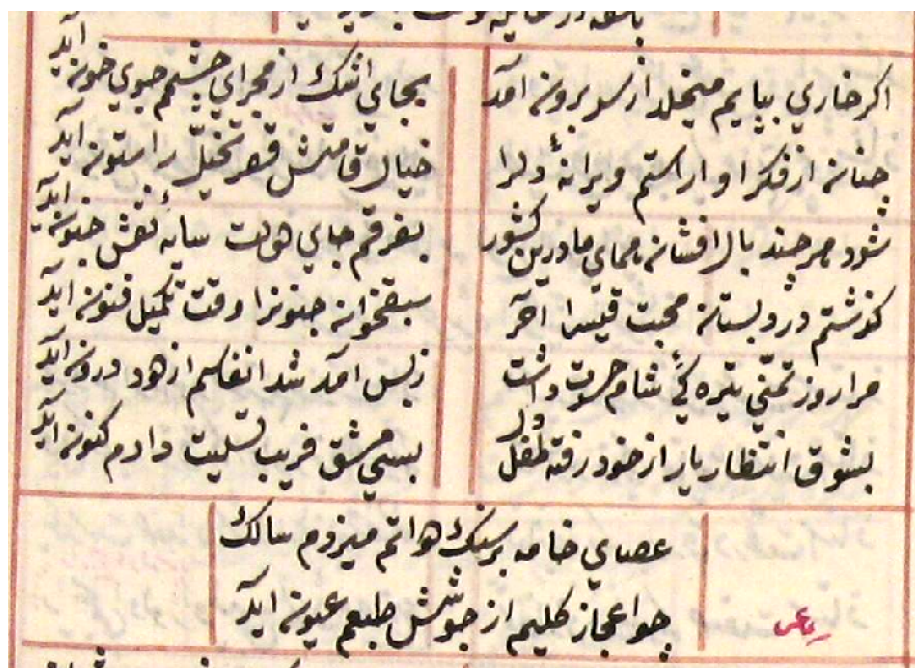
Sâmia‘ zîb-i ṭarab nağme-i nâhîd-i ümîd

Seyr-i mehtâb-ı ferâğa nice olsun rehyâb

Maḥv-ı târîk-i gama pertev-i ḥürşîd-i ümîd

5. Sen hemân münselik-i ehl-i ferâğ ol Sâlik

[105 / b] Başḳadır ga‘ile-i devlet-i câvîd-i ümîd



r. 8

Ey rāh-rev-i tarīk-i şıdķ-ı mūmşāz

Bu ḥāniķa-i kederde nādirdir şāzz

Bir ferdi-yi penāh etme saña yetmez mi

Ma'kūs-ı elemle zāl-i zıll-i melāz

Harfî'l-Zel

g. 52

*Mef 'û lü Fâ 'î lā tü Me fâ 'î lü Fâ 'î lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Bir şeb harîm-i yâri maqam etdim ittiḥâz  
Bezm-i şafâ-yı beyt-i ḥarâm etdim ittiḥâz

Ğarrında şîr-i bişe-i şûr-ı muḥabbetim  
Feyfâ-yı deşt-i şevki künâm etdim ittiḥâz

Ḥayfâ ki bir nüvîd-i merâm etmedi zuhûr  
Murğ-ı dili berîd-i peyâm etdim ittiḥâz

Baña düşer mi ba'd-ezin eflâk-ı ser-fürü  
Ben devletiñde dehri ğulâm etdim ittiḥâz

5. Zühd ü şafâ-yı tev'em-i ḥavf u recâ bilip  
Ḳandîl-i secde-gâhımı câm etdim ittiḥâz

Birdir yanımda emn ü ḥaṭar eylemem ḥazer  
Ben cilve-gâhımı leb-i bâm etdim ittiḥâz

ıldım füsün-ı tab' ile efgende 'alemi  
Sâlik suur-ı nazmımı dâm etdim ittiâz

g. 53

*Mef 'u lü Fâ 'i lâ tü Me fâ 'i lü Fâ 'i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Kesb-i şafâ bu meygede-i 'âlem içre şazz  
Şâdânlık ey gönül bu mazîk-ı ğam içre şazz

[106 / a]

Ola meger güsiste-mehâr ü 'ıkal-ı 'aql  
Bir şâdmân bu nev'-i benî Âdem içre şazz

Mânend-i ber zâhir ü geh mutefi olur  
Zev-i edeb bu meclis-i 'ıyş u dem içre şazz

Güş eyledim teşâdüm-i ezdâd-ı nağmesin  
Şît-i fera bu cây-geh-i mâtem içre şazz

5. ıldım anı muâbele-i lev zamîr ile  
Sâlik atâ cerîde-i endîšem içre şazz



g. 54

*Mef'ū lū Me fā 'ī lū Me fā î lū Fe 'ū lūn*

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Her dem ola gör mültezim-i hizmet-i üstāz

İksîr-i hünerdir nazar-ı raġbet-i üstāz

Ķıl kesb-i teraġķi geh olur bezm-i hünerde

Şākird zeki fā'ik-i ehliyet-i üstāz

Yekdest-i şadā dāşte olmaz bu fezāda

Tevfîka meger bedreġadır himmet-i üstāz

Rāyic mi olur olmayacak kâle-i maşnū<sup>c80</sup>

Tamġā-zede-i kâr-geh-i şan'at-ı üstāz

5. Sâlik ħalemim eyledi tūti-yi şeker-ħand

Mir'ât-ı nazarda görünüp şüret-i üstāz

r. 9

Eyler kemer üzre rā mişâli ħaçer

Ol serv-i ħadi kişver-i ħüsne sürür

<sup>80</sup> 4/1 Rāyic mi olur-: Rayic olur mu-

‘Arz etmede peyk-i hüsn-i engele peyker  
Kimdir hele şekl-i tığden sâde kemer

### Harfû‘l-Râ‘î

g. 55

*Fe ‘i lâ tün (Fā ‘i lâ tün) Fe ‘i lâ tün Fe ‘i lâ tün Fe ‘i lün (Fā ‘ lün)*

... - - ( - . - - ) / . . - - / . . - - / . . - ( - - )

1. Oldu hürşid-i cilve-ger-i mümkün-i şabr

Maşrıķ-ı şubḥ-ı ümîd olsa revâ revzen-i şabr<sup>81</sup>

Olamaz mû tay-i iķdām ziḥām-ı iķdām

Devr-i pür kâr-ı telâfi ile pîrâmen-i şabr

Oldu ta‘cîl-i mükâfât ile tev’em-i afât

Mâder-i fırsat olursa n’ola âbisten-i şabr

Olur ‘âlemde şerefyâb-ı maķâm-ı ḥullet

Nâr-ı nemrûd mükâfâtın eden gülşen-i şabr

---

<sup>81</sup> 1/2 -revâ:-n’ola-

5. Meh-i Ken‘ân-ı emel birgün olur meşhūduñ

Dīde rūşen erişir nefha-i pīrāhen-i şabr

Mūr-veş eyleme taşşıl ma‘aşında telāş

Bu güzergāhda yetmez mi saña ħirmen-i şabr

Sālikā pīrevi-yi kâ’ile oldum kâ’il

[106 / b] Fikr-i tanzīr-i eħibbā olalı rehzen-i şabr

**g. 56**

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘ lūn)*

..--(-...)/...-/...-/...-(-)

1. Hūdhūd-i şevķım edip ‘azm-ı sebā-yı diger

Oldu peyk-i hevesim ser-i behā-yı diger

Ba‘d-ezīn şifte-i ħüsn-i mecāzı olamam

Dilde var dā‘iye-i şevķ-i liķā-yı diger

Olamam ālūde-leb sāğir-i şahbā-yı emel

Dili mest etdi yine cām-ı şafā-yı diger

Eşer etmez dile min-ba‘d nevā-yı def ü ney

Ķarṭa-i gūş-ı zamīr oldu şadā-yı diger

5. Mihrbān bir meh-i fettāna gönül verdim kim  
Şīve-i cevri daği mihr ü vefā-yı diger

Cilve-i nāzına şāyān bulamaz ol āfet  
Vüs‘at ābādı hayālim gibi cāy-ı diger

Ṭarab-ı bezm-i haḳīkatden olup seyr-i aheng  
Sālik eyler ḳalemim meşḳ-i nevā-yı diger

**g. 57**

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘i lün*

*. . . - / . . . - / . . . - / . . . -*

1. Zihī müsā‘ide-i nūkhet-i şabā-yı seher  
Hoşā mülāṭafa-i Hüdhüd-i sebā-yı seher

Küşād oldu riyāz-ı ufukda gonçe-i mihr  
Daği fiğān mı eder murg-ı hoş nevā-yı seher

Alınca dā‘ire-i mihri destine nāhīd  
Şerer feşān-ı deründür gulū-yı nā-yı seher

Şafā-yı meşrīḳ ile incizāb-ı şebnemden  
Delīl-i ḳande-i hürşid olur bükā-yı seher

5. Tökünce hūn-ı ser-i mihr-i hançer-i Behrām

Niçe ser eyledi ğalṭide Kerbelā-yı seher

Açıldı hāb-ı dūcādan nigāh-ı hafte-i mihr

Ser-i şabāh olacaq şadme hār pāy-ı seher

Niyāz ile uyar ol āfitābı hābından

Olur qabūle qarīn Sālikā du‘ā-yı seher

**g. 58**

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘ lūn)*

...--(-...)/...--/...--/...--(-)

1. Māsivā çeşm-i dile perde-i ğaflet görünür

Bu kühen dār-ı fenā cāy-ı iķāmet görünür

Zerreden muķtebis-i feyż olan ehl-i nazara

Her bin-i hārda bir bağ-ı haķīkat görünür<sup>82</sup>

Sen hemān eyleyegör zīver-i dest-i fırşat

‘Ayiniñ cāmeden iķlīm-i meserret görünür

---

<sup>82</sup> 2/2 -bağ-: -meh-

Eyledikçe ne zaman hüsnuñe imrâr-ı nigâh  
Başka añ başka şafâ başka leţâfet görünür

[107 / a] 5. Oldu şandûk-ı ‘aca’ib bu ribât-ı köhne  
Nazar etdikçe niçe şehr ü ‘imâret görünür

Edegör taşfiye-i jeng-i zihâm-ı keşret  
Şoñra bak âyine-i dilde ne şüret görünür <sup>83</sup>

Çıldı sevdâ-yı vaţan tîre dilim ey Sâlik <sup>84</sup>  
Bize şimdengerü ‘azm-ı reh-i gurbet görünür

**g. 59**

*Mef ‘û lü Fâ ‘i lâ tü Me fâ ‘i lü Fâ ‘i lün*

- ./ - - - ./ . - - - ./ - - -

1. Çılsıñ serinde murğ-ı heves câ-be-câ döner  
Farķında şâh-ı mesned-i şevķiñ hümâ döner <sup>85</sup>

Maşşül-ı kişt-zâr-ı emelden nişâne yok  
Çuramaz müdâm gerçi buna âsiyâ döner

<sup>83</sup> 6/2 Sonra bak-: Görelim-

<sup>84</sup> 7/1 – tîre-: -serde-

<sup>85</sup> 1/2 -şevķin-: ‘aşķın-

Pîrân olursa meşreb-i etfâlde sezâ

Fersûde olsa câme-i nev ‘âdeta döner

Bilmem riyâz-ı hüsne tarâvet mi bahş eder

Dolâp-veş bu dîde-yi pür mâcerâ döner

5. Sâlik ney-i yerâ‘am ile rağs eder felek

Bu tekye-gehde mevleviyân dâ‘imâ döner

**g. 60**

*Fâ ‘i lâ tün Fâ ‘i lâ tün Fâ ‘i lâ tün Fâ ‘i lün*

. - - / - . - - / - . - - / - . - -

1. Ol şanem femden müberrâdır desem inkâr olur

La‘line kıand-i mükerrirdir desem tekrâr olur

Vaşf edip miqdâr-ı la‘lin ğam degil pür keyf isem

Her maķûlem hâric-i keyf ü kem ü miqdâr olur

Sensen olsam baĝ-ı ‘âlemden zükâm-âlud-ı ğam

Berg-i gül çeşmimde hem te’sîr-i zaķm-ı hâr olur

Ĥattı geldi şubķ-ı vaşle ermedi şâm-ı ümîd

Ĥâb-ı naķvetden o meh bilmem kaçan bidâr olur

5. Oldu her tār-ı şutūrum Sālikā o tār-ı şevķ  
Kim şadā-yı hāme hālet baķş-ı mūsīķār olur

**g. 61**

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

... -- (- . - -) / ... -- / ... -- / ... - (- -)

1. Bādesiz dāʿiye-yi kesb-i meserret mi olur

Cāmsız pertev-i tārīk-i muħabbet mi olur

Mesned-ārā-yı ferāgat olan erbāb-ı dile

Bezm-i keşret gibi peygūle-i vaħdet mi olur

Cürʿa-i zāʿikadan ħuşk-leb-i istignā

Dehen-i ālude engüşt-i nedāmet mi olur

Eyler ʿicāz-ı Mesīhā-yı rehīn-i ħayret <sup>86</sup>

Renciş-i ʿaşķdan ümmīd-i selāmet mi olur

5. Edemem medd-i nazar pertev-i ħüsnü bilmem

Ĥayra-sāz-ı nıgeh-i dīde-i ħayret mi olur

---

<sup>86</sup> 4/1 – rehīn-: ķarīn-



[107 / b] Bilemem kerye midir mā'ni-i inhā yoḥsa

Eşk-i dil gāze-i ruḥsār-ı ḥacālet mi olur

Kūçe-i ḥātırı düzdān-ı beyān ḳor mı teḥī

Sālikā her sūḥan āṣār-ı ṭab'iat mi olur

g. 62

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

... - - ( - . - - ) / . . - - / . . - - / . . - - ( - - )

1. Bādesiz şimdi bütān-ı ref' - i ḥicāb etmezler

Mest-i nāz olmayacaḳ keşf-i niḳāb etmezler

Dilber oldur k'ola baḳdıḳça ʿaraḳ-riz-i ḥicāb

Yoḥsa her seriñ gül-i sūrḥī gülāb etmezler

Çāk-sāz-ı leb-i şevḳ olmuşsa temmūz-ı melāl

Zürefā dā'ıye-i ʿālem-i āb etmezler

Çeşm-i şūr olmayacaḳ ḥufte-i müjgān-ı fütūr

Tiḡi bihūde giriftār-ı ḳırāb etmezler

5. Sālikā ḥaṭve-şümārān-ı fedā-yı idrāk

Ḳadem-i lengle izḥār-ı şitāb etmezler

*Mef 'ū lū Me fā 'ī lū Me fā î lū Fe 'ū lūn*

- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Ser defter-i erbāb-ı tārīkat Bedevīdir  
Mecmū'a-i āşār-ı haqīkat Bedevīdir  
  
Ey vākıf-ı esrār-ı ḥabāyā-yı tecelli  
Cāsūs-ı serā-perde-i vaḥdet Bedevīdir  
  
Bu merkez-i nūh dā'ire-i şun'-ı nigāh et  
Ḳutb-ı felek-i 'ālem-i fiṭrat Bedevīdir  
  
Şevk ile semā'-āver olur künbed-i gerdūn  
Şemsü'l-şeref-i evc-i sa'ādet Bedevīdir
5. İm'ān ile baq maḥrem-i bezm-i melekūt ol  
Her vech ile āyīne-i ḥikmet Bedevīdir  
  
Yek nebzesin ĩrād edemez ḥāme-i idrāk  
Şeh-nāme-i iḥbār-ı kerāmet Bedevīdir  
  
Fersūde cebīn ol reh-i irşādına Sālik  
Şāhenşeh-i evreng-i haqīkat Bedevīdir

g. 64

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. Muṭāf-ı ehl-i ḥaḳıḳat maḳām-ı Sa‘dīdir  
Kebūter-i dil ü cān murg-ı bām-ı Sa‘dīdir

Olur sipihre lekedkūb-ı pāy-ı istiḡnā

O dil ki ḥalka-begūş-ı gulām-ı Sa‘dīdir

Revādır olsa fūrū-berde gerden-i inkār

Hezār tīg-i ḳazādır niyām der-i Sa‘dīdir

Şümār olunsa sezādır ceride-i mihre

Zihī ḥüceste mu‘ammā be-nām-ı Sa‘dīdir

- [108 / a] 5. Kemīne cur‘asına ḳaşd-ı ruḥşat et Sālik  
Gürūh-ı merd-i ḥudā mest-i cām-ı Sa‘dīdir

g. 65

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Dilden tezāhüm-i ğam-ı ferdā gelir gider  
Sözden telāṭum-ı yem-i sevdā gelir gider  
  
Düzd-i niġāhı ser-be-kemīn-gāh-ı 'iṣvedir  
Tārāc-ı ḥāne-i dile tenhā gelir gider  
  
Olmaz ḳarīn-i sāmi' -i dil-i nüvīd-i vaṣl  
Gūy-ı ümīde peyk-i temennā gelir gider  
  
Bīmār vaḥṣetim ser-i bālīnime hemān  
Ḳaşd-ı mu'āleceyle eḥibbā gelir gider
5. Bender-geh-i ḥavāṭır olup Sālikā ḥayāl  
Her dem ḳavāfil-i reh-i ma'na gelir gider

g. 66

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. 'Uşşāka kayd-ı efser-i dārā ağır gelir  
Destār-ı şevke bir gül-i ra'nā ağır gelir  
  
Künc-i zamīri hevdec-i tayf-ı hayāl iken  
Mecnūna bār-ı maḥmil-i Leylā ağır gelir  
  
Her Yūsuf-ı melāḥata mizān-ı ḥüsnde  
İşār-ı naḫd-ı şevk-i Zelīḥā ağır gelir  
  
Dāmen-i be-dest ḥār-ı ta'alluḫ rehā mıdır  
Ceyb-i ferāḡa sözüñ 'İsā ağır gelir
5. Etdim ḫarın-i keff-i terāzu-yı 'itibār  
Dest-i ḡināya naḫd-i temennā ağır gelir  
  
Fehm eylemez bu remzi sebükmāye-i hayāl  
Mīnā-yı ḫalbe seng-i eḫibbā ağır gelir  
  
Åheng-i sāz-ı zīr ü bem-i şavvet olsa da  
Erbāb-ı zulme naḡme-i şekvā ağır gelir

Rıtl-1 girān çekip çekemez şıket-i ğamı  
Rindāne bār-1 minnet-i dünyā ağır gelir

Şāyān mı ferş-i rāh-1 hayāl ola Sālikā  
Beytü'l-ḥamāl-1 ṭab'a bu kālā ağır gelir

**g. 67**

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Ğam peyk-i şevkden ḥarem-i cān tez gelir

Aḥbābdan ḥayālīme bigāne tez gelir

Hicriñle eşk-i dīde karār eylemek muḥāl

Eṭfāl-i gūşmālle efgāne tez gelir

Neyl-i peyām-ı vuşlata iḳdām eder heves

Yoksa kavāfil-i reh-i cānāna tez gelir

[108 / b] Āmed (ü) şüd ḥayāle teraḳḳub revā mıdır

Peyk-i merām kişver-i imkāna tez gelir

5. Raḥş-ı sebükrev-i ḳalemim elde Sālikā

Mihmen-i iltifāt ile cevlāne tez gelir

*Mef 'u lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Sevdā-yı ḥālī dīde-i ḥülyāda eglenir  
Ḥanīf ḥayāli künc-i süveydāda eglenir  
  
Tenhā burāqđı kāsīd dil-i ḥāne-i teni  
Bir müddet oldı kūy-ı dil-ārāda eglenir  
  
Olsun mu rehneverd-i şühūd ol nigāh kim  
Bāzīçe-gāh-ı seyr ü temāşāda eglenir  
  
Min-ba'd 'azm eder mi debistān-ı raġbete  
Tıfl-ı ḥayāl-i kūçe-i ḥülyāda eglenir
5. Var ise oldu bir büte Sālik firīfte  
Tercīḥ edip iḳāmeti şehbāda eglenir

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

...--(-...)/...--/...--/...-(--)

1. Yārdan nāme ki ʿuṣṣāka ʿitāb-āver olur  
Dil-i dem-beste-i hicrāna cevāb-āver olur  
  
Kaşd-ı cān eyler ol āfet dil ise māʿil-i şulḥ  
Ġamzeler tiĝ çeker sine kırāb-āver olur  
  
Tek hemān meclise gelsin o siyeh mest-i ğurūr  
Hızr-ı peymāne be-kef bezme şarāb-āver olur  
  
Perde-dār-ı ḥaṭṭı şeb-gūn olalı ruḥsārı  
Dūd-ı dil çehre-i ḥūrşīde niķāb-āver olur
5. Gerçi eşkim ruḥ-ı ikdāme olur gāze velī  
Bī-sebeb ʿarız-ı ümmīde hicāb-āver olur  
  
Bāz olur levḥ-i dil-i ʿarife şad çeşm-i ḥased  
Mevc-ḥīz olsa yem-i şāf ḥabāb-āver olur  
  
Sālikā vaşf-ı ḥaṭ-ı yār ise de ḥāmūş olur  
Şimdi nazmīñ seniñ efsāne-i ḥāb-āver olur



g. 70

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

... -- (- . - -) / ... -- / ... -- / ... - (- -)

1. Gerçi efgendelik ʿuṣṣāḳ-1 sebük-bāre düşer  
Şayd-1 dām-1 heves olmak o sitem-kāre düşer

Vāḳıʿā cāy-1 ḥaṭardır leb-i bām-1 ʿiffet

Ḥased ol rinde ki pāy-1 ḥam-1 ḥāmmāre düşer

Dest-gīr olmayacak tıfl-1 dile sâʿid-i şevḳ

Lağziş pāy-1 hevesle çeh-i efkäre düşer

Ḳılmadan ṭalʿatı tenvīr Şebistān-1 nigāh

Murğ-1 dil küngüre-i sīneden āvāre düşer

- [109/a] 5. Oldum üftāde revāḳ-1 nazarından yāriñ  
Ki mükāfāt-1 ʿamel vażʿ-1 Sinimmāre düşer

Oldu yaḥ-beste-i ḥırmān reh-i nā-refte-i kām

Giderek peyk-i ricā vādi-yi inkāra düşer

Olamaz her dil-i çālāk-1 resenbāz-1 ḥayāl

Heves-i zūlfı yine ʿāşık-1 ḡam-ḥāre düşer

ıldı Şad ak haar-1 deşt-i gamı seyl-i cünün  
orkarım bir Şeb-i hayretde gönül yäre düşer

Sāhil-i nazmda gavvās-1 hayālim Sālik  
Heves-i gevher ile lücce-i eŐāra düşer

**g. 71**

*Fe i lā tün (Fā i lā tün) Fe i lā tün Fe i lā tün Fe i lün (Fā  lün)*

. . . - - ( - . . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Şanma kim nad-i meserret kefi ibāldedir

Fazla-i künc-i ğınā kīse-i efdāldedir

Nā-becā nāun-1 tedbire yeter verme kelāl

all-i düŐvār-1 emel ude-i ihmāldedir

Ketm-i Őev eyleyemem sine-i Şad akımdan

Beñzer ol āb-1 firāvāne ki ğırbāldedir

Tābını meş-i füsün vāıf-1 sırr-1 hāl ol

Nazar et nüşha-i ümmid ne minvāldedir

5. Zāhidiñ Őufr yed-i ye's ile tā rüz-1 hisāb

alka-i eŐmi meger defter-i amāldedir

Olma hāhiş-ger-i temlik-i girān-bār-ı vüçüd  
Sūd-mend olmaz o gencine ki hāmmāldedir

Meyl-i pervāz degil cünbiş-i pür emr-i muhāl  
Sālikā murğ-ı dilim sâ'id-i eţfāldedir

**g. 72**

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- - ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Olduk bu deñli dest-res-i müdde'ā yeter

Etme itāle-i yed-i tıfl-ı ricā yeter

Çāh-ı gama reside olur lağziş-i gurūr

Tā ki icāle-i feres-i iddi'ā yeter

Bihūde kaçd-ı hūşe-i pervin eder mi merd

Şāh-ı ümide medd-i yed-i 'itinā yeter

Oldu füzün te'ākub-ı āmed-şüd niyāz

Ser menzil-i icabete peyk-i du'ā yeter

5. Meşq-i felāhan-ı sitem etme gül ey perī

Mīnā-serāy-ı haţara seng-i cefā yeter

Küteh-nemā-yı zeyl-i ḥayāl oldu Sālikā

Bālā-yı ṭab‘a kāle-yi ḥüsn-i edā yeter

**g. 73**

*Fe ‘i lā tün (Fā ‘i lā tün) Fe ‘i lā tün Fe ‘i lā tün Fe ‘i lün (Fā ‘ lün)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

[109/b] 1. Mey-keşān būs-ı lebin naql-i şarāb isterler

Dehen-i yāri şeker-rîz ‘itāb isterler

Neşve cūy-ı leb-i mey-gün olan erbāb-ı mezāk

Bādede ḥaşşiyet-i la‘l-i müzāb isterler

Vaşf-ı sūz-ı dili taḥrîre debirān-ı ḥayāl

Heft-i deryā-yı nümūdār-ı ser-āb isterler

Ney-süvārāne heves bādiye-yi ma‘nāda

Ḳadem-i lengle izḥār-i şitāb isterler

5. Olamaz naqd-ı riyā rā‘ic-i bāzār-ı ḳabūl

Zāhidā tuḥfe-i da‘vāt-ı mücāb isterler

Güş-ı temyîz-i ḥalel-yāb-ı şamemdir gūyā

Bülbülü şimdi hem āvāz-ı gurāb isterler

Harf-i tanzîr ile tahrik ile leb 'icâz et  
Sâlikâ müntazar aḥbâb-ı cevâb isterler

**g. 74**

*Fe 'i lâ tün (Fâ 'i lâ tün) Fe 'i lâ tün Fe 'i lâ tün Fe 'i lün (Fâ ' lün)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Heves-i ğayrı kuvây-ı şifte cânân bir olur

Lâcerem taḥtına sîne de sulṭân bir olur

Âh kim dâ'îye-yi keşt-i ser-i kûyuñla

Tevsen-i 'örfüme ne sâḥa-i imkân bir olur

Raḥne-i ğayra ref ü sâz-ı nigâh oldukça

Ṭarf-ı dâmânım ile çâk-ı girîbân bir olur

Hem yâre olamaz fikr-i diger hem pehlev<sup>87</sup>

Tengdir ḥâne-i endîşede mihmân bir olur

5. Lâldir nağme-i ḥâmemle cihân ey Sâlik

'Andelib-i çemen-i gülşen-i 'irfân bir olur

<sup>87</sup> 4/1 Ğam-ı devrân olamazsa ḥızır-ı bezm-i diger: Tengdir ḥâne-i endîşede mihmân bir olur

g. 75

*Mef 'ū lü Me fā 'i lü Me fā î lü Fe 'ū lün*

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Ādam eden ey dil seni tayy-i nesebiñdir  
Mānend-i mesīhā 'adem-i faḥr-ı ebiñdir  
  
Çālāk-ı ğam olsun mu 'inān-gīr-i neşātiñ<sup>88</sup>  
Mā-dām kigülgüne-i mey mürtekibiñdir  
  
Etdikçe reh-i kāmda izhār-ı tehalük<sup>89</sup>  
Hırmān-ı ḥaṭār meslek-i nehc-i talebiñdir  
  
Her ḥandede bir raḥne-i dil eyleme ibrāz  
Engüşt-i nedem yoḡsa refv-kār-ı lebiñdir
5. Bīhūde şitāb-ı reh-i şevḳ eyleseñ āḥır  
Dāmān-ı sükūn mevḳıf-ı pāy-ı ta'biñdir  
  
Şāyān mı degil şarf-ı reh-i tā'ata zāhid  
Maḥşūl-ı irādātiña seng müktesebindir

---

<sup>88</sup> 2/1 Çālāk-: Sevdā-

<sup>89</sup> 3/1 Etdikçe-: Nāçiz-

[110/a] Sālik mey-i ilhāmladır neş'e-i şevkim  
Bikr-i sühanım şanma ki bintü'l-'inebüñdür

g. 76

*Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün Me fâ 'î lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Şuver-kâr-ı hayâlim vaşf-ı gamzeñ intihâb eyler  
O şemşîre riķâb-ı 'âşıkân 'arz-ı kırâb eyler  
  
Niçe merhûn-ı hâb-ı râhat olsun çeşm-i serâbım  
O gül hâr-ı hafâ-yı haşv-ı bâliş-i 'itâb eyler  
  
Olur mu peyk-i himmet rehneverd-i vâdi-yi tevfiķ  
Emel âheste pây-ı 'ömr ise meşķ-i şitâb eyler  
  
N'ola şarf-ı mükâfât-ı naķd-ı hâhiş-i hâsid  
Ki naķş-ı mâye-yi şevkimle ibrâz-ı nişâb eyler  
  
Eger şâyeste-i taħsîn olursa şab'ı yârâne  
Sözün erbâb-ı dâniş Sâlikâ faşlü'l-ħıtâb eyler

g. 77

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿlūn)*

...--(-...)/...--/...--/...--(-)

1. Ğam degil cān-ı hāver cevri isem yārimdir

Ḳāʿilim nīm-i nigāh etse kerem yārimdir

Nıṣf-ı dīn oldıgın inṣāf-ı ḥayāl etmez mi

Neyleyim ol gül-i nevḥīz sitem-i yārimdir

Mihr-i ḥüsn olsa da ğayrıñ görölür noḳṣānı

O meh-i ğarra cebīnim ne desem yārimdir

Erre-i ğamla dü nīm etse ser-ā-pā cismim

Kesilip ḳaṭʿ-ı ʿalāḳa edemem yārimdir

5. Sālikā nüṣṣa-i eşvāḳımı itmām eyler

Bu debistān-ı belāgatda ḳalem yārimdir



1. Şun<sup>c</sup>-ı cemāle şifte-yem-i şan<sup>c</sup>atım budur  
Dil verdim ol mehe sebab-i şöhretim budur

Geh 'ālem-i müşāhede geh neş'e-i hayāl <sup>90</sup>  
Bir lahza yārsız kalamam 'ādetim budur

Bām-ı sipihre rāyet-i āhım kılıp resān <sup>91</sup>  
Efser-nümā-yı dāğ-ı serim devletim budur

Nīm-i nigehle kıl beni şāyān-ı imtinān  
Ey ğarra-i cemāl saña minnetim budur

5. Gördükçe zaḥm-ı ğayrı o tīg-i nigāhla  
Ben çākçāk reşk olurum ğayretim budur  
Bulsam tehī piyāle-yi maḫşūdı ğam yemem  
Ben hışşa-mend hun-ı dilim kısmetim budur

<sup>90</sup> 2/1 - neş'e-: -'ālem-

<sup>91</sup> 3/1 - resān-: -resā-

İşbāt-ı müdde‘ā-yı belāgatda Sālikā

Bu heft beyti ‘arz ederim hācetim budur

g. 79

[110/b]

*Me fā ‘ī lūn Me fā ‘ī lūn Me fā ‘ī lūn Me fā ‘ī lūn*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Tōğup mihr-i emel gül gibi ḥandān olmamız vardır

Bu encām-ı şeb-i miḥnetde şādmān olmamız vardır

Nedir ehl-i dile ey çarḥ-ı dūn-ı vaż‘ digeḡ günūñ

Seniñle bī-muḥābā dest ü dāmān olmamız vardır

Bidāyetden olur encām-ı kāri herkesiñ ma‘lūm

Kemīne kaṭreyiz baḥr-ı firāvān olmamız vardır

Bulur birgün nihāyet lācerem ḥamyāze-i ḥasret

Ḥuṣūl-ı kāmīla maḥsūd-ı aḡrān olmamız vardır

5. Egerçi tuḡm-ı nāçiziz bu ḥākistān-ı ḥayretde

Bu gülşende dıraḡt-āsā ḥirāmān olmamız vardır

Bağılsa zerre-āsā gerçi düzer çeşm-i rağbetden

Bu devrān içre birgün mihr-i tābān olmamız vardır

Hemân sen tişe-i endîşeñi der-kâr kıl Sâlik

Budur âyîn-i devrân hâk iken kân olmamız vardır

**g. 80**

*Mef 'û lü Fâ 'i lâ tü Me fâ 'i lü Fâ 'i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Bir dilberin ki pençe-i izârı zür olur  
Elbette kâdr-ı 'âşık-ı ğam-hâri hür olur  
  
Kays-ı dile bu bâdiye-yi şür-ı vaḥsetiñ  
Yer yer çerâğ-ı lâle-yi küh-sârı sūr olur  
  
Eyler kelîmi nefḥa-i fûrûş cemâl-i yâr  
Şevk-i diliñ ki külbe-i 'aṭṭârı tūr olur  
  
Redd ü kabûle gülşen-i vaḥdetde yoğ medâr  
Kim cûybâr-ı şebnem ü ezhârı hür olur
5. Da'vâ-yı 'iffet etse de olma rübüdesi  
Dehriñ inanma şâhid-i bâzârı zür olur  
  
Tevsîfine firîfte olduğça 'âlemiñ  
İncâz-ı va'd-ı vuşlat-ı dildârı dūr olur

Sā-pāş-ı Sālikā ki şütür-murg-ı hāmeniñ  
Bu meşķ-i sūz-ı nuţķla minķarı ķor olur

g. 81

*Mef 'ū lū Fā 'ı lā tū Me fā 'ı lū Fā 'ı lūn*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Te'şīr-i sūz-ı āhdan ol māh hastedir  
Āha taħammūl eyleyemez āh hastedir

Destine vermek āyine hayretķeş olmasın  
Gördükķe ķeşm-i mestini her gāh hastedir

Olma o şūħa sen daħi ey dil şudā<sup>c</sup>-i ser  
Nāz u niyāzdan eder ikrāh hastedir

Bīmār-ı ķeşmi bā'ış-i āşūb-ı dehr olup  
Düşdü sipāhe ğulgule k'ol şāh hastedir

5. Sālik cihānı eyledi mātem-serā-yı ğam

[111/a] Te'şīr-i sūz-ı āhdan ol māh hastedir

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿlūn)*

...--(-...)/...--/...--/...--(-...)

1. Sīne kim peyk-i hayāl-i gam-ı cānān yoludur

Reh-güzār eylese ol hañçer-i berrān yoludur

Sāha-i maqşadıñ ey āb ile pāy-ı hāhiş

Cilve-gāh eyler ise tevsen-i hırmān yoludur

Zülfünüñ bir ucu zend āb-ı leb-i laʿle çıkar

Zulümāt olsa n'ola hıızr-ı dil ü cān yoludur

Hañçeriñ uğramadan aña güzār eyler mi

Kişver-i sīnemiziñ çāk-ı girībān yoludur

5. Çok olur keşmekeş-i şūr-ı zihām-ı ʿuşşāk

Ser-i gūyuñ seniñ ey şāh ki dīvān yoludur

ʿĀzim-i kişver-i maqşūda ne hācet rehber

İhtiyār-ı reh-i tecrīd ki āsān yoludur

Mār-ı hāmemle revā olsa muṭalsam Sālik

Reh-i eşʿariña gencīne-i ʿirfān yoludur

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Ne dilde t̄āb ne çeşm-i emelde h̄ābım var

Huruř-ı lücce-i řevkiñle ıztırābım var

Cihān olursa birer şem' -i h̄üsne pervāne

Benim de devr-i felekde bir āfitābım var

Geçer kalem-rev-i ma' müre-yi dile h̄ükmüm

Cenāb-ı p̄ir-i h̄arābāta intisābım var

Zemīne neş'e-i meysiz kadem nihād olmam

O deñlü ark-ı irk-i beterrādan ictinābım var

5. řorursa bā' iř-i meftūn-ı h̄üsni olduęumu

Benim o ęone lebe bir güzel cevābım var

' Aceb mi d̄üşmese tesbīh elimden ey řūfī

Benim ol afet ile başka bir h̄isābım var

Henūz mest-i mey-i ruřsat olmadım Sālik

O řūlha ' arz-ı niyāz etmege h̄icābım var

g. 84

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Ne şūr-engīzdir hūsnūñ ki kārı sıhr-i fenlikdir

Haṭ-ı nevre kenār-ı âteş-i rüyîñ çemenlikdir

O Hindū hāli kim âteş-perest-i hūsn eder dehri

Esir-i şu'le-i ruhsār eden hep cümle neylikdir

Uşandım güft-gūy-ı kahr u luṭf-ı çeşm-i hasteden

Birāz müddet o sīm-endāmla kaçdım derinlikdir

Cihānda bulmadım bir kâbil-i kesb-i şafā meclis

Yine bu huşk-sāl-i neşvede meyhāne şenlikdir

[111/b] 5. Ğaraż Bürkâne 'arz-ı tîşe-i endîşe kılmağdır

Bu meydān-ı mecāzı fi'l-ḥakiqa kūhkenlikdir

Eder peymānemi işkeste tūrmaz 'ahd u peymāne

O bedmest-i gurūr كهورى hep hāṭır-ı şikenlikdir

Ğazel tanziri gücdür şive-i ṭab'-ı Necibāya

Ne pür-gū olduñ ey Sālik hep lāfezenlikdir

g. 85

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Kayd-ı melâle hâtır-ı 'uşşâk bestedir

Erbâb-ı kayda vâdi-yi ıtlâk bestedir

Dildir medâr-ı râbıta-i çarh-ı hâdişât

Şirâze-i dile bu nüh evrâk bestedir

Hall tılısım-ı künc-i emeldir ğınâ-yı kalb

Dest-i harîşe dahme-i erzâk bestedir

Kâbil degil güsiste-i dest-i nüķüz ola

Gülmîh-i şıdka rişte-i evşâk bestedir

5. Dest-i kaderden ola meger fetḥ-ı bâb-ı feyz

Sâlik der-i hazâne-i âfâk bestedir

g. 86

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Dil kim nücum-ı dâğ- hevesle feleklenir

Āmed-şüd-i sürüş-ı ğamiñla meleklenir



Rūz-ı ‘amūd-ı āhım ile pür ʔanīn olup  
Nūh kāse-i sipihr-i ser-ā-ser dereklenir

Etmez karār-ı lāne-i ʔadd-i ʔamidede  
ʦurmaz ‘uʔāb-ı nāvek-i āhım yeleklenir

Gehvāre-i cemālden azl etse de ʔata  
Āġūş-ı dāye-i nazarımda bebeklenir

5. ‘Īlān-ı nāle ʔıl ser-i kūyında Sālikā  
ʦışn-ı cemāli nevbet-i āh ile beklenir

**g. 87**

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Ğayrıñ ricā-yı vaşlın o meh guş edip yatar  
Külbe ol āhu şive-i ʔargūş edip yatar

Bīhūde şanma ‘āşıʔa ʔamyāze-i vişāl  
Her şeb ʔayāl-i yāri der-āġūş edip yatar

Rindāne pāydār ola mı tövbe-i naşūh  
ʦumlar firāz-ı mey-gedede cūş edip yatar

Reşk eylerim o rind-i siyeh-meste kim müdām  
‘Ālemde ref’-i gā’ile-i hūş edip yatar

5. Gühvāre-i cemāle tezelzülde gelse de <sup>92</sup>  
Ol tıfl-ı nāz-ı nālemizi gūş edip yatar

[112/a] Bīmār-ı hayret olsa da endīşe Sālik  
Dūş-ı suṭūrı cümle siyeh-pūş edip yatar

**g. 88**

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘i lün*

*. . . - / . . . - / . . . - / . . -*

1. Olan mażık-ı hevesde mekīn mekān ister  
Gürūh-ı zümre-yi mesned-nişīn nişān ister  
  
Ricā-yı vaşlda ‘āşık ḥaṭ ‘ızāra baqar  
Ḥadeng-i gānzeden olmaz emīn emān ister  
  
Sitārem olmadı sensiz şeref-nümā-yı vişāl  
Olan felāket-i hicre qarīn kırān ister

---

<sup>92</sup> 5/1 Gühvāre-: Kühvāre-

Muṣāf-ı leşker-i sāmāne ebruvānıñdan  
Olup sipāh-ı müjeñ der kemīn kemān ister

5. Bedihe gūyluguñ Sālikā degil mevķūt  
Egerçi bu ğazel-i nev-zemīn zemān ister

**g. 89**

*Me fā 'ī lūn Me fā 'ī lūn Me fā 'ī lūn Me fā 'ī lūn*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Ğatıñ yād eyleyen efsāne-i tūl-ı emel söyler  
Dehānıñ vaşf eden bīhūde efsūn u meşel söyler  
  
Ğayāl-i mū-şikāfin anladım bārīk-i fehmānıñ  
Sözüm yoķ nūkte-i mūy-ı miyānıñ bī-bedel söyler  
  
Verir Ğāb-ı kesel efsāne-gūy-ı kışşa-i zūlfūñ  
O kim Ğunyāger-i evşāf-ı Ğüsnüñdür güzel söyler  
  
Kesād-ı Ğatı ile kālā fūrūş-ı Ğüsn olan gūyā  
Sited-gāh-ı fenāda naķd-ı esrār-ı ezel söyler
5. Göñül bir şūĞ-ı yek-tā-şeyniñ oldu Sālik-i 'aşķı  
Levendāne güzer-gāh-ı muĞabbetde ğazel söyler

g. 90

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. ---/ . ---/ . ---/ . ---

1. Tutaşmak geşti-gir-i 'aşk ile çok pehlevānlıktır  
Beni pes-mānde-i 'acz eyleyen hep nā-tüvānlıktır

O serv-i naḥvetiñ meyl-i kenār eyler havāsıyla  
Fedā-yı sīnemiz dāğ-ı hevesle gül-sitānlıktır

Ser-i kūyunda bihūde degildir nāle-i 'uşşāk  
Ġaraż bir genc-i ḥüsne 'ālem içre pās-pānlıktır<sup>93</sup>

Olur 'uḳde-güşā elbette birgün nāḥun-ı tevfiḳ  
Bu dest-vār-ı ḡamiñ encām-ı kārı şādmānlıktır

5. Ney-i ḥāmemele oldum nağme-perdāz-ı süḥan Sālik  
Firāz-ı maḥfil-i ma'nada kārım na't-ḥānlıktır

<sup>93</sup> 3/2 – pās-pānlıktır: - pās-bānlıktır

g. 91

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. Seniñ ki murğ hıred-i kemterin şikarıñdır  
Gönül rübüde-i bāzū-yı iktidarıñdır

[112/b] İnān-ı naḥvetin elden bıraḫdı mihrū-yān  
Semend-i nāzile meydān o şehsüväriñdir

Ḥarābe-i dilim ābād kıl ḫad ü meskle  
Nigāh-ı şevḫ yeter vaḫf-ı intizāriñdir

Ne ḫūd pesend olur ol 'āşık-ı naḫar-perdāz  
Sirişk-i çeşmi ki gülgüne-i 'izāriñdir

5. Benim gibi niçe meftūn-ı ḫüsni var Sālik  
Hemān seniñ degil ol gonçe leb hezāriñdir

Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. 'İzārîñ perde-püş olduqça dil ref'-i telâş eyler  
Rızâ-yı vuşlatîñ mazmûn-ı haţtıñdan tirâş eyler  
  
Ten-i sîmâ be-gûnünden eşer-yâb eyler 'uşşâkı  
Telâş-ı vaşlıñım cismi qarîn-i irti'âş eyler  
  
Eder çâk-ı girîbân nâme-veş yek-ħarf-i bî-câdan  
Muraħħaşdır gönül esrâr-ı remz-i 'aşkı fâş eyler  
  
Olur tâ şubħ-ı maħşer neş'e-yâb-ı devlet-i bîdâr  
O kim rü'yâda bânû-yı ħayâlîñ hem-firâş eyler
5. Serencâm-ı kederden kesb-i şevk eyler o dâna kim  
Edâ-yı merħabâdan fehm-i remz-i devr bâş eyler  
  
Kafesde murğ-ı kayd-ı dânededen azâd iken bilmem  
Nice mihmân-ı eyvân-ı rızâ fikr-i ma'âş eyler  
  
Olursa Sâlikâ peymûde-i endâze-i taħsîn  
Ĥayâlim bender-i 'irfâna 'arz-ı nev kumâş eyler

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Firâkıyla nesîm-i dūd-ı âhım sâmdır sîmdir  
O hūnı meşrebe girdâb-ı ekşim dâmdır dâmdır  
  
Der âgüş eyler zehir şeb hayâlin şayd edip ahur  
Ol ahū bezmimizden çünkü bi-arâmdır remdir  
  
Kılıp mâhı karin-i naqş-ı bâr-ı minnet-i hūrşîd  
O kim bigâneden hâhiş-güzâr-ı kâmdır kemdir  
  
Olur serv-i niyâz-ı istikâmet şâh-ı istignâ  
Nihâl hareşînim nevbâve-hîz-i hâmdır hamdır
5. Dil-i vahdet-serâyım eyleyen peygüle-i keşret  
Pey-â-pey Sâlikâ âlâyiş-i ilhâmdır hemdir  
  
Yem-i tab<sup>c</sup>-ı halefdır perver-i şekâhdır 'icâz  
Aña nisbetle nazm-ı katre-i kem-nâmdır nemdir

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Tarîk-i aşka dili şevk-i reh-nümâ yürüdür

O bî-mecâli bağal-gîri-i aşâ yürüdür

[113/a] Eder celâ-yı vaţan fikr-i âsitâniñ eden

Ki gâhı câzibe-i şevk-i kehrübâ yürüdür

Olup dili tarab-ı bezm-i tâziyâne-i şevk

Müdâm kâfilemiz nağme-i derâ yürüdür

Sipihri muţtarib eyler efgân-ı şebgîrim

Ĥurüş-ı seyl-i sirişkim şad âsiya yürüdür

5. Karîn-i şûriş-i haţ olsa mülk-i ĥüsni daĥi

Ĥalem-rev-i dili ĥükmîn o pādşâh yürüdür

Ĥayâli ol şehiñ evreng zîb-i sînem olup

Züyûf dâğ gibi naĥd-ı yek-hâ yürüdür

Müsâ'id olmayacak bād-ı şürta-i tevfiĥ

Sefine-i emelim şanma nâ-ĥudâ yürüdür



Fütur gelse dağı cünbiş-i dile Sâlik  
Semend-i şab‘ımı mühimin aşdıķā yürüdür

Cenâb-ı dâniş olup dest-gîr-i şıfl-ı hayâl  
Kenâr-ı kûçe-yi idrâke cā-be-cā yürüdür

10. Ğamûş-ı ‘acz edip ‘âlemde sihr-i güyâni  
‘Aşa-yı Ğâmeyi hem şekil ejdehâ yürüdür

Cihâni şifte-i incizâb nâmı kılıp  
Füsûn-ı nuşkla çün Ğurfe-i sebâ yürüdür

**g. 95**

*Fe ‘i lâ tün (Fâ ‘i lâ tün) Fe ‘i lâ tün Fe ‘i lâ tün Fe ‘i lün (Fâ ‘ lün)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Dilde bilmem yem-i ‘aşkıñ yine şufânı mı var  
Ğâtır-ı teb-zedeniñ Ğâlet-i buşrânı mı var

Ne kadar olsa cefâ pîşe o meh-rûdan dil  
Ğaş‘-ı ser rişte-i şevķ etmege imkânı mı var

Sen hemān kāle-yi fūrūş nıgeh ol ‘uşşākıñ<sup>94</sup>

Nağd-ı cānın saña bezl etmemeye cān mı var

Dest-i luţfuñ meger imdād ede ben bīmārıñ

Dil-i mecrūha ‘ilāc etmege dermānı mı var

5. Dil-i dem-beste gibi ol nıgeh-i cādūnıñ

Sālikā kūçe-i hayretde ğazel-ĥānı mı var

**g. 96**

*Mef ‘ū lü Fā ‘ı lā tü Me fā ‘ı lü Fā ‘ı lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Ol kec-küleĥ ki zülf-i girih-gır-i gösterir

Divāne-gān-ı ‘aşkına zincİR gösterir

Çarĥıñ ĥapılma şıve-i ebleĥ-firİbine

Dest-i cefā-yı gāhi baĥal-gİR gösterir

Āgeh-dilān şıve-i bāzİçe-i umūr

TedbİRi bāz-beste-i taĥdİR gösterir

---

<sup>94</sup> 3/1 Kāle-i nāzımı ‘arz eyle şehā ‘uşşākıñ :Nağd-ı cānın saña bezl etmemeye cān mı var

[113/b] Çıkdı şikāra seyr idiñ ol şeh-süvār mı  
Fitrāk-ı naḥvetinde ne naḥcīr gösterir

5. Ol kav̄s-ı ebruvān kim ola ‘iṣve-rīz-i nāz  
‘Uṣṣāka sīnesin hedef-i tīr gösterir

Ḥamyāze-rīz ḥasret olup kām̄et-i dü-tā  
Peykān-ı āh kuvvet-i te’sīr gösterir

Biner ḥayāl-i kūçe-i ḥātırdā Sālikā  
Yārān nazma ṣīve-i tanzīr gösterir

**g. 97**

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘lūn)*

. . . - - ( - . . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Şöyle mest-i bāde-i şevķım ki ğam bilmem nedir  
Sāde levḥim naķṣ-ı timsāl-i elem bilmem nedir

Mekteb-i imkāndan oldum çün sebaķ-ḥān-ı ḥudūṣ  
Sedd-i menşūr-ı ezel rāz-ı kadem bilmem nedir

Gerçi oldum levḥa-i zīb maḥv u işbāt-ı ḥayāl  
İmtiyāz-ı nīk ü bed lā vü ne‘am bilmem nedir

Olmuşum yek-reng-i bîn-i müdde‘â-yı küfr ü dîn  
‘Âlem-i ıtlâkda deyr ü harem bilmem nedir

5. Cür‘a-i nüş fazla-i cām u cūd oldum henüz  
Neş’e-i düşîne-i bezm-i ‘adem bilmem nedir

Olamaz rehyâb-ı güş-ı rağbetim harf-ı ümîd  
Nağme-i sāmân-rübâ-yı medh ü zemm bilmem nedir

Cadde-i taḥkîkden olmam remîde Sâlikâ  
İltizam-ı tarḥ-ı şî‘r-i mültezim bilmem nedir

**g. 98**

*Fe ‘i lâ tün (Fâ ‘i lâ tün) Fe ‘i lâ tün Fe ‘i lâ tün Fe ‘i lün (Fâ ‘lün)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Muşhaf-ı rüyına bak Āyet-i Raḥman oḡunur  
Ḥatt-ı la‘le nazar et Sûre-i Loḡmân oḡunur

Sebaḡ-âmûz-ı dil ol ba‘d-ezîn ey pîr-i ḡired  
Mekteb-i rağbete gel subḡa-i şıbyân oḡunur

Şafḡa-i rüyına baḡdıkça Züleyḡa-yı ḡayâl  
Lâcerem menkıbe-i Yûsuf-ı Ken‘ân oḡunur

Ser-i k yunda g n l n le eder zann etme  
Maħfil-i c mi -i ibr rda Kur'an o unur

5. G ş et ey dil selef-i  aşkdan olsun ħaberi   
Meclis-i Ő h-1 muħabbetde ne d v n o unur

 Ayni  c m ile ba  ħa t-1  iz r-1 y re  
Ne  iy n berg-i g l  zre ħa t-1 reyħ n o unur

Degil  Ő b-1 ħa ı girye res -y1  uŐŐ k  
S lik  def -i zaħ m-1 dile ferm n o unur

**g. 99**

[114/a]

*Me f    l n Me f    l n Me f    l n Me f    l n*

1. Ğaz l-i  eŐmi kim g retger-i fikr-i Ğaz lidir  
Fus n-1 Şirket-i ħ l raħneden gayr-i ħ l dir

Ĥaz z-i ħ hiŐe etmez tenezz l evc-i naħvetden  
Hev d r n ser   k dd-i y ri  k dri   lidir

Olur sevd -ger-i d d u sit d-1 Şevk-i istign   
Cem li  ger i t r c-1 dil eyler bir cel lidir

Nigāhım tīregī-yi hayret etdi hayre-i vaḥdet  
Şu‘ā-yı mehr-rūzum pertev-i māh-ı leyālidir

5. Riyāz-ı nazma naḳl-i feyz eder ḥavz-ı devātımdan  
Ḳalem kim Sālikā mizāb-ı sedd-i lāyezālidir

**g. 100**

*Fā ‘i lā tūn Fā ‘i lā tūn Fā ‘i lā tūn Fā ‘i lūn*

. - / - . - / - . - / - . -

1. Gird-i la‘liñde ne dem kim ḥaṭ-ı müşg-āsā biter  
Şan leb-i cūy-ı şafāda sūnbül-i būyā biter

Her kaçan dāmen-feşān ‘arz-ı ḥırām etse o şūḥ  
Sebze-i bīgāne-veş şad pençe-i kübrā biter

Şöyle şūret-gīrdir şevk-i ruḥuñ çeşmimde kim  
Her ser-i ḥār-ı müjemden bir gül-i ra‘na biter

Olalı dil şerḥe cūy-ı nāvek-i müjgān-ı yār  
Toḥm-rīz-i süsen olsam lāle-i ḥamrā biter

5. Sāgar-ı çeşmiñ beni şöyle siyeh-mest etdi kim  
Dürd-i cur‘am düşse ḥāke nergis-i şehlā biter

Şevk-i vaşf-ı ‘arızınla hāme-i māni-nijād  
Eylese divāre taşvīr gül-i ra‘na biter

‘Avni-yi sihr āferīne peyrev olsam Sālikā  
Şāhsār-ı hāmeden nev-bāve-i ma‘nā biter

Ol ki zīr-i sāye-yi luṭfunda oldukça mekīn  
Kūşe-yi ṭarf-ı külāhımdan bir ‘Ankā biter

Ḥande etdikçe gül-i iḳbāli olsun dāimā  
Eşk-i ḥāsedle riyāz-ı devleti şādā biter

**g. 101**

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . - -

1. Aña dilān-ı zemāneyi ‘izār buldular  
İḳbālini numūne-i idbār buldular

Germ ülfet-i ğam olmaña pervānegān-ı şevk  
Ol şem‘i zīb-i meclis-i aġyār buldular

Olmaz ferāġat ehli şeref-cūy-ı ‘itibār  
Kālā-yı faḥri dūş-ı dile yār buldular

Şandūk-ı dilde kâle-yi rāzım nihān iken  
Āhır zemāne zīver-i bāzār buldular

[114/b] 5. Yārān sefīne-i sūhanım baħr-ı ‘aşqda  
Sālik şadef-çe-i dūr-i şhvār buldular

g. 102

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Hübānıñ ol ki mā’il-i haṭṭ āverisidir  
Vaḳtiñ mişāl-i bü’l-ḥasen-i eş‘arīsidir  
  
Neyler ṭarāvet-i digeri bāğ-ı ḥüsn-i yār  
Hüy-gerde berg-i ‘arızı verd-ṭarabīsidir  
  
Meyden qarīn-i şebnem olur gonçe-i femi  
Güyā ki la’l-i zīver-i engüşterīsidir  
  
Ol Yūsuf-ı bahā kimi ‘arz-ı cemāl eder  
Sevdā-girān-ı sevḳ-i cihān müşterīsidir
5. Ma‘şūḳ olur mu dāire-yi ‘aşqdan nihān  
Leylā ki şīşe-i dil-i Ḳaysıñ perīsidir



Nâdir cihânda perde-keş-i revzen-i ‘afâf  
Gülmîh-bend-i fırsat olan ekserîsidir

Olduñ şeker-fürüş-ı sühan Sâlikâ meger  
Hâmen bu mevsimiñ kaşab-ı sükkerisidir

**g. 103**

*Me fâ ‘i lün Fe ‘i lâ tün Me fâ ‘i lün Fe ‘i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Demem bu hirmen-i ‘âlemde pâk kendimdir

Henüz ser-zede-i genc-i hâk kendimdir

Cihâni eyledi dihkân-ı çarh-ı seyr-i ümîd

Bu keşt-i gamda hemân sîne-çâk kendimdir

Beni o dâne-i hâl etdi devr-i bezmiñden

Müdâm o hasret ile süz-nâk kendimdir

Dirîg-i kesb-nümâ eyledikçe bed-kârân

Bu âsiyâ-yı felekde helâk kendimdir

5. Rübudeyim bir alâ-yı murğ-ı hüsne ey Sâlik

Esîr-i keşmekeş-i iştirâk kendimdir

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. Hazer kim dūd-ı dilim niçe dūdmānı yaqar

Şafaq degil 'ulüv-i āhım āsumānı yaqar

O deñlü cūş u ħurūş üzere sürĥi-yi gül

Mişāl-i āteş-i seyyāle gülsitānı yaqar

Nedir bu mertebe sūz u güdāzıñ ey bülbül

Şakın ki şu'le-i avāzıñ aşiyānı yaqar

'Aceb mi kevkeb-i bahtımda iĥtirāq olsa

Sitāre-i şerer-i āhım aĥterānı yaqar

5. Kılıp mücāhede ğonce lebāni teşĥire

'Aceb ki şeyĥimiz efsün okur lebāni yaqar

[115/a] O sīm-i sīne olur perde-sūz-ı şabr-ı derün

Mişāl-i pertev-i mehtāb kim ketānı yaqar

Cihānda şā'ika-i inkisār dil-i efsūs

Teşādüf eylediği şāĥ-ı dilsitānı yaqar

Şuâ‘-i mihr-i teveccüh mişâl-i pertev-sûz

Muķâbil oldığı ecsâm-ı sifle kâni yaķar

Ol âteşin ruķı vaşf eyledikçe ey Sâlik

Kemîn şerâresi endişemiñ cihânı yaķar

**g. 105**

*Mef ‘û lü Fâ ‘i lâ tü Me fâ ‘i lü Fâ ‘i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Ol tîz-i ğamze kim ħam-ı ebrû ķasîsîdir

Zih-ĝîr-i beste-i nigeħ-i nergisisîdir

Ol neş‘eler müktesib-i bezm-i yâr idi

‘Ahd-ı ķadîmdir ki diliñ müntesîsîdir

Etmez felekde ħil‘at-ı şâhâne iltifât

Ol kim ķabâ-yı ‘âfiyetiñ müktesîsîdir

Telfîķ-i çâr-ı mezheb-i erbâb-ı ictihâd

Deħriñ mülâyim-i melel-i ħâmesîsîdir

5. Sâlik sühanda şîve-yi ħüsn-i edâ gözet

Ĥân-ı belâĝatiñ nemeki fârisîsîdir

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. Dil oldu küşte-i pāy-ı taleb kimiñ suçu var  
Ser oldu kūy-ı feđā-yı ta'ab kimiñ suçu var  
  
Derūne kār-gir olduğça cezbe-i hūsnūñ  
Ricā-yı vaşlda bilsem 'aceb kimiñ suçu var  
  
Nigāh-ı mestiñ olup fitne-ħız kişver-i dil  
Bu iħtilāle sen olduñ sebep kimiñ suçu var  
  
Ĥaṭıñla ġaret-i cem'ıyyet-i ĥayālim edip  
Beni sen eylediñ āşūfte hep kimiñ suçu var
5. Ġınā verir dile semt-i digerden ey Sālik  
Budur nümāyiş-i ĥāk-i Ĥaleb kimiñ suçu var

g. 107

*Mef 'u lü Me fâ 'i lü Me fâ î lü Fe 'u lün*

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Murğ-ı kafese kayd-ı per ü bâl-i belâdır

Şûfî saña hep kâkum u sincâb cibâdır

Vâbeste-i ferdâ ise de mużtarib olmam

Her va'de-i meşrûţaya encâz-ı cezâdır

Bir çâre mi var def'-i ħumâr-ı gama ey dil

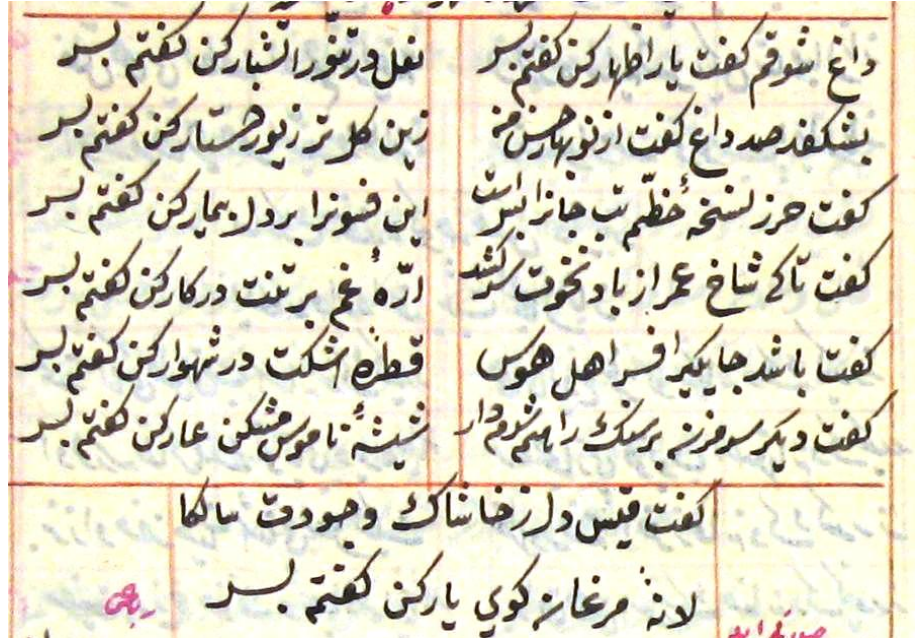
Ehl-i kedere gerçi mi şâf-ı şafâdır

Pervâz edemez 'âlem-i ıtlâķda zâhid

Dâm-ı ħatar-ı ħâtır-ı ħûd rây-ı riyâdır

[115/b] 5. Min-ba'd saña bedreķa-i nehc-i selâmet

Ey Sâlik gümkerde-i şehrâh-ı rehâdır



r. 10

Mevvâc-ı şalât ile ey dil-i iħrâz

Pervâsız olur mu evc-i şıdqla pervâz

Bir kez ‘ameliñ nemâsı heft oldıgını

Erbâb-ı ħulûşa ‘arz eder zâ’i namâz

Harfîl-Zâ'i

g. 108

*Mef 'û lü Fâ 'î lā tü Me fâ 'î lü Fâ 'î lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . - -

1. Hürşid eder mi girye-i şebnemden ihtirâz  
Bilem o şem'î hüsnüm eder nemden ihtirâz  
  
Etmez felekde güş-zed-i nağme-i ferâğ<sup>95</sup>  
İfrâṭ-ı medḥ ü zemzeme-i zemden ihtirâz  
  
Bir cür'a meyl-i şâh-ı serîr-i sürûr olan<sup>96</sup>  
Eyler mi şûr-ı ma'reke-i gamdan ihtirâz  
  
Etmez o gamzeler dil-i dem-besteden hazer  
Erbâb-ı râz eylemez ebkemden ihtirâz
5. 'Arz-ı suṭûr-ı nazm kıl aḡyâre Sâlikâ  
Leng eylemez mi cilve-i süllemden ihtirâz

---

<sup>95</sup> 2/1 –güş-zed-: güş-zen-

<sup>96</sup> 3/1 –sürûr-: - neşât-

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Meşq-i harām edip yine bir nev-nihāl-i nāz

‘Uşşāka kıldı ‘arz-ı şükūh-ı cemāl-i nāz

Hayfā o şāh-ı hüsne ma‘mūre-i şekīb

Oldu qarīn-i tefriqa-i iḥtilāl-i nāz

[116/a] Ey dil şitāb-ı bādiye-i şevk-i tāb ki

Olmaz esīr-i dām-ı heves ol gāzāl-i nāz<sup>97</sup>

Ol āftāb cilve-ger evc hüsne ebkemini

Qılmaz kūsūf-ı ḥattı qarīn-i vebāl-i nāz

5. Zıll-ı hümā-yı luḫfuna olmam firīfte

Farqımda sāye-güster iken şāhbāl-i nāz

Oldum fütāde kaşr-ı ümīd-i vişālden

Bir şehsüvār-ı hüsne olup pāymāl-i nāz

<sup>97</sup> 3/2 – heves-: - nige-



Sâlik sühanda küçe-i hüsn-i edâ yeter  
Ebkâr-ı vârid etme beytü'l-ḥicâl-i nâz

g. 110

*Me fâ 'i lün Fe 'i lâ tün Me fâ 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. Kemend-i âhı tıtop âsmâne dek gideriz  
Hümâ-yı evc-i ğamız lâ-mekâne dek gideriz  
  
Olursa ḥâk-i rehiñ tütüyâ-yı dîde-i cân  
Reh-i Ḥicâzı koyup İşfahâna dek gideriz  
  
Biziz o ḥızır-ı ḥayât aşinâ-yı la'î-i lebiñ  
Zuhûr-ı fitne-i aḥır zamâne dek gideriz  
  
Mażık-ı berzaḥ-ı ḥavf u recâdan ey zâhid  
Burâk-ı himmeti sürsüñ cinâne dek gideriz
5. Serîr-i mey-gede der mesned-i şafâ Sâlik  
Ümîd-i şevkle ol âsitâne dek gideriz

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Tāyy-i rāh-ı şevk olur mu āh-ı āteş-zādesiz  
Keşti-yi baħr-ı fenā sāhil-res olmaz bādesiz

Ġonce-i dil ħande eyler nüşa-i tevfiķle  
‘Uķdemiz bulmaz güşāyiş nāħun-ı imdādsız

Ĥār-ı dāmen-gİR olur etdikçe gül-geşt-i ħemen  
Olmaz ey dil kimse gülċİN emel-i ħussādsız

Medd-i enfās-ı cihān oldu sūtūn-ı āsumān  
Çetr olur mu taķviyet-gir-i kıyām evtādsız

5. Eylerim tıfl-ı dilim sevķ-i debistān-ı heves  
Sālikā ķāʿil midir kesb-i hūner üstādsız

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . - -

1. 'Alāḳa-i niḡeh-i mehveṣāne muḥtācız

Ḥazāne-i emelimiz pāsbāne muḥtācız

Şikenc-i ṭurra-i dildāri iḥtiyār etdik

Remīde murḡ gibi āşiyāne muḥtācız

Niṣāne-cūy-ı vuşūl-ı ḥadeng-i kām-ı diliz

Bu şayd-ı kühde o ḳāşı kemāne muḥtācız

[116/b] Bu ana dek daḡi ḥırmān-güzīn-i āmāliz

Ḥuşūl-ı ḡāhişe ḡayli zemāne muḥtācız

5. Sibāḳ-ı 'arşa-i ma'nāda Sālikā min-ba'd

Semend-i ḡāmeve 'aṭf-ı 'ināne muḥtācız

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Demem naqş şuver-i mir'at-ı dilde cāy-gir olmaz  
Hemān harf-i meserret zīver-i levḥ-i zamīr olmaz  
  
Liḳā-yı zerd olur erbāb-ı 'aşka māye-yi şervet  
Cihānda mālik-i iksīr-i istiḡnā fakīr olmaz  
  
Ma'il-i vaşlden im'ān ile kesb-i yakīn etdim  
Çeken pehlūsüne bir nev-civān-ı ḥüsnü pīr olmaz  
  
Ne deñlü ra'd-ı āhım na'ra-ḥīz-i nefḥ-i şavr olsa  
O mest-i ḥāb-ı naḥvet nāliš-i dilden ḥabīr olmaz
5. Çerā gāh-ı ḥayālimdir medār-ı feyz ey Sālik  
Ki her bir āhu-yı ta'birde müşk-i 'abīr olmaz

g. 114

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

..-- (-..-)/...-/.-.-/..-- (-..-)

1. Dile bir dāğ-ı muḥabbetle ḵanaʿat gelmez

Bir gül-i sūrḥle gülzāra ṭarāvet gelmez

Cesed-i vaşl olmayacak reh-güzer pāy-ı heves

Cünbiş-i tevsen-i ibrāme cesāret gelmez

Urma dendān-ı ṭamaʿ bār-ı ümīde şanma

Dehen-i ḥasrete engüşt-i nedāmet gelmez

Cā-be-cā mahv-ı ğubār-ı dil-i ğayr etdikçe

Nice mirʿat-ı dile jeng-i küdüret gelmez

5. Sālikā rastdır eşʿarımı keç görse ḥasūd

Çeşm-i şehlāy ile maʿnāya seḵāmet gelmez

r. 11

Żāyiʿdir o dem kʿolmaya maḥsūb-ı kıyās

Ola meger āmed şüdi maşrūf-ı sipās

Bār-āver-i kām olur mu kaç'ı etdikçe

Şâh-ı emeli erre-i sin-i enfās

Harfū'l-Sin

g. 115

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Leb-i ümmîd iken būs-ı dehân-ı yârdan me'yūs

Degil dest-i niyâzım dâmen-i dildârdan me'yūs

Hücûm-ı rağbet etmez kâle-yi ârâmımı târâc

Benim bu dehrde sūd u zebân-ı kârdan me'yūs

Etibbâ-yı zemân rencûr-ı hayretdir müdâvâdan

Mesîhâdır 'ilâc-ı hâtır-ı bîmârdan me'yūs

[117/a] Olur mu sed reh-i baht-ı siyeh erbâb-ı hâcâte

K'olur hâhiş-güzâr-ı yâr olan âgyârdan me'yūs

5. Dirîğa kâbil-i şüret o gül mir'at-ı idrâkim

Olup tûfî-yi hâmem Sâlikâ güftârdan me'yūs

g. 116

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( . . . - ) / . . . - / . . . - / . . . - ( . . . - )

1. Çeşm-i leylī dīv her laḥza ğazel-ḥān idi Qays

Pertev-i bāşıra-i çeşm-i ğazālān idi Qays

Olsa her tār-ı niĝeh māniʿ-i ıtlāḳ n'ola

Zülf-i cānāne ile silsile cünbān idi Qays

Olmayıp şifte-i zıll-i hümā-yı iḳbāl

Efser-i efrūḥte-i lāne-i mürĝān idi Qays

Kesb-i şevḳ eyleyerek sāĝar-ı ḥūn-ı dilden

Fāʿiz-i vuşlat-ı germiyyet-i hicrān idi Qays

5. Vāye-dār-ı cihet-i ʿaşḳım olup ey Sālik

Ol zemān fenn-i cünūnumla sebaḳ-ḥān idi Qays

r. 12

Ey dil nice bir fikr-i taʿayyüşde telāş

Şükrāna ki ḳıl vesile-i vusuʿ-ı maʿāş

Matlūbuñ iken t̄aleb eder ni‘meti hamd

Kim etdi ‘atā-yı şın-ı şükr-i ‘atāş

Harfū‘l-Şin

g. 117

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Bildim me‘al-i vuşlatı hicr-i nihān imiş  
Cānān dedikleri h̄atır-ı mülk-i cān imiş  
  
Hırmān h̄itām-ı kām idüğün şimdi añladım  
Dil-h̄āhım üzre neyl-i emel bir zemān imiş  
  
Güçdür muķāvemmet-i sitem rūzgār ile  
Merd-i dilir-i ğam t̄otalım ķahramān imiş  
  
Şimdi kesādi mevsimidir gerçi bir zemān  
Dād u sitād-ı sevķ-i heves rāygān imiş
5. Meşķ-i sükūt eder ķalemim şimdi Sālīkā  
Bir dem yegāne nātıķa senc-i beyān imiş



g. 118

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Sebük-dilân-ı şafâ 'azm-ı bâğ ederlermiş

Şitâb edip heves-i bâğ u râğ ederlermiş

O şâha 'arz-ı gül-i hasret eyleyip 'uşşâk

Fezâ-yı sînelerin dâğdâğ ederlermiş

Bürehne-gân-ı fenâ büriyâ-yı tecrîdi

Ridâ-yı hil'at-ı düş-ı ferâğ ederlermiş

[117/b] Füsürde şem'î dilin zinde eyleyip evvel

Hezâr merde dilânı çerâğ ederlermiş

5. Sürüd-ı şevk yine nağme-gîrdir Sâlik

Ne gam ki bülbüle tercih zâğ ederlermiş

r. 13

Her şaşıyla âmîz-i şeh oldukça harîş

Erbâb-ı vefâya ile veddüñ taşşîş

Ünsiyet-i aḥbābdan etme a‘rāz

Yek şad-ı şudūr ile naḳī oldu naḳīş

### Ḥarfü'l-Şad

#### g. 119

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . . - ( - - )

1. Nʔola tārāc-ı aḥzāne olmasa gülzār-ı ḥulūş

Zīb-i ser-şīşe-i endīşedir ezhār-ı ḥulūş

Lücce-peymā-yı ḥaḳīḳat olana kāfīdir

Zīb-i iklīl-i şeref gevher-i şevvār-ı ḥulūş

Teng ederse yeridir dāʾire-yi idrāke

Merkez-i şevḳ-i dilim gerdiş-i per-gār-ı ḥulūş

Olamaz rŭy-ı riyā maşrıḳ-ı feyż olmuş iken

Cebhe-i dilde ʿayān pertev-i envār-ı ḥulūş

5. Güher dizip silk-i niżāma Sālīk

Dest-i aḥbābıña şun sübhā-i ezkār-ı ḥulūş

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Ey olan teşne-dil-i māʿ-<sup>2</sup>i maʿīn-i iḥlāş

Resen-i cāhıñı kıl ḥabl-i metīn-i iḥlāş

Olamaz dāye-yi iḳbālime zīb-i āgūş

Ḥilḳatin etmese tekmīl-i cebīn-i iḥlāş

Rū-nümādır zafer-i kişver-i dil olduḳça

Sipeh-i şıdk-ı raşad cūy-ı kemin-i iḥlāş

Ġavşa kārān yem-i şıdka revādır olsa

Zīb-i iklīl-i şeref dürr-i şemīn-i iḥlāş

5. Saña çün ḥātīm-i feyz oldu müsellim Sālik

Gevher-i nazmıñı kıl faşş-ı nigin-i iḥlāş

Bir ferde şaḳın eyleme ḥācātıñ ʿarz

Muḳrāz-ı muḥabbet saña kāfīdir ḳarż

Alāyiş-i dehre dest-i şüy ol birden

Fer buldu meger dād-ı vuzūdan farz

Harfū'l-Ḍad

g. 121

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Tenevvür-i sîne dūr-i reh-i tūfān cūş-ı feyz

Oldu telāṭum-ı yem-i dilden ḥurūş-ı feyz

[118/a] Birbirini te'ākub eder her şabāḥ u şām

Ref'-i serādik-i dile ceşş-i sürūş-ı feyz

Taḥşîl-i neşve-i heves et kim olur müdām

Vāreste-i ḥumār-ı keder 'ayş u nūş-ı feyz

Fehm et me'al-i kālını her perdeden saña

Söyler lisān-ı ḥāl ile rāzın ḥamūş-ı feyz

5. Aşār-ı naqd-ı şevk edegör bîş ü kem gönül

Bu çār-sūde var nice gevher- fūrūş-ı feyz

Kaşd-1 güşād-1 kişver-i mā<sup>c</sup>na için müdām  
Eyler gülüvv kalem-rev-i fikre cüyüş-1 feyż

Şūret-ger-i hayāliñe sâpâş-1 Sâlikā  
Her dem numūne-i kâlemiñdir nuķūş-1 feyż

**g. 122**

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Şundu sāki-yi ezel destime peymāne-i feyż  
Eyledim ğamiñda mey cāy-1 tarab-ḥāne-i feyż  
  
Oldu bezm-i dile pīrāyede nāz u niyāz  
Pertev-i şem<sup>c</sup>-i emel cünbiş-i pervāne-i feyż  
  
Kıılır üftāde-i şad dām-firīb-i hırmān  
Murğ-1 endişeyi her dem heves-i dāne-yi feyż  
  
Olmadan beyza-i ümmīd-i şikest olsun mu  
Nice murğ-1 emel-i cilve-ger-i lāne-i feyż
5. Vaķtidir bulsa güşāyiş girih-i saḥt-1 melāl  
Sâlikā oldu güşāde der-i meyḥāne-i feyż

Yok fâ'idesi resm-i haṭṭın etme şataṭ  
Bî-haṭ görünür şıḥḥati maḥsüb-ı ğalaṭ  
Ancaḳ o zamân olur huṭṭı evfer  
Naḳl eylese ḥârın güherin ṭâyını haṭ

Ḥarfü'l-Ṭâ'i

g. 123

*Mef 'û lü Fâ 'ı lā tü Me fâ 'ı lü Fâ 'ı lün*

-- ./ - . - . / . - - ./ - . -

1. Târ eyledi şahîfe-i ḥüsnün sevâd-ı haṭṭı  
İmdâd-ı vaşlın eyleyip îmâ midâd-ı haṭṭı  
Germiyetim bürüdet-i vaḳt eyledi telef  
Püşide kıldı âteş-i rüyün remâd-ı haṭṭı  
Ḥayfâ bozuldu ma'reke-i sevḳ-i kerem-i şevḳ  
Kâlâ-yı ḥüsnü oldu ḳarîn-i kesâd-ı haṭṭı

ıldı seffine-i dili üftāde-i at

Girdāb-1 abab u eer gird-bād-1 at

[118/b] 5. Sālik ne āre mülk-i cemālīñ eder arāb

ābil midir izāle-i r u fesād-1 at

g. 124

*Mef  ū l Fā  lā t Me fā  l Fā  ln*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Me etme lev-i ātıra arf-i ricā ala

Olma rehīn gezlik-i mav-1 atā ala

İmāl-i aynīñ baar et kim görmesin

em-i bairete raam-1 mdde ala

Etdim tirā-1 my1 atından me'al-i val

ret-nümā-y1 ıat olur cā-be-cā ala

atın tirā eder o seba-ān-1 navetim

āyeste-i izāle olur adetā ala

5. Sālik ıāve-i baar-1 rekle gelir

Her nā-ināsa īve-yi hüsn-i edā ala

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Teshîr edip kalem-rev-i afâkı hüsni-î hat  
Resm etdi levh-i mâha hüve'l-bâki hüsni-î hat  
  
Bir vefk-i şaffdır o hatâ ü recimâ kim  
Miftâhı nün-î hâcib ü miğlâkı hüsni-î hat  
  
Kılsın meşâmmı reşk-i fiten büy-î sünbülü  
Şādâb edip hadiqa-i ahdâkı hüsni-î hat  
  
Merd-i haqîkate nice mümkün rehâ k'olur  
Me'sûr-î kayd-î şüretiñ ıtlâkı hüsni-î hat
5. Tavr-î vefâyı tutdu tenüg-ğü iken o şüh  
İcâb edip mağâsin-i ahlâkı hüsni-î hat  
  
Devr-i hatıñda 'ıyd-î mekâtib bulur 'anâ  
Eyler güşâde dağme-i erzâkı hüsni-î hat  
  
Âsûde-i hatâ ola yâr-î hatâ u rem  
Zeyn eyledikçe şafha-i evrâkı hüsni-î hat



Sālik beyāza ıkkıdı mūsvedde-i ümmīd  
Kıldı resīd-i defter-i ʿuṣṣākı hüs-n-i haṭ

r. 16

Bīhūde kılıp daʿvayı fikr-i cāhız  
Bālādan eder keşf-i haḳāyık-ı vāʿiz

Peyveste olup şifte-i zā-i zuhūr  
Āsūde-i ḳayd lāf olur mu lāfız

Ḥarfüʿl-Zāʿi

g. 126

*Mef ʿū lü Me fā ʿi lü Me fā î lü Fe ʿū lün*

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Mirʿat-ı nazarda görünüp şüret-i elfāz  
Maʿnāya niḳāb-āver olur hilʿat-ı elfāz

[119/a] Gelmez nigh-i aḳvel ile haṭṭa saḳāmet  
Vermez reh-i mazmūna haṭar lüknet-i elfāz

Şükrānesin îfâ edemez tûti-i idrāk

Ḳand-ı dehen-i sâmi‘adır ni‘met-i elfāz

Bārîk nigāhân-ı zekâ fehm eder ancak

Ġılzet-menişân derk edemez rikḳat-i elfāz

5. Yek digere âmîz-i şın eyler saña îmâ

Her şâhid-i ma‘na ile germiyyet-i elfāz

Heb raġbet-i iḳbâliñ içindir seniñ ey rād

Bezm-i sūḫan içre yokdur külfet-i elfāz

Sâlik daḫi dâmen be-meyân olmadan idrāk

Peyk-i ḳalemim sebḳat eder sür‘at-i elfāz<sup>98</sup>

r. 17

Ḥürşide olup zerre-i eşyâ-yı eşyâ‘

Bî-mihr olur âşâr-ı ziyâ maḫv-ı ziyâ‘

Her zerre verir şems-i ḫaḳîḳat-i ḫaberin

Olduḳça semâ cilve-ger-i bezm-i semâ‘

---

<sup>98</sup> 7/2 -sür‘at-: -süfte-

g. 127

*Me fâ ‘i lün Fe ‘i lâ tün Me fâ ‘i lün Fe ‘i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Nesîm olmaz iken sırr-i bâğbân mâni‘  
O künc-i naḥvete olsun mu pâsbân mâni‘  
  
Müdâm-1 neşve-i cām-1 şafāya ‘aşk olsun  
Ḥuzūr-1 ‘āşıkā olmaz ğam-1 cihân mâni‘  
  
O şāh-1 ḥüsne raḳām-senc-i mâcerâ olamam  
Olur telâṭum-1 mevc-i yem-i figân mâni‘  
  
Hücüm edince çerā-gāh-1 dest-i sāmāndan  
Semend-i āhıma olur mu kehkeşân mâni‘
5. Demez mezâhir-i taḳdîri seyr edin Sâlik  
Ḥuşûl-1 kâma olur ḥayf kim felân mâni‘  
  
Ricâ-yı vaşlına ḥavf-1 ‘itâb olur mâni‘<sup>99</sup>  
Su’âle ḥadşe-i telḥ-i cevâb olur mâni‘

<sup>99</sup> 6/1 -vaşlına:- -luṭfuna-

Olup bu devrde naqş-ı ber-âb resm-i hülûş

Devâm-ı ülfete tûl-ı ğıyâb olur mâni‘

Ĥuzûru ğıybete taĥvîl eder ğubâr-ı derûn

Sütû‘-ı pertev-i mihre şehâb olur mâni‘

Olup müsâ‘ade-i sâ‘id-i ħader rehber

Ĥuşûl-ı maţlaba şunma ĥicâb olur mâni‘

**g. 128**

[119/b] *Fe ‘i lâ tûn (Fâ ‘i lâ tûn) Fe ‘i lâ tûn Fe ‘i lâ tûn Fe ‘i lûn (Fâ ‘ lûn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . . - ( - - )

1. Her gece ‘arz-ı fitil-i dâĝ edip cānân-ı şem‘

Sûz şebin taĥrîr eder meclise bân bân-ı şem‘

Şeş-cihân-ı pür nevâ-endâz ĥalâvetdir henüz

Sâbıķâ olmuşdu زنبوره مسرس ĥân-ı şem‘

Câmiü‘l-nûr-ı şafâda kûşe-i miĥrâbda

Sûre-i nûr-ı âyiniñ tefsîr eder yârân-ı şem‘

Eden چره براشقددر ruşenîlerden imiş

Şâmdan ‘azm etdi geldi nigeĥ-i devrâñ-ı şem‘

5. اتور عير sūz-1 reşk olur ħayālidir meger  
Şem‘-i āteş-i zebāndır meclis-i ‘irfān-1 şem‘  
Berzah-1 bāri sevād-1 ħalle fark eyleriz  
Bā‘iş bitmez olur idrākde tıflāne-i şem‘  
Mihr-i dāğım neyleyim rāz-1 dilim ‘ilān eder  
Gerçi üslūb-1 digerdir nāme-i ‘ünvān-1 şem‘  
Fikr-i rüyūndur sebab-i cemiyet bezm-i dili  
‘Ādetā olur mebādi-yi da‘vet yārān-1 şem‘  
Şevk-i rüy-1 yār eder āhır seni sūzān-1 ‘aşk  
Zāhidā olmaz nühüfte kūfe-i dāmān-1 şem‘

10. دائضه pervāne olduħ mahfil-i tanzīrde  
Sālīkā olsun mu hem pertev-i meh tābān-1 şem‘

g. 129

*Mef ‘ū lū Fā ‘i lā tū Me fā ‘i lū Fā ‘i lūn*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Devr eyledikçe sāğar-1 ‘aşk rum-1 semā‘  
Eyler şimāh-1 şevki çi zemzem-i semā‘

Būy-1 ribā zekām dimāg-1 hūlūş iken  
Şeyhiñ tilāveti olamaz tev'em-i semā'

Bulur خو خدق مھند ehl-i recā-kūşād  
Erdikçe gūş-1 nağme-i zīr dīm-i semā'

İksīr-i şevkle مسين ibrīz eder mūdām  
Ol sīne-sūz-1 gamıña ol hārm-1 semā'

5. Rağş eyledikçe sīnede ebkār-1 nāţıkam  
Sālik zebān-1 hāmem olur hemdem-i semā'

r. 18

Ey nāţıka perdāz-1 mağām-1 teblīg  
Derk-i hārf-1 sāmi'adan etme dirīg

Mehreb iken ğayr-1 ğarrdır temkīn  
Her şağşa sūhan-senc-i belī oldu bilīg

Harfû'l-Ġayn

g. 130

*Fe ʿi lā tün (Fā ʿi lā tün) Fe ʿi lā tün Fe ʿi lā tün Fe ʿi lün (Fā ʿ lün)*

. . . - - ( - . . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Edereķ meşķ-i heves hāme-yi imlā-yı ferāġ  
Oldu dil-i fezleke defter-i mümzā-yı ferāġ

Sāki-i bezm-i elest etdi ham-ı maʿnādan  
سāġar-ı endişeme sehbā-yı ferāġ

Heves-i devlet-i bīdār ile oldu āhir  
Hafta-ı bāliş-i dāmān sükūn pāy-ı ferāġ

Hüsn-i sebük ile olur zerger-i sevķ-i şevķiñ  
Lafz-ı bīcā-yı heves ķālīb-ı maʿna-yı ferāġ

5. İsterim ölmeden nām-āver-i mülk-i tecrīd  
Münderic mışraf-ı hātırdā muʿammā-yı ferāġ

[120/a] Sīnemi dāġ-ı muħabbetle pür etdikçe olur  
Seyr-i mehtāb-ı hāķīķat şeb-i yeldā-yı ferāġ

Çomaz asāyış-i cemiyet-i hātır-ı Sālik  
Serde sevdā-yı heves sīnede hūlyā-yı ferāğ

r. 19

‘Alemdede bulur mu şeref-i kader-i münif  
Eṭvār-ı دوسین eden ihsānı زولف

Ezhār-ı keremle fesh-i luṭf eyleme kim  
Biñ fā-yı güzāf ile saḥi oldu saḥif

Harfū‘l-Fā‘i

g. 131

*Me f ‘ū lü Me fā ‘ī lü Me fā ī lü Fe ‘ū lün*

- ./ . - - ./ . - - ./ . - -

1. Bir bezm-i şafā kim ola serşār-ı tekellüf  
Şūret-ger olur ‘aks-ı nümūdār-ı tekellüf  
Azāde-i ser şevḳ-i zekām āver-i ğamdır  
Būy-ı eşer-i şetme-i izhār-ı tekellüf



Adāb-1 sūḥan mihr-leb-i ehl-i riyādır  
Yoğ meşreb-i rindānede aşār-1 tekellüf

‘Aşr-1 nigehe ehl-i dili eyledi mesdūd  
Her çār-1 cühüşdendir der-i bidār-1 tekellüf

5. Şāyestedir olsam hedef-i seng-i melāmet  
Ġam kıldı nihāl-i emelim bār-1 tekellüf

Aġāz-1 nevā eyleyemez bülbül-i şevķım  
Pā-bend-i gül-i ‘işret iken ḫār-1 tekellüf

Sālik yeter ehl-i hevese berzaḫ-1 ḫayret  
Evhām-1 riyā vesvese-i kār-1 tekellüf

**g. 132**

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

- . / - . . . / . . . . / - . -

1. Verdikçe bāde ehl-i mezāķa ġinā-yı keyf  
Olmaz cihānda şafā-yı mübtelā-yı keyf

Vermez mesāġ-1 neşve-i diger zemānede  
Keyfiyet-i te‘aķub-1 şubḫ mesā-yı keyf

Būd-neşve-i meyiñ bedeli bildi kim budur  
Etmez şikest-i renc-i ħumārı şafā-yı keyf

Ayīne-yi derūn verip incilā-yı nām  
Bir sāk-ı rūzdār gider taķāza-yı keyf

5. Elden bıraķma sāğarı ķaşdıñ neşāt ise  
اقبون همه برشی eyleme Sālik ‘azā-yı keyf

g. 133

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Cihān kıldı taķāza-yı ‘adüvv-i ħaraf-ı ħaraf  
Ĥaşār-ı şevķi ġam etdi ġulüvv-i ħaraf-ı ħaraf  
Yürür de bulamaz kimse cāy-ı rāhat-ı nām  
Tecessüs eylese de سوسو ħaraf-ı ħaraf  
Fütür-ı ābla pāy-ı dest-māye bulur  
Eden şafāsi için cüst-cū-yı ħaraf-ı ħaraf  
Meger ki ‘azm edesin şāh-rāh-ı ħaraf-ı ħaraf  
Ĥapandı reh-ğüzer-i ārzū-yı ħaraf-ı ħaraf

5. ‘Aceb mi el-i hayāl olsa Sālikā hāmūş  
Şebāt hālle der-i güft-gū taraf-ı taraf

[120/b]

r. 20

Cāri olup āfākda her dem bu siyāk

Pes-mande ki ‘aczi verir istihkāk

Ehl-i raqamīn hāmūlīna şahidir

Keyfiyet-i inhinā-yı kaf-ı imlāk

### Harfū'l-Ḳaf

g. 134

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Hoşā devā-ı sülük-ı mevārid-i tevfiḳ  
Zihī işābet-i te’yīd-i ḳā’id-i tevfiḳ

Maḳam-ı maḳkeme-i istikāmet ol ki yeter

Şübūt-ı da‘va-yı şevāhid-i tevfiḳ

Ġariķ-i lücce-i pās olmamız muķarrer idi  
Selāmet olmasa mevkūf-ı sās'id-i tevfiķ

Ġinā mu'āmele-i şabrdan olur efvūn  
Medār-ı neşv ü nemādır fevās'id-i tevfiķ

5. İrādet eylemeyince müsebbibü's esbāb  
Olur mu fāķıd-ı amāl-i nāķıd-i tevfiķ

Cihānda ķās'idedir olmaķ ister amāde  
Ķıyām-ı çetr-i ümīde ķavās'id-i tevfiķ

Edā-yı şükrünü mümkün mü eylemek Sālik  
Olur mu ķābil-i ihşā meħāmid-i tevfiķ

**g. 135**

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. . . - / . . . - - / . . . - - / . . . -

1. Gelip bu dehre giriftār-ı kām olup ķaldıķ  
Keşīde tiĝ iken der-niyām olup ķaldıķ

Tenezzül etmez iken her fezāda pervāze  
Bu şayd külehde giriftār-ı dām olup ķaldıķ

Bu rütbe meyl-i tedenni düşer mi şânımıza  
Hümâ-yı rif'at iken murğ-ı bâm olup kaldık

Olup firîfte-i ilticâ bu merhalede  
Kemîne cezbe-i ibrâme râm olup kaldık

5. Birâz da eyleyelim cilve-i fezâ-yı şu'ûr  
Yeter bu bezmde mest-i müdâm olup kaldık

Derüne dağdağa verdi vesâvis-i amâl <sup>100</sup>  
Bu keşret içre qarîn-i ziḥâm olup kaldık

Ḳalem-rev-i dile fermân-revâ iken Sâlik  
Ġulâm-ı ḥalkâ-begûş-ı les'em olup kaldık

**g. 136**

*Fe 'i lâ tün (Fâ 'i lâ tün) Fe 'i lâ tün Fe 'i lâ tün Fe 'i lün (Fâ ' lün)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Ḥün-ı dil nüş ederiz bezm-i şerâb olmayacak  
Yıqılır ḥatırımız mest-i ḥarâb olmayacak <sup>101</sup>

<sup>100</sup> 6/1 – amâl: -ümîd

<sup>101</sup> 1/2 Ḥün-ı dil nüş ederiz bezm-i şerâb olmayacak: Yaqarız mülk-i dili mest-i ḥarâb olmayacak

Sübha-kārānla ey cür‘a-keş-i bezm-i elest  
Faşl olunmaz aramız rüz-ı hisāb olmayacak

[121/a] Hele bir kere raqam-gīr-i haṭ olsun rūyı  
Baḥşı taḥkīk edemem elde kitap olmayacak

Baḫmam ol ‘ārīza k‘olmaya ‘arak-rīz-i ḫicāb  
Meyl-i gül eylemem imkān-ı gülāb olmayacak

5. Sālikā her süḫan ārāyiş-i taḫsīn olmaz  
Dilde her nüktesi bir faşl-ı ḫitāb olmayacak

r. 21

Ol kāne resā degil ḫāṭıra-i ḫāk  
Olmaz bin-i baḫra āşinā her ḫāşāk

Ḥayretde ‘aql oldığına sırr-ı ezel  
Kāfī mi degil şikāf-ı kāf-ı idrāk

Harfî'1-Kâf

g. 137

*Me f 'ü lü Fâ 'i lâ tü Me fâ 'î lü Fâ 'i lün*

- ./ - . . . / . . . - ./ - . -

1. Meşhûd iken hülûşî vefâ-dâr olanlarıñ  
Olma esîr-i şevki sitem-kâr olanlarıñ  
  
Ceyb-i ümîdi leb-be-leb-i nağd-i cân-1 gird  
Kâlâ-yı vaşl-1 yâre harîdâr olanlarıñ  
  
Olsun qarîn-i tefrika-i hâce-i kader  
Teşrîfî luţfu dūş-1 dile bâr olanlarıñ  
  
Hızr-1 ümîd-i bedrika-i râh-1 'azmidir  
Deşt-i hevesde merd-i sebûkbâr olanlarıñ
5. Lâbüdd qarîr-i hâb-1 seher-gâh-1 feyz olur  
Deycür-1 gamda dîdesi bî-dâr olanlarıñ  
  
Cem'iyyeti havâle-i sūz-1 derûn olur  
Râh-1 talebde pây-1 dile hâr olanlarıñ

Zahm-ı aşınā-yı ğamze-i yār olma Sālikā

Olma esīr-i şevķi sitem-kār olanlarıñ

g. 138

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Çeşm-i pūr girye benim laʿl-i şafā-yāb seniñ

Şebnem-i eşk benim ğonçe-i sīr-āb seniñ

Görelim birbirini kankısı ifnā eyler

Cāme-i şabr benim pertev-i mehtāb seniñ

Dil-rübūde olurum cāzibe-i ğüsñüñle

Jāle-i şevķ benim mihr-i cihān-tāb seniñ

Yeter ey çeşm-i ğazīn eyleme itlāf-ı sirişk

Ħāne-i khalb benim cūşış-i seylāb seniñ

5. Ben lebin sen ğaṭ-ı nev-Ħizini vaşf et Sālik

Reh-i icāz benim vādi-yi eṭnāb seniñ

[121/b] Menūn-ı zahm-ı nāvek-i müjğān kim seniñ

Şermende-i nevāziş-i iḥsān kim seniñ



Çāk olmayınca ceyb heves eyleyemem ferāğ

Ey şhlevend-i dest-i bed amān kim seniñ

Bend et kemend-i turrāñı ister ħalāş kı1

Bendeñ efendi bende-i fermān kim seniñ

Cem'iyet-i derūn olamaz bir dađı naşīb

Dil-bend-i fikr-i zūlf-i perīşān kim seniñ

10. Bildiñ merām-ı Sālik-i şeydā-yı 'āķıbet

Meftūn-ı fehm ü dāniş ü 'irfān kim seniñ

r. 22

Kām-ı dil olur lām ħaťıñla kāmil

Şubĥ-ı emele şāmımız olur şāmil<sup>102</sup>

Yek-māh-ı ħamiñ ħarīb-i sāl olduĝunu

İ'māl-i fūsūn-ı dil eder her 'āmel

---

<sup>102</sup> 1/2 - olur-: - oldu-

Harfî'l-Lâm

g. 139

*Fe 'î lā tün (Fā 'î lā tün) Fe 'î lā tün Fe 'î lā tün Fe 'î lün (Fā ' lün)*

..-- (-.-)/...-/...-/..-- (-.-)

1. Hâyli demdir kim heves-kâr-1 vişâliñdir gönül  
Telh-kâm-1 hasret-i kand-1 maqaliñdir gönül  
  
Şâm-1 deycür-1 celâliñ zulmetinden her seher  
Çeşm-düz-1 maşrıq-1 şubh-1 cemâliñdir gönül  
  
Yine olmaz kâr-sâz-1 naqş-1 timşâl-i kabûl  
Rüz u şeb şûret-ger-i deyr-i hayâliñdir gönül  
  
Bî-mühâba tâbîñi 'atf-1 'inân-1 raşş-1 nâz  
Rağm kıl ey şehsüvârım pâymalıñdir gönül
5. Sâlik âsâ iktibâs-1 nûr-1 hüsn etse ne var  
Muhterik bir kevkeb-i çarh-1 vebâliñdir gönül

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

-- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1.     Kıldı zebānı ser meh-i gird-i melāl-i lāl  
          Besdir maḳāle tercüme-i ḥasbiḥāl-i ḥāl  
  
          Lābüdd olur meḥekk-zede-i çeşm-i 'itibār  
          Olduḳça sūz-ı 'aşḳla ehl-i maḳāl-i ḳāl  
  
          Öpdüm rikābın āb ile pāyı fesh edip  
          Tecdīd-i cāme oldu şikest-i safāl-i fāl <sup>103</sup>  
  
          Pest olmadıḳça eylemedim kesb-i irtifā'  
          Pervāz-ı büm baḥtımā oldu vebāl-i bāl
  
5.     Cem'iyet-i derüne medār oldu gönlü  
          Zirā ki şulḥa oldu vuḳū'-ı cidāl-i dāl  
  
          Kaldı metā'-ı nāḥıḳa pesmānde-i ḳabūl  
          Olduḳça cāy-gır-i nişāb-ı kemāl-i māl

---

<sup>103</sup> 3/2 Tecdīd-: Taḥşil-

[122/a] Sālik olursa ŧi'riñe yārān nazāire gū  
Benden hemān cevāhir-i ħüsn-i me'al-i āl

r. 23

-

Mim-i femiñ olduħça devā-senc-i devām  
Pervāze gelip hümā gibi merd-i hümam

Çün ħalkā-i mim-i teng edip arāmım  
İbrā-yı ŧekīb-i dili eyler ibrām

Ĥarfü'l-Mim

g. 141

*Mef 'ū lü Fā 'ī lā tü Me fā ĩ lü Fā 'i lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Şeh-nāme-i maĥāfil olup dāsitānlarım  
Tīg-i ħaṭībe döndü zebān-ı beyānlarım  
Kūy-ı nigāre қа'id olaldan zimām-ı ŧevħ  
Peyvestedir қаṭār-ı sirişk-i revānlarım

Āgāze-i teġāfülü vermez qarār o şūḥ  
Ermez mi yoḥsa gūşına āh u fiġānlarım

Bir Yūsuf-ı cemāle ḥarīdār olup yine  
Bāzāre çıķdı rişte-i rāz-ı nihānlarım

5. Farṭ-ı naḥāfetimden eder yāre ‘arz-ı ḥāl  
Şaff-ı suṭūr-ı nāme gibi üstüḥānlarım

Güyā ki şekl-i ṭāķ-çe-i çeşme-sārdır  
Bālā-yı çeşmim üzre olan ebruvānlarım

Sālik yegāne ruķ‘a-nüvis-i belāġatım  
Meşķ-i beyāna ḥāmelerimdir beyānlarım

**g. 142**

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Züyūf-ı dāġla evreng-i ‘aşķa kāmrān geçdim  
Mesend-gāh-ı emelden hem-çü naķd-i rāygān geçdim

‘Aceb bāzīçe-gāh-ı dehrde kimdir diyen bilsem

Bu vārūn çenber-i gerdūndan āzāde-cān geçdim

Şitāb-ı ‘ömr ile mihmānī-i gerdūne ruḥṣat yok  
Ne ḥacet etmesin temhīd-ḥān-ı imtinān geçdim

Heman sen cāy-ı ḥuṣkī ile ‘imāl-i ‘aşā zāhid  
Ben ol vādide bī-endīşe çok seyl-i revān geçdim

5. Semend-i dil-i bend-i ṭab‘ımıñ memnūnuyum Sālik  
Ki mazarr-ı edādan eyleyip ‘aṭf-ı ‘inān geçdim

**g. 143**

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

-. / - . . / . . . / - . -

1. Ḥayfā remīde çıkdı benim rām şandığım  
Vahşi göründü murğ-ı leb-i bām şandığım

Bīhūde naqd-i vaqt-i dili eyledim telef  
Hırmān imiş dirîğ benim kām şandığım

- [122/b] Bir ‘akıdır mu‘āmelemiz rūzgār ile  
Çıkdı derim şükūfe-i bādām şandığım

Ḥalkıñ ‘ayār-ı zātına ettikçe ‘itimād  
Noḳşanın etdi zīb maḥak-ı tām şandığım

5. Çek levh-i ragbete haṭ-ı butlānı Sālik  
Zūll-i ḥumūl imiş şeref-i nām şandığım

g. 144

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- - . / - . - . / . - - . / - . -

1. Ben kim cihānda rūy-ı dili pīşe eyledim  
Seng-i cefā-yı müttehid-i şīşe eyledim

Urdum ḥazāne-i dile ḳufl-ı muḥabbeti  
Tārāc-ı dest-i ğayrdan endīşe eyledim

Çıkdım bu şayd-ġāh-ı ġamıñ germ ü serdini  
Dest-i ferāġı şīr-i dili bīşe eyledim

Bezm-i ḳabūl-i yāre ḳarīn olmadı henüz  
Müjġanı ferş-i nāşiyeme rişe eyledim

5. Aḥbāba 'arz-ı gevher-i nazm eyle Sālik  
Kān-ı belāġata ḳalemim tīşe eyledim

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. --- / . --- / . --- / . ---

1. Şikāyet ber-ţaraf-kām almadan cānānım aldırđım  
Diriġa bilmedim  adrin elimden cānım aldırđım  
  
Olup fāriġ cihāniñ ba'd-ezīn sūd u ziyānından  
Ġam-ı hicrāne dūşđım āfet-i devrānım aldırđım  
  
 abāhat rūzgāriñ kimseye 'azv-ı  uşūr etmem  
Bugün destār-ı Őevkimden g l-i ħandānım aldırđım  
  
Ge er ħāţırdan ey dil ġavŗa kār-ı baŗır-ı ye's olmak  
D ş rd m ħāke zīrā gevher-i raŗŗānım aldırđım
5. 'Aceb mi eylesem Şadd- ak ceyb   dāmen-i Şabrım  
 apıldım kayd-ı iŗvānı meh-i Ken'ānım aldırđım  
  
Ĥam ŗ-ı ħayretim yok kudretim tertīb-i g ftāre  
Elimden Sālikā mecm 'a-i 'irfānım aldırđım



Zātından olup muktebis-i nūr-ı mübîn

Hürşide daği eyleme iķād-ı cebîn

Bîgāneye olmasa kâse-lis-i şöhret

Yek kâse-i nūn şekl-i mehi etdi mehin

[123/a]

Harfî'l-Nūn

g. 146

*Fe ği lā tūn (Fā ği lā tūn) Fe ği lā tūn Fe ği lā tūn Fe ği lūn (Fā ğ lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Eyle yā Rab dilimi meşrık-ı nūr-ı ğirfān  
Zāt-ı mevhūmemi kıl maḥv-ı zuhūr-ı ğirfān

Dil eder kesb-i ḥayāt idi olduķça

Vāşıl-ı kalıb-ı cān nefḥa-i şūr-ı ğirfān

Maḥrem-i bezm-i şafā rind-i ḥudādır ancak

Her sebük-mağz olamaz mest-i gurūr-ı ğirfān

Herkes olurdu raşad cūy-1 hücūm-1 tārāc  
Olmasa mekmen-i esrār-1 şudūr-1 ‘irfān

5. Tıfl-1 idrākı kıılır fā’iz-i ‘ömr-i sermed  
Şīve-i gerdiş-i a’vām u şühūr-1 ‘irfān

Olma hamyāze-keş-i berzah-1 ğam lābüdd olur  
Şām-1 dil müntehi-yi şubḥ-1 nüşūr-1 ‘irfān

Etme da’vā-yı mezāyā-yı suhen ey Sālik  
Var iken serzeniş-i ‘azv-1 kuşūr-1 ‘irfān

**g. 147**

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘i lün*

. . . - / . . . - - / . . . - - / . . . -

1. Bedel-i şeb-i ğama rüz ‘itāb olur birgün  
Bu tīre aḥterimiz āfitāb olur birgün

Ḥaṭ-āver olmadan ‘uşşāka ‘arz-1 didār et  
O mihr-i ḥā’il-i zīr-i seḥāb olur birgün<sup>104</sup>

---

<sup>104</sup>2/2 - seḥāb-: -ḥicāb-

O zālimiñ şeb-i hicrinde çekdiğim alām  
Karīn-i fayşal-ı rüz-ı hesāb olur birgün

Der-i sipihri eder beste āh-ı şebgīrim  
Ümīddir ki dili fetḥ-i bāb olur birgün<sup>105</sup>

5. Reḥīn-i müşahede kı1 zīr-i zülfünden Sālik  
Du‘ā-yı nīm-şebūñ müstecāb olur birgün

**g. 148**

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘ lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . . - ( - - )

1. Eylemez da‘vā-yı fażl-ı peder ‘asī dem olan  
Faḥr eder mi şeref-i aşlla hiç ādem olan

Fetḥ-i āmāle olur retḥ-zen-i istignā  
Raḥne-i zaḥm-ı dili baḥye-keş-i merhem olan

Lācerem mün‘aṭıf-ı semt-i ricā olmalıdır  
Berzaḥ-ı ḥavfa ṭaleb-kār-ı reh-i eslem olan

---

<sup>105</sup> 4/2 – dili-: - baña-

‘Ākıbet mest-i mükāfāt-ı ħumār-ı ğam olur  
Neşve-i müktesib-i bāde ile ħurrem olan

5. SālİKā kıābil mi mi‘rāc-ı terākķi mi deĝil  
Neyl-i kıaşr emele hey-me-keş-i tesellüm olan

**g. 149**

*Me f ‘ ū l ū Me f ā ‘ ĩ l ū Me f ā ĩ l ū Fe ‘ ū l ū n*

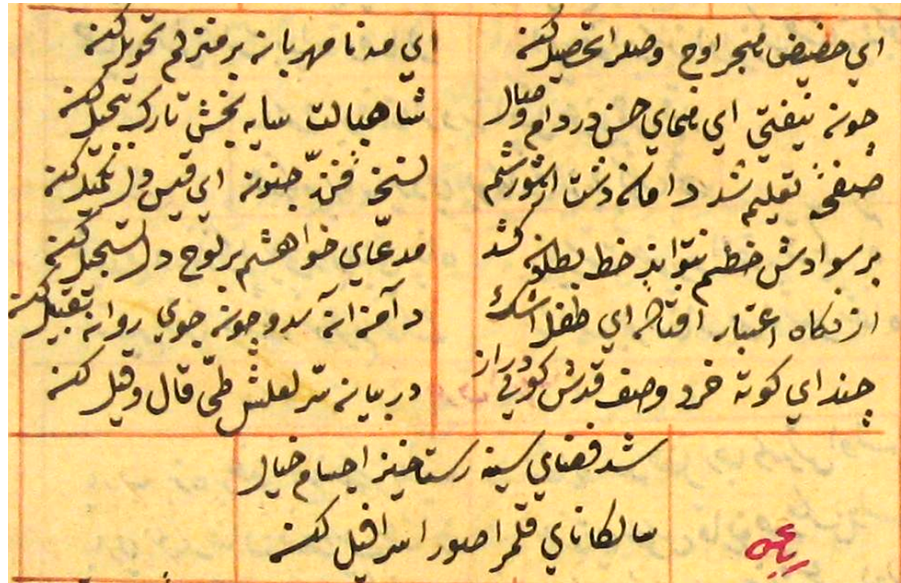
- . / . - - . / . - - . / . - -

1. Tārāciñ olup ħirmen-i cān yandım elinden  
Ey şu‘le-i cān-süz emān yandım elinden

[123/b] Bilmem ne bu āşār-ı ğāzab her nigehiñde  
Āteş misin ey şūĥ-ı cihān yandım elinden

Etme beni gel āteş-i seyyāleye muĥtāc  
Ey ğam baña verme ħalecān yandım elinden

Ķıldıñ yine āteş-gede fikr-i şu‘arāyı  
SālİK baña açdırma dehān yandım elinden



r. 25

Ey muhterā'-i füsün-ı çeşm-i cādū

Dehr oldu saña şifte-i hüsn-i kamū

Seyr et eşer-i āh-ı dili k'oldu dü-tā

Şevk-i nigehiñle şekil-i vāv-ı āhū

Harfû'l-Vāv

g. 150

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- ./ - . . / . . . / - . -

1. Müştāk-ı pāy-ı būsūñ eder hāke ser-fürū

Etmez gedā-yı devletiñ eflāke ser-fürū

Bulmasa gerdiş-i nigeñi yārdan şeref

Nağcır eder mi hālka-i fitrākı ser-fürū

Nā-çār eder bu devrde rind felek-i nihād

Taḥşil-i neş'e-i mey için tā ki ser-fürū

Reh-yāb-ı kesb-i menzilet-i neyl-i kām olur

Mihrāb-veş eden dil-i şad çākı ser-fürū

5. Nağş-ı cebīn-i fitratıdır n'ola Sālikā

[124/a] Eylerse hāme şafha-i idrāke ser-fürū

g. 151

*Mef 'u lü Me fâ 'î lü Me fâ 'î lü Fe 'u lün*

- ./ .- - ./ .- - ./ .- -

1. Hem-bezm olamazsın gönül efsâne-i boş қо

Lâf urma tehî meclis-i cânâneyi boş қо

Ey murğ-ı Һired ta'ir-i evc-i meleküt ol

Mânend-i hümâ Һâr ü Һas-ı lâneyi boş қо

Şâyed ki raşad-gâh ola gencîne-i şevki

Ey gam hele sen Һaţar-u virâneyi boş қо

Һamyâze-keş-i devlet-i bîdâr-ı vişâliz

Ey Һâb sen ol nergis-i mestâneyi boş қо

5. Sâlik bu fezâlardan açıl 'azm-ı çemen kıl

Hengâm-ı bahâr erdi bu kâşâneyi boş қо

r. 26

Қıldım der-i nâzik niçe dem cây-ı penâh

Peyveste zamîrim elf-i қadiñi âh

Tensîm-i şifâ halka-i mevhûm-ı femiñ

Şâhid bu maqâle hâ'î sekl-i şifâh

Harfû'l-Hâ'î

g. 152

*Mef 'û lü Me fâ 'î lü Me fâ 'î lü Fe 'û lün*

- . / . - - . / . - - . / . - -

1. Yâ Rab bize bir gönçe-i bâğ-ı heves olsa

Şâh-ı emele tıfl-ı ricâ dest-res olsa

Bârî nigehiñ hâline haşr eylese 'uşşâk

'Ankâ-yı heves kâni'-i şayd-ı mekes olsa

Endîşe-i 'iffet mi kalır tevbe-keşânda

Bir mey-gedeniñ bâde-fürüşu 'ases ola

Ayîne-i cām ile Sikenderlik ederdi

Rindânı eger pîr-i muğāndan nefer olsa

5. Kâbil mi hâlel yâfte-i naqş ola Sâlik

Berķ olsa suhan reşk-i 'adū hâr-veş olsa



*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. --- / . --- / . --- / . ---

1. Berīd-i dil-i muḳīm kūy-ı cānā oldu gitdikçe  
Cihān-peymā-yı ḥayret yapar amān oldu gitdikçe

‘Abeşdir devlet-i bīdār-ı vaşla ilticā min-ba‘d

Ki pāy-ı şevḳ ḥāb-ālūd-ı hicrān oldu gitdikçe

Nice pāy-ı muḥabbet taḳviyet-gir-i şebāt olsun

Ol āhū dām-ı ülfetden güzerān oldu gitdikçe

Varıp ḥāk-i der-i dil-dāre kesb-i ‘itibār etdim

Yolunda eşk-i çeşmim dürr-i gālṭān oldu gitdikçe

5. Ne sūd eyler sirişkim cūybār-āsā revān olmaḳ

O serv-i nāz her سويه ḥırmān oldu gitdikçe

[124/b] Reh-i amed şūd kām oldu beste-sa‘y-ı heycādan

Şitābım vāşıl-ı sermed-i ḥırmān oldu gitdikçe

Alıp mehīn-i taḥşīn-i eḥibbādan sebaḳ Sālik

Kemiyet ḥāme sebak-nigehe akrān oldu gitdikçe

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Dil-i üftâdeden 'arz-ı peyâm et yâre düşdükçe  
'Aşâ-yı âha eyler ittikâ bî-çâre düşdükçe  
  
Sebük-bâr-ı heves istâde-i pâ-yı sebât olmaz  
Girândır töhmet-i mesti dil-i hüşyâre düşdükçe  
  
Düşer mi saña ey dil gird-ğiz-i deşt-i ğam olmak  
Birâz meşğ-i şenâ eyleyeyim efkâre düşdükçe  
  
Vücûduñ hâkdan ref' eyle kesb-i rütbe kıl 'uşşâğ  
Sürüb rûy-ı niyâzı hâk-i pâ-yı yâre düşdükçe
5. Demem imsâk-ı nağd-ı hâhiş ile kâle-i vaşla  
Nişâr et gevher-i eşki reh-i dildâre düşdükçe  
  
N'ola fırsat-güzâr-ı 'âlem-i ıtlâğ iken olsam  
Rübûde dâmgâh-ı tırra-i tarrâra düşdükçe  
  
Kalır nağreş-nümâ-yı câh-ı hayret etmese imdâd  
Kâlemdir dest-gîr-i Sâlik-i âvâre düşdükçe

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. --- / . --- / . --- / . ---

1. Göñül āyīne-veş sâde dil ol bīm-i keder çekme  
Sen ey şeb-zindedâr-ı bezm-i ğam-ı âh-ı seher çekme  
  
Siper-dâr-ı rızâ ol ey dilîr-i 'arşa-i tecrîd  
Muşâf-ı leşker-i şakdîre gel tîğ ü siper çekme  
  
Resâdir bām-ı 'arşa dest-bürd-i nâle ü zârîñ  
Husâm-ı âhı ey kûteh hîred çarha yeter çekme  
  
Harîf-i bezm-i şevk oldukça gül ey 'âşık-ı bed-mest  
Çekersîñ cām-ı mey çeker saġar-ı hûn çeker çekme
5. 'Arv-sân-ı suhan-ı müstâġni-yi taşşîndir Sâlik  
Yeter ser-rişte-i hûsn-i nizâma çok güher çekme

Çan eyleme zâhidd sözü mālāya'ni  
Ehl-i dile sevķ etme hadeng-i ta'ni

Yek luṭfa ‘aṭā-yı ‘aşr-ı emṣāl eyler

Etdikçe edā-yı seḫā-yı ma‘na ma‘na

### Ḥarfü‘l-Yā‘ī

g. 156

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘ lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Mehbiṭ-i nūr-ı ḫudādır asitān-ı Mevlevī

Maşrıḳ-ı şems-i hidāyetdir mekāñ-ı Mevlevī

Rūy-ı rezdendir nümāyān cevher-i iksīr-i feyż

Pāleheng oldu maḫakk-ı imtihān-ı Mevlevī

[125/a] Kenz-i lā-yefnā-yı vaḫdetden eder iḫrāz-ı kām

Sikke-i faḳr u ḳanā‘atdır nişān-ı Mevlevī

Tercümān-ı vāridāt-ı ğaybdır her nüktesi

Fehm olunmaz şīve-i ḫüsn-i beyān-ı Mevlevī

5. Vāye-dār-ı neşve-i cāvid olur her devrde

Eyleyen taḫşīl-i feyż-i cāvidān-ı Mevlevī

Tîre diller iktisâb-ı nûr-ı ‘irfân eylesin  
K‘oldu dehre şeb-çerâğ-ı feyz-i kâle Mevlevî<sup>106</sup>

Bâr-ı gâhından şeref-kesb eyledim Sâlik n’ola  
Nây-ı hâmemle olursam ta‘at-hân-ı Mevlevî

**g. 157**

*Fâ ‘i lâ tün Fâ ‘i lâ tün Fâ ‘i lâ tün Fâ ‘i lün*

. - - / - . - - / - . - - / - . -

1. Hâsretiñle dâğ yaqđım sîneme ağker gibi  
Kıldım ifnâ-yı vücūd ammâ ki hâkister gibi  
  
Vâr mı ey encüm-şümâr-ı şâm-ı yeldâ-yı heves  
Maşrıq-ı hüsn ü melâhatda o meh peyker gibi  
  
Felek-i sevdâ lenger-endâz sükün olsun mu hiç  
Mecv-hîz olduqça şahrâlar yem-i ağdar gibi  
  
Olsa kuyıñ ruşsat-ı huld-ı cemâliñle n’ola  
Germ-i gavgâ zümre-yi ‘uşşâkla maşşer gibi

---

<sup>106</sup> 6/2 – dehre-: -cây-

5. Var mı bu mīnā-serā-yı dehrde ehl-i ğama  
Ḳābil-i naḳṣ-ı şafā āyīne-i sāġar gibi

Teşnegān-ı şevḳe eşrāb-ı maḳal et Sālikā  
Nāvdān-ı ḥāmeden cūş eylesin kevşer gibi

**g. 158**

*Fā 'ı lā tūn Fā 'ı lā tūn Fā 'ı lā tūn Fā 'ı lūn*

. - - / - . - - / - . - - / - . -

1. Nāsiḥ-i aḥkām-ı diġerdir kitāb-ı Mevlevī<sup>107</sup>

Fehm olunmaz nūkte-i faşl-ı ḥitāb-ı Mevlevī

Lācerem serer-i sālından eder 'arz-ı peyām

Mütteḥid-i nām-ı şebūtlā ḥısāb-ı Mevlevī

Zerd-i rūy-ı sikke-dār-ı el-ġıyāz-ı faḥr olup

Nīl-i iksīr-i kanā'atdir nişāb-ı Mevlevī

Eylemez bir laḫza ṭolāb-ı sipihr-āsā ḳarār

Cūş-ı seylāb-ı şafādan asiyāb-ı Mevlevī

---

<sup>107</sup> 1/1 – aḥkām-: - esrār-

5. Nāvdān-ı lücce-i feyz eylesem de hāmemi  
Sālikā mümkün mü tavşif-i cenāb-ı Mevlevī

g. 159

[126/b]

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Yeni pā-māl-i hicre ol büt-i ğaddār ayak başmış  
Ne kâbil dest-res bir pây-büse yâr ayak başmış

Olur mu kâbil-i güncāyiş-i āġūş-ı dil min-ba'd  
Henüz o tıfl-ı nāzım eyleyip reftâr ayak başmış

Mişāl ile lebriz-i hayretdir ayāġ-ı şevk  
Maħalsiz bezm-i hāşşı 'işrete aġyâr ayak başmış

Esir-i kayd-ı zülfi olduğum şordukça ol āfet  
Resen-bāz-ı hayālim eyleyip inkār ayak başmış

5. Mesāħa eyleyip haṭveyle ṭab'ım sāħasın Sālik  
Ṭıba'atgāh-ı fikre kilik-i efsünkār ayak başmış

g. 160

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Oldu süküb-ı mezlağa pây-ı 'itirâz  
Zîrâ kemin-i nâtıkadır cây-ı 'itirâz  
  
Elden bırakma dâmen-i taqsiri k'olmada  
Da'vâ-yı hüsnuñ zâ'ika mînâ-yı 'itirâz  
  
Bezm-i suḡanda hep añadır istinâdımız  
Endişemiz maşûn-ı nefâza-yı 'itirâz  
  
Yek digere tefâvüt-i fehm âşikâr iken  
Ḳâbil mi münḳazi ola gavġân-ı 'itirâz
5. Sâlik suḡanda peyrev-i eşrâfiyân olup  
Ola maḳâle-senc-i sezâyâ-yı 'itirâz



g. 161

[127/a]

*Mef 'ū lü Fā 'ī lā tü Me fā î lü Fā 'i lün*

-. ./ - .-. ./ .-.- ./ -.-

1. Bildim seni ol āfete dildāresin gönül  
Hayfā ki dām-ı miḥnete üftādesin gönül  
  
Geçdik zemānede ğam-ı sūd-ı zebādır  
‘Ālemde kayd-ı daġdaġadan āzādesin gönül  
  
Bir yerde yok kararā mecālîñ benim gibi  
‘Azm-ı reh-i muḥabbete āmādesin gönül  
  
Taḥşîl-i neş'e-i feraḥa yok mu ḥāhişin  
Güyā ki fikr ü ğuşadan mādesin gönül
5. Bilmem miyanınızda nedir bu münāfese  
Her laḥza Sālikā ile ğavgādasın gönül

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

..-- (-..-)/...-/...-/..-- (-..)

1. Neşve-bahş olsa eger meclis-i ʿirfāne ʿazal

Devr edip maştaba-i şevkde peymāne ʿazal

Ḥāb-ı müşkin teğafülde iken o büt-i nāz

Olamaz sāmiʿa-i zīb tarab efsāne ʿazal

Noқта-i laʿlini vaşf eyleyemem kāfiyenin

Rāyegāndır hele ol çeşm-i ʿazālāne ʿazal

Oldu vaşf-ı haţţ-ı Rab o meh-i ruḥsārīñ

ʿArz eder ḥüsn-i diger şafḥa-i dīvāne ʿazal

5. Rağbet etmez nigeḥ-i mesti niyāz-ı ʿaşka

Olamaz lāyık-ı şarf-ı reh-i meyhāne ʿazal

Ḥaқkaʿl-inşāf o sehī kāmet-i sūzdan görüp

Cā-be-cā tarḥ eder ʿuşşāq-ı levendāne ʿazal

Arzu-yı nigeḥ-i rağbet ile ey Sālik

Etsem ithāf nʾola meclis-i yārāne ʿazal

g. 163

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. İfşâh-ı nuṭḡ-ı ḡāhiş ederken lisân-ı ḡāl

Bîhüdedir zebân-ı maḡāle beyân-ı ḡāl

[127/b]

Taḡşîl-i naḡd-ı vaḡtle ḡāhiş-güzâr iken

Müstaḡbele firîfte olmaz zamân-ı ḡāl

Bî-nāḡun-ı müsâ'ade-i sâ'id-i himem

Olmaz güşâde 'uḡde-i râz-ı nihân-ı ḡāl

Ḥarf-ı kelâl için nigeḡ-i ehl-i himmeti

Yek-ḡarfe derc olunsa sezâ dâstân-ı ḡāl

5. Ḥâb-âver-i melâl iken efsâne-i heves

Sâlik zebân-ı ḡāme yeter tercümân-ı ḡāl

g. 164

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Câm-ı lebiñ vesîlesidir cūşumuñ benim

Cem-i neş'e-i selâfesidir nūşumuñ benim

‘Aql-1 ma‘aş-1 dūşıma bār oldu ba‘d-ezīn  
Kesb-i cünündür hevesi hūşumuñ benim

Yād etdi ğālība beni ol şāh-1 naḥvetim  
Meşk-i ṭanini şanma tehī gūşumuñ benim

Etmem ‘ibār-1 şıdķımı bīhūde yāre ‘arz  
Dildir maḥakkı lek-reh-i mağşūşumuñ benim

5. Ḥall ṭılsım-1 vaşlına mevķūf ol āfetiñ  
Best ü küşādı daḥme-i āġūşumuñ bemim

Buldum maķāşıd-1 dil-i künc-i ferāġda  
Encāmı neyl oldu ferāmuşumuñ benim

Ben ol pelās-pūş-1 ferāġım ki Sālikā  
Gerdūn-1 revf-i raḥnesidir dūşumuñ benim

**g. 165**

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Ḥurūşān ḥayli demdir dīdeden eşk-i dem-ā-dem dem  
Ḳıyās eyler gören bu mācerā-yı neyl-i giryem yemm

Seniñ zevk-âşinâyı naql-1 būs-1 la'liñim sâki  
Gelip meclisde sensiz meyl-i nüş-1 bâde etsem semm

Ne mümkündür derün-1 taqviyet-bağş-1 sükün olsun  
Red-i harf-âsa olur gūya dil-i zārımla müdgam gam

[128/a] Kemākān şevk-i dil bihūde itlāf-1 sirişk etdim  
Olur mu kār-sāz-1 inṭifā-yı sūz-1 sīnem nem

5. Kılıp kışşa 'ilāc-1 zaḥm-1 dil ol 'aşkda pervāzım  
Fıtilin şem'a eyler rīze-i elmās-1 merhem hem

Hele maḥv eyledim harf-i gamı levh-i zamirīnden  
Sebağ aldım debistān-1 şafādan oldu ḥācem cem

Reh-i tanzīr-i şīr-i defterīde ser-fürū eyler  
Kılıp Sālik nihāl-i ḥāmemi ol zāt-1 efḥam ḥam

**g. 166**

*Me f 'ū lū Fā 'i lā tū Me fā 'i lū Fā 'i lūn*

-. / - . . . / . . . / - . -

1. Nazīr olunmaz 'işret-i şāhānemiz bizim  
Cemdir harīf-i neşve-i peymānemiz bizim

Her şubh olur o pençe-i hürşide evc-i nâz  
Pertev-fürûz-ı revzen-i kâşânemiz bizim

Tarh-ı bihişte hande-zen-i nâz-ı fahr olur  
Her dem o genc-i hüsne virânemiz bizim

Şuverinde merâsim-i şevk-i niyâzdır  
Ol şem‘-i hüsne cünbiş-i pervânemiz bizim

5. Teşnîf-i gûş-ı ehl-i kabûl ile Sâlikâ  
Oldukça zîb-i sâmi‘a efsânemiz bizim

**g. 167**

*Fe ‘î lā tûn (Fâ ‘î lā tûn) Fe ‘î lā tûn Fe ‘î lā tûn Fe ‘î lûn (Fâ ‘lûn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Berk-i hürmen-sûz-ı deşt-i dil ki dâğımdır benim  
Künc-i târik-i şeb-i gamda çerâğımdır benim

Lâubâli rind-i ‘âlem-gerd-i iklîm-i dilim  
Tayy-ı râh-ı şevk-i câm-ı mey ayağımdır benim

Müstezîll-ı himmet olmam dehr-i keç etvârdan  
Şem‘-i bezmim kırz-ı meh gerdün otâğımdır benim

Geşt-i rāh-ı Şevkden kesb-i kelāl etdim henüz  
Günc-i ğam āsāyiř-i pāy-ı ferāğımdır benim

5. Meyl-i naĥcİR eylemem bu cİfe-ġāh-ı dehrde  
şİr-i ‘aşkım pİşe-zār-ı dil yatağımdır benim

[128/b] Hİsnüne oldum dü-ĉār ol ĉār-ı ebr u mehveşin  
Gülşen-i ĥulle cemāli ĉār-bāğımdır benim

Sırr-ı ‘icāz-ı sūĥan ehl-i ĥayāle Sālikā  
Maĥfil-i bezm-i belāġatdan belāğımdır benim

**g. 168**

*Mef ‘ū lü Me fā ‘ī lü Me fā ī lü Fe ‘ū lün*

- ./ . - - ./ . - - ./ . - -

1. Meşk-i ĥař-ı āmbere heves-kār olayazdım  
Nāmemle o gül-berg-i tere bār olayazdım

Vařřāfı olup ol nigeĥ-i ma‘reke-süzün  
Afāĥda şeh-nāme-i aĥbār olayazdım

Sırr-ı raĥam ‘aşk olalı nakş-ı cebinim  
Ehl-i nazara nüřĥa-i ařār olayazdım

Taşviriñi gördükçe şanem-hâne-i dilde  
Meslûb-ı hıred şûret-i dîvâr olayazdım

5. Tahrîr edemem menkıbe-i cism-i nañifim  
Hayret-zede hem gerdiş-i perkâr olayazdım

Nüvîd-i medîh-i haţ-ı nev-hîz ile Sâlik  
İcâz-res-i defter-i eş'âr olayazdım

**g. 169**

*Fe ı lâ tün (Fâ ı lâ tün) Fe ı lâ tün Fe ı lâ tün Fe ı lün (Fâ ı lün)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Şevk-i la'liñle yine câmı meh-i ıyd etdim  
Kesb-i feyz-i tarab-ı ışret-i cemşid etdim

Eyleyip defter-i dilden raqam-ı gayrı resid  
Köhne dâğ-ı gam-ı hicrânını tecrid etdim

Çekerek داخی ruḥ-ı yāriñ vaşfin

Midhat-ı haţtını levḥ-i dile tesvid etdim

Felek-i aşkı raşad-gâh-ı terakki kılarak  
Kesb-i işrakla her zerremi hürşid etdim



5. Bıkr-i fikrimde edip alvet-i aşı ey Salik  
Nice ebkr-ı fsn-perveri tevlid etdim

g. 170

*Mef  l F  l t Me f  l F  ln*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Nlemlle dil kebterini dem-keş eyledim  
Ol şhbzı şayd edip hir aş eyledim

[129/a]

Nacr-veş rbde-i gzl-i yr olup  
Cismim adeng gmzesine ter-kiş eyledim

Ol serv-i nz m'il-i semt-i niyz iken

İşr-ı cy-ı ekşim ile ser-keş eyledim

Ümid-i nevbet eylemem ey asiy-yı çar

Maşşül-ı keş-i hişime ateş eyledim

5. Slik henüz py-ı heves raşedr iken  
Fıkr-i vaanla azm-ı reh-i Ma'raş eyledim

g. 171

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1.     Kūyuna kādeme-i şevkimi tahrîk etdim  
Devr iken mevkıf-ı amālîmi nezdîk etdim  
  
Sūd-mend olmadı amed şūd-i maḥşūl emele  
Yāre meftūne-i dāğ-ı dili temlîk etdim  
  
Heves-i kākül-i gāret-ger-i arāmım olup  
ʿĀkîbet rûz-ı seffîdim şeb-i târîk etdim  
  
Dāver-i ʿaşk olacağ zîver-i evreng-i derūn  
Ben de būs-ı kadem-i şevkle tebrîk etdim
5.     Hoş gelir telḥi-yi hicrānı diyār-ı Rūmda  
Sālikā şanma teḥî ʿazm-ı sılā ben de etdim

g. 172

*Me fā ʿi lūn Me fā ʿi lūn Me fā ʿi lūn Me fā ʿi lūn*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1.     Şirişkim geh yeme geh cūya gāhi dūda beñzetdim  
Seḥāb-ı āhımı geh sūnbüle geh dūda beñzetdim

Meşamm efrūz-ı bezm-i ḥasret oldum sūz-ı şevķimle  
Şemīm-i nālemi bŷy-ı nevā-yı ŗuda beñzetdim

Fezā-yı sīnede her zaḥme ŗimān-ı nigāh etdim  
Kūşāde gülşen-i dilde gül-i maķşŷda beñzetdim

Leb-i peymāne-i dilden de olsa zevķ-yāb olmam  
Şerāb-ı nābı sensiz eşķ-i ḥŷn-ālŷde beñzetdim

5. Perīşāni-yi yāri rencīş-i aġyārdan bildim  
Ḥam-ı zŷlf-i eyāzi ḥāṭır-ı maḥmŷda beñzetdim

Görünce çākçāk-ı dest-i ḥayret sīne-i eşķin  
Raķībi meclis-i cānāneden maṭrŷda beñzetdim

Muṭalsamdır ķadīmi ejder-i ḥāmeme ey Sālik  
Devātım fil-meşel gencīne-i merşŷda beñzetdim

**g. 173**

[129/b]

*Mef ŗŷ lŷ Me fā ŗ lŷ Me fā ŗ lŷ Fe ŗŷ lŷn*

*- - . / . - - . / . - - . / . - -*

1. Her şeb ki ser-āġāze-keş-i āh u enīnim  
Cām-ı felege velvele-endāz-ı ṭanīnim

Vaşf-ı leb-i yârim şerer-i dâğ-ı mesîhim  
Vefk-i emelim hırz-ı dilim nakş-ı nigînim

Ehl-i dile âyine-i timşâl-nümâyım  
Gılzet-meniş-i mâr-nümâ kenz-i defînim

Min-ba‘d nümâyişde çeşm-i heves olmam  
Fersûde kühen defter-i eyyâm u sinînim

5. Sâlik feverân-gâh-ı zülâl-i yem-i feyzim  
Hızr-ı hırede sâkiyâ-yı mâ-i ma‘înim

**g. 174**

*Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Beni rencide eyler gamze-i yârimden incindim  
‘Aceb hâtır-şikendir ol cefâkârımdan incindim

Olur eflâka peyveste zebân şükûhe-i ehem  
Hilâf-ı şîve-i baht-ı siyehkârımdan incindim

Beni söyletme dil-gîr-i gamım azürdedir hâlim  
Cevâba kudretim yok ol sitemkârımdan incindim

Degil şekvâ ğaraz izhâr-ı renc-i dildir aĥbâba

Cefâ-yı nâ-becâ-yı tavr-ı dildârımdan incindim

5. Beni zaĥm âşinâ-yı ğurbet eyler Sâlikâ min-ba‘d  
Şikâyet ber-ţaraf ţab‘-ı heveskârımdan incindim

**g. 175**

*Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Kılıp baş-ı sühân ol ğonçe-i ra‘na-yı söyletdim  
Şükür ki ğüyyâ bir tûti-yi ğüyâ-yı söyletdim

Meger bâĝ-ı cinândan meyve-i ümîd imiş maĥşûd

Bu şeb ru‘yâda gördüm Adem ü Havvâyı söyletdim

Nişân etdim sipîhr-i çâr-mini nâvek-i âhım

O da zaĥm âşinâyı yâr imiş ‘İsâyı söyletdim

Şitâbân olmasın min-ba‘d kimse tavr-ı ĥırmâne

‘Aceb ĥayret-keş-i dîdâr imiş Mûsâyı söyletdim

5. Ğam-ı zülfü ile ey dil def‘-i sevdâ-yı ĥûn etdim  
Bu şeb efsâne-yi Mecnûn ile Leylâyı söyletdim

Sebeb şekvaya geç belin-i çarḥ-ı dūn imiş bildim

Baḥa sūz-ı derūnda etdi ifşā nāyı söyletdim

Kelīm-i Ṭūr-ı nazmım mu‘ciz-i ṭab‘ımla ey Sālik

Elimde şāḥsār-ı ḥāme-i ma‘nāyı söyletdim

**g. 176**

[130/a]

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘ lūn)*

. . . - ( . . . - ) / . . . - / . . . - / . . . - ( . . . - )

1. Ḥaşmımı mülzem belā ma‘nī-i maṇṭuḡ ederim

Ehl-i reşke resen-i nazmımı ben ṭavḡ ederim

Nīm-bāz eylemeyem dehre zebān-ı nālem

Yoḥsa dūr-dāne-i nūh kişveri maḡlūḡ ederim

Benim ol ‘āşık şürūdegi buna ḥāhiş ile

Ṭali‘-i ziştimi hem cilve-i māşūḡ ederim

Pür der-i şebāb çerā-gāh-ı derūn olduḡça

Nūş-ı āhımı cevelān-geh-i ‘ubus ederim

5. Ben o ḥallāḡ-ı füsūn-ı sūḥanım kim Sālik

Gevher-i nazmımı zīb-i ser-i maḡlūḡ ederim

g. 177

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿlūn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1.     K̄urb-1 bezm-i yāri mehcūr olunca bildim  
Zevk-i vuşlat neydügün dūr olunca bildim

ʿUnfuvān-1 vaq̄timiz cümle hayāl-i ḥāb imiş  
Neşʿe-i şahbā-yı maḥmūr olunca bildim

Kār-1 perdāz-1 emel hep ʿadd-1 ifdā imiş  
Muḫtaza-yı emri meʿmūr olunca bildim

Olduğun fikr-i heves bāzīçe-i tıfl-1 ḫired  
İhtiyārı ʿaşka mecbūr olunca bildim

5.     Sālikā efsāne eglerdem füsūn-1 ḥāmemi  
Nidügün dem-sāz-1 cumhūr olunca bildim

g. 178

*Me fā ʿī lūn Me fā ʿī lūn Me fā ʿī lūn Me fā ʿī lūn*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1.     Ḥayāl-i ʿarızîñla kār-sāz-1 ḫülyā oldum  
O sîmādan füsūn-āmūz-1 remz-i sîmyā oldum

‘Aşā-yı ehle ḥall-i tılısım-ı künc-kām etdim

Bu zulmet-gehde şem‘ efrūz-ı çeşm-i ejdehā oldum

Gehi fikr-i ‘izārîñ geh ḥayāl-i ḥatt-ı şeb-güne

Esîr-i intizâr-ı gerdeş-i şubḥ u mesâ oldum

‘Adûler erdi ‘ayn-ı vaşla ben pâ-mâl-i eşk oldum

Cihân hep kâselis-i luṭfun oldu ben fedâ oldum

5. Niyâz-ı dest būs-ı yâre ruḥşat olmadı ḥayfâ

Ne rûtbe būs-ı çîn ṭaraf-ı dāmân-ı ricâ oldum

Ümîd-i luṭf ederken fırsat-ı ‘abd-ı vişâlinden

Dirîgâ şadme-hâr dest-i رومر şabâ oldum

O deñlü fikr-i ruḥsâr ile ifnâ-yı vücūd etdim

Ser-i küyunda Sâlik hemre-i peyk-i şabâ oldum

N’ola maḥkūmum olsa şeş-cihât-ı kişver-i ma‘nâ

Ġazelde kâfiye-perdâz-ı ṭavr-ı ḥâkimâ oldum



[130/b]

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Kenār-ı maşrıķ-ı îcâddan ben berîd oldum  
Müşâr-ı 'âlem olup reşk-i mâh- abir oldum  
  
Bisâtım eyledi pür-çire gerçi başta mı  
Tezâyüd-i gam ile reşk-i bâyezîd oldum  
  
Siyâh-mest-i gamım fikr olunmaz evşâfım  
Medâr-ı dâ'ire-yi 'ağldan ba'îd oldum  
  
Egerçi ser ü çemenzâr-ı istikâmet idim  
Gelip bu bâğa nümüdâr-ı şâh bîd oldum
5. Bu güne derd-i büt-i kâr-zâr-ı 'âlem-i 'aşk  
O şüh-ı kaşd-ı gazâ etdi ben şehîd oldum  
  
Metâ'-ı vaşlın olup şevkle harîdârı  
Esîr-i keşmekeş-i bey'-i men yezîd oldum  
  
Tetâbu'-ı selef endîşesiyle ey Sâlik  
Ėazelde cilve-ger-i vâdi-yi cedîd oldum

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Ben 'andelīb-i pür nağam-ı çār-ı bāğ kim

Her dem terāne-senc-i füsün-ı belāğ kim

Etdi cihānı farç-ı dile teng-nā-yı ğam

Yek hazz şanma kūşe-güzīn-i ferāğ kim

Düşmez yanıp yaqılma bu nā-cīze ba'd-ezīn

Maḥv-ı fūrūğ şubḥ-ı emel bir çerāğ kim

Birgün olur da kūy-ı emel rū-nümā olur

Gümkerde gerçi pīr ü peyk-rāh sürāğ kim

5. Elden bırakma sāğar-ı iḥsānı Sākiyā

Ben kim müdām neş'e-i būs-ı ayağ kim

Yek ḥarf-i müdde'ā-yı dili 'arza ḥayli dem

Fırşat-güzīn-i fikr-i şudūr-ı mesāğ kim

Ḳıldıñ ğamıñla hemdem-i bīğāne Sālikā

Bülbül de olsam āh-ı nağam-senc-i zāğ kim

*Fā 'i lā tūn Fā 'i lā tūn Fā 'i lā tūn Fā 'i lūn*

. - - / - . - - / - . - - / - . -

1. Raḥne-i dil revzen-i eyvān 'aşkımdır benim

Terk-i ser-bāzīçe-i meydān 'aşkımdır benim

Nüşa-i dil kim olur şürüş-fezā-yı 'aql-ı küll

Muṭṭali' berceşte-i dīvān 'aşkımdır benim

Küçe-gerd ārzū-yı vuşlat oldu lācerem

Muḫtaza-yı neş'e-i seyrān 'aşkımdır benim

Nā-becādır daḥme-i amāle şarf-ı raġbetim

Kemterīn gencīne-i virān 'aşkımdır benim

5. Biz هڪر meşreb-i bigāne oldukça o şūḫ

Cūş-ı ġayret ḫālet-i buḫrān 'aşkımdır benim

Şanma encüm çarḫ eder daġ-ı derūn rū-nümā

Zaḫm-dār-ı nāvek-i bigāne 'aşkımdır benim

[131/a] Ben ḫamūş olsam da bezm-i müdde'ada Sālikā

Maḫfil-ārā-yı heves destān 'aşkımdır benim

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. --- / . --- / . --- / . ---

1. Olup şeb zinde-dār-ı meclis-i 'ıyş u şafā şebnem  
Revādır ƣarım hūrşide etse 'itilā şebnem

Ezelden resm-āyīn-i muħabbet böyledir cārī  
Gül eyler Һande etdikçe figān-ı nā-becā şebnem

Sirişk-i dīde-i Һuffāş-veş-i hergiz ƣarār etmez  
Hücūm-ı tāb-ı mihre olamaz ƣāƣat-resā şebnem

Hücūm ile yay-ı şebātın eylemiş ifnā  
Olunca kūy-ı baġa hem-reh-i peyk-i şabā şebnem

5. Ƙarīn-i dest-i berd-i pençe-i hūrşid olur lābüdd  
Olaldan gūş-vār-ı gonçe-i bāġ-ı Һayā şebnem

Maħalldir şubħa dek dāmān-ı bāġa eşk-riz olsa  
Niçin eyler o mihr-i Һüsne naql-i mācerā şebnem

N'ola olsam ƣarāvet-baħş-ı gülzār-ı sūħan Sālik  
Eder rīzān gül-i evraġa Һāmem da'imā şebnem

g. 183

*Me fâ 'i lün Fe 'i lâ tün Me fâ 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Me'âl-i fihris-i dildir Fuşûş-ı Muhyiddîn  
Küşâd olur mu rumûz-ı Fuşûş-ı Muhyiddîn

Ne gûne münkeşif-i vaşf-ı hâl olur bilmem  
'Umûm-ı nâşa göre her huşûş-ı Muhyiddîn

'Ayâr-ı cevher-i zâtın ne fehm eder eşhâs  
Karîn-i sikke-i dildir şühûs-ı Muhyiddîn

Eder o şems-i haqîkatden iktibâs-ı rumûz  
Hele zamânede çokdur luşûş-ı Muhyiddîn

5. Dile nümüne-i iksîr-i şıdķ olur Sâlik  
Bu suvķ-i şevķde naķd-i hulûş-ı Muhyiddîn

g. 184

*Fe 'i lâ tün (Fâ 'i lâ tün) Fe 'i lâ tün Fe 'i lâ tün Fe 'i lün (Fâ ' lün)*

. . - - ( - . - - ) / . . - - / . . - - / . . - ( - - )

1. Eyleyen tarķ-ı heyûlâ-yı şuver ma'dûm iken  
La'l-i yâri kıldı peydâ noķta-i mevhûm iken

Etmez erbāba ħred sırr-ı kâderden fetḥ-i bāb  
İnkişāf-ı ‘ilm-i eşyā‘ tābi‘-i ma‘lūm iken

Nā-becādır mezra‘-ı ümīde şarf-ı āb-rū  
Ḥān-ı isti‘dāddan rızq-ı ezel maḫsūm iken

‘Ankebūt-asā yeter olduñ mekes cūy-ı şifāt  
Himmat et ‘ankā-yı şikār Ḳāf-ı zāt ol büm iken

[131/b] 5. Sāḥa-i itlāḳa rehyāb ol reh-i taḳyīdden  
Kişver-i mülk-i vücūda ḥakim ol maḫkūm iken

İktibās-ı lem‘a-i feyz ile mihr-i zātdan  
Eylesin kesb-i sa‘adet ṭāli‘-i bed şūm iken

Sālikā iḥrām-bend-i vādi-yi tecrīd olup  
‘Azm kıl semt-i Ḥicāza cilve-gāhın Rūm iken

**g. 185**

*Mef ‘ū lü Me fā ‘ī lü Me fā ī lü Fe ‘ū lün*

*- ./ .-.- ./ .-.- ./ .-.-*

1. Ey ma’ide-i ‘aşq-ı ḥudādan mı gelirsin  
Ey maşraf-ı gam bār-ı hevādan mı gelirsin

Bilmem ham-ı ebrū mudur ey ğamze kemīniñ

Ey tīr-i belā kıavs-ı kıazādan mı gelirsın

Zūlf-i siyeh-i yāre mı düşdü yoluñ ey yār

Ey müşk-i hoten mülk-i hatenden mı gelirsın

Çeşmim ğazab-engiz ü niğāhıñ tarab-āmız

Cānā yine bezm-i raķibādan mı gelirsın

5. Sālik gül-i nazmıñ pür eder dāmen-i çarhı

Gül-keşt-i çemen-zār-ı edādan mı gelirsın

**g. 186**

*Mef 'ū lū Me fā 'ī lū Me fā ī lū Fe 'ū lūn*

- ./ . - - ./ . - - ./ . - -

1. Kıaşr-ı emeli mesned-i 'unvān ederim ben

Bāl ü per-i 'Anķā-yı mekesrān ederim ben

Mir'at-ı hayālimde görüp şāhid-i şevķim

Her zerre-i ber mihr-i dıraşşān ederim ben

Etse n'ola lerzān felege pençe-i āhım

Her lahızada şad-çāk-ı girībān ederim ben

İzhār-ı hacālet yeter ey şahid-i ma'nā  
Sürāh-ı kalemde seni seyrān ederim ben

5. Sālik kalemim mu'cize-i nazmla āhir  
Aḥbāba 'aşā ḥāsed-i su'bān ederim ben

**g. 187**

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā ' lūn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . . - ( - - )

1. Şevk-i ḥübān dil-i tārike fūrūg efgnen  
Ne nevādır k'ola ehl-i dili rehzen zen

Dest-ber gerden-i mīnā-yı şabūḥ ol ey dil  
Ref' kıl silsile-i yār-ı ḡamı gerdenden

Oldu cismin hedef-i nāvek-i müjgānı yeter  
Cāme-i 'ār yine olma dilā sūzen zen

Etme bihūde şitāb-ı reh-i aqđām-ı ümīd  
Olsun ebleh-veş-i ḥūn ile abisten-i ten

5. Vādi-yi muḥtedi'in dāg-ı dil-i ḥisān et  
Sālikā eyle sülūk-ı reh-i mest-ḥūşsen sen



[132/a]

*Mef 'ū lū Me fā 'ī lū Me fā ī lū Fe 'ū lūn*

- ./ .-- ./ .-- ./ .--

1. Bir destine dil-i cām-ı mey-i bî-gıŝş alsın  
Ber-destine sebeb-i dāmenin mehveŝin alsın  
  
Seyr eyle çemenzārda hengāme-i ŝevķin  
Nergis hele deste ķadeķ-i zer-keŝin alsın  
  
Her ķamle-i cānsūzıñna dil sīne-gūŝadır  
Sen tīre-gi etdikçe gōñül terkeŝin alsın  
  
Her ŝayda nüzül etmez o ŝehbāz-ı melāķat  
Mānend-i kebūter bu dil-i demkeŝin alsın
5. Leb-teşne-i buķrāna ĝamın şun mey-i sākı  
Teskīn-i dil etmezse biraz ateŝin alsın  
  
Dil zaķm-ķūr cevri-i benān olsa maķalldir  
Āĝūŝuna kim derse aña ser-keŝin alsın  
  
Kim pençeleşir zīver-i ķūŝk-gū ile Sālīk  
Versin berin erbāb-ı belāĝat-nişin alsın

g. 189

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Rūba dile nev-āyine peykerlik eylesin  
Devr-i melāhatıñda Sikenderlik eylesin  
  
Āgūş-ı ħumdan etme meyi sākiyā tehī  
Māderlik eyledikçe o duħterlik eylesin  
  
Farğ etmeyip gönül ruħun āteşden eden  
Māhilik eylemezse semenderlik eylesin  
  
Çāk etme cāme-i dili ey pençe-i felek  
Ol mest-i ħāba bāliš debisterlik eylesin
5. Etmez resīde murğ-ı dili bāde Sālik  
Olsun berīd-i nāme kebūterlik eylesin

g. 190

*Mef 'ū lü Me fā 'i lü Me fā ī lü Fe 'ū lün*

- . / . - - . / . - - . / . - -

1. Bülbül gibi pür oldu civān nağmelerimden  
Hiç bŷy-ı vefā gidermedim ol derd terimden

Bezm eyleyemez seng-i dil-i yāri egerçi  
Hākister olur çarh-ı kemīne şererimden

Fersāyişim ister o girān-hāb-ı tegāfūl  
Nā-bāliş ede rencine-i bāl ü perimden

Zehrin olamazsın ‘alev-i āhıma ey çarh  
Ey tūde-i hāşāk şavul rehğūzerimden

5. Tīgiñle nümā-yāftedir bāğ-ı ümīdim  
Gül-goncaya fark eyleyemem zaḥm-ı serimden

Bu hāke daḥi cūr‘a-ı nişān ol hele sākı  
Bīdār ede şāyed beni hāb-ı kederimden

[132/b] Sālik n’ola mışr-ı sūḥanı eylesem ithāf  
Külhen-i belāgat kalem-i nişin-gerinden

**g. 191**

*Fe ‘i lā tün (Fā ‘i lā tün) Fe ‘i lā tün Fe ‘i lā tün Fe ‘i lün (Fā ‘ lün)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . . - ( - - )

1. Gül-i bāğ-ı hevesim sensin efendim sensin  
Ġāyet mültemesim sensin efendim sensin

Āşiyān-sāz-ı şekīb-i dil olur ruḥsārīñ

Şu'le-i ḥār u ḥasım sensin efendim sensin

Senden özge kimi 'arz eyleyeyim aḥvālim

Melce'im çāre-resim sensin efendim sensin

Āh edersem ğam-ı 'aşkıñla degil cāy-ı 'itāb

Cāy-ı med-i nefesim sensin efendim sensin

5. Sāliki etme zekā-āver-i bŷy-ı ḥasret

Gül-i bāĝ-ı hevesim sensin efendim sensin

**g. 192**

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Kılır şemşīr-i āhım seng-i ta'n-ı düşmenān keskin

Degil efsāne eyler lācerem tīĝi feşān keskin

Degil mi ner şürübān sīne-i şad-çākla muḥtel

Ḥamīş eyler şikeste ḥall olursa nāgehān keskin

Nice kesb-i neşāṭ olsun o bezm-i külfet-i eفزāda

Ne kahve mu'fedil ne cām-ı memlū ne duḥān keskin

Ḳarīn-i āzmāyiş-gāh idrāk olmasa kim der  
Fülān fenn-i edāda dūndur ammā fülān keskin

5. Ḥasūde ser-fürū etdirmek olsun bu hemān keskin  
Seniñ tîg-i zebānı Sālikā olsun hemān keskin

**g. 193**

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Ḥāne-i dil sīne-i ğamzeñe tārāc olsun  
Sīne-i tīr-i nigeḥ-i mestine amāc olsun  
  
Kışver-i ʿaşkıñ olup taḥt-geḥ-i ikbālim  
Serūr-i dilbere meh dāğ-ı hevesiñ tāc olsun  
  
Tıfl-ı endişeme takvīm-i ḥayāl etdikçe  
Fikr-i ḥūrşīd-i ruḥuñ ṭālīʿ-i heylāc olsun  
  
Atlas-ı çarḥa deġişmem nemed-i şad pārem  
Düş-ı aġyār ḳo zibende-i dibāc olsun  
  
5. Felek-i nazma ʿurūc eylemege ey Sālik  
Şekl-i saṭr-ı ğazelim selem-i miʿrāc olsun

g. 194

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Şerār-ı hirmen-i dil şu'le-yi hāşāk-ı cānsın sen  
Ne ateş-pāresin sūz-efgen-i şad hānmānsın sen  
  
Zevāl-i hūsnünü yād et hāzer kıl derd-i āhından  
Daḥi nāzendesin nevrestesin tāze civānsın sen  
  
Dili reng-i ruḥuñ berk-efgen-i āşüb iken şimdi  
Ḥatıñla kārsāz-ı fitne-i dūr-ı zamānsın sen  
  
Nigāh-ı istisābı cilve-rīz-i hāhiş olduḡça  
Ne ḥācet keşf-i rāze vāqıf-ı rāz-ı nihānsın sen
- [133/a] 5. Olaldan Sālikā ser levḥa-i 'icāz-ı endişen  
Olan imza-nüvis-i nazm her ṭumārsın sen sen

g. 195

*Mef 'ū lü Me fā 'ī lü Me fā 'ī lü Fe 'ū lün*

- . / . - - . / . - - . / . - -

1. Gör cūşiş-i eşk-i dil-i rencūr açılısın  
Seyr et hele ṭufānı o tenevvür açılısın

Hürşid beni kı1 terfika-i encüm-i bādi  
Çöz dügmelerin gerden-i kāfūr açılsın

Kāküllerini ber-ṭaraf et mihr-i ruḥuñdan  
Şubḥ-ı emel ersin şeb-i deycūr açılsın

Ḳıl feyz-nümā-sāḳ dıraḥt-ı dili sāḳı  
Şun cām-ı mey ol nergis-i maḥmūr açılsın

5. Rāz-ı dil-i ḥāmūşumu fehm eylesin aḥbāb  
Sālik hele ol nāme-i mehmūz açılsın

**g. 196**

*Fā 'ı lā tün Fā 'ı lā tün Fā 'ı lā tün Fā 'ı lün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

1. Sāḳiyā nūş et şerāb-ı bāde vü şitābdan  
Ḥātem-i la'liñ muraşşac eyle la'l-i nābdan

Eyler ol çāh-ı zeneḥdān felek-ārām-ı şikest  
Ḳurtuluş yok lücce-i ḥayretde ol girdābdan

Ārzū-yı meyl-i gülgeştiyle ol meh-peykeriñ  
Farḳ olunmaz zaḥm-ı sīnem gonçe-i sīr-ābdan

Vechidār ebrusuna ‘arz-ı perestiş eylesem  
Yüz çevirmem zāhidā ben kavı-ı mihrābdan

5. Cā-be-cā meşk-i sūhan eylerse hāmem vaqtidir  
Sālikā bir dem geçilmez hātır-ı aḥbābdan

**g. 197**

*Mef ‘ū lü Fā ‘i lā tü Me fā ‘i lü Fā ‘i lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Ḥülyālar oldu ser-zede naqş-ı ber-āb iken  
Yenbū‘-ı feyze oldu mübeddel serāb iken

Dil-ḥāhım üzre eyledi ‘arz-ı cemāl-i nāz  
Rūy-ı emel nühüfte-i zīr-i niḳāb iken

Ḳıldı o şāh-ı hüsn-i dili mest-i cām-ı la‘l  
Ḥasret-keşide teşne-i būs-ı riḳāb iken

Oldum ḳarīn-i kām-ı der-āgūş-ı vaşl ile  
Tenhā o şūḥı cilve-ger-i cāme ḥāb iken

5. Peyk-i dil erdi menzil-i maḳşūda nāgehān  
Bīhūde kūçe-i emele pür-şitāb iken



Dürdâne-i ümîd-i güşâd oldu Sâlikâ  
Bir bâr-gâha müstened-i intisâb iken

Tâ ki zuhûr-ı şadme-i luţfu ol aşafîñ  
Bîdâr kıldı nahtımı merhûn-ı hâb iken

[133/b] Tâķ-ı sipihre kılsa muvâzi zamânıdır  
Mi‘mâr-ı cûd-ı kaşr u cûdum hârâb iken

Ebkâr-ı tab‘ım eyledi luţfuyla hânde-rîz  
‘Arz-ı nümâyiş eylemege ber-hicâb iken

10. Etdirsin ehl-i mekre mede‘l-dehr-i serfûrû  
Meslûl iken o tîĝ-i zafer der-kırâb iken

**g. 198**

*Mef ‘û lü Fâ ‘î lâ tü Me fâ ‘î lü Fâ ‘î lün*

- ./ - . - . / . - - . / - . -

1. Olduķ muķîm-i hâlvat-i efkâr u destân  
Elden düşer mi sübhâ-i ezkâr u destân  
Oldu keşide-i sâmi‘adan penbe-i fütûr  
Teşnîf-i gûş-ı şevķ edip aĥbâr u destân

Hürşid-i kām-ı revzen-i zīb-i merāmdır  
Hayli dem oldu dīde raşid-kār u destān

Şāyāndır olsa lāzime-i ‘uhde hūlūşu  
Resm-i kabūl-i şīve-i ‘izār u destān

5. Sālik ‘aşā-yı hāme ile olsa vaqtidir  
Pīr-i qarīha peyrev-i aşār u destān

**g. 199**

*Mef ‘ū lū Fā ‘ī lā tū Me fā ‘ī lū Fā ‘ī lūn*

*- ./- .- .- ./- .- .- ./- .-*

1. Mocrā-yı feyz iken leb-i mīzāb āb-rū  
Ermez hazān-ı gülşen-i şādāb āb-rū

Lāyık mı ehl-i hāhişe bu hāk-güzārda  
Bīhūde şarf-ı gevher-i nā-yāb āb-rū

Hayfā ki naqş-ı nukre-i maqşūd olur dile  
Bīcā medār-ı cünbiş-i sīm-āb āb-rū

Farṭ-ı niyāz-ı sed-i reh-i kām iken bize  
Tārāc-ı hāne-i dile seylāb āb-rū

5. Müstağni-yi beşâşet-i şubh-ı ümid eder  
Şâm-ı cemâli pertev-i mehtâb âb-rû

Sa‘y et ki senden ehl-i şafâ yüz çevirmesin  
Düşvâr-ı der-selâmet-i girdâb âb-rû

Şâyân mı gâre-yi emel etdikçe Sâlikâ  
Tenvîr-i cebhe mihr-i cihân-tâb âb-rû

**g. 200**

*Mef ‘û lü Fâ ‘i lâ tü Me fâ ‘i lü Fâ ‘i lün*

- . / - . . . / . . . . / - . -

1. Etdi hişâr-ı hâhişe ceşş-i ğalâ gulüvv  
Serhad-ı dilde şanma tehîdir bu hây hû

Adâb-ı bezm-i ‘işret-i dîrîndir müdâm  
Tutsun elinde şâh-ı piyâle girândır

Belkıs-ı şevke câm ki mînâ-serâydır  
Vermez o zevki olsa da hâk-i sebâ sebû

Cây-ı tarab degil mi leb-i cüybâr bâğ  
Hâkka medâr-ı kesb-i şafâdır o câ o cû

5. Etmezse Sâlikâ n'ola aşarımı kabûl  
Görmez cihânda menkaşeden mâ'adâ 'adû

g. 201

[134/a]

*Mef 'û lû Fâ 'î lâ tü Me fâ 'î lû Fâ 'î lün*

- ./ - . - ./ . - - ./ - . -

1. Oldukça dilde cezr ü med cüy-1 ârzû  
Mersâ-yı fülk-i hâhiş o gür küy-1 ârzû  
  
Azâde-yi zükâm telâki-yi kâm olan  
Dûd-1 niyâzı vesme-i ebrû-yı ârzû  
  
Hayfâ resîde olmadan ezhâr-1 bâğ-1 şevk  
Oldu demîde sebze-i hod-rüy-1 ârzû  
  
Eyler hayâli levh-i nümâyiş-i mâsivâ  
Etdikçe 'arz-1 şemire cādû-yı ârzû
5. 'Arz-1 nümâyiş eyleyemez hâhiş olmasa  
Bu hacle-gehde mâşıta-yı rüy-1 ârzû  
  
Besdir nedîm-i bezm-i heves saña Sâlikâ  
Oldukça hâme böyle sühan-güy-1 ârzû

g. 202

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - - ( - . . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Geldi sīb-i zenaḥı ḥāṭıra dendānı bile  
Geçdi dilden niḡehi nāvek-i müjḡānı bile  
  
Cā-be-cā ceyš-i keder ḥamle-güzār olduḡça  
Siper-i sīne-yi nev-tīre-yi sāmānı bile  
  
Sīneñi āyīne-i tesliyet et çekme keder  
Görme ahen-dil olup şıḡlet-i sūhānı bile  
  
Bir niḡāh ile hemān ḡaşd-ı hilāl eylese ʿarż  
Ḥışmla alma ele ḡançer-i berrān-ı bile bile
5. Sālīkā bir mehe meyl et ki olup nükte-şinās  
Fehm eder rāz-ı dili şīve-i ʿirfānı bile

g. 203

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - - ( - . . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Bir ḡadeḡ mey şundum evvel mest-i ḡāb-ı vuşlata  
Mālik oldum daḡme-i Efrāsiyāb vuşlata

Eyleyip ser kerem-i cām bāde-i şevk ʿākıbet  
Bıkdım ol sermestde nāz-ı cāme hāb vuşlata

Maʿna-yı şevk olmadın güncide-i erķām-ı ʿaşk  
Defter-i hicrānı derc etdim kitāb vuşlata

Oldu rencide ķadem ü şehsüvār-ı mülk-i hüsñ  
Ķāniʿ-i fırsat iken būs-ı rikāb-ı vuşlata

5. Lācerem āyīn-i dirīn-i ħased der-kārdır  
Reşk eder meʿlūf-ı hicrān kāmıyāb vuşlata

Hātır-ı ħam-beste bulmazdı güşāyiş olmasa  
Dest-i ħāhiş ħalka cinān fetĥ-i bāb vuşlata

Sālikā ħaĥt-ı nev oldu maʿna-yı vaşl-ı müfid  
Dün gece çok şarf-ı zehr etdim kitāb-ı vuşlata

**g. 204**

[134/b]

*Meʿ ũ lü Fā ʿi lā tü Me fā ʿi lü Fā ʿi lün*

- ./ - . - . / . - - . / - . -

1. Ķīn-i cefā muķārin olup ebruvānını  
Peyvestedir ħadengi o şuĥūñ kemānını

Serdir kemîn-i ‘işve der ehli muḥabbetiñ

Düzd-i nigāhı ğāret için naḳd-i cānını

Hicr-i vişāli berzah-ı ḥavf u recā iken

Düşmem zamanenin ğam-ı sūd (u) ziyānını

Şāyeste cehre-sāy-ı der-i ‘itibār isem

Urdum ‘ayārımı maḥak-ı imtiḥānını

5. Gūyā şerāre-i ğāzab olsan o berḳ-i ḥüsn

Āteş-zen oldu murġ-ı diliñ āşiyānını

Olsam da bu şikāf-ı mezāyā-yı rāz-ı şun‘

Ḥayretdeyim taşavvur-ı mūy-ı miyānını

Ḳıldım ḳarīn-i ruḥşat-ı gūş-ı ḳabūl-i yār

Sālik bu nev zemīni düşürdüm zamānını

**g. 205**

*Fā ‘i lā tün Fā ‘i lā tün Fā ‘i lā tün Fā ‘i lün*

. - - / - . - - / - . - - / - . -

1. Mūmiyān-ı zaḥm-ı ‘aşḳa mumiyādır darası

Cevher-i kemyāb-ı la‘liñ kimyādır darası

Dāmen olamaz ğubār-ı alūde-i ħāl-i niyāz

Mağdem-i çeşm-i ‘alīle tūtiyādır var ise

Nice etsin ħarf-i ğirān-ı heves meşğ-i ümīd

Levh-i dil asūde-i saħtdan ħaṭādır darası

Rū-nümā olsun mu merzūbūm-ı ehl-i ħāhişe

Nağş-ı devlet vāye-i zıll-i hümādır darası

5. Yoğ kuşūruñ Sālikā İcād-ı nağm-ı pākde

Sözlerin manzūr-ı yārān-ı şafādır dārāsı

**g. 206**

*Fe ‘i lā tūn (Fā ‘i lā tūn) Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lā tūn Fe ‘i lūn (Fā ‘lūn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Gülşen efrūz çemen-zār-ı şafādır lāle

Nağş-ı ser-levħa-i tevfiğ-i ħūdādır lāle

Oldu feyz-i kerem-i yāri ile vālā şān

Şāh-ı gülşen-i eşer-i ber-hümādır lāle

N’ola pertev-fiğen-i rişte-i yāğūt olsa

Ĥoş-nümā gevher-i gencīne behādır lāle



Şeh-pesend oldu bu zer-pūş-ı mülūkāne ile  
Sāgar-ı bezm-i dilāviz-i vefādır lāle

5. Kaṭ'a-i şeyḫ gibi olsa 'aceb mi mergub  
Sālikā naḫd-i ḫayāl-i zūrefādır lāle

**g. 207**

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Kıpılan deyr-i cemāliñ büt-i nevrestesine  
Eyler ifşāḫ-ı tekellüm dil-i dem-bestesine

Etme üftādeñi pā-māl-i tegāfūl besdir  
Mūmiyā-yı nazarıñ ḫātır-ı işkestesine

Geşt edip gülşen-i ḫüsne o mühür-bend etdim  
Rişte-i meh nighimden yine gül-destesine

[135/a] O Mesīḫa lelim 'ālemde hemān şağ olsun  
Mihrbān olmaz ise 'āşık-ı dil-ḫastesine

5. Nükte-i la'lini ḫall eyleyemez ehl-i ḫayāl  
Gerçi nāḫūn zen olur 'ukre-i ser-bestesine

O Őeh-i hűsne tavassuű edeli bed-ĥāhāne

Tā revāzan eder iĥsānını Őāyestesine

Naĝme-sāz oldu yine muűrib-i ĥāme Sālik

Açalım sāmī‘a-yı Őevĥimizi bestesine

**g. 208**

*Mef ‘ū lű Fā ‘i lā tű Me fā ‘i lű Fā ‘i lűn*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. MeŐĥ-i sűĥanda ĝamzesi navek-sitān ile

İlkā-yı ĥarf eder űaraf-ı ebruvānla

Hemyān-kűŐā-yı himmet ola dem ki olmada

Dād u sitād-ı Őevĥ-i heves naĥd-i cānla

Gördűkçe dil-girifte-i zincīr-i reŐk olur

Őīr-i sipihri silsile-i keĥkeŐān ile

Ser-bāz-ı dűŐ-ı ĝayret iken iltifāt-ı ĝayr

Minnet-keŐ-i űmīd olamam imtinān ile

5. Sālik meselem oldu saña kişver-i ĥayāl

Őaldı cihāna velvele hűsn-i cihān ile

g. 209

*Me f' ū lū Me fā 'i lū Me fā î lū Fe 'ū lūn*

-. / . - - . / . - - . / . - -

1. Ğam çekmez idim yâr tegâfûl şıfat olsa

K'her dile yâri sebep-i tesliyet olsa

Ruḥsârına temşîlden îbâ mı ederdim

Âyîne-i mihre şeref-i mâhiyet olsa

Olmaz mı güşâde o mehiñ dahme-i râzı

Nâhun-zen-i ḥal girih-i maşlahat olsa

Seylâb-ı sirişkimle açıp ser-i ümîdi

Ahım n'ola gülmîḥ der-i ma'zeret olsa

5. Bugün mey-i tarḥ-ı sūḥan eylerdi ḥayâlim

Sâlik nigeḥ-i raġbet ile mültefit olsa

g. 210

*Me fā 'i lūn Fe 'i lā tūn Me fā 'i lūn Fe 'i lūn*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Hemân nemim ol dil-sitân-ı dil-dâde

Olur o cilve-i fûrûş-ı zaman-ı dil-dâde

Zuhūr eyledi bir defʿa müddeʿā-yı ḥayāl  
O şūḥa olmuş idim gāyebān-ı dil-dāde

Firīfte-gāh-ı emeldir ʿalāḳa-yı ḥātır  
Kimi nigāra kimi nev-civān-ı dil-dāde

İfāde eyleyerek mācerā-yı hicrāna  
Ricā-yı vaşlına eyler bahāne-i dil-dāde

5. O şūḥdur baña ser-bār-ı şeref-i Sālik  
Dilisin ḳavāfil-i muḥabbet felān-ı dil-dāde

**g. 211**

[135/b]

*Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün Me fā ʿī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Nigāhım ʿaksidir ḳann etme ḥāl ol rüy-ı āl üzre  
ʿAceb tarḥ-ı şuver ḳıldım merāyā-yı cemāl üzre  
  
Sipihriñ şevke-i kūy şīve-i noḳşānı olmazdım  
O mehrin dāye-mend-i ülfet olsaydım kemāl üzre  
  
Metāʿ-ı ḥüsn olup pesmānde-i sevḳ şevḳ olur kāsıd  
Ḳalırsa kār-gāh-ı sīne böyle iḥtilāl üzre

Tahayyül etmesem nûş-ı meşreb nîş-i cevriñde  
Terâkķi ihtiyâr etmezdi endîšem vişâl üzre

5. Zamân neş'e-i bâb-ı feyz-i enfâs-ı Mesîh olsun  
Ėazel tartıyla Sâlik ol büt-i şîrîn maķal üzre

**g. 212**

*Fe ʻi lâ tün (Fâ ʻi lâ tün) Fe ʻi lâ tün Fe ʻi lâ tün Fe ʻi lün (Fâ ʻ lün)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Süpürüp reh-güzeriñ cārū-yı müjgānımla  
Suladım hāk-ı rehiñ dīde-yi giryānımla

Maʻil-i kerem olup mihr-i melāhatdan o şūh  
Ėāb-ı nāza varır āġāze-i efġāñım ile

Meke-dār-ı haķ olup ķaldı metāʻ-ı hüsñü  
Ben ħarīdārı iken naķd-i dil ü cānım ile

Kār-sāzı naġam olduķça nevā-yı muṭrib  
Devr eder bezm-i ṭarab sāġar-ı kerānım ile

5. Ėeh-i zezem gibi cūş etse devāʻım yeridir  
Sâlikā zemzeme-i kil-k-i füsün-ħānım ile

g. 213

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Ne hâcet olmağa hâhişgüzâr fi'l-cümle

Bilir merâmımı ol şebde kâr fi'l-cümle

Yine o mest-i füsûn ser be ceyb-i naḥvetdir

Afâk o ḥüsn iken ḥâl-i râz fi'l-cümle

Küşâd-ı 'ukde-i vaşl oldu ḥaṭa-yı mevḳûf

Açar ṭab'iatı faşl-ı bahâr fi'l-cümle

Olurdu felek-i emel-i cāy-gîr ḥall kām

Müsâ'id olsa eger rûzgâr fi'l-cümle

5. 'Aceb mi reşk-i selef olsa Sâlikâ sūḥanım

Gören eder nigeḥ-i 'itibâr fi'l-cümle

g. 214

*Fā 'i lā tün Fā 'i lā tün Fā 'i lā tün Fā 'i lün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

1. Sûd-mend olmaz gönül âh u enîn eylerse de

Kâse-i gerdûn her şeb pür ṭanîn eylerse de

Rū-nümā olmaz o meh encüm-şümār-ı şevķine  
Şīşe-yi mihr ile mehden dūrbīn eylerse de

Merd-i der şem‘-i şebistān-ı zemistān-ı ğamı  
Dest-i luţfunu serīrden abisten eylerse de

[136/a] Etmez ‘abs-ı maşrapādan mihr-i naĥvetsiz karar  
Meclis-i reşk-i sipihre çārmīn eylerse de

5. Pīr ü yārān olup çıkmaz şad daĥi Sālikā  
Pāy-ı ĥāme-geşt-i semt-i nūrmīn eylerse de

**g. 215**

*Mef ‘ū lū Fā ‘ī lā tū Me fā ‘ī lū Fā ‘ī lūn*

-. / -.- / .-. / -.-

1. Oldum firīfte yine ĥubbān-ı emre  
ĥayrındayım nevāziş-i ĥayrān-ı emre

Gencīne-i melāĥat iken bend-i rıĥlet  
Būm eylediñ hūmā bizi virān-ı emre

Meclislerinde nāţıķa meşk-i sūkūt eder  
Söz yok edā-yı neş‘e-i ilĥān-ı emre

Her perdeden mu‘āmele-bend-i usūl olur

Oldun rübūde ŧīve-i yārān-1 emre

5. ‘İmāl-i tīŧe-i heves nā-becā edip

Düŧdüñ ümīd-i gevher ile kān-1 emre

Āmāde eylediñ bu güzer-gāhda tehī

Dām-1 niyāzı ŧabr-1 gāzālān-1 emre

Nazmıñ numūne-baħŧ-1 metā‘-1 Haleb olur

Sālik ŧalā mu‘āŧir-i ‘irfān-1 emre

**g. 216**

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Vuŧūl-1 kāmđan geçdim ŧitābān olduđum ħaldı

Cihān erdi merāma vaħf-1 ħırmān olduğum ħaldı

Medār-1 incizāb-1 ŧebnem oldu ħande-i ħūrŧīd

Açıldı ħonçe-i bīgāne giryān olduğum ħaldı

Ben eylerken heves mezākı ħıldım maħrem-i dīdār

Hemān divārda taŧvīr-sencān olduğum ħaldı



Ṭutuşdum keşṭ-gīr-i ğamla ḥayfā bulmadım fırsat  
Zamān-ı cāme ber-düş oldu ʿuryān olduğum ḳaldı

5.O mest-i nāzım aḥir ğire şundu sāĝar-ı laʿlin  
Benim ancak ḥumār-ālūd-ı hicrān olduğum ḳaldı

Şeb-i ğamda egerçi şemʿ-veş-i izḥār-ı şevḳ etdim  
Celīsim pertev-i iḥrāz etdi sūzān olduğum ḳaldı

Pür etdi bāde ğüyān kāse-yi deryūzesin Sālik  
Tehī bu kūçe-i ğamda ğazelḥān olduğum ḳaldı

**g. 217**

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

. . . - - ( - . . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Vāşıl-ı ğāyet olur ḥüsn-i beyānda vaşfi  
Ḳābil olmaz yine ol şūḥ-ı cemālde vaşfi

Nuṭḳdan ḳuvvet-i idrāke olur istidlāl  
Mübtenīdir ğüheriñ midḥate kʿaniñ vaşfi

- [136/b] Olamaz münkeşif-i nāṭıḳa her daḥme-i ğayb  
Fāla gelmez hele ol revḥ-ı revānda vaşfi

Eyleyen zülfünü şîrâze-i eczâ-yı maķâl

Gelir elbette aña teng-i dehâniñ vaşfi

5. Sem‘adan ğayrı beni müntec olur sem‘adan

Rûy-ver birbirini ehl-i riyânda vaşfi

Ola mı ķâbil-i güncâyiş-i levh-i taĝrir

‘Uķre-i dilde olan râz-ı nihânda vaşfi

Ĝa‘ibâne eder ol şûha cihâni meftûn

Maħfil-i şevķde Sâlik şu‘ârada vaşfi

**g. 218**

*Mef ‘û lü Me fâ ‘î lü Me fâ î lü Fe ‘û lün*

--- / .--- / .--- / .---

1. Her sîneye dâĝ-ı ğam-ı ħasret çekilir mi

Her şafhaya tuĝrâ-yı sa‘âdet çekilir mi

Yâr olmayacak şîfte-i raĝbet-i ‘uşşâk

Ebrû-yı dile vesme-i ğayret çekilir mi

Naķl-i leb-i yâr ola meĝer mâye-yi ibrâm

Her bezmde câm-ı mey-i ‘işret çekilir mi

Mānend-i ĥatā zīb-i kef-i ĥāhiş iken cām  
Hiç mey-kededen pāy-ı ferāgat çekilir mi

5. Hiç ala mı deger kāle fūrūşān-ı zebāndan  
Āgūş-ı dile şāhid-i ʿişmet çekilir mi

Sermāye-yi asāyiş olur vaşfını yoĥsa  
Bihūde hemān yār meşakķat çekilir mi

Bezm-i meye geldikçe sebük-mağz-ı zibāsın  
Zāhid bu kadar meclise şıķlet çekilir mi

Her kādīm-i şāyeste degil ĥilʿat-ı terĥīb  
Her ĥār-menişe raĥş-ı ŧabīʿat çekilir mi

Taĥsīn-i eĥibbāya qarīn olsa Sālik  
Her nāmeye imzā-yı belāgat çekilir mi

**g. 219**

*Mef ʿū lū Fā ʿi lā tū Me fā ʿi lū Fā ʿi lūn*

- ./ - . - . / . - - . / - . -

1. Her rāst u keç-reh nüşĥa-i tīr ü kemān oķu  
Bohem-i ĥaybı levĥ-i hedefden nihān oķu

Gösterme zaḥm-ı sīneñi reşk etmesin raķīb

Esrār-ı tīr-i ğamzesini nāgehān oķu

Meşķ ile āzmāyiş-i nīrū-yı himmeti

Çek çile-i müfād metin-i imtiḥān oķu

Henüz düşerse sehmene ķıl vāşıl-ı feyż

Āmāc-ġāh-ı şafḥa-i dilden nişān oķu

5. Peyveste tīr-i ḥāme kemān-ı benāme

Sālik sūḥanda menķībemi pehlevān oķu

**g. 220**

[137/a]

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Yeter olduñ ger enbār-ı baṭālet kār ķıl bāri

Çekip rıtl-ı girān ref<sup>c</sup>-i ġam u ekdār ķıl bāri

Yed-i bāriye tefvīz eyleyip ser-rişte-i kāmı

Nühüfte-kār u bāriñ zīver-i bāzār ķıl bāri

Olup şūret-ger-i mażmūn 'aṭaü'l-ķavş bāri

Dü-tā ferk-i nişān-ı nāvek-i dildār ķıl bāri

Ne hāşıl hān-ı berdūş-ı reh-i ‘aşk olmadan ey dil  
Birāz bār-ı ğamı zīb-i ser-i efkār kııl bāri

5. Giran qadr olmaq istersiñ maqam-ı ‘aşqda her bār  
Geçip bār u riyādan nezki-ı istikbār kııl bāri

Tehī rāh-ı hevesde yāre cinān-ı şitāb ola  
Hıtār-ı eşk-i çeşmiñ kâfile-sālār kııl bāri

Zülāl-i tab‘dan feyz-i ruṭubet-baḥş edip Sālik  
Nihāl-i hāme ki yaradır eş‘ār kııl bāri

**g. 221**

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Maḥallsiz bezm-i hāşşı ‘işrete zāhid kadem başdı  
Yetiş ey baḥt-ı bīdārım beni kābūs-ı ğam başdı

Qabā-yı şevkde berdūş etmedin pür dāğ-ı hırmānım  
Felek dāmānıma ḥayfā ki tamğā-yı elem başdı

Maḥalldir sāye-yi bām-ı hevesde cāy-gīr olsam  
Hücüm etdi esās-ı ‘aqlı seyl-i cām-ı Cem başdı

Beni pā-māl esb-i naḥvet etdi irtikāb ile

Rikāb-1 hemz ol şāhib-i ḥusrev-i ḳadem başdı

5. Şarıldı dāmen-i inkāre da‘vā-yı ferāğatdan

Göñül ol muşḥaf-1 ḥüsne yine dest-i nesem başdı

Meger şāh-1 heves sīnemde eyler sikkesin der-kār

Değil dāğ-1 cinūn izḥār-1 naḳş etdi derem başdı

Revādır ney-süvār-1 ḥāme olsam Sālikā min-ba‘d

Henüz reftāre aġāz etdi tıfl-1 nāṭıḳam başdı

**g. 222**

*Fe ‘ī lā tūn (Fā ‘ī lā tūn) Fe ‘ī lā tūn Fe ‘ī lā tūn Fe ‘ī lūn (Fā ‘ lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

1. Mey-i düşineden olma yine maḥmūr gibi

Fitne-engīz-i nıgeh-i ġamze-i pūr-şūr gibi

Ḥaṭṭ-1 pūşt-i lebi etmekde dem-ā-dem şeb-ḥūn

Cūy-1 şehr üzre taḳāzā-yı şafā mūr gibi

Şayılır gerden-i şāfında dil-i endāmı

Sāḳ-1 eşküfe-i ser-şīşe-yi billūr gibi

Gerden-i yāre verir hāl-i siyeh reng-i diger  
Fülfül-ı endāhte-i tūde-i kāfūr gibi

[137/b] 5. Hıŕksāl-i heves eŕkūfe-res-i kām olmaz  
Gerçi dil-i nāle gülān olmada zenbūr gibi

İhtiyār elde degil ŕabra mecālīm nābūd  
İncizāb-ı dilim ol afete mecbūr gibi

Demdir ederse kelīm-i dili eŕŕāh maŕal  
Sālikā mu‘ciz-i gül kim ŕecer-i ŕavr gibi

**g. 223**

*Mef ‘ū lū Fā ‘i lā tū Me fā ‘i lū Fā ‘i lūn*

- . / - . . . / . . . . / - . -

1. Bīhūde devr ü gerdiŕ-i ebvāb-ı tāb ki

Bīcā gülüvvi dāmen-i esbāb-ı tāb ki

Teŕmīr-i sāk-ı ŕevk edelim neyl-i hāhiŕe

Ŗayd-ı rızā-yı hāŕır-ı aħbāb tāb ki

Feŕh-i ŕudūr-ı hāŕ ide gör ibn-i vaŕt olup

Ey hūd-ŕinās de‘avi-yi ensāb-ı tāb ki

Besdir bize bu maştabada köhne bir sıfâl  
Tertîb-i resm-i külfet-i âdâb-ı tâb ki

5. Nādân-ı ‘arz-ı tuhfe-i nazm etme Sâlikâ  
İtlâf-ı kâdr-i gevher-i nâ-yâb-ı tâb ki

**g. 224**

*Fe ‘i lâ tûn (Fâ ‘i lâ tûn) Fe ‘i lâ tûn Fe ‘i lâ tûn Fe ‘i lûn (Fâ ‘ lûn)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . . - ( - - )

1. Ğam-ı zülfün yine ârâm-ı teşvîş etdi  
Şîve-i serzenişin fikr mi taḥdîş etdi

Resm-bîn-i melâḥat bu ise ancak olur  
Cereb-i şîrini ol âfet nemek-peş etdi

Ķılıp aḥir beni me’nûs-ı cinûn ol ahû  
Vaṭanımdan dil-i gümgeşt mi tevḥîş etdi

Merkez-i noḳta-i ḥâlinden firâr üzre henüz  
Gerçi pergâr-ı heves ‘azm-ı pes ü pesin etdi

5. Gürbeden neş’emizi ḥayf ki gördükçe ḥasûd  
Zehr-ḥandi-i telef-i za’iḳa-yı cabesin



Ne kadar meşk-i füsûn-ı emel etdim felek  
Şâhid-i bahtı baña hâşm-ı bed-endîş etdi

Ceyb-i idrâk tehî elde ‘aşâ-yı hâme  
Sâlikâ zevk-i batâlet bizi dervîş etdi

**g. 225**

*Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün Me fâ ‘î lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Sîtâre nâ-müsâ‘id baht-ı nâ-hemvâr-ı müstağni  
Felek-keç-rev tehî hem-yân himmet-bâr-ı müstağni

Ser-i ehl-i heves olsun mu dâğ-ı ‘aşkdan hâli  
Gül-i ra‘nâdan olmaz gûşe-i destâr-ı müstağni

- [138/a] Kârîn-i devlet-i bîdâr olaldan mest fütür olmaz  
K‘olur hâb-ı şafâdan ‘âşık-ı bîdâr-ı müstağni

Mesîhâ olsa da vaqf-ı ser-i bâlîni olmaz mı  
Ümîd-i ‘âkıbetin câ-be-câ bîmâr-ı müstağni

5. Nice fânûs-ı sînem ketm-râz-ı sûz-ı şevk olsun  
Fürûzân şem‘-dil-i pervâne-i efkâr-ı müstağni

Dem-ā-dem gāze-sāy-ı rüy-ı ma'nā hāme-i terdir  
Degil meşāţadan dūşīze-i eş'ār-ı müstağni

Sibāk-ı nazmda mevķūf-ı taħsīn olsam ey Sālik  
Semend-i himmetim mehmūzdan her-bār-ı müstağni

**g. 226**

*Mef 'ū lü Fā 'ı lā tü Me fā 'ı lü Fā 'ı lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Dil cāy-gāh eder yine yer yer zaħmı daħi  
Naţ' etse pāy-ı 'azmim nice bir fersaħı daħi  
  
Bir rütbedir nümüvv ile nāsik-i nihāl ki  
Reşķ eyler ehl-i ħüsne şimdi saħi daħi  
  
Merd-i rızāya ħavf u recā ser-i rāh olup  
Fikr eylemez bihişti degil duzaħı daħi  
  
Görsün revādır āyine-i ittiħādda  
Ķıtmīrden nümūnesiñ mesaħı daħi
5. Sālik cihānla pençeleşir zūr taħ'la  
'Aşāb-ı gül ki olsa eger meriħi daħi

Nemrūd ise bu serdi-yi eyyāma neylesin

‘İkād-ı nāra kār edemez متضحي داھی

Böyle heves bulmaz ise bu devrde karar

Keş eylesin kişver-i Hoten ü Hātemi daھی

g. 227

*Me fā ‘i lün Fe ‘i lā tün Me fā ‘i lün Fe ‘i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

1. Bed-i irādete teslīm edip zimāmımızı

Havāle-i kader etdik huşul-ı kāmımızı

Fezā-yı ‘aşqda perdāze eyledik ağāz

Hamāme-i dile ta‘lik edip peyāmımızı

Hağid-i kāmıdan evc-i ferāğı cāy edelim

Bu dāmen edip azāde-i murğ-ı bāmımızı

Sefer göründü zaman-ı vedā‘ya ruşat yok

Yetişdir ol gül-i tāze şabā selāmımızı

[138/b] 5. Derūndan geçiyor sāde levh-i kām olsan

Bozup şaħife-i dilden sevād-ı nāmımızı

Birāz da kesb edelim hevesde revāc  
Kılıp sebike-yi ğayret ‘ayār-ı hāmemizi

Sülükumuz reh-i tecrīd-i ‘aşkadır Sālik  
Hüdā qarīn-i huşul eyleye merāmımızı

g. 228

*Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün Me fā ‘ī lün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

1. Eder hāl-i diliñ imā o şūhda hāb-ı sengini  
Ki olsun penbe-yi gūş-ı tegāfūl haşr-ı bālını  
  
Ne mümkün dest-i su’i hāhiş olsun hān-ı vaşlından  
Nemek-rīz-i füsūn olduğça kāhin bin-i şīrīni  
  
Olurdu lācerem şeh-rāh-ı hūlyā emel-i mesrūd  
Gehi imā-yı işfāk etmeseydim çeşm-i pür-kīni  
  
Mukarrerdür şikār etmek hümā-yı ‘ālem-i kudsi  
Edersem hem cenāh-ı sa’ve-i hātır o şāhīni
5. Kılıp neşāta gerdūn-ı şafāyi tev’em-i ekdār  
Benātü’l-naqşa zīb-i gerden eyler ‘ağd-i pervīni

Nüvîd-i vaşlını mevķūf-ı haţţ-ı rüyudur ey dil  
Küşād eyler kenār-ı sebze lâbüdd kalb-i ğam-gîni

Nev-ā-nev hüsn-i seyrde nazmıñı eşrâb kıl Sâlik  
O vâlâ meşreb olsun qarîn-i çeşm-i taşşîni

t. 1

Taħmîs-i Ğazel Münîf Efendi

*Fā 'i lâ tün Fā 'i lâ tün Fā 'i lâ tün Fā 'i lün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Naķş-ı erķâm-ı netâic levh-i eşkâlimdedir  
Hikmet-i eşrâkıyân tertîb-i efvâlimdedir  
Nokta-yı dil gerdiş-i pergâr-ı amâlimdedir  
Devr-i istiķbâl ü mâhı merkez-i ħâlimdedir  
Şâhid-i kâm-ı dü-gün agüş-ı iķbâlimdedir

Tûti-yi şevķimden idrâk olunmaz شيوئم

Gerçi efşâh-ı maķâl eyler zebân-ı ebkenim  
Güş-ı cândır mevrîd-i hengâme-i şür efgenim  
Ben o maħv-ı cilve-i âyine-i aşķım benim  
Cevher-i cân gibi sırrım naķş-ı timşâlimdedir

[139/a]

Ehl-i reşke çîn-i pîşâni-yi rûy-ı ülfetim  
Pây-ı ‘aqlı silsile-bend-i cünûn-ı hayretim  
Kaṭreyim âbisten-i tûfân-bâd-ı keşretim  
Levḥ-i nâ-sâhil-res-i deryâ-yı zevk-i vaḥdetim  
Meh-i tafḍîl-i ta‘ayyün cezr-i icmâlimdedir

Nüşâ-i ‘aqlımda der fesh-i emârât-ı cinûn  
Maṭla‘-ı mihr-i yaqînımdır merâyâ-yı zunûn  
Vaḳıf-ı râh-ı sür‘atımdır cünbiş-i pâ-yı sükûn  
Ḥadd-i tuğrâ-yı birûz ü resm-i kübrâ-yı kümûn  
Ḥayṭa-i îcâb ü meyl ü selb-i ihmâlimdedir

Sâlikâ manzûrum oldu berzaḥ-ı elf-i elif  
Kâbil-i arâmım olmaz lâne-i cism-i keşif  
Kâf-ı nâsût-ı ferâgatdır baña cây-ı muzîf  
Lâ-mekân pervâz-ı sîmurğ-ı ferâğım kim münîf  
Bîza-yı nâmûs-ı şöhret-i zîr şehbâlimdedir

t. 2

Taḥmīs-i Ğazel-i Ḥaşmet Efendi

*Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün Me fā 'ī lün*

. --- / . --- / . --- / . ---

Kenār-ı sebze de gülzārı gördüñ dīdeler rüşen

Ḥüsünle ittiḥād-ı nārı gördüñ dīdeler rüşen

Niḳāb-ı ḥüsnele dīdārı gördüñ dīdeler rüşen

Ḥaṭṭ n'ola ruḥ-ı dildārı gördüñ dīdeler rüşen

Miṣāl-i mihr-i zerin nārı gördüñ dīdeler rüşen

Pezirā-yı küşād et nükte-i melğūze-i hicrī

Hezārān sāl-i 'add et müddet-i yek-rūze-yi hicrī

Çekip cām-ı vişāli raḥne-dār et kūze-yi hicrī

Hele 'abdiñ sa'id olsun gönül bu rūze-yi hicrī

Hilāl-i ebruvān-ı yāri gördüñ dīdeler rüşen

Yeter berç-efgen-i ḥāşāk şabr oldu gönül-i ehl

Ne ḥācet olmağa ḥasret-güzār-ı ḥüsne ol şehiñ

Pes ebr-i sipihrin ḥāher oldu mihr-i dil-ḥāhın

Göründü gerden-i kāfūrı semmūrundan ol māhiñ

Şeb içre şubḥ pür envārı gördüñ dīdeler rüşen

[139/b]      Tutar nâlem mişâl-i na'ra-yı mestâne afâkı  
N'ola bin cām ıla sîr-âb ederssem bezm-i eşvâkı  
Mey-i eşk oldu âhır zehr-i mâr-ı ğuşsa tiryâkı  
Hayâl-i lebleriñle dîdemi pür-ğün edip sâkı  
Bugüne sâğar-ı ser-şârı gördüñ dîdeler rüşen

O şūhu çüñkü râm etdiñ füsün kerem-i ülfetle  
Sîpihr-i sūz-nāk etmek ne hasret âh-ı hasretle  
Nev-i 'âlem-i Sâlikâ olsun dâğ-ı ğayretle  
Der-âğüş eyledikçe yâri haşmet nâz-ı firkatle  
Tutuşmuş dâmen-i ağıyârı gördüñ dîdeler rüşen

t. 3

Tahmîs-i Ğazel-i Defteri Behçet Efendi

*Fe ği lâ tün (Fâ ği lâ tün) Fe ği lâ tün Fe ği lâ tün Fe ği lün (Fâ ' lün)*

. . . - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . . - ( - - )

Tâ ezel-i haşş-ı 'aşkı baña mefrüz oldu  
Şevk-i ruhsâr u hața fikr-i şebânruz oldu  
Nâvek-i nâzı semend-i dile mefmüz oldu  
O mehiñ şanma hümân hüsnü gülü sūz oldu  
Tâ lebiñ sine-i şâfında dil efrüz oldu



Ne idi gā'ile-yi hāsed-i süfle-āyīn  
Göz göre sizde fırsatım oldu ol la'īn  
Dūrbīn-i nigehe reşīn edip vaqf-ı kemīn  
Yār ile cilvemizi seyre raķīb-i keķbīn  
Nāzar-ı ḥasbī gibi gör ki nigehrūz oldu

Berķ-i gözden geçir eşkel hele ḥāl-i zārın  
Bī-mūḥāba telef eyler güher-i şevvārın  
‘Arz edip sīret-i merd-i melekde āşārın  
Dem-be-dem ḥar-ı çemende şu gibi naķd-vārın  
Ne yamān tıfl-ı sirişkim sırķ-āmūz oldu

Ola ser-i kerem-i medār-ı ḥüsrev bed-rū  
Ki odur şu'le-yi zen ḥırman aḥbāb-ı kamū  
Eyler ifād-ı fesād etmege her dem tek dīv  
Şerer-i şūr şaçar āteşe yansa da ‘adüvv  
Bu eşer-i ṭab'-ı firūz yine de merkūz oldu

[140/a]

Etme saḥil-res-i kām olsun ‘ilān-ı esefūñ  
Sūdı yok-ı lücce-i amālde farṭ-ı şüķufuñ  
Ḷāni' ol pīş ü kem-i maṭlab iken zīb-i kefūñ  
Rızķ-ı maķsūma ne ḥārādeliğinden şadefūñ  
Dürç-i cevfinde ‘Aden dürleri meknūz oldu

Gösterip mâhiyet-i aḥterim āṣār-ı maḥāk  
Çend rûz eylemedi kesb-i fûrûğ-ı eṣrāk  
Zemherîr nedir oldu baña temmûz-ı telāk  
Beni lerzende eden mevsim-i sermâ-yı firāk  
Uḥre-i vaşl-ı rebîʿ-i dem-i nevrûz oldu

Ola fırsat-meniş-i lağzeş-i pâ-yı düşmen  
Her umûruñda taleb-kâr-ı mükâfât ol sen  
Ne gelir böyle ḥuşk-rîz-i tarîk olmağdan  
Kimi gördüñ ġaraż icrâsına düşmüşlerden  
Kâr-ġiniñ oldu saʿd-ı aḥiri feyrûz oldu

Germ ü serd ile edip şîve-yi luṭf u ḳahra  
ʿİtirâf et neʿam-ı ʿâlem-i sırr u çehre  
Yoğ iken çünkü bize bâğ-ı vefâdan behre  
Ey gönül şabr edelim bezğ-i cefâ-yı dehre  
Ḥabr çünkü feraḥ-ı nüktesi mermûz oldu

Lâ-mekân-ı seyr o ʿanḳâ-yı felâket-zedeyiz  
Şanma kim bûm gibi ʿâkif ve bir âlekdeyiz  
Pây-ı dâmân fer-i lağz bu ġühen-i nigideyiz  
Erbaʿin niyetine çile-i ġam çekmedeyiz  
Behçetâ meskenimiz şimdiki Siroz oldu

Üslüb-ı Ğarrā

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

- . / - . . . / . . . . / - . -

1. Mevķūf-ı āteş-i mey iken zemheri-yi rūy

Gelmez ĥayāle bād gibi neş'e-dār-ı şey'

Luţf eylemez mi pīr-i muġan-ı hacesteyi

Renc-i ĥumār-ı neşve-i dūşuna nāb ki

Ĥumlar şikeste cām tehi būd-ı vücūd mu

Etdiñ esir-i ĥahve bizi her zamān hay

[140/b] Sāki te'āķub eylemedim ĥālet-i ĥumār

Devr eylemez mi bir daĥi mīnā-yı ĥuşkvār

5. Rindān yok mu kesb-i neşāţ etmege medār

Bu ĥuşksālda ĥıķılır mı bu intizar

Eyzān

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

--. / - . - . / . - - . / - . -

Döndü fezā-yı mey-gedemiz deyr-i zāhide

Nā-çār düşdü ehl-i heves zāhid-i bārda

Erbāb-ı şevke etse de devrān müsā'ade

Tertīb-i bezm-i 'işret olunmaz ne fā'ide

Eyzān

*Mef 'ū lü Fā 'i lā tü Me fā 'i lü Fā 'i lün*

--. / - . - . / . - - . / - . -

Çıldı şitā hücūm-ı nemām oldu vaqf-ı şayf

Be-ser olur mu bād-ı keşān-ı esīr-i keyf

Besdir cihānda etmege mestān-ı sel-i seyf

Mey mūriş-i celādet iken şad hezār-ı hayf

Eyzān

*Mef 'ū lū Fā 'ī lā tū Me fā 'ī lū Fā 'ī lūn*

--. / - . - . / . - - . / - . -

Ağyār-ı vākıf olmadan 'abş-ı şayānāye

Etsin kapağı bāri hele kahve hāneye

Hayretdeyiz tağayyür-i hāl-i zamāneye

Geldi hālel nev-i cehle bu kār-hāneye

Eyzān

*Mef 'ū lū Fā 'ī lā tū Me fā 'ī lū Fā 'ī lūn*

--. / - . - . / . - - . / - . -

Ebrām-ı vaşla bāde iken ma'ni-i hicāb

Oldu kişāyiş-i dili vābeste fetḥ-i bāb

Teşrīf-i yār ile oluruz gerçi şevkiyāb

Bezme ne ārzū ile gelsin o mest-i hāb

Eyzān

*Mef 'ū lū Fā 'i lā tū Me fā 'i lū Fā 'i lūn*

--. / - . - . / . - - . / - . -

Der-beste çünkü mazbaṭa-i şuffe-i şafā

Çapılmış bāğ-ı şaḥne-i nāgeh-res-i każā

Dükkānçe-i Raḥiḳiye kıl baş bu riyā

Afyon u berş mevsimidir şimdi Sālikā

**Tcb. 1**

Tercî-i Bend Beyt-i Şā'ib-i Ḥoş Edā

*Fe 'i lā tūn (Fā 'i lā tūn) Fe 'i lā tūn Fe 'i lā tūn Fe 'i lūn (Fā ' lūn)*

. . . - - ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

Yeter ey dil-i heves kayd-ı mübālāt-ı deryā

Nice bir dahme-i ṭa'n-ı zebān-ı cühelā

Olma mizmār-ı mecārinde şitābān min-ba'ḍ

Edelim rāh-ı ḥaḳīḳatde 'ināni irḥā

Ne revā soḥbet-i nādān ile mektūn-ı fāla

O ḥār etdigimiz güher-i şāf-ı ma'nā

[141/a] Kellimū'n-nās ile olduḳ biz efserde dimāğ

Ṭūṭi-yi nāṭıka olduḳça şükür-rīz-i edā

Seṭr-i eṣār ile tertīb-i şufūf eyleyerek

Edelim leşker-i hasāde-i şeb-ḥūn-ı cefā  
Sel-i şemşīr-i zebān eyleyelim aḥyāna

Nāmiñı der ne jengār-ı būd-ı ḥatem-permā  
Çend-i baş ed çöz de zīr-i ḳabā cevher-mā

Şīve-i nuḳdan asūdedir erbāb-ı cedel  
K'oldu 'icāza bedel şīga-i lafz-ı mühmel  
Olacak ḳābil-i tevciye ḥaṭā pek nā-būd  
Nice temhīd olunur nükte-i māḳal ü dil  
Çıkdı ser-rişte-i erbāb-ı sūḥan pāzāre  
Pür olup ev'ıye-i gāzelle dīvān-ı gāzel  
Nice me'mūr olur ebyāt-ı sūḥan geldikçe  
Şademāt-ı gāmla penpe-yi idrāke ḥalel  
Tābiñı ehl-i cihānla mümāşāt-ı riyā  
Nice bir dā'ıye-i sırr-ı vücūhāt-ı zeled  
Şimdi 'arz-ı şavr-ı faẓl u hünerdir taşdim  
Verip āyine-i idrāke kemāhi şayḳal

Eyzān

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿlūn)*

. . . - - ( - . . . - ) / . . . - - - / . . . - - - / . . . - - ( - - )

1. Edemez ʿarż-ı nümāyiş baş-ı būdü'l-amāde

Çaldı ebkār-ı sūḥan-ı cümle ki maʿnāda

Her sūḥan-ı ḥilʿat-ı taḥsīnim olmaz şāyān

Düş-ı idrāke ḳabādır kelimāt-ı sāde

Nefḥ-i feyż-i nefes eder mi Mesīḥā nişān

Levh-i nazmı görücek kālbüd-i inşāda

Ḥikmet-i felsefe bāzīçe-i ṭaflān olmuş

Olur erbāb-ı hecā maʿreke-i heycāda

5. Ṭavʿı ḳaddiñe siḥr-i ḥalāl etmese de

Yine terhīn ʿadüvvdən olamam azāde

Niçin azāde dilim ehl-i hasedden bilmem

Zülfikār-ı ḳalemim elde iken āmāde



[141/b]

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿlūn)*

. . . - ( - . . . ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

1. Kimse demsāz olamaz daʿvā-yı ʿicāz etsem

Naḥvet-i ṭabʿla çok mu felege nāz etsem

ʿArşa-yı ʿālem olur kerem-i revāc işbū

Gevher-i müddeḥir-i nazmımı ibrāz etsem

Olur efvāh-ı cihān beste-i mihr-i ḥayret

Nebeke gencīne-i zeḥḥār dilim bāz etsem

Hem cenāḥım olamaz kimse ḥaḍīḍ-i ḡamdan

Evc-i mefşūde-i mülk-i dile pervāz etsem

5. Ḥaşr-ı ecsām-ı ḥayāl etmek için fīmā-baʿd

Nefḥ-i şavr-ı sülḥana ḥāmemi demsāz etsem

ʿAlemler velvele-endāz-ı ḡırvv-i dil olup

Vaḡtidir naʿra-yı mestāneye aḡāz etsem

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

...--(-...)/...--/...--/...-(--)

1. Rağmla şadme-i zen-efser-i şāhı olalım  
Ehl-i cāhıñ leked-i mesend-i cāhı olalım  
  
İltifātında ne bulduğ felek bed menīşin  
Bāri şimdengeri maṭrūḥ-ı nigāhı olalım  
  
Bāmdan ṭard-ı gurāb eyleriz inşāallah  
Rūz u şeb muntazır-ı ḥall ehli olalım  
  
Sifle-i kāne girmenden edelim kaṭʿ-ı ümīd  
Fāʿiz-i mevhibe-i nā-mütenāhi olalım
5. Edelim ʿarz-ı kemālāt ile taḥdīs-i neʿam  
Bir zaman maḥfil-i şöhretde mübāhi edelim  
  
Kāsīd oldu bu kazālarda hezārı Sālik  
Maʿrifet rāyic olur küşāde rāhı olalım

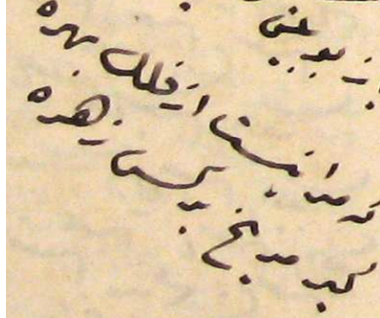
Eyzān

*Fā 'i lā tūn Fā 'i lā tūn Fā 'i lūn*

- . . / - . . / - . -

Keş̄t edip çünkü şehrden şehre  
Düş olup gāh lutf u geh qahra  
Nazar etdim mezāhir-i dehre  
Yok mükāfātıma kimseden zühre

Ey olan nām-ı 'aciz ile şöhre  
Yaz bu beyiti şaḥīfe-i dehre



m. 1

[142/a]

*Fā 'i lā tün Me fā 'i lün Fā ' lün*

-. - - / . - . - / - -

Böyledir tavr-ı nā-becā-yı felek

Devr-i ma'kūsı eşyā-yı felek

Degilim t̄aleb-i rızā-yı felek

Mesned-i kef-i 'atā-yı felek

Olmam azürde-i cefā-yı felek

Eylemem kaşd-ı ilticā-yı felek

m. 2

Eyzān

*Fā 'i lā tün Me fā 'i lün Fā ' lün*

-. - - / . - . - / - -

Meyl-i naqş eylemem kemālimden

Mihri farq eylemem sefāletden

Pür neşātı̄m ferāğ-ı bālimden

Cünbüşüm şanma infī'ālimden

Fehm-i 'acַz eyleme maqālīmden

Oq̄u bu beyti ḥasbiḥālimden

m. 3

Eyzān

*Fā 'i lā tūn Me fā 'i lūn Fā ' lūn*

-. - - / . - . - / - -

Dehre olmam rübūde-kāmım için  
İlticā eylemem merāmım için  
Kaşd-ı bŷy eylemem meşāmmım için  
Güle başmam ğam-ı zŷkāmım için  
İstemem dāne murg-ı bāmım için  
Çekmezem ğam-ı şubh u řāmım için

m. 4

Eyzān

*Fā 'i lā tūn Me fā 'i lūn Fā ' lūn*

-. - - / . - . - / - -

Sālikā elde var iken hezim  
Sifle-kāne ne ilticā ederim  
Çŷnkŷ mŷlk-i ferāğadır seferim  
Bār-gāh-ı dil oldu rehğŷzerim  
Naşş-ı levh-i cibliyettir naşarım  
Hālet-i ye'sden nedir hāzerim

m. 5

Eyzān

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

... ( - . - - ) / . . . - - / . . . - - / . . - ( - - )

Ḥūd u ferd şāne nigeḥ raġbete şāyān olmaz

Merd-i kāmīl hedef-i nāvek-i nokşān olmaz

Dīde-i ehl-i ḥired ḥibre-i ḥirmān olmaz

Her kese cevher-i zātı gibi bürhān olmaz

Çeşm-i inşāf gibi kāmīle mizān olmaz

Kişi nokşānını bilmek kadar ʿirfān olmaz

Nüşā-i ḥālını kıl zīver-i zānū-yı nazar

Olasın tā sebaḳ-āmūz Aristo-yı nazar

Gerçi merd-efgen olur naʿra-yı bāzū-yı nazar

Hiç ʿamelden mi ḳalır keff-i terāzū-yı nazar

Eyzān

[142/b]

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿlūn)*

... (---)/.../.../...--(--)

Yāri meyl-i vasaṭ et menziliñ ʿarāf eyle

Farṭa-1 sāmiʿñi kıṣṣa-i eslāf eyle

ʿĪtinādan geçip āyīne gibi şāf eyle

ʿArz-1 ḳadrin mi olur ʿacz ile inşāf eyle

Eyzān

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿlūn)*

... (---)/.../.../...--(--)

Tāb ki hestī-yi mevhum ile ʿarz-1 timsāl

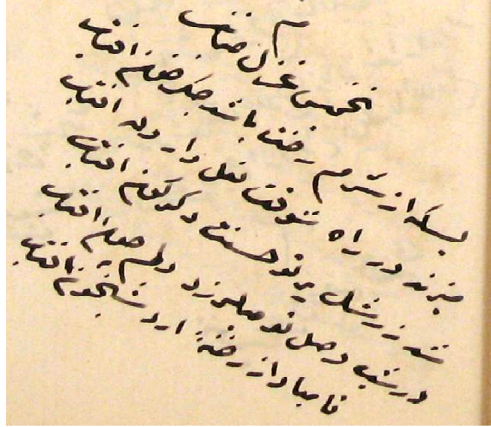
Eyle maḥv-1 ḡalaṭ-1 zāt ile refʿ-i eşkāl

Dār iken dīde-i dil gibi maḥakk ʿimāl

Aramaz ḡayrda noḳşānını erbāb-1 kemāl

Best eder çünkü felek adr-i sūan-sencān

Edemez ‘arz-ı hūner kim ki bilir nosānın

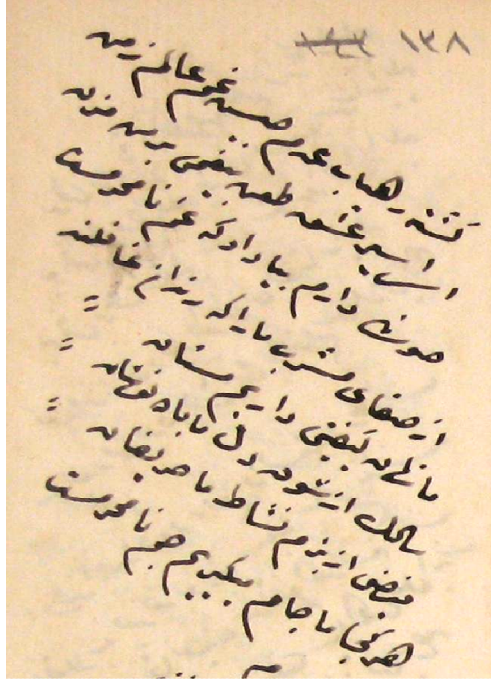




ضمیمه بجای آنکه در کوفته آنکاست  
طریق پاره هوسا صرند ویدانیت  
که بفریم کج صبریا مگو غمخوار نیست  
هجم سرد بحالم و صند زای پانیت  
نانه که زینجا اهنه ضمیمه آفتاب  
صوهر که که اکر و لغز سام است  
بارخا با عهده رو شا که سه است  
سام لوطیه از صفای و کوا ام است  
از ضمایب اضمه وونی در راه است  
دود دوده خانه است ماهنه و بیرون آفتاب  
رند از است صند نکه کاهن دام اند  
و زلفای هجم غم پناه دام اند  
و غم فرقه که از اناج دام اند  
هر سیرا در عهد همنه کلاهی دام اند  
اگر دودا قطره باشد به سطح آفتاب  
آه کل تر ضمه بیضی خواب شرفی کند  
لکه از کلین آفتاب سر بنامی کند  
بیخه ضومبه سالک ضمه کاکبلی کند  
صاحب اده بن که که هجم نول بر روی کند  
دزد رنج بکنند اوردند کلعه آفتاب  
م



درگاه شاه علی الاطوار سلام نامورست  
فعله شاه سوادند صوم نامورست  
بنام شاه در صوم و نعم نامورست  
سده الهه بدوم کا جافدم نامورست  
در مقامه وک بکعبه هم که دم نامورست  
فیعوم ایفود غنا - الیذا سفنا مله  
فاصه - بیفام ما - شیخ قدره  
میر - بیل صبا حوست نامورست  
ما اند کتفب نفوس نامورست  
در بیان از تشافاه فاکم نامورست  
که دم با سونیه مذکوره نظر ایجه دار  
نا بقدر و نیجه سده نکه دامه یا -  
فیعوم سده از دست الهه خود الهه عبا -  
فدست لم کورین سده سده فیه نامورست  
کندی و بیله جانانه و بیله هم نامورست  
و شیخ با الهه بن کایره عقد ایجه  
جو بو بجانه کانه فودر زینک فودینه



[143/b]

t. 4

Tahmis-i Gazel Yahya Efendi

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

*... . (- . - -) / ... - - / ... - - / ... - (- -)*

Ḳābil-i naqş-ı şafâ ʿālemde bir gevher mi yok

Meclisi pür şevḳ eden bir şuḥ mehpeyker mi yok

Cām-ı mey devr eylemez kesb-i neşât eyler mi yok

ʿAşḳa ḳābil dil mi yok şehḫ içre yārların mı yok

Mest yok meclisde bilmem mey mi yok sāḡar mi yok

Şevkimiz lâyıķ mı günden güne müzdād olmaya  
Tābîñi vîrān ķalıp naşr-ı dil abād olmaya  
Ķayd-ı miñnetden dil-i maħzūn azād olmaya  
Ķonçe diller açılıp ħātır niçin şād olmaya  
Bāğda güller mi yok ħülşende bülbüller mi yok

[144/a]

Yok mu bir şāfi ki ‘arz-ı cām-ı zerkār eyleye  
Yok mu bir ħaţ baña bezmi mest-i serşār eyleye  
Yok mu bir ‘aşık ki sūz-ı şevķin izħār eyleye  
Görmeziz bir dil ki tūti gibi ħüftār eyleye  
Söyledir mi yok cihānda bilmezem söyler mi yok

Olmaz aşdāf-ı derūn vābestendir ‘adn  
İnķilāb-ı çarħa bu rütbe sebep bilmem neden  
Oldu ħüsn-i kābiliyet mürtefi‘ her nesneden  
Sengden dil kimi mi yā seng siyāhı la‘l eden  
Afitāb-ı feyz-baħşā-yı bülend-i aħz mı yok

Ķayli müddetdir füsürde gevher-i sîr-āb-ı nazm  
‘Arz-ı dîdār etmez oldu duħter-i nā-yāb-ı nazm  
Sālikā ķaldı kūsüste rişte-i ensāb-ı nazm  
Niçin ebķār-ı me‘āni beslemez erbāb-ı nazm  
Yoħsa Yaħya gibi üstād-ı sūħan-perver mi yok

## Rubā'iyāt

Şehrāh-ı şeri'at dār iken cāy-ı rehā  
Semt-i digere etme 'ināne irhā  
Kim 'arz ile ferşin 'aks-ı müstevîsinden  
Oldu şeref-i şer'î mübîn cilve-nümā

La'line demem ben şadefe deryādır  
K'ezhār edemez her şadef-i deryādır  
Geh ateş ü geh āb şunuver dem ammā  
Gördük de 'arak-rîz dedim deryādır

Cā'iz degil ol rütbeyi etmeķ idrāk  
Kim nāmiye-yi 'aşqda kâbildir hāk  
Yeki nedir im'ād ile melhūz olsa  
Kays ile gülşende nihāl-i Leylāñ

Ahūdur eylesem merdem-i çeşm-i yāre  
İncinsin ol şuğ bu inşānlıķdır  
Zind-āb ise de gevherin ey zāhid-i hār  
La'l-i lebine testi civānlıķdır

[144/b] Yetmez mi saña pertev-i çeşm-i 'ibret  
Olduğ da qadem-i nihād mülk-i fiṭrat  
Ḥalāq-ı ezel kıl-k-i qaderle yazdı  
Sālik saña tāriḥ-i velādet-i ḥilqat

( 1120 )

Olsuñ bu ḥarābeden naşib almalı  
Quvvet eyleme gencine-yi bî-qavvāl mālı  
Dendān-ı heves olurdu sertiz görüp  
Şāh-ı qaddi sebep-i zenḥ ile almalı

Olmaz siḥre luṭf ḥaḳuñ miḥmānı  
Ḥırmān bulur olursa sāḥa-i māni  
Tā ḥaşre dek aşār-ı anı pād eyler  
'İrfānı yeter olursa şā'ir-i fāni

Āyine-i dil olalı tābsın ṭab<sup>c</sup>  
Bî-māşıṭa-i fikrdir arāyiş-i ṭab<sup>c</sup>  
Dār etse dilsitān-ı heves-i fikrinden  
Pīrāna toğru keşti-yi zāveş-i ṭab<sup>c</sup>

Etdiğçe nigāh mesti-yi 'ağmāz-ı füsün  
Ebrūların eyler dili mukrāz-ı füsün  
Keşt-i amalim ḥuşkunu sīr-āb eyler  
Ol bāraqa-yı ḥüsnden imāz-ı füsün

Bîhûde degil şîve-i havz-ı ümîd  
Ol sâkiden nemâ bulur havz-ı ümîd  
Oldukça nümün-bağş-ı icâz-ı halîl  
Her duzağ-ı hırmânım eder ravz-ı ümîd

### Muqatt'âat

*Mef 'û lü Fâ 'i lâ tü Me fâ 'i lü Fâ 'i lün*

- . - / - . . . / . . . . / - . -

'Aynîñ güzîn merdümek-i çeşm-i 'ibret ol  
Şehlâya münceli degil âyîne-yi 'amâ  
Sîr-âb olur serâb-ı 'ademden bu bâğ-ı dehr  
Her şâğdan zühür eder aşâr-ı şekl-i râ

*Fâ 'i lâ tün Fâ 'i lâ tün Fâ 'i lâ tün Fâ 'i lün*

- . . . / - . . . / - . . . / - . -

İntisâb-ı bâr-gâr-ı Muşafâdır maṭlabım  
Nağş-bend-i rağbetim hüsni behâdır maṭlabım  
Sa'yla şâkird-i ḫatm-ı ḫacegânım maṭlabım  
Dergeh-i ḫağdan hemân kesb-i rızâdır maṭlabım



Me fā 'ī lūn Me fā 'ī lūn Fe 'ū lūn

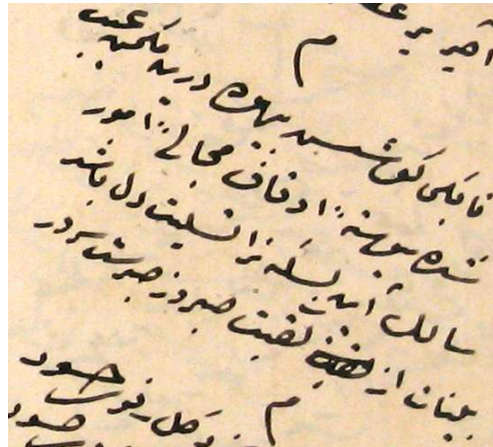
. --- / . --- / . ---

[145/a] Ḥayāl-i dūr-bāş saṭvet etme  
Güşāde bāb-1 'afv-1 lā-yezāli  
N'ola ḥavf u recāmız olsa gālib  
او دآقدر cemālinden cemāli

*Mef 'ū lū Fā 'ī lā tū Me fā 'ī lū Fā 'ī lūn*

-- ./ - . - . / . - - . / - . -

Mevr olsa düşmede ḥazer et mīr olur göñül  
Mānend ḥāk ser meh gülū-gīr olur göñül  
Olmaz cefāsı mev'ıl-i zā'il sitem-geriñ  
Açar pūr 'uqāb pūr tīr olur göñül



Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün

. - . - / . - . - / . - . - / . - . -

Olursa raḥne-i dil gam degil renv-i ḥasūd

Ḥudāya şükür ki ref' oldu ārzū-yı ḥasūd

Ḳarīn-i menfi-yuz-ı rūzgārīn olduḡça

Ġubār-ı ḥāṭırımız sürme-i gülu-yı ḥasūd

*Fā 'i lā tün Fā 'i lā tün Fā 'i lā tün Fā 'i lün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Ṭıfl-ı dil-i üftāde-i kām neheng-i 'işvedir

Cān esīr-i pençe-i rüz-ı peleng-i 'işvedir

Büt-perest etdi bizi bir afitāb-ı ḥüsn kim

Cevher-i āyīne-i fulādi seng-i 'işvedir

Me fā 'i lün Me fā 'i lün Me fā 'i lün Me fā 'i lün

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Gönül sāḳi-yi ḥüsnü meh-perī-ger mehcebīn ister

Mebān-ı meclis-i reşk-i sipihr-i çārmīn ister

Şühūd-ı deşt-i ma'na ḥayli devr-ā-devrdir Sālik

Eliñde ḥāme-i 'ibret-nümā-yı dūrbīn ister

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

..--(-.---)/...-/...-/...--(-)

Seng-i hūrşide ahı ahı her rüz

Nā-Şebistān-ı belāda oluruz bezm-i efrüz

Ol deḥān-ı sūz ser-levḥa-i hūrşidiz kim

Dīde-i şebepreden eylemişiz pertev-sūz

Me fā ʿi lūn Fe ʿi lā tūn Me fā ʿi lūn Fe ʿi lūn

.---/.---/.---/.---

Bu kār-ı seyāḥatde sırr-i giz şetmi çün

Bir ehl-i ḥāl bulunmadı kʿeyleyelim tefrīr

Yine ḥaṭāya sezā-dār-ı zann edip Sālik

Beyān-ı ḥālimi dīvāra eyledim taḥrīr

[145/b]

*Fe ʿi lā tūn (Fā ʿi lā tūn) Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lā tūn Fe ʿi lūn (Fā ʿ lūn)*

..--(-.---)/...-/...-/...--(-)

Ey saʿadetli semāḥatli darüʿl-neʿamım

Vey ʿināyetli ʿaṭufetlü cezirül-himemim

Cāy-gır olduguçün defter-i iḥsānında

Būs eder dāmen-i evrāķı deḥān-ı kalemim

Me fā 'ī lün Fe 'ī lā tün Me fā 'ī lün Fe 'ī lün

. . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Eyām-dār-ı fütūh-ı der-i merādātım  
Huzūra 'arz edemem mācerā-yı hācātım  
Olursa lāyık-ı zıll-i hümāyı iqbālın  
Sipihre vāşıl olur efser-i mübāhātım

*Me f 'ū lü Fā 'ī lā tū Me fā 'ī lü Fā 'ī lün*

-- / - . . . / . . . . / - . . -

Sālik hezār müjde ki beyt-i nezā'iriñ  
Ma'rūz-ı bezm-i aşaf-ı vālā cenābıdır  
'Arz-ı ğazel ki dām-ı ğazāl-ı nevālidir  
Tarh-ı nesīb kim sebep-i intisābıdır

*Me fā 'ī lün Fe 'ī lā tün Me fā 'ī lün Fe 'ī lün*

. . . - / . . . - / . . . - / . . . -

Gelir niyāza cesāret huzūr-ı devletiñe  
Refāh-ı hāl-i zamān oldu çünkü mültezimiñ  
Bu ana dek ne niyāz eyledim buldu huşul  
Elimdedir hele şad şükr-i dāmene girmek

Ey māye-i taḥṣīl refāh ḥālim  
Nāḥun-zen-i ḥall-i kede-i iḳbālim  
Mehmīz-zen-i himmet olursa girmek  
Menzil-res olur baṭıla-i āmālim

*Mef 'ū lū Me fā 'ī lū Me fā ī lū Fe 'ū lūn*

- . - / . . . - / . . . - / . . -

Ey daḥm-küşā-yı emel ehl-i meşāliḥ  
Ḥall-i kede-i 'ukre-yi düşvār-ı meşāliḥ  
Kesb-i şeref-i hizmetim etsem n'ola k'oldu  
Cümāze-keş-i rāh-ı hedā nāfe-i şāliḥ

*Mef 'ū lū Fā 'ī lā tū Me fā 'ī lū Fā 'ī lūn*

-- / - . . . / . . . . / - . -

Buldum henüz efendimi dünyāda ğam yemem  
Şermende-i nevāzişiñim ey yem-i kerem  
Maṭrūḥ-ı çeşm-i raġbet etmekde bendeñi  
Ey dest-gīr-i dāmenet ey dest key himem

*Mef 'ū lū Fā 'ī lā tū Me fā 'ī lū Fā 'ī lūn*

-- ./ - . . . / . . . . / - . . -

Ey aşaf-ı sünūde şiyem bāb-ı devletiñ  
Ehl-i ricāya merci' re'fet-nümāsı iken  
Kimden ümīd-i himmet eder ehl-i maşlahat  
Şehbāya mihr-i kevkeb-i 'adliñ şehāb iken

*Fe 'ī lā tūn (Fā 'ī lā tūn) Fe 'ī lā tūn Fe 'ī lā tūn Fe 'ī lūn (Fā ' lūn)*

. . . - ( - . . - ) / . . . - / . . . - / . . - ( - - )

[146/a]

Ey darü'l-ne'am ey dā'īye-bağş-ı 'ālem  
Kām-yāb oldu cihān dergeh-i iqbālinde  
Bir esāmeyle kavlin eyle daği nām-āver  
Kesb-i nām eyleyelim sāye-yi iclālīñde

*Fā 'ī lā tūn Fā 'ī lā tūn Fā 'ī lā tūn Fā 'ī lūn*

- . . - / - . . - - / - . . - - / - . . -

Hall-i müşkil kayd yine dūş ola lā-edriyye ol  
İhtiyārīñ elde ise vār hemān cebriyye ol  
İbn-i vaqt ol muqtażā-yı hāle olsun cünbüşde  
Ne ebü'l-vaqt ol bu dār-ı ğamda ne dehriye ol

## Müfredât

Etse çâr u kudüm-i seyyîd-i Kevneyne sezâ

Ṭurrâ-i zülfe-i tuğrâsını Yaḥyâ Pâşâ

Qıldı pîş-i kâdem-i pâkda Yaḥyâ Pâşâ

Resm-i tuğrâ eyler tecdîd-i berât-ı ‘uqbâ

Yed beyzâ-yı kemâlâtını etdi icrâ

Pertev-i beyzâ-yı tuğrâ eyler Aḥmed Pâşâ

Ḥaḳḳâ ki şadr-ı sâbıḳ-ı destûr-ı nâ-mûr

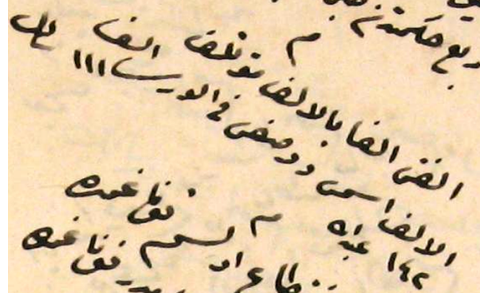
Aşâr-ı destîñ eyledi ken-naḳş-ı fil-ḥacer

Etme aşrâr-ı şaġa’irle ‘afv-ı nesîḥ

Çâr rûtbe-i günahıñ za‘fî iken kemter şariḥ

Çünkü îfâ etmedi bir kimse esrâr-ı ḥafî

Rub‘-ı ḥikmetden ḥaber verdi İmâm-ı Beyḥâkî



N'ola 'izzet-güzîn-i inkıtâ' olsam konağında

Mücevher-i tîğ-i ḥasbū'l-âde lâzımdır konağında

Şâyân mı 'arz-ı naḥvet edip her ḳabâyile

Manzûr-ı çeşm-i rağbet olam her kabâ'ile

Münâfât-ı esâs-ı naḥve-i zâhid mu'ter-nişînsin

Ne cerden maḥr-nişîn ne riyâdan manşur nişînsin

Derk-bâr-ı zaman cây-ı intişâb degil

Gel etme kışsa-ı küşâyîş-i iktizâ bâb degil

Ḥam-ı ebrîñ koyup eyledi mihrâb-ı sücûd

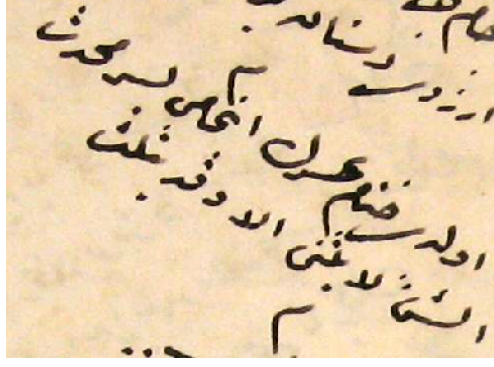
Zâhidiñ secde-i sehv-i degil aşâr-ı şühûd

[146/b]

Câm-ı cihân-nümâ şey-i manzûr-ı pîş-i mâ

Arzû-yı destân-ı bûd-ı âsiyâyı 'abş mâ





Ḥazret-i Şeyḫ Ekber-i ‘Arabī

Sāl-i mīlādı oldu şems-i nakī

(560)

Ṭoğdu mağribden afitāb gibi

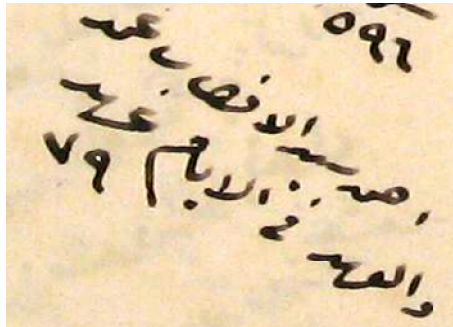
Düşdü nāzik-i ḥayret-i müttefiķi

(78)

Ġavsü’l-verā el-Bedevī

Şeref-i bediy-i belāda

(596)



Tr. 23

Tārīḫ-i Şulḫ-ı Nādir Şāh

*Me fā 'i lün Fe 'i lā tün Me fā 'i lün Fe 'i lün*

. - . - / . . - - / . - . - / . . -

Sünūd-ı pādşeh-i taḫt-gāh-mesned-i Rüm

Cenāb-ı ḫāzret-i Maḫmūd Ḥān şāh-ı enām

Edip meşāliḫe-i kışşa ile şāh-ı İrān

Bir ehl-i dānişe ḫaşr-ı sefāret ü peygām

Yegāne-i deyr-i imtişār-ı Ekrem kim

Eder şenā-yı cemil ile kesb-i şöhret-i nām

Bu güne emr-i ḫaḫirse de revā görüp zātın

Birine eyledi teslīm-i ḫall u 'aḫd ü zimām

Zihī müsā'ade-i şehr-yār-ı heft iḫlīm

Ḥoşā liyāḫat-ı zāt u seciye-yi ilhām

Bu şulḫuñ olmadı mişli zamānda mesbūḫ

Yeter cihāna bu naḫl-i şafā mede'l-eyyām

‘Ale‘l-ḥuṣūṣ o hedāyā-yı nādirü‘l-emṣāl

Ṭaraf ṭaraf olup amāde-i ḥaṭīre-i kām

Olup emānet ü şıdkı netice-i rüçhān

Bu rütbe oldu şeref-yāb-ı mesned-i ikrām

Bu feyz-i neş‘e-i şevkiñ beyān-ı vaşfinda

Ḳarīn-i ‘acz olur aḥir muḥābir ü aḳlām

Ḥüdā zevālden asūde eyleye zātıñ

Ola zamanede vāreste-i ğam u alām

[147/a]

Cihāna müjde-i tāriḥin eyle ey Sālik

Rehīn-i vaktine es-şulḥü‘l-seyyidü‘l aḥkām

(1160)

Tr. 24

Tāriḥ-i Helāk-ı Nādir Şāh

*Fe ‘i lā tün (Fā ‘i lā tün) Fe ‘i lā tün Fe ‘i lā tün Fe ‘i lün (Fā ‘ lün)*

...--(-...)/...--/...--/...--(-...)

1. Şāh-ı ferhūnde-şiyem ḥazret-i Sulṭān Maḥmūd

Dāver-i rüy-ı zemīn pādşeh-i mesned-i Rūm

Lācerem zıll-i hüdāver n'ola eyyāmında  
Telef-i tîğ-i tebār olsa bütün düşmen-i şūm

Kimiñe bed-ḥāhı olup saña ḥilāf  
‘Arşa-i ḥāl-i fenā etdi ḥıbāb-ı kıyyūm

Mülk-i ibrāya naḳīline meger Nādir Şāh  
Bir zaman olmuş idi tefriḳa-endāz-ı ‘umūm

5. Mülket-i Rūm daḫi eyleyip ‘ilān-ı zuhūr  
Su’-i ḳasdı ‘alenen oldu cihāna ma‘lūm

Fitne-ikāz ederek şeş-cihet-i ‘ālemde  
Ḥāb u rāḫatdan idi çeşm-i zaman maḫrūm

Nāgehān nāzil olup şā‘iḳa-yı ḳahr ile  
Eyledi sāḫa-yı ‘arşada vücūduñ ma‘dūm

Minnet-i ilāhe dünyāya meserret verdi  
Himmet-i ḳā’id-i tevfiḳle bu emr-i merdūm

Bu teveccühe eşer ḳalb-i şehe ‘ālemdir  
Tā ki mir’at-ı dili görmeye ekdār-ı hūmūm

10. Hāşre dek sāye-yi şāle dehre nihāl-i zāt  
Ermeye bāğçe-i şevketine bād-ı mesmūm
- Fikr-i tār-ı necmle bu müjde-i şevķi Sālik  
Şebt ü maḥv eyler iken mışra‘-ı sāli manzūm
- Leb-i hātifden işitdim ḥaber-i tārīḥin  
Şāh-ı ĩrān iken oldu hele Nādir-i ma‘dūm

Tr. 25

Sene

Tārīḥ-i Tertīb-i Mecnū‘a

*Fe ĩ lā tūn (Fā ĩ lā tūn) Fe ĩ lā tūn Fe ĩ lā tūn Fe ĩ lūn (Fā ‘ lūn)*

..-- (-.-)/...-- / ...-- / ...-- (-.-)

1. Hāzret-i aşaf-ı ‘aşrıñ nıgeh-i luṭfuyla  
Bu cerīde olup aşār ile nev-gülşen-i ‘aşķ
- Oldu mecmū‘a-yı nazm-ı büleğā-yı eyyām  
‘Aķd-ı gevher-veş olup taḥliye-yi gerden-i ‘aşķ

Olsa her beyti sezā meşrık-ı envār-ı kabūl  
Ki şikāf-ı naķarātında ‘ayān revzen-i ‘aşķ

Yek-digerler olup erķām-ı be-hem-i peyveste  
Guyiyā def-i gezend-i ğama der cūş-ı ‘aşķ

[147/b] 5. Oldu her zebūr bin ħarfde şad-ı nükte-i cāy  
Ceyş-i ğāret-ger-i ‘icāza olup mekmen-i ‘aşķ

Mihr-i luţfundan olup muktebisin pertev-i feyz  
Cā-be-cā nükte-i mevĥūmesidir rūşen-i ‘aşķ

Ķıldı tevcĥ şimāĥ-ı keremi fikri ile  
Zīr-i dīm murĝ-ı ķalem zemzeme-i şiven-i ‘aşķ

Cem‘iniñ müddet-i tāriĥin ederken tevlīd  
Olup ebķār-ı heves-i feyzle abisten-i ‘aşķ

Yazdı tāriĥini erbāb-ı ĥired nāķıd-ı ğayb  
Sālikā mülhem olup bize dedim maĥzen-i ‘aşķ

Tr. 26

Tārīḥ-i Tedvīn-i Aşār-ı ĩn Faķır

*Mef 'ū lü Fā 'ı lā tü Me fā 'ı lü Fā 'ı lün*

- . / - . - . / . - - . / - . -

1. Sālik-i dehān tīşe-yi ṭab'ımla ez-ķadīm  
Oldum vuşül-ı daḥme-i eş'ār-ı kārgır  
  
Minnet ḥüdāyā oldu müretteb eşerlerim  
Çekdi beyāz-ı levḥ-i dile ḥāme-yi ķader  
  
Meşķ-i belāgat eyler idim ṭıfl iken henüz  
Ağuş-ı māder idi baña maḥfil-i hūner  
  
Ḥılķat olup nişāne-yi tārīḥ-i mevlidim  
( 1120 )  
Fıtrı idi baña ezeli şafvet-i güher
5. Ben ney-süvār-ı kũçe-i etfāl iken müdām  
Eylerdim edhem-i ķalemimle ne cilveler

Zu‘mumca şarf-ı dīde-yi taḥsīn edip sözüm

Tesvīd ile ızā‘a ederdim şaḥīfeler

‘İşrīn-i müntehī olacaḡ sāl-i ‘an-ḡān

Buldum sefīne-i süḡanım daḡme-i güher

Şāyān-ı çeşm-i raḡbet olur ehl-i dānişe

Oldu şaḥīfe-yi dilim enmūzec-i ‘iber

Yārān-ı nazm-ı ma‘raḡ-ı taḡrīzde hemān

İnşād edip sūtūde tevārīḡ-i mu‘teber

10. Kilk-i ḡayāl yazdı zihī nādiü‘ş-eşref

(1150)

Ḥasān oldu tercüme-i vālīü‘l-ḡaber

(1150)

Hātifden erdi zemzeme-i lem‘a-i ḡayāl

(1150)

Geldi şimāḡa nesīme-i ravzatü‘l-eşer

(1150)



## SONUÇ

Halil bin Halil Efendizāde Sālik, mutasavvıf bir şāirdir. Araştırmamızda Halil Dede'nin elimizde mevcut olan divanının çeviri metnini yaparak; divanı hem şekil hem muhteva bakımından, çeşitli alt başlıklara ayırarak incelemeye çalıştık. İncelememiz sonucunda, Halil bin Halil Efendizāde Sālik'in, Divān Edebiyatı'nın belli başlı kültür kaynaklarına, mutasavvıf kişiliğinin ona vermiş olduğu engin bilgiye bağlı olduğunu gördük. Diyebiliriz ki Sālik Dede; gazel, kaside, tarih ve rubailerıyla başarılı bir şairdir.

Sālik Dede Divānı'nda kaside, gazel, terkīb-i bend, tercī-i bend, tarih kıt'aları, rubāī, müseddes gibi nazım şekilleri vardır. Divān Edebiyatı'nın nazım şekillerini kullanan Sālik Dede, divān şiirinin şekil ve muhteva özelliklerine bağlı kalmıştır.

Halil Dede şiirde ahenk unsuru olan aruz vezninin on kalıbını, yazmış olduğu 347 manzumede başarılı bir şekilde kullanmıştır. Ayrıca gene ahenk unsuru olan, kafiye ve redif konusunda da oldukça başarılıdır. Tam ve zengin kafiyeleleriyle, kelime halindeki redifleriyle şāir, şiire akıcılık kazandırmıştır. Arapça ve Farsça bilen şāirin toplamda 31 manzumesi, Arapça ve Farsça yazılmıştır. Sālik Dede'nin şiirleri sanatlı bir dil ve üslup özelliği gösterir. Yapmış olduğu sanatlarla, özellikle anlam ve ses öğelerini pekiştirmiştir.

Şāir, döneminin toplumsal ve kültürel olaylarını şiirlerine yansıtmıştır. Şahıs kadrosu olarak da divān, oldukça zengindir. Şāir, yaşadığı dönemin padişah, vezir ve şāirlerinden bahsettiği gibi kendi devrinden önceki ya da sonraki kişilerden de bahsetmiştir. Bu kişiler, kasidelerinde medihler sunduğu, gazellerinde teşhis ve teşbih yaparak değerlerini vurguladığı, tarih kıt'alarında ise dönemine kapı açtığı birer vasita olmuştur.

Halil Dede, babasının yerine geçmiş bir mevlevidir. Divānında da sık sık bu durumu vurgular. Fakat bunun yanında diğer tarikatlara da, onun sevgi beslediğini görürüz. Yazmış olduğu iki 'mevlevi' redifli gazelinin yanı sıra 'bedeviye, sadiye' redifli gazelleri, bu duruma en güzel örneklerdir.

Halil bin Halil Efendizāde Sālik Divānı, edebî sanatlar yönünden oldukça zengindir. Özellikle teşhis, teşbih, tenasüp ve leff ü neşr, şâirin en çok kullandığı sanatlardır. Sālik Dede'nin belagata ve edebî söyleyişe olan hâkimiyetini özellikle övgü kısımlarında görmekteyiz. Halil Dede her fırsatta kendini övmekten geri kalmaz.

Sālik Dede'nin müretteb divânında 9 adet kaside, 231 gazel, 1 terhib-i bend, 1 terci-i bend, 37 ruba'i, 30 kıta, 26 tarih, 5 müseddes ve 4 tahmis olmak üzere toplamda 347 manzume yer almaktadır.

Anlatmaya çalıştığımız tüm bu özelliklerden sonra diyebiliriz ki; Halil bin Halil Efendizāde Sālik Divānı, şiir dilinin ve toplumsal özelliklerin kullanıldığı hacimli bir eser; Halil Dede ise başarılı bir şâirdir.

## İNDEKS

‘Acem 83	Halil 155
Ādem 191, 316	Hāmān 102
‘Aden 368	Haşmet Efendi 366
Ahmed Pāşā 398	Hatem-i Tayy 79, 128
Ali Pāşā 119	Hatem 362
‘Anka 165, 238, 295, 326	Ḥavvā 316
Aristo 97, 129, 381	Hayber 118
Ayasofya 96, 98	Hayyām 183
Āyet-i Raḥmān 235	Ḥazret-i Şeyḫ Ekber-i ‘Arabī 400
Bedevī 201, 400	Ḥicāz 248, 325
Behçet Efendi 75, 82, 367, 369	Hoten 362
Behrām 196	Hüdhüd 142, 194, 195
Cem 108, 356	Işfahān 248
Efrāsiyāb 156, 340	İmam-ı Beyhaki 398
Ekrem 401	İran 401, 404
Es’ad Efendi 132	İrem 116
Felātūn 78, 81, 100	‘İsā 204, 316
Fıtnat 122	İskender-i Şāni 105
Gazali 236	Kāf 165, 325, 365
Haleb 243, 351	Kays 239, 254, 389

Kelim-i Tūr 317	Nādir Şah 401, 403, 404
Ken‘an 235, 287	Necib 222
Kerbelā 156, 196	Nemrūd 362
Kevneyn 398	Niyāz nāme 75
Ḳıtmır 361	Nūh 105, 176
Kur’an 236	Nur Osmanî Camiî 95, 96
Leylā 204, 239, 316, 389	Raḥikī 373
Mahmud Pāşā 130	Rūm 83, 313, 325, 401, 402, 403
Ma’raş 312	Sa’dīye 202
Mecnūn 204, 316	Sikender 295, 329
Mesih 171, 348	Sinimmār 208
Mesihā 182, 199, 375	Siroz 369
Mevlevī 299, 301	Sultan I. ‘Abdulḥamit 95
Mışır 72	Sultan I. Mahmud 96, 98, 100, 101, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 402
Muşafā 93, 111, 112, 114, 391	Sultan III. Mustafa 116, 117
Muhyiddīn 324	Sultan III. Osman 90, 91, 96, 122
Mūsā 316	Sultan III. Selim 109, 111, 112, 116
Mustafā Pāşā 120, 121, 122, 123, 124, 127	Sūre-i Lokmān 235
Münif Efendi 364	Süleymān 128
Nābī 182	Şebistān 115, 208, 394
	Şeh-nāme 201

Tesāne-i ‘Āmire 82

‘Uṭārid 153

Yahyā Efendi 387, 388, 398

Yahyā Pāṣā 72

Yūsuf 204, 235, 239

Zelihā 204, 235

Zūlfikār 375

## SÖZLÜK

### A

Ābād	: Ebedler.
‘Abīr	: Bir ilaç terkibi.
Ābisten	: Gizli, gizleme.
‘Acz	: Güçsüzlük.
‘Acz-āver	: Beceriksizlik veren.
A‘dā	: Düşmanlar.
‘Add	: Hesaplamak, saymak.
‘Afāf	: Temiz olma. Günahsızlık.
Aḥdāk	: Göz bebekleri.
‘Ahd u peymān	: Yemin etme.
Aḥker	: Ateşi kül.
Aḥterān	: Yıldızlar.
Aḥvel	: Şaşı. Çift gören.
Aḥyān	: Ara sıra.
Aḥyār	: Dostlar.
Aḥz	: Alma, tutma, kabul etme.
‘Ākif	: Sebat eden.
Aḥvā	: Daha kuvvetli.

‘Āli-cenāb	: İyilik sahibi.
Ālūde-dāmān	: Eteği bulaşık, iffetsiz kadın.
Āmed ü şūd	: Gidiş geliş. Geldi gitti.
‘Amīm	: Herkese ait.
Āmīz	: Karışık, karışmış.
Āmīziş	: Uysallık, uyuşma.
‘Andelib	: Bülbül.
‘Anid	: Çok inatçı.
‘Anim	: Alçak gönüllü.
‘Ankebūt	: Örümcek.
Ārā	: Fikirler.
Aram	: Durma, dinlenme.
‘Arāz	: İşaretler. Kazalar.
‘Arf	: Güzel koku. Rūzgār.
‘Arv	: Sıtma ve diğer ateşli hastalıklarda gelen ilk titreme.
Aşdıķā	: Sadıklar. Sadık dostlar.
‘Asīr	: Zor, müşkül.
Āsiyā	: Su değirmeni.
Āsūde	: Rahat, sakin.
Āşūb	: Karıştırıcı.
Āteş-zen	: Ateş vuran, atan.

‘Ātır	: Güzel kokulu.
‘Avām	: Yıllar.
‘Avdet	: Dönme.
‘Avnī	: Yardıma ait.
‘Az̄b	: Tatlı, latif, hoş olan yiyecek. Menetme. Feragat.
Āz̄ine	: Cuma veya bayram günü.

## B

Ba‘d-ez̄in	: Bundan sonra.
Bāhir	: Açık, aşikār.
Bāḥuşūş	: En çok, hususiyle.
Baḥye	: Dikiş.
Bālārev	: Yüksekten giden.
Bālīn	: Yastık, koltuk.
Bang	: Ses, seda.
Bānū	: Kadın, hatun. Gelin.
Bār	: Yük.
Bārek Allāh	: Allah mübarek etti.
Bāre	: Defa, kere.
Bār-geh	: Yüksek divan.
Bāriḥa	: Dünkü gün.



Bāriqa	: Şimşek, ışık, yıldırım parıltısı.
Başar	: Kalple hissetme.
Bāşır	: Gören.
Baş:	Açma, yayma.
Bāşed	: Olur, ola.
Bāz	: Yeniden.
Beceyb	: Yakaya doğru.
Beder	: Dışarı, hariç.
Bedīd	: Zahir, aşikār.
Bedihe gū	: Güzel ve hoş söz söyleyen.
Bed-kār	: Kötü iş yapan.
Bed-mest	: Kendinden geçmiş derecede sarhoş.
Bedraqa	: Delil, kılavuz.
Bedv	: Başlama.
Behçet	: Sevinç, güler yüzlülük.
Behrām	: Eskiden bir İran padişahının adı.
Be-kef	: Elde, avuçta olan.
Be-nām	: Meşhur.
Bend	: Bağlanan.
Bende	: Köle.
Bender	: Ticaret yeri.
Benderek	: Küçük iskele, küçük kale, mendirek.

Berçide	: Toplanmış.
Ber-düş	: Omuzda.
Berid	: Postacı, elçi.
Berrân	: Kesen, kesici.
Be-ser	: Baş üzerine.
Bess	: İçindekini açığa vurmak.
Beyt-i ma'mûra	: Kâbe'nin ismi.
Beyza	: Yumurta.
Bî-dâd	: Sayısız, eşsiz, benzersiz.
Bîdâd	: Zalimlik, zulüm.
Bîm	: Korku.
Bî-muḥâbâ	: Pervasızca.
Bint	: Kız.
Bîş	: Artık, ziyade.
Bîşe	: Orman.
Buḫlân	: Haksızlık.
Büyâ	: Güzel kokulu.
Bükâ	: Ağlama.
Büleḡa	: Belagat sahipleri.
Bülheves	: Heves ve isteği çok.
Bünyâd	: Temel, esas yapı.
Bürehne	: Açık, alın.

Bürüdet : Soğukluk.

## C

Cābecā : Yer yer, ara sıra.

Cāh : Makam.

Cāhız : Patlak gözlü adam.

Cān-fezā : Can verici.

Cāvīd : Sonsuz.

Cebīn : Korkak. Cesaretsiz.

Cebl : Yoktan arıtma. İhtira.

Cedīd : Yeni.

Celā-yı vaṭan : Doğduğu yerden ayrılma.

Cenāḥ : Kanat, taraf.

Cenān : Gönül, ruh.

Cest : Atlayan, sıçrayan.

Cevdet : İyilik, kusursuzluk.

Cevlān : Şam'da bir dağ.

Cevza : İkizler burcu.

Ceyş : Asker.

Cidāl : Sözle mücadele. Cenk.

Cinān : Cennet.

Cūd	: Cömertlik.
Cūş u ħurūş	: Coşup taşma
Cūdā	: Ayrılık, ayrılmış.
Cünbān	: ‘Kımıldana, kımıldatan’ manalarına gelir ve sıfatlar yapar.
Cünūn	: Delirme.
Cūr’a	: Bir yudumluk.
Cüst-cū	: Arayıp sorma, araştırma.
Cüyūş	: Askerler.
Ç	
Çālāk	: Yerinde duramayan, çabuk, oynak.
Çarsu	: Dört taraf. Çarşı, Pazar.
Çe	: Küçültme edatı.
Çend	: Kaç tane? Ne kadar? Birkaç.
Çerā	: Niçin? Niye böyle?
Çetr	: Gece.
Çü	: Gibi. Dikkat. Ahenk.
Çūnan	: Böyle, bu şekilde, bunun gibi.

## D

Dāʾd	: Düşmanlık.
Dād u sited	: Alış veriş.
Dağdağa	: Gürültü.
Dāğzen	: Nişan koyan, gönül kıran.
Dağmeʿ	: Mezar.
Dāʿiye	: Arzu, hırs.
Dām	: Tuzak.
Dāsītān	: Destan, sergüzeşt.
Daʿvāt	: Dualar.
Dāver	: Adil, insafılı.
Debīr	: Katip, yazıcı.
Debistān	: Okul.
Defʿaāt	: Defalar, kereler.
Dehver	: Toplamak.
Delān	: Ağır yüklü hayvanın yab yab yürümesi.
Demādem	: Sık sık. Her vakit.
Derā	: Çan, çingirak.
Derān	: Derhal, hemen.
Derek	: Kiriş uçlarında olan halka.
Derk	: En aşağı kat, her şeyin dibi. Anlamak.

Der-niyām	: Kınına sokulmuş.
Dest-ber-sīne	: Eli göğsünde, işe hazır.
Dest-bürd	: Kuvvet.
Dest-res	: İsteğini ulaşan.
Dest-gīr	: Arka olmak. Elinden tutan.
Deşt	: Çöl.
Devāṭ	: Divit.
Deycūr	: Karanlık.
Dībāc	: Atlas denilen kıymetli ipek bez.
Dilbeste	: Kalbi bağlı.
Dildār	: Kalbi hüküm altında tutan sevgili.
Dilhāh	: Gönül talebi.
Dilşifte	: Gönül vermiş, tutkun.
Dīr	: Geç, uzak.
Dirīgā	: Yazık, eyvahlar olsun.
Dūd	: Elem, tasa.
Dūdmān	: Sülale, aile.
Dūrā-dūr	: Uzun uzadıya.
Dücā	: Karanlık.
Dühūr	: Dünyalar.
Dünbāle	: Kuyruk.
Düşīne	: Dün gece.

Düşvār	:Zor, güç.
Dü-tā	: İki kat.
Düzd	: Hırsız.
Düzdān	: Hırsızlar.
<b>E</b>	
Eb	: Baba, peder, cet.
Ebcd-ḥān	: Acemi, mektebe yeni başlayan.
Ebkem	: Dilsiz.
Ebleh	: Ahmak. Budala.
Eblem	: Kalın dudaklı adam.
Ebrār	: Özü sözü doğru olanlar.
Ecr-i cezīl	: Bol sevap.
Edāt	: Sebep.
Ed'iyec	: Dualar.
Ednā	: Aşağı.
Efgende	: Yere atılmış, biçare, düşkün.
Efrūḥte	: Parlamış, nurlanmış, yanmış.
Efser	: Taç.
Efsūs	: 'Yazık! Eyvah!' gibi bir teessür edatı.
Eḥibbā	: Dostlar.

Elsine	: Diller.
Encām-ı kār	: İşin neticesi.
Endüh	: Tasa, kaygı, sıkıntı.
Enmūzec	: Örnek, numune.
Erīke	: Taht.
Erre	: Bıçkı.
Erzān	: Mūnasip, uygun.
Eslem	: Daha sağlam.
Estān	: İstirahat edilecek yer.
Eşī'a	: Şua, süzme, ışık.
Eṭibbā	: Doktorlar.
Eṭnāb	: Çadır ipleri.
Evc	: Zirve
Evreng	: Taht.
Evtād	: Direkler.
Eyne	: Nere? Nerede? Zaman. Yorgunluk.
Eyvān	: Köşk, büyük salon.
Ezdād	: Zıtlar. Birbirinin tersi olanlar.
Ezkiyā	: Temiz, iyi halli kimseler.



## F

Fākıd	: Oğlunu veya eşini kaybetmiş kadın.
Fāriđ	: İşini bitirmiş, boş kalmış.
Fart	: Çok aşırı olmak.
Faşlü'l-ħitāb	: Önsözden sonra asıl maksada giriş.
Fāř	: Meydana ıkmak.
Faşş	: Yüzük taşı.
Fayşal	: Karar, hüküm.
Feħvā	: Meal, anlam.
Felāħan	: Taş atmaya mahsus alet.
Ferdā	: Yarın.
Feres	: At, kısarak.
Ferīd	: Emsali az bulunan.
Ferş	: Yer. Döşeme.
Fertüt	: Pir, çok ihtiyar, bunak.
Feřān	: Saçma.
Fetķ	: Ayırma.
Fevri	: Düşünmeden, ani yapılan hareket.
Fevvāre	: Fıskiye.
Feyfā	: Büyük öl.
Fezleke	: Netice, öz.

Fil-meşel	: Mesela.
Firāvān	: Bol, çok.
Firīfte	: Aldanmış.
Fitrāk	: Atın terkisi.
Fu'ad	: Kalp, gönül.
Fuşūş	: Yüzük taşları.
Fürū-berde	: Öne eğilmiş.
Füsürde	: Donmuş, sertleşmiş.
Fütāde	: Tutkun, zavallı, düşkün.
Fütūr	: Keder, gam.

## G

Ġabġab	: Şakak, çene altı.
Ġabra	: Yeryüzü.
Ġalaṭ	: Hata.
Ġalṭān	: Yuvarlanan.
Ġamm-ḥār	: Kederlenen, hüznlenen.
Ġārat	: Yağmalar.
Ġāretger	: Yağmacılar.
Ġarḳ-āb	: Suya batan.
Ġarrā	: Şaşalı.

Ġavr	: Bir şeyin dibi. Çukur. Esas. Temel. Hakikat.
Ġavş	: Suya dalma.
Ġavvāş	: İnci arayan. Çok gayretli, çalışkan.
Ġaybet	: Başka yerde bulunmak.
Ġayed	: Nazik ve yumuşak tenli olmak.
Ġāze	: Kadınların yüzlerine sürdükleri allık.
Ġebaġıb	: Şakak.
Gerdiş	: Dönme, dolaşma.
Germiyyet	: Sıcaklık.
Germ ü serd	: Sıcak ve soğuk.
Ġılzet	: Kabalık, sertlik.
Ġinā	: Zenginlik, yeterlik.
Ġirā	: Tesir eden, tutucu.
Ġirbāl	: İri delikleri olan elek.
Ġiriv	: Bağırma, feryat etme.
Ġırrat	: Boğazın çıkardığı elim ses.
Ġiřāveh	: Örtü, perde.
Ġiřā	: Perde, örtü.
Ġiyāb	: Göz önünde olmamak. Görünmemek.
Girān	: Ağır, dolu.
Gird-gār	: Allah, yaratıcı.
Girdibād	: Kasırğa.

Giryē	: Gözyaşı.
Giye	: Bitki.
Ġulüvv	: Ayaklanma. Hücüm.
Ġurāb	: Karga.
Ġurābü'l-beyn	: Alaca karga.
Ġurfe	: Yüksek derece.
Ġüşiş	: Çabalama, uğraşma.
Ġuşmāl	: Yola getirme. Kulak bükme.
Güdāz	: Yakan, eriten.
Güm-gerde	: İzi kalmamış, unutulmuş.
Güm-şüde	: Kaybolmuş.
Güsiste	: Kopmuş, sökülmiş, gevşemiş.
Güşāde	: Ferah, şen.
Güzār	: Geçiş. Beceren.
Güzīn	: Seçilmiş.

## H

Ĥabāyā	: Gizli işler.
Ĥabāb	: Su üstündeki hava kabarcığı. Son derece muhabbet.
Ĥāb-ālūde	: Uykusu gelmiş.

Ḥabbezā	: ‘Ne güzel, ne hoş’ manasında bir takdir edatıdır.
Ḥacālet	: Utanma.
Ḥacib	: Perde. Perdecı. Kapıcı. Vezirler. Kaş.
Ḥaclet	: Şaşırma, utanma.
Ḥadeng	: Kayın ağacı, bu ağaçtan yapılmış ok.
Ḥadıyd	: Oturaklı.
Ḥadīka	: Sulu, ağaçlı bahçe.
Ḥadşe	: Vesvese, kuruntu, üzüntü.
Ḥaft	: Sakin olmak.
Ḥaff	: Alaca renkli et
Ḥāhişger	: İstekli, arzulu.
Ḥāʿil	: Perde. İki şeyi ayıran.
Ḥāʿiz	: Bir şeye sahip olma, yer tutan.
Ḥāk-rüb	: Süpürge.
Ḥalecān	: Titreme.
Ḥalef	: Birinin yerine sonradan geçen.
Ḥalel-yāb	: Eksiklik bulan.
Ḥāli	: Şimdiki.
Ḥalka-begüş	: Kulağı küpeli.
Ḥalka-zen	: Kapı halkasını vuran, kapı çalan.
Ḥall	: Çözme.
Ḥam	: Bükülmüş.

Hāmān	: Hz. Musa zamanında Firavun'un veziri.
Ḥamīd	: Methodilmeye layık olan.
Ḥammār	: Şarap yapan veya satan kimse.
Ḥamūlī	: Sabırlılık, dayanıklılık.
Ḥamūş	: Sivrisinek.
Ḥamyāze	: Esnek. Fena iş. Kötü hareket.
Ḥanek	: Damak.
Ḥar	: Hor.
Ḥarābezār	: Viranelik.
Ḥareş	: Muhafızlar, bekçiler.
Ḥarīdār	: Satın alan.
Ḥarīk	: Ateş, yangın.
Ḥarīrī	: İpek eşya.
Ḥarīş	: Bir şeye fazlası ile düşkün. Hırslı.
Ḥas	: Çerçöp, ot parçaları.
Ḥaşā	: Doymak.
Ḥaşa'il	: Hasletler.
Ḥaşş u 'āmm	: Herkes, bütün herkes.
Ḥaşr	: Bir şeyin içine almak.
Ḥaşv	: Vücutun içindeki uzuvlardan her birisi.
Ḥaşşiyet	: Hususi fayda, tesir.
Ḥaşūdī	: Kıskançlık.

Ḥāṣāk	: Süprüntü, çöp.
Ḥaṭar	: Tehlike, korku. Uçurum.
Ḥaṭb	: Mühim iş, nida, konuşmak.
Ḥāṭif	: Göz kamaştırıcı şimşek.
Hātif	: Gayıptan haber veren, seslenici.
Ḥaṭūṭ	: Yeri tırnağıyla kazıyıp çizgiler çizen vahşi sığır.
Ḥatve	: Adım. Bir adım atmak.
Ḥavāṭır	: Hatıralar, fikirler.
Ḥaydar	: Hz. Ali gibi yiğit, cesur; dönerek düşmana saldıran.
Ḥayre	: İyilik, kerem.
Hecme	: Şiddet.
Hekīr	: Şaşırın.
He'le	: Daire-i kamer.
Hem-çü	: Onun gibi.
Hem-firāş	: Zevce.
Hemtā	: Eş, benzer.
Hemvār	: Daima.
Hengām	: Zaman.
Hevādār	: Nefsine uymuş.
Hevdec	: Kadınların binmesi için devenin sırtına konulan mahfel.
Heycā	: Cenk, vuruşma.

Heym	: Āşık olma. Şaşkınlık.
Ĥidīv	: Vezir.
Ĥıff	: Hafif, zayıf nesne
Ĥılāş	: Her nesnenin dibine çöken ağırlık.
Ĥırām	: Salınarak eda ile yürüme.
Ĥırāş	: Tırmalayan, inciten.
Ĥired	: Akıl, fikir, anlayış.
Ĥired-mendī	: Akıllılık.
Ĥırz	: Sığınılacak yer.
Ĥışāl	: Hasletler, huylar, ahlak.
Ĥışn	: Kale. Sığınmaya mahsus sağlam yer.
Ĥıţāb	: Sözü yüzüne söylemek.
Ĥıţta	: Günahlardan istiğfar etmek. Başkasının üzerinden suçluluğu kaldırmak.
Ĥicāl	: Gelin odaları.
Ĥinā-ger	: Şarkı söyleyen.
Ĥizmet-güzār	: Onun bunun işini gören.
Ĥoşā	: Ne güzel.
Ĥuceste	: Uğurlu, mübarek.
Ĥūd	: Miğfer.
Ĥuff	: Mest gibi ayakkabı. Nebat.
Ĥufte	: Yatmış, uyumuş.



Ḥuld	: Ebedilik.
Ḥullet	: İçten, samimi sevgi. Dostluk.
Ḥulūş	: Saflık.
Ḥumūl	: Bir kimsenin ünü ünvanı kaybolma.
Ḥün-ābe	: Sulu kan, kanlı su. Kanlı gözyaşı.
Ḥürḥān	: Güneş okuyan, çağırın.
Ḥusām	: Keskin kılıç.
Ḥussād	: Hased edenler.
Ḥusūf	: Ay tutulması.
Ḥūşe	: Salkım, başak, sümbül.
Ḥuşkī	: Kuruluk.
Ḥuşksār	: Ahmak.
Hüve‘l-bāḳi	: Baki ancak O’dur.
Ḥūygerde	: Terlemiş, huy haline getirmiş.
Ḥüccet	: Senet, vesika.
Hümām	: Himmetli.
Hümān	: Saadet, mutluluk.
Hüşyār	: Akıllı, zeki.
Hüveydā	: Aşikār, belli.

## I

‘Iḳāl	: İki, bağ, bend.
Iḳlīd	: Anahtar.
‘Inān-ı irhā	: Dizginleri salıverme, işine devam etme.
Iṭlāḳ	: Bırakmak.

## İ

‘İber	: İbretler.
İbtihāc	: Sevinç.
İcāle	: Doluşturma.
‘İcāz	: Şaşırtmak, aciz bırakmak.
‘İcāz-nümūn	: Mucize gösteren.
İctihād	: Gayret etmek. Çalışmak. Anlayış. Kanaat.
İctināb	: Çekinmek, sakınmak.
İdbār	: Geriye gitmek. Talihsizlik.
İfrāḡ	: Dökmek, şekil vermek.
İfrāṭ	: Pek ileri gitmek.
İhrāz	: Erişmek, kazanmak.
İḥşā	: Saymak. Sayılmak.
İḥtirāḳ	: Yanmak, tutuşmak.

İhtirāz	: Sakınmak, çekinmek.
İklīl	: Hz. Muhammed'in Zebur'da geçen ismi. Müzeyyen tac.
İm'ān	: Fazla dikkat ve ihtimam.
İmlāḳ	: Çok fakir düşmek.
İmrār	: Geçirmek. Acıtmak.
İmsāk	: Kendini tutmak. Bir şeyden el çekme.
İnān	: İdare etme.
İnāngīr	: Dizgin tutma.
İncāz	: Verilen sözü tutma. Yerine getirme.
İncilā	: Parlamak, görünmek, belirlemek.
İncizāb	: Cezbedilme, çekilme.
İneb	: Üzüm.
İnhā	: Tebliğ.
İnhirāf	: Doğru yoldan sapma. Bozulma.
İnḳitā'	: Tükenmek, arkası gelmemek.
İntāc	: Neticelenme.
İntifād	: Tükenme, bitme.
İntisāb	: Bağlanmak. Bir yere mensub.
İm'ān	: Fazla dikkat ve ihtimam.
İrād	: Kazanç. Getirmek.
İrāş	: Sebep olmak, vermek.

İrti‘āş	: Titreme, sarsılma.
İrtifā‘	: Yükseklik.
İşār	: Cömertlik.
İstinād	: Dayanma.
İstivā	: Yükselmek.
İşkāl	: Zorlaştırmak.
İşnā	: Şükretmek.
İstāde	: Ayakta durmuş.
İsti‘dād	: Bir şeyin kabulüne meyil. Anlayış.
İstiğnā	: Gönül tokluğu.
İstihkāk	: Kazanılan şey, hakkını almak.
İstikşā	: Bir şeyin künhüne varma, inceden inceye araştırma.
İstinkāf	: Kabul etmemek.
‘İtāb	: Azarlamak, terslemek.
İtāle	: Uzatmak.
İttikā	: Dayanmak, yaslanmak.
İttişāl	: Ulaşmak. Bağlılık. Yakınlık.
İzāka	: Tattırma. Lezzet hissetme.
‘İzār	: Yanak.
İzhār	: Açığa vurma.
İzz	: Değer, kıymet.

## K

Ḳademiyye	: Ayak bastı parası.
Ḳāf	: Ufuk.
Ka'id	: Sevk eden.
Ḳā'il	: Söylenen, anlatan, söz sahibi.
Ḳāḳum	: Kürkü makbul cins bir kedi.
Ḳalem-rev	: Hükmün geçtiği yer.
Kām-cū	: İstegini ve meramını arayan.
Kāmī	: Arzu.
Kāmrañ	: Bahtiyar, mesut.
Kāmyāb	: Muradına kavuşmuş.
Ḳāni'	: Kanaat eden.
Ḳārgir	: İş yapan.
Ḳarīn	: Hısım, akraba.
Ḳarz	: Ödünç, borç.
Kāse-lis	: Çanak yalayıcı.
Kāṣāne	: Büyük, süslü, gösterişli ev. Saray.
Ḳaṭār	: Birbiri arkasına dizilmiş hayvan sürüsü. Tren.
Ḳavāfil	: Kafiler.
Kebūter	: Güvercin.
Kef	: Avuç dolusu.

Keff	: Vaz geçme, el ekme.
Keffāret	: Gūnahtan arınma.
Kefī	: Misil, benzer.
Keftār	: Sırtlan.
Kehkeşān	: Samanyolu.
Kehvāre	: Beşik.
Kelāl	: Yorgunluk, bitkinlik.
Kelāl-āver	: Yorgunluk veren.
Kelef	: Yüzdeki benek.
Kem	: Ne kadar.
Kemed	: Gam, tasa.
Kemīn	: Çok ufak. Belirsiz. Pusu. Gizli yer.
Kemīne	: Hakir, aşığı.
Kem-nām	: Adı sanı belirsiz, Őhretsiz.
Kemterīn	: Pek aciz, gūsüz.
Kenef	: Sığılınılacak yer.
Kepāde	: Okuluğa yeni başlayan.
Kerrār	: Dōne dōne saldırmak.
Kerye	: Tam olmak.
Keşān	: ekenler, ekilenler.
Keşt	: Seyretmek.
Ketm	: Saklamak, gizlemek.

Kevnī	: Oluşa ait ve müteallik, varlıkla alakalı.
Kezz	: Dar.
Ḳīl ü kāl	: Dedikodu.
Ḳırāb	: Kılıç kını veya bıçak kını.
Kişver	: Memleket, iklim.
Ḳufl	: Kilit, sürgü.
Ḳulzüm	: Deniz.
Küdūret	: Bulanıklık. Kederlilik.
Küffe	: Kaftan zencifi.
Kühen	: Eski.
Kühen-sāl	: Yaşlanmış, eskimiş.
Küleḥ-kūşe	: Fesin köşesi.
Küll	: Hep, bütün, tüm.
Küngüre	: Kubbenin tepesi.
Küster	: Döşeyen.
Küsūf	: Güneş tutulması.
Küşāyiş	: Açıklık, ferahlık.
Küşte	: Öldürülmüş.
Küteh	: Kısa. Boysuz.
Küvs	: Göç vakitlerinde çalınan meşhur büyük sazın adı.

## L

Lā-büdd	: Gerekli, mutlaka.
Lā-cerem	: Şüphesiz.
Lağz	: Kayma.
Lāne	: Ev, yuva.
Lā ve neʿam	: Hayır ve evet.
Lāyezāl	: Yok olmaz.
Lebbeleb	: Dudak dudağa.
Leccāc	: Satranç oyununun icatçısı.
Lekedküb	: Çifte yiyen.
Leng	: Topal, aksak.
Levlāke	: Eğer sen olmasaydın.
Līk	: Lakin. Ancak.
Liķā	: Kavuşmak.
Lücce	: Engin sular.
Lüknet	: Pelteklik, dil tutukluğu.

## M

Maʿad	: Ahiret. Dönüş.
Maʿadelet	: Adalet.



Mā-dām	: Çünkü. Madem.
Mādiḥ	: Öven.
Māfāt	: Kaybolan.
Maḥāfil	: Toplantı yeri.
Maḥakk	: Mihenk. Ayar taşı.
Maḥfil	: Toplanılacak yer.
Maḥsūb	: Sayılmış.
Maḥzī	: Rezil olmaya sebep olan kötü huy.
Mā'ide	: Yemek sofrası.
Mā'il	: Bir tarafa eğilmiş.
Ma'īn	: Saf, akarsu.
Maḥdūr	: Güç, kuvvet.
Maḥrūn	: Kavuşmuş, yakın.
Maḥūle	: Takım, çeşit.
Mālāya'ni	: Manasız, faydasız.
Ma'reke	: Çarpışma yeri.
Maşnū'c	: Sanatla yapılan, yapma.
Maşūn	: Korunan.
Māşıṭa	: Baş tarayan.
Māsivā	: Allah'tan başka her şey hakkında kullanılan tabir.
Maṭāyā	: Binek hayvanı.

Maṭlab	: istek.
Mazarr	: Zararlar.
Meʿāb	: Sığınılacak yer.
Meʿāni	: Mekān.
Mebdeʿ	: Başlangıç, başlama.
Mebṣūṭ	: Açılmış, yayılmış, serilmiş.
Mecrā	: Su yolu.
Medār	: Sebep.
Mede-d-dehr	: Dünyanın sonuna kadar.
Medhūṣ	: Dehşete uğramış, şaşırılmış.
Medīd	: Devamlı.
Meftūn	: Fitne ve belaya tutulmuş, mecnun.
Meges	: Sinek.
Mehābet	: Heybet.
Meḥāmid	: Şükür ve hamdler.
Mehār	: Dizgin, yular.
Mehbit	: İnilen yer.
Mehīn	: Hor ve hakir.
Mehme-sāz	: Uzaklık yapan.
Mehr-rū	: Güneş yüzlü.
Mekārim	: Güzel ahlak sahibi olmak, iyilikler.
Mekīn	: Yüksek rütbe sahibi.

Mekkār	: Hilekār.
Mekremet	: Merhamet.
Melāl	: Can sıkıntısı.
Melāz	: Sığınılacak yer.
Melhūfān	: Kederliler. Tasalılar.
Me‘men	: Sağlam, güvenilir.
Menā	: İki rıtlı ( 260 dirhem )
Menūn	: Kesmek. Ömür kesen.
Me‘nūs	: Alışılmış, beğenilmiş.
Menzilet	: Derece, rütbe.
Mermūz	: İma edilmiş.
Merrāt	: Kerreler, birçok defalar.
Meserret	: Sevinç.
Mesīḥa	: Gümüş parçası.
Mesk	: Deri
Meşām	: Koku alan yer, burun içi.
Meşmūl	: Bir şeyin içinde bulunan, kaplanmış.
Meşruṭa	: Bir kimseye bırakılmış, bazı şartlara bağlı oluş.
Metā‘	: Fayda, menfaat.
Mevc-ḫīz	: Dalga kıran.
Mevhūme	: Vehim, kuruntu.
Mevḫīf	: Durak.

Mevvāc	: Çok dalgalı.
Meylā	: Çok budaklı ağaç.
Mey-gūn	: Şarap renginde olan.
Meymenet	: Bereket.
Meynūd	: Cennet.
Mezād	: Satış.
Mezāyā	: İyilikler.
Mezen	: Usul, yol, kaide.
Mezīd	: Çoğalma.
Mezlaqa	: Ayak kayacak yer.
Mıṣbāḥ	: Kandil, meşale.
Mıṣr	: İki şey arasındaki perde. Memleket.
Midād	: Mürekkep.
Midḥat	: Methetme.
Miftāḥ	: Anahtar.
Miḡlāq	: Kilit, mandal.
Mihr	: Aşk.
Mihre	: Acemi ördekleri avlamak için suyun kenarına bağlanan ördek.
Miḡyās	: Kıyas edecek alet.
Mīnā	: Şişe, cam.
Min ba'd	: Bundan böyle.

Minhāc	: Açık ve belli olan.
Minḳār	: Taş yontmaya mahsus kalem.
Minvāl	: Hareket tarzı, davranış.
Mithāt-ger	: Metheden.
Miyān	: Orta, ara.
Mū	: Kıl, saç.
Muʿālece	: Bir hususa çalışıp devam etmek. Bir işe girişmek. Hastaya bakmak.
Mū-be-mū	: Kıl kıl, tel tel.
Muḥāl	: İmkānsız.
Muḥayyā	: Yüz.
Muḥtaşş	: Hususi.
Muḥtefī	: Gizlenen, saklı.
Muḥteraʿ	: İcat edilmiş.
Muḥterik	: Ateşle yanmış olan.
Muḳārin	: Yakın olan, bitişen.
Muḳdim	: İşine düşkün, cesaretli.
Muḳrāz	: Ödünç verilmiş, borç verilmiş.
Muktebis	: Faydalanan.
Muḳtezā	: Lazım gelen.
Muraḥḥaş	: Talimat verilen kimse.
Muşāf	: Cenk, harp.

Muṣāfāt	: Samimi ve halis dostluk.
Mustazıll	: Gölgeleyen.
Muṣammem	: Kararlaştırılmış.
Muṣhaf	: Sahife, sahife halinde yazılı kitap.
Mū-ṣikāf	: İnceden inceye araştıran.
Muṭāf	: Etrafında dönülen.
Muṭalsam	: Esrarengiz hale gelmiş olan.
Muyin	: Kıl, kürk.
Muzîk	: Sıkan, sıkıştıran, darlaştıran.
Müberrā	: Temiz. Noksansız.
Mücāb	: Cevabı verilmiş olan.
Müdāvā	: Deva bulma.
Müddeʿā	: İddia olunan, dava olunan.
Müfāhāret	: Karşılıklı övünme.
Müʿeyyed	: Doğrulanmış, sağlam.
Müfid	: Manalı, faydalı.
Müheyyā	: Hazırlanmış olan.
Mühim-sāz	: Önemli.
Müj	: Kirpik.
Mükāreme	: Cömertlik hususunda yarışma.
Mükerrir	: Tekrar eden.
Mükteseb	: Kazanılmış.

Mülâṭafa	: Şakalaşmak.
Mümâşât	: Birlikte hoş geçinmek.
Mümzi	: İmza sahibi, imzalayan.
Mün'atıf	: Bir tarafa doğru teveccüh etmiş.
Münceli	: Parlayan, meydana çıkıp görünen.
Münîf	: Meşhur, ulu.
Münselik	: Bir yola girip orada giden.
Müntazar	: Ümit ile gözlenen.
Müntehab	: Seçilmiş, güzide.
Müntehi	: Sona eren.
Mürâ'at	: Saygı göstermek.
Mürtekib	: Kötü iş yapan.
Mürtesim	: Görünür hale gelen.
Müsâ'ide	: Uygun.
Müsâmere	: Gece eğlencesi.
Müsebbib	: Sebep, vesile olan.
Müşennâ	: Kat kat olan.
Müstâgni	: Gönlü tok.
Müstecâb	: Hoş görülen.
Müstefîd	: Faydalanan.
Müstemedd	: Yardım edilen.
Müstenîr	: Işık ve nur olan, parlak.

Müşîr	: Emreden.
Müşt	: Yumruk, avuç.
Mütehavvil	: Bir yerde durmayan.
Müttehid	: Birlikte, birleşmiş.
Müzâb	: Erimiş, eritilmiş.

## N

Nā-becā	: Yersiz, uygunsuz.
Nā-ber-cā	: Yerinde, münasip.
Nağr	: Hiddetlenmek, kızmak.
Naḥāfet	: Aksırma.
Naḥcîr	: Av yeri, av hayvanı.
Naḥl	: Gelinler için yapılan süs ağacı. Un elemek.
Nāḥun	: Tırnak.
Nā-ḥudā	: Allah'tan korkmaz. Gemi kaptanı.
Naḥvet	: Kibir.
Naḥvet-fürüş	: Böbürlenene, kibirlenen.
Naḥd-i cān	: En kıymetli olan şey.
Nāḥıd	: Bir şeyin iyisini kötüsünden ayıran.
Naḥş-ı ber-âb	: Devamsız. Süreksiz şey.
Nāliş	: İnleme.



Na'ire	: Alev, ateş.
Nâliş	: İneleme.
Nâ-refte	: Gidilmemiş.
Nâsih	: Hükümsüz bırakan.
Nâ-şinās	: Bilmez, cahil.
Nâtıf	: Beyaz kaba helva.
Nāvdān	: Oluk.
Nāver	: Olabilir, mümkün olan şeyler.
Nefy	: Sürgün.
Nehc	: Yol, usül.
Ne'ım	: Nimet, refah.
Ner	: Erkek, er.
Nerm-ħaşş	: Yumuşaklığı özel.
Nesh	: Bir şeyin aynısını kopya etmek.
Nesic	: Dokunmuş.
Nesr	: Çoğaltmak, saçmak.
Nesş	: Açıklamak, ifşa etmek.
Neşv	: Canlıların büyümesi.
Neşve'	: Sevinç.
Nevādi	: Toplantılar, meclisler.
Nevālik	: Kısmet, nasip.
Nevāziş	: Okşayış, iltifat.

Nevbāve	: Yeni yeşillik.
Nevsīne	: Hareket etme.
Nev-be-nev	: Yeniden yeniye.
Nev-bāve	: Yeni yeşillik, hediye.
Neyl	: Merame erme. İsteğe ulaşma.
Nezd	: Yan, yakın.
Nigehdār	: Gözcü, bekçi.
Nigīn	: Mühür, yüzük.
Nigūn	: Tersine dönmüş, alt üst olmuş.
Nijād	: Nesil, soy. Tabiat.
Nikāt	: Nükteler.
Ni‘me	: Ne iyi, ne ala.
Nişāb	: Üzerine zekāt verilmesi farz olan.
Nist	: Değildir, yoktur.
Nīş	: İğne, diken.
Nişān-gīr	: Alamet yapan.
Nuḥbet	: Güzide, seçkin.
Nuḥustīn	: Birinci. İlk, evvel.
Nūr-ı mübīn	: Mübin olan nur.
Nuṣūş	: Katılıklar, kesinlikler, açıklıklar.
Nühüfte	: Saklı, gizli.
Nükhet	: Hoş olmayan, günah olan söz.

Nümūdār	: Görünen.
Nüşūr	: Neşirler. Yayımlar.
Nüvīd	: Müjde.
Nüvīs	: Yazan, kâtip.
Nüzhet	: İç açıklığı, gönül ferahlığı, temizlik,,karışıktan uzak.

## P

Pā-bend	: Ayak bağı.
Paleheng	: Yular, dizgin.
Pehlev	: Yiğit, kahraman.
Pehlū	: Yan.
Perākende	: Dağınık.
Perdāz	: Düzenleyen.
Perdebirūn	: Utanmaz, açıksaçık konuşan.
Perdepūş	: Örtün, örtücü.
Pergār	: Pergel.
Pervānegān	: Gece kelekleri.
Perverā	: Besleyen.
Pesmānd	: Geri kalmış.
Pest	: Alçak, aşağı.

Peyāpey	: Birbiri ardınca.
Peyderpey	: Birbiri ardınca, azar azar.
Peygüle	: Köşe.
Peyk	: Seyyare, dönen.
Peykār	: Savaş.
Peyker	: Yüz, çehre.
Peymūde	: Ölçülmüş.
Peyrev	: Ardı sıra giden.
Pirāhen	: Gömlek.
Pirāmen	: Çevre, etraf, yan.
Pīrev	: Birbirinin peşi sıra gitmek.
Pīşān	: En ön, en ileri.
Pūşīde	: Örtülmüş.

## R

Ra‘d	: Gök gürültüsü. Korkutmak.
Rāciḥ	: Üstün olan, itibarı fazla olan.
Rāġ	: Çimenlik, bağlık.
Rāḥa	: Şarap, el ayası, gitmek.
Raḥne	: Gedik. Yarık. Yara. Bozukluk. Zarar.
Rahneverd	: Yolcu.

Rā'ic:	Revaçta olan.
Rā'îd	: Konaklanacak yeri görmek için önceden gönderilen.
Rağam-sencân	: Hesap yapan.
Ratbû'l-lisân	: Yumuşak sözlü, mülayim insan.
Ratq	: Ulaşmal, yetişmek.
Rāyet	: Bayrak.
Rāygān	: Parasız, bedava.
Rāyic:	Rağbet bulan.
Rebvet	: Yüce, yüksek yer
Re'fet	: Merhamet.
Refv	: Sabretmek. Düzeltmek.
Rehl	: Acı çekmek. Kendini salıvermek.
Reh-nümā	: Yol gösteren.
Rehrev	: Yolcu.
Remād	: Kül.
Remāde	: Ürkmüş, korkmuş.
Renciş	: Sızlanış, inciniş.
Rencūr	: İncinmiş, hasta, dertli.
Resenbāzs	: İple oynayan, ip cambazı.
Reşk	: Kıskanmak.
Reviş	: Tarz.

Revnaḡ-tırāz	: Güzellik, parlaklık.
Reʔy	: Görüş.
Ribāṡ	: Han gibi konaklanacak yer, tekke.
Ricāl-i devlet	: Devlet adamları.
Ridā	: Örtü. Akıl. Hırka.
Rifʕat	: Yükseklik.
Riḡāb	: Büyük bir kimsenin önü, huzuru.
Rind	: Kalender, aldırışsız.
Riṡte	: İplik, tel.
Riyāz	: Bahçeler.
Ruḡʕa	: Yazma. Kısa mektup.
Rū-māl	: Yer süren.
Rūṡenā	: Parlak. Kullanılabilir.
Rūzedārāne	: Oruçlu.
Rübūde	: Kapılmış, kapılan.
Rüstā-ḡīz	: Mahşer, kıyamet.
Rūsūmāt	: Gümrük idaresi.

## S

Sābıḡ	: Tam, bol, uzun.
Şadd	: Yüz çevirmek.

Sa‘dī	: Saadete, uğura mensup.
Şadme	: Vuruş, çarpma, çatma.
Safāl	: Alçaklık.
Şafer	: Boş ve hali olmak.
Şahbā	: Şarap kıızılı.
Saḥn	: Sıcaklık, hararet.
Saḥt	: Zor, güç.
Sa‘īd	: Saadetli
Sā‘id	: Kolun, bilek ile dirseği arasında kalan kısmı.
Sā‘īk	: Sevk eden.
Şā‘īka	: Yıldırım, ölüm.
Saḫīm	: Hasta, keyifsiz, yanlış.
Sālūs	: Riyakār.
Sām	: Ölüm. Gökkuşığı. Ateş.
Sāmānī	: Zenginlik, servet, rahmet.
Şamem	: Sağırlık.
Sāmī	: Yüksek.
Şan‘	: Sağlam ve muhkem yer.
Sāniḥa	: Akla gelen fikir.
Saḥvet	: Ezici, kuvvet.
Şavāb	: Doğruluk.
Şavlet	: Ani ve şiddetli atılış. Saldırma.

Sāye	: Gölge.
Sebā	: Belkıs'ın yanında bulunan.
Sebaḳ-āmūz	: Ders arkadaşı.
Sebbāb	: Çok küfür eden.
Sebk	: İbarenin tarz ve terkibi.
Sebḳat	: Geçmek, ilerlemek.
Sebt	: Yazma, deftere geçirme, kaydetme.
Sebükbār	: Yükü hafif. Derdi olmayan.
Sebükmağz	: Düşüncesiz, ahmak.
Sebükmāye	: Değersiz.
Sebükrev	: Çabuk giden.
Seccān	: Gardiyan.
Sedād	: İstikamet, akıl.
Sedīd	: Doğru.
Sedd-ser	: Engel, mani.
Seḥb	: Çekmek.
Seḥḥār	: Büyü yapan.
Selef	: İleri geçmek.
Self	: Büyük dağarcık.
Semend	: çevik ve güzel at.
Semīne	: Çok değerli, kıymetli.
Semm	: Delik. Zehir. Düzeltme.



Şenā	: Övmek.
Sencīde	: Ölçülmüş, tartılmış, değerli.
Serādik	: Padişaha mahsus, çadır perdesi.
Serā-perde	: Saray perdesi.
Serāsime	: Sersemlik.
Serbehā	: Baş pahası. Haraç.
Serer	: Ayın son gecesi.
Serīr	: Taht.
Seriyy	: Çok.
Sermed	: Daimi, sürekli, ebedi.
Sertāpā	: Baştan ayağa.
Sertāser	: Baştanbaşa, bütün.
Sevād	: Karaltı.
Sezāvār	: Uygun, layık.
Şıla-i raḥm	: Ana, baba ve akrabasını ziyaret etme.
Sibā	: Esir etmek.
Sibāḳ	: Bir şeyin önceki hali.
Silāḳ	: Belağatla okuyan hatip.
Silk	: Dizi, sıra. Yol. İplik.
Sipās	: Dua etme.
Sīr-āb-sāz	: Suya kandıran.
Sīrīm	: Tok, doymuş.

Sinimmār	: Mimar.
Şît	: Çatırtı, patırtı.
Sitāyiş	: Övme, methetme.
Siyāk	: Söz gelişi. Üslup, tarz.
Siyeh-pūş	: Karalar giyen.
Subha	: Nur ve azamet. Sabahla öğle arası.
Sūdmend	: Kazançlı, faydalı.
Şudūd	: Engel olmak.
Şudūr	: Olma. Meydana gelme.
Şuffe	: Sofa, avlu.
Şuht	: Haram mal. Yok eylemek.
Şun'	: Yapmak, eser, tesir.
Suṭūr	: Satırlar.
Şuver	: Suretler.
Sūrāh	: Delik, gedik.
Şūret-ger	: Ressam.
Şuṭūr	: Satırlar.
Sübha	: Dua, tesbih.
Süccān	: Gardiyan.
Süllem	: Basamak.
Sülūk	: Belli bir gruba girme.
Sünūh	: Çok düşünmeden akla ve kalbe gelen mana.

Sürh	: Kırmızı.
Sürüş	: Melek, Cebrail.
Süŧü'	: Görünmemek. Yükselmek.
Sütüde	: Övülmüş.

## Ş

Şādāb	: Suya kanmış, sulu, taze.
Şahbāl	: Kuş kanadının en uzun tüyü.
Şaḥne	: Emniyet memuru.
Şāḥsār	: Dallı ağaç.
Şāme	: Kadın baş örtüsü.
Şāne	: Tarak.
Şe'b	: Cemaat, kabile.
Şebāne	: Geceye ait.
Şebepre	: Yarasa, gece kuşu.
Şebgūn	: Gece renkli. Kara, siyah.
Şebistān	: Yatak odası, harem, gece mabedi.
Şedef	: Her nesnenin şahsı.
Şehbā	: Güç iş.
Şehlevend	: Boylu boslu, güzel genç.
Şehper	: Kuş kanadının en uzun tüyü.

Şehvār	: Şah gibi.
Şekāh	: Yakınlık.
Şekīb	: Sabır, tahammül.
Şekm	: Sertlik. Güç, kuvvet.
Şemā'il	: Huylar, ahlaklar.
Şenā	: Naz, eda. Hoş, güzel hal.
Şenbih	: Gün (Perşembe).
Şerāre	: Kıvılcım.
Şeref-yāfte	: Şeref bulmuş.
Şerm	: Utanç.
Şermende	: Utanmış, mahcup.
Şifāh	: Dudaklar.
Şifte	: Düşkün.
Şikāf	: Çatlak, yırtık.
Şikenc	: Kıvrım, büklüm.
Şinīd	: İşitme, duyma.
Şirāze	: Bağ.
Şitāb	: Segirtmek, koşmak.
Şumār	: Sayısız, pek çok.
Şūr	: Tuzlu.
Şūr-engīz	: Gürültü çıkaran.
Şūriş	: Karışıklık.

Şūy	: Koca, eş, zevce.
Şühūd	: Şahitler.
Şühūr	: Aylar.
Şükūh	: Azamet, ululuk.
Şümār	: Hesap.
Şūrta	: Gemiye müsait rüzgār.
Şürūf	: Başlamak.
Şüste	: Yıkanmış.
Şütürmurg	: Devekuşu.

## T

Ta'ab	: Yorgunluk, sıkıntı, zahmet.
Ta'addī	: Saldırma, düşmanlık etme.
Ta'ayyüş	: Yaşamak.
Ta'cil	: Acele ettirme, hızlandırma.
Tağyīr	: Başkalaştırma, değiştirme.
Taḥsīn	: Beğenmek.
Ṭa'ir	: Uçan.
Taḫbīl	: Öpmek.
Ṭaḫçe	: Küçük kemer.
Taḫviyet	: Kuvvetlendirmek.

Ṭaʿn	: Hoş görmemek. Kötülemek.
Tanzim	: Benzetme.
Tārāc	: Yağma, talan.
Ṭarāvet	: Tazelik.
Ṭarāz	: Pürüz.
Ṭārem	: Kubbe.
Ṭarḥ-ı esās	: Temel atmak.
Tārik	: Terkeden.
Ṭarrār	: Yan kesici, hilekār.
Taʿṭir	: Güzel koku ile kokulandırma.
Ṭayf	: Hayal.
Ṭayy	: Bükme, sarmak, açmak.
Tāziyāne	: Sebep, vesile.
Teāʿḩub	: Art arda gelen.
Teʿālallāh	: Allah yükseltsin.
Teb	: Hararet.
Tebār	: Helak, yok olma.
Tebeh	: Mahvolmuş, yıkılmış.
Tebḩāle	: Dudak kabartısı.
Teb-zede	: Sıtmaya tutulmuş.
Tecessüs	: Gizlice araştırmak.
Tedenni	: Aşağı düşme.

Te'diye	: Eda etmek, borcunu vermek.
Tefsīde	: Hararetli, kızgın.
Tefvīz	: Birisine bırakma.
Teğafül	: Bilmez görünmek.
Tehālük	: Tehlikeye aldırış etmeden, istekle atılma.
Te'ḥīr	: Geciktirme.
Teḫaddüm	: İlerleme.
Teḫālīb	: Çevirmeler.
Tekellüm	: Konuşmak.
Telāṭum	: Birbiri ile çarpışmak, vuruşmak.
Telfīḫ	: Birleştirme, ekleme.
Telḥīs	: Kısaltmak.
Temāşīl	: Timsaller.
Temhīd	: Döşeme, düzeltme, özür kabul etme.
Temlik	: Mal sahibi etmek.
Tenfīz-i aḫkām	: Hükümleri yürütmek.
Teng	: Dar, sıkıntılı, kederli.
Ter	: Taze.
Terāḥī	: İşte gayretsizlik, gevşeklik, ihmal.
Teraḫḫub	: Bekleme. Yol gösterme.
Terfie	: Dirlik, düzenlik temennisi.
Teşādüm	: Vuruşma, çarpışma.

Teşāruf	: Emir ve hükmetme.
Teshîr	: Hâkim olma.
Tesliyet	: Avutma.
Teşmîr	: İktisat ederek malın çoğalması. Ağaçların çiçeklerini döküp yemiş bağlaması.
Tesnîm	: Hörgüçleyerek yukarı yükselmek.
Tesvîf	: Geciktirme.
Teşyîd	: Sağlamlaştırmak.
Tevak্কuf	: Durma.
Tev'em	: İkiz.
Tevfîr	: Arttırma, çoğaltma.
Tevfîz	: Birisine bırakma, havale etme.
Tevķi'	: Alamet, işaret.
Tevlîd	: Doğurmak, beslemek.
Tevsen	: Azgın, başı sert at. Dikbaşı adam.
Tevv	: Tek.
Tezâhüm	: Birbirine sıkıntı vermek.
Ṭüb	: Kiremit, tuğla.
Tezelzül	: Sarsıntı.
Ṭufeyl	: Sahte.
Tuḥfe	: Yeni.
Tuḥm	: Her yerin nihayeti.



Ṭumār	: Tomar.
Ṭūr	: Had, miktar.
Tūs	: Tabiat. Asıl.
Ṭuṭuḡ	: Örtü, perde.
Tündbād	: Sert rüzgar.

## U

‘Uḡāb	: Tavşancıl kuşu.
‘Uḡde-güşā	: Müşkilleri yenen.
‘Uḡūd	: Şartlar.
‘Ulüvv	: Büyüklük.
‘Urf	: İhsan.

## Ü

Ünsiyet	: Alışkanlık.
Üstāz	: İlim ve sanatta usta olan kimse.
Üstühān	: Kemik.
Üzeng	: Saltanatın süsü olmak.

## V

Vāhime	: Vesvese veren.
Vāreste	: Affedilmiş, kurtulmuş.
Vārid	: Ulaşan.
Vārūn	: Ters, uğursuz, aksi.
Vaşşāf	: Vasıflandıran, metheden.
Vaṭar	: İhtiyaç, iş, hacet.
Vāye	: Nasip.
Vāyedār	: Kısmetli, nasipli.
Vaʿz	: Koyma, bırakma.
Vechī-vār	: Yüz gibi.
Vedīʿa	: Emanet.
Vehle	: İrkilme, ürkme.
Verā	: Öte, başka taraf.
Vesāvis	: Vesveseler.
Veẓāne	: Tartma.
Vusuʿ	: Kudret, güç.
Vuzū	: Abdest.
Vüsʿat	: Genişlik, bolluk.

## Y

Yaḥbeste	: Buz tutmuş, donmuş.
Yaḳīn	: Şüphesiz, sağlam bilmek.
Yāver	: Yardımcı.
Yed	: Kuvvet.
Yedḳāl	: Söz gücü.
Yeklaḥz	: Tek gözü ile bakma.
Yemm	: Deniz.

## Z

Zāb	: Eriyen, erimiş, eridi.
Zād	: Azık.
Zafer-yāb	: Zafer bulan.
Zāiḳa	: Lezzet, tat alan.
Zāl	: Yaşlı.
Zalāl	: Gölge eden, gölge olan.
Zalīl	: Gölgesi.
Zamīr	: Gizlemek.
Zānū	: Diz, diz dize.
Zeher	: Çiçek.

Zehhār	: Dalgalı, coşkun.
Zemm	: Birisinin ayıplarını söylemek.
Zemzeme	: Nağme, hoş ses.
Zenūb	: Sakaların su dağıttıkları kap.
Zevr	: Yalan.
Zeyl	: Ek, ilave.
Zıll	: Gölge, sahip çıkma, koruma.
Zıll-i ilāhi	: Halife ve padişah namı.
Zihām	: Kalabalık.
Zihī	: Ne güzel.
Zimam	: Yular.
Zimām	: Irz, hak, hürmet.
Zīr	: Alt, aşağı.
Zīr ü bam	: Pesperde.
Zīşān	: Şanlı.
Zülāl	: Saf, berrak, tatlı.
Züyūf	: Sahte para.

## BİBLİYOGRAFYA

ABDÜLKADİROĞLU Abdulkerim, *Nuhbet'l-Asar li Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar*, AKM Başkanlığı Yayınları, Ankara. 1999

ERDEM Sadık, *Rāmiz ve Adāb-ı Zürefāsı*, AKM Yayınları, Ankara. 1994

GENÇ İlhan, *Esrar Dede Tezkire-i Şuārā-yı Mevleviyye*, AKM Yayınları, Ankara, 2000

İNCE Adnan, *Tezkiretü'ş-Şuarā Sālim Efendi*, AKM Yayınları, Ankara 2005

ÇAPAN Pervin, *Tezkire-i Safayi Nuhbetü'l-Asar min Fevāidi'l-Eş'ar*, AKM Yayınları, Ankara 2005

DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Lūgat*, Aydın Yayınları, Ankara 2001

SAMİ Şemseddin, *Kamus-ı Türkî*, Enderün Yayınları, İstanbul 1989

PALA İskender, *Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000

ŞUKÜN Ziya, *Ferheng-i Ziyā, Farsça-Türkçe Lūgat*, MEB Yayınları, İstanbul 1984

NACİ Muallim, *Lūgat-ı Naci*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2006

LEVEND Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TDK Yayınları, Ankara 1988

BANARLI Nihad Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 2*, Milli Eğitim Basım Evi, İstanbul 1987

*Büyük Türk Klasikleri*, Cilt 6, Ötüken-Sögüt Yayınları, İstanbul 2004

İSEN Mustafa, HORATA Osman, MACİT Muhsin, KILIÇ Filiz, AKSOYAK İ. Hakkı, *Eski Türk Edebiyatı El kitabı*, 4. Baskı, Ankara 2006

DİLÇİN Cem, *Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2000

İPEKTEN Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1999

ŞENTÜRK Atilla, Ahmet Kartal, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2004

İPEKTEN Haluk, *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yayınları, Ankara 2002

- LEVEND Ağah Sırrı, *Divan Edebiyatı*, Enderun Yayınları, İstanbul 1984
- MENĞİ Mine, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995
- UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 1956
- YEGİN Abdullah, BADILLI Abdulkadir, HEKİMOĞLU İsmail, ÇALIM İlham, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lugat*, TÜRDAV, İstanbul 2000
- GENÇOSMAN M. Nuri, *Muhyiddin-i Arabî Fusûs ül-Hikem*, İstanbul Kitabevi, İstanbul 1971
- GÖLPINARLI Abdalbaki, *100 Soruda Türkiye’de Mezhebler ve Tarikatlar*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1969
- ERK Hasan Basri, *İslami Mezhebler- Tarikatlar*, Varol Matbaası, İstanbul 1954
- ALTINAY Ahmet Refik, *Lale Devri*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1973
- SÜREYYA Mehmet, *Sicill-i Osmanî Osmanlı Ünlüleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996
- KOCATÜRK Vasfi Mahir, *Ömer Hayyam ve Rubaileri*, Buluş Yayınevi, Ankara 1955
- EYUBOĞLU Sabahattin, *Hayyam*, Çan Yayınları, İstanbul 1961
- LEVEND Ağah Sırrı, *Edebiyat Tarihi Dersleri*, Kanaat Kütüphanesi, İstanbul 1932
- KOCATÜRK Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Antolojisi*, Buluş Yayınevi, Ankara
- KARAL Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, Ankara 1983
- AKGÜNDÜZ Ahmet, ÖZTÜRK Said, *Bilinmeyen Osmanlı*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1999
- Mufassal Osmanlı Tarihi*, Güven Yayınevi, İstanbul 1962